POONA AKHBARS

Vol. III

पुणें अखबार

भाग ३ रा
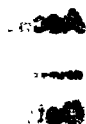
PUBLISHED BY
THE CENTRAL RECORDS OFFICE
GOVERNMENT OF ANDHRA PRADESH
HYDERABAD-DECCAN
1956

प्रकाशक:

केन्द्रीय अभिलेख कार्यालय

आन्ध्र प्रदेश सरकार
इ. स. १९५६

[Price: Rs. 6

CONTENTS

अनुक्रमणिका

FOREWORD

I am very glad to write a few lines by way of a foreword to the third volume of the series of Marathi source books being published under the caption the *Poona Akhbars* by the Central Records Office. I find that the last Akhbar bears the date 5th July, 1794, which is prior to the battle of Kharda, which came off in May, 1795. I understand that the Marathi Research Branch is yet able to add two more interesting volumes to this series from the large collection of historical records generously given as a free gift by Rani Sitabai Saheba, the last distinguished lady from the Gangakhed Jagirdar family of Haibat Rao Gopal, the *Akhbarnavis* and diplomatic agent of Nawab Nizam Ali Khan Bahadur posted at Poona. It is very interesting to note that this Rajendra collection of Gangakhed possesses Akhbars of a period later than those included in the present volume and even touching the period of the termination of the Maratha Empire at Poona.

The Bombay Government and the great scholars like Rajawade, Parasnis, Khare, Sardesai, the Bharat Itihas Samsnodhak Mandal, Poona, and the Rajawade Samshodhak Mandal of Dhulia have practically exhausted the sources of Maratha history and yet the Hyderabad collection has its own speciality as chronicles of the Maratha Court, faithfully reported by loyal Maratha Sardars to the Asaf Jahi ruler. The reflections of Poona life mirrored in these Akhbars have a facet of their own.

Shri R. M. Joshi, M.A., the Director of the Central Records Office, Hyderabad, who has been entrusted with the editing of these publications, has given an informative introduction to this third volume also and from it we find glimpses of Poona life depicted by an eyewitness.

It is interesting to note how Nana Phadnis and Mahadajee Shinde, Haidar Ali and Tippu Sultan, Nizam Ali Khan and Mashirul Mulk, Warren Hastings and Cornwallis were all experts in statecraft and politics, observed the game with the keenest vigilance and endeavoured to triumph over the difficult situation set before them but it was destiny that decided the results. If we judge the merits and demerits of all these historical personalities placing them in their own environment and try to form a correct estimate of their resources, we find them quite outstanding and admirable in their own days.

I thank Shri R. M. Joshi for having asked me to write a foreword to this volume. I congratulate him and the members of the Marathi Research Branch in the Central Records Office for the neat and good work they have turned out in bringing out this publication.

GOPAL RAO EKBOTE,
Minister for Education
and Local Government,
Govt. of Hyderabad.

Hyderabad-Deccan.
October 1, 1956.

PREFACE

The third volume of the *Poona Akhbars* begins with a despatch sent by Haibat Rao Gopal from Poona on the 1st of January, 1782, and the last dispatch is dated the 5th of July, 1794. This volume exhausts all the reports from Poona that were discovered in the official collection of the *Daftar-e-Diwani.* The next lot has been selected from the collection presented to the Central Records Office by Srimati Rani Sitabai Saheba of Gangakhed. The volume that will follow in this series will deal with the Akhbars, which belong to a period later than those included in the present volume. The readers of this series know that Haibat Rao Gopal was holding a very responsible position at Poona, being appointed as an *Akhbar-navis,* who performed the duties of a political envoy and agent with great diplomatic skill. Haibat Rao Gopal was the nominee of the Rai Rayan brothers, Dhondajee Shankar (1728-1783) and Nanajee Shankar (1730-1785), who held several respectable and trusted offices in the Darbar of Nawab Nizam Ali Khan. Poona was the focussing point of all the political transformations in India during this period and that is why reports from Haibat Rao Gopal are crowded with political events relating to the whole of India.

The most active person in South India at the beginning of 1782 was Haidar Ali Khan. Says Doctor G. S. Sardesai in the third volume of his *New History of the Marathas,* "But what proved most ruinous to the interests of the Maratha State was the offensive assumed by Haidar Ali of Mysore by seizing the Maratha possessions of the Carnatik in defiant scorn of the English and other powers in that region." Though this is the ripe opinion of this great Maratha historian, from the Akhbars published now we cannot form such an opinion. The Vakils of Haidar Ali Khan were continuously staying at Poona and carrying on negotiations with the Karabharis through the Rastes of Wai in the Satara district. At the beginning of the year 1782, Haidar Ali Khan's position was somewhat sound and secure. Haidar Ali was overpowering Sir Eyre Coote near Bemarajpal and Coote was receding towards Madras. Haidar Ali had captured Kalahasti and was vigorously wreaking revenge upon such of the *poligars* who had co-operated with the British. Haidar was anxious to reach Sikakole and Rajabunder from Arcot and had issued instructions that the

intervening Bamboo forest should be cut down to make a path a hundred hands wide, (*vide* A. R. No. 165). Haidar had also scored a few victories against Colonel Braithwaite and was enthused to hear that a French squadron under the command of Suffren had appeared in Indian waters. Haidar's agents Noor Mohammad Khan and Narasinga Rao were trying to impress upon the Karabharis the necessity of leading a campaign against the British into Bengal. Haidar had promised to send an amount of twelve lacs of rupees according to contract and to lend another sum of five to seven lacs of rupees provided a general was nominated to lead the campaign and definite units were assigned to him. The Khan also asked for reinforcements being sent to him.

Nana Phadnis was also an astute diplomat. He was entertaining British envoys and French adventurers and also conducting negotiations with Haidar Ali Khan and Tippu Sultan. Haidar Ali died on the 7th of December 1782 and was ably succeeded by Tippu Sultan, whose fame soon reached even Constantinople and Paris. But our Akhbar writers have not been able to give any information about these moves of Tippu. The activities of Tippu's Vakils are often reported and we find that they were treated with respect without allowing any commitment to slip through the diplomatic talks. Cornwallis was successful in securing the help of the Marathas and the Nizam in the Third Mysore War (1790-1791). Tippu Sultan was prudent to believe that Maratha co-operation with him would always bring a relief from British pressure. In A. R. No. 199 there is a clear mention that the Vakils of Tippu had twenty three bullocks laden with *hons* amounting to three lacs, besides bills and drafts worth five lacs.

In A. R. No. 201. there is an elaborate description as to how the Vakils of Tippu Sultan, *viz.*, Ghulam Hussain and Abdul Nabi, who had lately arrived from Mysore, were warmly received at Poona. Invitations were issued to all the Sardars, Mankaris, Saranjamdars and Pages to attend the Darbar held in the newly consructed Thousand Fountains Hall. There came Haripant Phadke and Nana Phadnis. When all the courtiers assembled in the hall and were seated properly Peshwa Madhav Rao II entered the Darbar with all eclat. The Vakils of Tippu were already ceremonially introduced into the hall. The Vakils had brought robes of honour and two elephant calves, which were presented by them to the Peshwa.

The Vakils were treated to a banquet. Provisions for a party of five hundred were supplied to them by Nana under his personal supervision. Bhavani Shivaram was commanded to lead a campaign into Bengal. He had been honoured with an interview by the Peshwa. He had pitched his tent but the *Akhbarnavis* says, "Though all these apparent ceremonies have been gone through, no force has been placed under his command." This is to insinuate that the Karabharis dangled this temptation before the Vakils of Tippu Sultan without doing anything seriously.

The Akhbars start when the treaty of Salbai was about to be concluded between Mahadajee Shinde and Anderson. The position of the British in fighting with Mahadajee near Sipri-kolar and Kalisind had become very miserable. Captain Muir and Anderson were eager to come to terms and Hastings too agreed. It is known that though the treaty was concluded on 17th May, 1782, Nana Phadnis kept it pending under his consideration upto the 24th of February, 1783. The diplomacy of Nana and Mahadajee had reached its acme during this period. To quote Sardesai once again, "The Anglo-Maratha War covering nearly nine years from the murder of Narayan Rao to the treaty of Salbai emphatically discloses the vitality of the Maratha Nation, which had not been exhausted either by the disaster of Panipat or the death of their great Peshwa Madhav Rao. Maratha diplomats and warriors exhibited the same toughness as before and held their own against the singular resourcefulness of one of the greatest proconsuls, Warren Hastings, assisted by such able men as Hornby, Coote, Goddard, Hughes, and Mostyn".

The earlier despatches contain a detailed description of the arrival of Watherston from below the *ghats*. Madhav Rao Sadashiv was the Maratha Sardar appointed to welcome him. The British envoy was interviewed by Nana Phadnis on the 14th of January, 1782, in a suburb of Poona where Haripant Phadke had his camp. All Sardars and Vakils of Haidar were present. A hundred armoured and armed foot soldiers were already seated in the tent. The British envoy with four other British officials went to the place in a palanquin. They were accompanied by hundred and fifty lancers and fifty Turkish horsemen. These five Englishmen with their personal attendants met Haripant, Nana and twenty other persons having been introduced to them by Madhav Rao Sadashiv. They removed their hats in front of Nana and put them on again

when they left Nana's presence. The ceremonial meeting came to a close with the presentation of *Ittar* and *Pan*. The British envoys were presented with sweetmeats, fresh and dry fruits. The French diplomats were camping in the same area but at a little distance from the British envoys. Watherston stayed at Poona for a long time. He had meetings with Nana and the Peshwa. He wrote letters to Goddard, the authorities at Bombay and to Warren Hastings. The British had totally withdrawn their support to Raghunath Rao. Nana was playing the French against the British for gaining prestige for the Maratha power. Skirmishes were going on between the forces of Goddard in the lower *ghats* with those of the Marathas near Talegaon and in the vicinity of Surat, below the Kondaibari *ghat*, between Ganeshpant Behere and the British. Soon smooth relations were re-established with the British. Charles Malet was appointed as Resident at Poona in 1785 and he maintained cordial relations with the Maratha Government. In A. R. No. 199, dated 20th of May, 1790, there is an elaborate description to show how Mr. Malet had established himself at Poona. Parashuram Bhau Mirajkar had been invited to a garden party, at which presents were offered and a *nautch* party was arranged. Later the Mirajkar invited the Resident, with Mr. Heron and Uhtoff. They were treated to a big feast when robes of honour were presented to the British guests. A. R. No. 208, dated 23rd April, 1791 states, " Mr. Malet had been to see the Peshwa, when Nana Phadnis was sent for. The meeting took place in the Ganapati Mahal. Mr. Malet had gone to congratulate Madhav Rao II upon the success secured by his forces at Dharwar against Tippu. Mr. Malet also presented a letter from Lord Cornwallis to the Peshwa ". Garden parties, picnics, dinners and banquets clearly show that life was running high at Poona.

The Akhbars published in this volume are only sixty and cover a period of twelve years and it is clear that there are several gaps, a few years being entirely unrepresented. In the internal politics of the Maratha State, the activities of Mahadajee Shinde are reported. Mahadajee was endeavouring to gain influence and authority over the Mughal Emperors, and was obliged to fight with the Rana of Gohad. There are references in the Akhbars to show that Mahadajee had given protection to Raja Chait Singh and that they had moved towards Kalpi and that Mahadajee was contemplating to camp at Ujjain. Such important events as his acquisition of the title of *Vakil-e-Mutlak*, the regent of the Empire, and the

captain-general of the forces, cannot be found reported on account of the lacunae in the series. In A. R. No. 194, dated 24th of June, 1785 it is mentioned that Mahadajee obtained from the Moghal Emperor a *firman* against Qayamud Dowla of Surat and got him dismissed from his position. In A. R. No. 215, dated the 11th of June, 1792, we learn that Mahadajee had arrived at Poona and that his grand meeting with the Peshwa was likely to come off soon. The Akhbar states that Mahadajee had 5,000 horse, four platoons, 10,000 pedestrians, several camp-followers, about sixty pieces of ordnance, of which a few had come in advance, while the others were on their way. The ceremonial visit and the *Darbar,* where the *Firman* and the robes of honour presented by the Mughal Emperor Shah Alam II, were handed over to the Peshwa, were all over and then ordinary interviews and visits had started. The arrival of this great Maratha general was a momentous event in the Indian politics of the day. Each big person interpreted it in his own way. Nana Phadnis was extremely jealous of the presence of Mahadajee at Poona. But the Akhbar, dated the 7th of May, 1793 says that on the 5th of May, 1793, Nana had been to the tent of Mahadajee Shinde and they purged their minds of all mutual suspicions, each carving out a sphere for himself and deciding to place the welfare of the state above everything else. Nana offered the holy Tulsi leaves brought from his *Shaligram* to Mahadajee and Mahadajee offered the scented holy ashes brought from the shrine of his Guru. These were considered to be the best means of swearing and of convincing each other of the honesty of their purpose. There are two more references of June and July, 1794 to the Shinde but the name of Daulat Rao is mentioned instead of that of Mahadajee, who had already passed away on 12th of February 1794. The first reference suggests that Daulat Rao's officers were quarelling among themselves and the second reveals that the Peshwa had ordered Daulat Rao to get, as much as possible, all his military equipment from the north into the Deccan.

There was not much to be reported about the Holkars. Devi Ahalyabai was managing the state quite ably and peacefully from 1765 to 1795. Tukojee Holkar was staying at Wafgaon. He celebrated the marriage of his son there. He had been to Poona with a large retinue to extend invitations to the Peshwa, Nana Phadnis and other Sardars. He was given a grand feast by the Peshwa at which robes of honour were presented to him. The Holkar was asked to extend invitations to the Vakils of Haidar Ali and also to the British

envoy. The Akhbar writer hints that his name was not suggested to be included in the list of invitees by the Karabhari but the Holkars on their own initiative had invited him Haibat Rao had sent his son to attend the function so that authentic details of the function, which was attended by the whole court of Poona, might not go unreported. Jealousies between the Holkars and the Shindes were endless, but they started in full force after the death of Madhav Rao II.

The life of Madhav Rao II has been closely watched by the Akhbar writers. Madhav Rao grew from a lad of eight to a young man of nineteen. From the reports we gather that Nana had paid the best of attention to the young man who could have proved himself one of the ablest of the Peshwas. The Akhbar writer does not mention how he was initiated into the secrets of the three R's but his training and culture as a well-built young man accustomed to the rough and tough life of a true soldier is carefully observed by him. The Peshwa was having vigorous physical exercise. He attended the gymnasium punctually and regularly taking part in all kinds of games. There are references to show that he learnt aiming with bow and arrows and also practised sword flourishing, *Lathi* and *Bothati*. In the evening he went to the Purvati temple, generally accompanied by a large retinue of pedestrians and horsemen led by their own commandants. Sometimes he rode on an elephant. As he grew up a brisk horse ride in the evening was invariably a part of his exercise. He had cultivated an interest in maintaining a good menagerie and a deer park. In A. R. No. 200 it is stated that two cubs of *Siah Gosh* (a lynx cat) brought in a cage were presented to him by the Subedar of Konkan. He witnessed the combats between tigers and elephants and tigers and crocodiles. He encouraged duels and combats between wrestlers. A. R No. 205, dated 17th of February 1791 describes a *vajramushti* combat, a sort of modern boxing, between Narsu Jethi and Phula Jethi. They were perfect masters in the art and their excellence surpassed each other's so often, that it was difficult to judge who should be declared the better of the two. The Peshwa himself, though hesitant, expressed his decision by rewarding one with a golden bracelet of eighteen tolas and the other with another of fifteen tolas. In A. R. No. 222 it is stated that the Peshwa observed the feats of a Narwar Pathan who rode two horses at a time. The Peshwa also played indoor games like chess, *Chousar* and *Ganjifa,* a kind of round-shaped cards with the ten avatars as Rajas. He was taught to appreciate music and heard it

every day sung by experts. He observed religious rites and regularly performed his morning and evening *sandhya.* He visited the Purvati temple and the Vishnu temple in the Belbag in the evenings. He observed the Ekadashi by paying morning visits to the shrines and taking an abstemious diet. He respected the invitations from the Sardars on occasions of marriages, etc. and during religious festivals. He accepted presents and *nazrs* and appreciated dancing and music performances. He participated in the Holi festival with great interest (*vide* A. R. No. 206, dated the 24th of March. 1791). He went out for picnics. A visit of his to the Baneshwar temple about twenty-five miles from Poona is excellently described in A. R. No. 214, when fresh elephants and horses were kept ready at short stages for a brisk change and a hurried march. His court-life grew very perfectly. He looked into accounts of officers of state, met envoys and took interest in their affairs. As he grew into a young man with independent views he sent for his ministers. In A. R. No. 221, dated the 16th of June, 1793 it is stated that he ordered Nana, Haripant and Govind Rao Bhagawant to present themselves when he was scrutinizing the accounts relating to Dharwar. Nana Phadnis led the active life of an eagle-eyed minister. He interviewed several officers every day, kept up form and decorum, attended to social calls, religious functions, fasted on Ekadashi days, performed special rites on occasions of the eclipses, *Simhastas* and during the intercalary month. Nana Phadnis died childless. He married nine wives. In A. R. No. 204 there is reference to the wives of Nana, the elder having grown up into full womanhood on the day of reporting. Nana was devoted to many Sadhus and spiritual persons and tried to propitiate them through devotion.

Haripant Phadke was the commander of the army and a trusted and devoted servant of the state. His loyalty and obedience are laudable It was a pity that he suffered from stomach-ache to which there are several references. He died in 1794 and his sons Chintaman and Ramchandra were encouraged by Nana Phadnis. There is an interesting incident reported by the *Akhbarnavis* about Mahaling Rao Ghorapade, a dignitary of the state. It gives a cross-section picture of life at Poona during those days. A. R No. 203, dated the 2nd of July, 1790 states that the consort of the Peshwa, Srimati Rani Ramabai, was returning in a palanquin from her parents' residence. the Thattes of the Budhawar Peth, accompanied by a convoy and retinue. By the same road passed Mahaling Rao

Ghorapade riding a horse and also with a retinue of active horsemen. There was congestion on the road. Mahaling Rao's men tried to push forward. This led to jostling and elbowing and an unpleasant situation arose. Men from the mansion of the Madarulmaham and the Peshwa's palace at once rushed to the place. Ramabai Saheba was led into the palace without loss of time. But Mahaling Rao was held up, compelled to dismount the horse and taken to Nana's mansion. Mahaling Rao was made to sit at the Chowky and the incident was reported to Nana who sent for Haripant Phadke. Haripant interviewed Nana and issued instructions that Mahaling Rao should be taken to his (Haripant's) residence. Late in the evening Haripant returned home and found Mahaling Rao still there. He soothed the mind of Mahaling Rao by words of good counsel and asked him to go home. Our Akhbar writer suggests that the Karabharis were very discerning, they judged situations properly and decided wisely. Mahaling Rao's status and position were duly respected.

Ghansiram Kotwal's miserable end is also reported with interesting details in A. R. No. 210, dated the 4th of September, 1791. Ghansiram was a Kanyakubja Brahmin from Aurangabad who rose to the rank of the Police Commissioner of the city of Poona. He had won the confidence and trust of Nana by his tact and industry. But he abused his privilege and oppressed the poor people in a merciless manner. He had kept a few Brahmins huddled in a lock-up without trial. Some of them died in the cell for want of fresh air and water. Nana realized the magnitude of Ghansiram's high-handedness, but was rather mild in punishing him. But the people got him tied to the foot of an elephant and paraded through the streets. The members of the family of Ghansiram were arrested and his house was searched. Much property accepted as bribe by him was discovered in the house.

A. R. No. 196, dated the 9th of April, 1790, has recorded the lamentable occurrence at Jejuri during the celebrations of the full moon day in Chaitra. Hundreds of persons who had assembled to visit the shrine died Oya Shastri was consulted. Divine wrath was the explanation offered. Special pacificatory rites and feeding of Brahmins were the religious measures adopted to propitiate the believed divine wrath. Impurities in the diminishing water supplies, on account of summer, have not been assigned as the cause of these deaths. Life was busy and full of pleasantries as it could be during the end

of the eighteenth century. Marriages, sacred thread ceremonies, feasts and banquets, *Harikirtans* and dancing parties, arrivals and departures of Europeans, diplomats and Vakils, presentation of robes of honour, parcels of fruits and the home-comings of pilgrims and soldiers constituted the routine incidents of everyday life at Poona. Happy were the days of the people at Poona about the year 1794.

I cannot close this short introduction without confessing the debt of gratitude that I owe to several persons whose continued inspiration and guidance enabled me to produce these three volumes. Doctor G. S. Sardesai, who is nearing the century of his industrious life, had drawn the attention of Nawab Ali Yavar Jung Bahadur towards the publication of source material available in the Central Records Office. The complementary scholarly interests of both these great souls opened a fresh channel of activity and both in Persian and Marathi, publications could come out. Even the popular Ministers of Education, including Shri Gopal Rao Ekbote, our present Minister, were uniform in their zeal in encouraging the publication of the Persian and Marathi series of source books by the Central Records Office. Our Education Secretaries Shri L. N. Gupta and Shri P. Setu Madhav Rao, whose partiality for history is so well-known in the Hyderabad State, have constantly kept us enlivened and awake towards this activity of the Department. My predecessor, Shri Mahmood Hasan, was kind enough to give me the full benefit of his ripe experience. To all these persons, I owe a deep debt of gratitude.

My assistants in the Marathi Research Branch, Sarvashri A. N. Baji, B.A., B.T., S. K. Shivnarayan, Nilkanth Rao Mangrulkar, B.SC., Pandurang Rao Joshi and Sitaramrao Borgaonkar deserve particular mention for having evinced more than official interest at every stage of this work. I thank them all.

CENTRAL RECORDS OFFICE,
Hyderabad-Deccan.
September 29, 1956.

R. M. JOSHI, M.A.,
Director.

SUMMARIES OF THE POONA AKHBARS

Vol. III

A. R. No 163   *16th Muharram* 1196 *A.H.*
1st January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 16th Muharram (1196 A.H.).

Raghottam Rao has of late grown lethargic in the matter of writing letters. He deserves a rebuke from the Swami.

Akhbar from Poona covering the events from 13th to 16th Muharram 1196 A.H.

In the earlier Akhbar it was reported that Goddard had gone to Bombay, after posting his troops in the vicinity of Kalyan and Badlapur, and that Gangadhar Rao Raste and the other *sardars* had moved to Chikhali with a view to relieving the pressure on fodder near Poona. It was also mentioned that strenuous efforts were being made by the friends of Bajaba Purandare to secure his release from captivity. Further news is as follows :—

From Haidar Ali Khan's letters to his *vakils* it is gathered that Col. Coote has returned to Madras from Vemarajapalyam. Some of the *polygars* under the Khan are said to have deserted to the English. The Khan is, therefore trying to seize their fiefs. This done, he is likely to renew his attack on Madras.

The Khan is anxious that an expeditionary force is sent to Orissa in time by the Karbharis. He seems to have assured them that he would most willingly provide his share of the expenses as soon as the force was got ready.

Mahadaji Shinde, accompanied by Raja Chait Singh of Banaras, is reported to have proceeded to Kalpi from Datia while Muir is believed to be working his way in the direction of Banaras.

In view of the intimate confidence in which the Swami holds me, a gentleman here has promised to divulge certain momentous secrets to me, which will be conveyed to Raghottam Rao in due course. He, in turn, it is hoped, will inform the Swami. It is needless for me to suggest that the utmost caution has to be exercised in dealing with this matter by all concerned.

Akhbar from Poona for dates 17th and 18th Muharram 1196 A. H.

Further to news reported earlier, it is to be gathered from Haidar Ali Khan's letters to his *vakils* that the Khan has progressed to Kalahasti after laying waste the lands of the rebel *polygars* on the way.

It is also learnt that he is cutting a track across the monsoon forest with a view to laying out a road from Arcot to Chicacole. He is also pressing the Karbharis to send a large force to Bengal. The latter, however, are reported to have informed him that the forces working under Mahadaji Shinde, which number about 40,000, including the Pant Pradhan's force, which is about 5,000, would reach Bengal in due course, after the Shinde will have accomplished the occupation of the Gangetic *doab* and the Province of Banaras. The news, however, lacks confirmation.

The Karbharis are planning to send a well-sized *gardi* force to Birewadi to strengthen the place against the expected attack by the Abyssinians of Janjira.

Govind Rao Gayakwad, who was for some time, put out by the apathetic attitude of the Karbharis towards his affairs, has been reconciled. He has now been provided with a loan of about fifty thousand rupees, and Ganapat Rao Kolhatkar has been persuaded to act as his *diwan*. He is reported to have reached the village of Bhonsadi on the outskirts of Poona on his way to Kondai Bari, where he will be joined by Ganeshpant Behere and Durgoji Bhapkar, who it may be expected will help to re-establish him in Gujrat. The Karbharis presented to him and Kolhatkar robes, jewelry and two elephants before they set out on their journey.

It is learnt that a *dastak* has been sent from here to Bombay to enable the English envoy to reach here for carrying on

The Abyssinians of Janjira are said to be preparing for an attack on Tale-Ghonsale.

Dhondo Appa Purandare has been, for some time past, negotiating with the Karbharis for the release of Bajaba Purandare. The Karbharis, it appears, suggested that Bajaba would be allowed to remain in a guarded residence, either at Saswad or at Poona, and that he would have to pay 2½ lakhs of rupees for this concession. The internee, however, is in no mood to accept these terms and seems to have made a counter-proposal that he may be released unconditionally on a surety, which he would provide for the payment of the amount in easy instalments. Dhondo Appa is still hopefully exerting himself on behalf of Bajaba.

Balajipant visited Haripant's tent on 15th and 16th (Muharram) and spent long hours in consultation.

The Pant Pradhan did reverence to the holy man from Nasik by paying a visit to him on 14th instant.

A. R. No. 164 — About *January* 1782 *A.D.*

A supplementary letter (from Haibat Rao Gopal to Nana Swami).

Bapuji Holkar had come here to extend the invitation to Tukoji Holkar's son's marriage at Waphgaon to the Srimant and other people. It behoved that I should go there for carrying out the duties of *akhbarnavisi*, but considering that Nana invited the *vakils* of Haidar Ali Khan to accompany him, while he omitted this courtesy to me, I dropped the idea of going there. The Swami knows that intentional discourtesy shown to servants is never without an ulterior motive. The Swami also knows that I cannot meekly submit to such discriminatory treatment. Nonetheless, I am sending my son Keshav Rao with the Srimant's party.

A. R. No. 165 — *18th Muharram* 1196 *A.H.* / *3rd January* 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 18th Muharram (1196 A.H.).

negotiations for peace. Authentic information on this subject is likely to be received there through the proper diplomatic channel. The Karbharis stick to their decision that no treaty would be acceptable to them, unless it has the approval of Haidar Ali Khan.

A. R. No. 166 *20th Muharram* 1196 *A.H.*
5th January 1782

Akhbar from Poona for dates 19th and 20th Muharram 1196 A.H.

To keep up their pledged word to the Khan, the Karbharis have decided to send Bhavani Shivaram with a force of ten thousand to join Mahadaji Shinde. The latter will reach Bengal after reinstating Raja Chait Singh in Banaras. Bhavani Shivaram, who gave the news, has been ordered by Nana to encamp on 30th Muharram or 5th Safar.

Govind Rao Gayakwad's further progress has been held up as he has not been able to raise an adequate loan to support his army. Nana had daylong consultations with Haripant at the latter's tent. Lakshman Rao Raste was present by invitation.

A. R. No. 167 *21st Muharram* 1196 *A.H.*
6th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 21st Muharram (1196 A.H.).

Friday, 19th Muharram.

Govind Rao Gayakwad took formal leave of the Srimant and the Karbharis and may start on his journey to Gujrat in a couple of days. He has been provided with a lakh of rupees by the Karbharis and his *diwan* has raised adequate funds to support the recruits. In all likelihood, Govind Rao will first proceed to Songad to dislodge the enemy from this place. This done, he will be in a position to lay waste the neighbouring villages with a view to sustaining the further expenditure of his army on plunder.

A *darbar* was held as usual.

Saturday, 20th Muharram.

Rumours are thick here that Bhavani Shivaram may either be sent to Kondai Bari or to the north. In case he is to be sent to the north, he may have to be provided with a large force, which does not appear to be practicable in view of the present low state of finances.

The Holkar is at Waphgaon. His son's marriage is due to be celebrated in the month of Magh. Though people here believe that the Srimant may go, it does not appear to be likely, as the Karbharis are not in favour of this move. They may, however, attend the function.

There was a meeting between Haripant and Nana and possibly all outstanding matters were discussed by them. Krishna Rao's letters are coming in regularly and the Karbharis are giving close attention to the progress of the negotiations going on with the Huzur

Efforts are being continued here by Dhondo Appa Purandare to purchase the freedom of Bajaba.

A. R No. 168 *24th Muharram* 1196 *A.H.*
9th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 24th Muharram (1196 A.H.).

The veil of secrecy has at last been partly lifted and Govind Rao has divulged the news that the Karbharis have written to the Bombay Government to send over their envoy to Poona. The *sardars* have been ordered to spread out their camps along the route of the English envoy's journey so as to give an impression of high military preparedness. The *vakils* of Haidar Ali Khan have been told that Bhavani Shivaram would soon be sent to join Mahadaji Shinde. The Karbharis are anxious to come to terms with the English as they seem dissatisfied with the Huzur's policy.

Akhbar from Poona for dates 21st to 24th Muharram, 1196 A.H.

Balajipant held long consultations with Haripant on the evening of 22nd inst. Govind Rao Krishna and Visaji Appaji were present during the talks.

Sakharam Panse has moved his camp to Kevla on the bank of the Pawana river, while the Raste's force is cantoned near Chikhali. The Pratinidhi's force is stationed on the bank of the Indrayani river within easy reach of Talegaon.

Haripant removed his camp to a place very near the confluence of the Mula-Mutha rivers on 23rd inst. Balajipant issued an order-of-the-day calling upon every recruit to join Haripant's force at once.

The English envoy is reported to have arrived at Khopavali, with an escort of 500 men.

Chait Singh's *vakil* has arrived from Khandesh and is staying in Mangalwar Peth.

From Ahalya Bai's letter to the Karbharis it appears that Satwaji Bhonsle is carrying on depredations in the vicinity of Ali Mohan while Baji Rao Barve has reached Maheshwar with a view to leading a retired life. According to another version, Ahalya Bai is believed to have bought over the allegiance of these henchmen of Raghunath Rao.

A. R. No. 169 — *24th Muharram* 1196 *A.H.*
9th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated (24th) Muharram (1196 A.H.).

Sunday, 21st Muharram.

Nana had a meeting with Haripant. The question of advancing some funds to Govind Rao Gayakwad seems to have been discussed. It is also gathered that the Karbharis intend to write to Krishna Rao and the Huzur.

Govind Rao Gayakwad has pitched his camp near the confluence (of the Mula-Mutha rivers). His recruits are

averse to follow him. Therefore, his *diwan* and other officials are pressing the Karbharis to advance some funds.

Monday, 22nd Muharram.

Col. Goddard is at Bombay. Two English detachments are reported to have moved to Badlapur from Vithalwadi. Their further progress is being watched. Haripant is likely to shift his camp to a site near the confluence of the Mula-Mutha.

Fateh Singh Gayakwad, assisted by the English, is expected to sally forth from the fortalice of Songad. Ganeshpant Behere, who is stationed at Kondai Bari, is ready to meet any contingency.

Tuesday, 23rd Muharram.

Haripant has moved his camp close to the confluence of the rivers. The Raste's forces are stationed a few *kos* away. The English do not seem seriously disposed to launch an offensive, though thick rumours are being set afloat to this effect.

Nana paid a brief visit to Ghadge, a local *sardar*. It is still not decided if Bhavani Shivaram is to go to Hindusthan or to Kondai Bari.

Wednesday, 24th Muharram.

The Shinde is busy settling his affairs in Hindusthan.

Ranga Rao Vedhekar has pitched his camp in the vicinity of Haripant's camp. He has under him a regiment of nearly five hundred horse. The Holkar is at Waphgaon making preparations for his son's marriage.

Haidar Ali's *vakils* held long consultations with the Karbharis, who are expected to write to the Khan shortly on all matters.

Chait Singh's *vakil* has arrived here and will soon meet the Karbharis.

A. R. No. 170 *27th Muharram* 1196 *A.H.*
12th January 1782

Akhbar from Poona for dates 25th to 27th Muharram, 1196 A.H.

Our reporters have reported that the English envoy from Bombay was stopped at the entrance of the *ghat* by the officers of the Pant Pradhan as he was accompanied by a suspiciously large escort, but was later permitted to continue his journey, accompanied by about 200 men, on orders being received from Nana. He is believed to have passed Wadgaon and Talegaon on 26th inst. and is now reported to be on the last lap of his journey. The Maratha forces have been impressively diposed all along his route, representing as they do the units under Gangadhar Rao Raste and those under the Pant Pratinidhi, the Holkar, Mon. Noronha and Mon. Motram.

The English envoy's name is being given out as Colonel Watherston.[1] He is accompanied by about 200 lancers, 25 Turkish *sawars*, six palanquins, two elephants, one provided with a *howda* and the other carrying tentage, and about 200 attendants. He is expected to reach here by 29th inst. Madhav Rao Sadashiv has been sent to Chinchwad to meet him and bring him over to Poona.

Postscript.

Khande Rao Trimbak Vedhekar, who arrived here on 24th inst., accompanied by 500 horsemen, is expected to be received into the presence of the Srimant and the Karbharis on 29th inst.

A. R. No. 171 *27th Muharram* 1196 *A.H*
12th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 27th Muharram 1196 A.H.).

[1] The present Akhbar and a few others which follow [illegible] visit of the English envoy, Captain Watherston but spell [illegible] variety of unrecognisable forms The incongruity of [illegible] distorted variants of his name in the English synopses is [illegible]

Thursday, 25th Muharram.

The Bombay Government is anxious to reach a settlement with the Karbharis, if only to rehabilitate their commerce, which has practically come to a stand-still. The wharves at Bombay are bulging with the accumulated cargo, which must be cleared soon to avoid irreparable losses. This circumstance, more than any other reason, has prompted them to make overtures of peace.

The English envoy was coming, accompanied by two hundred horsemen and nearly a thousand other ranks, but he has been stripped of this large escort by the Karbharis, who have now permitted him to come with a few hundred men. According to the latest report he seems to have crossed the Borghat and arrived at Khandala. Nana will meet him in Haripant's camp outside Poona.

Friday, 26th Muharram.

Being the Sankranti day, a ceremonial *darbar* was held by the Srimant to which the *sardars, silledars* and others brought sugar-coated sesames.

The English envoy has reached Wadgaon. Madhav Rao Sadashiv will go to receive him.

The *vakil* of the Raja of Banaras will meet the Karbharis possibly tomorrow. The Shinde seems to have turned a cold shoulder to the Raja, who is, therefore, anxious to enlist the help of the Karbharis in recovering his lost kingdom.

Bhavani Shivaram is expected to be sent on a commission to the north.

The Shinde is reported at Kalpi busy settling his affairs with the neighbouring chieftains.

Saturday, 27th Muharram.

The English envoy has arrived at Chinchwad. Nana is holding consultations with Haripant.

A. R. No. 172 *29th Muharram* 1196 *A.H.*
14th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated 29th Muharram (1196 A.H.).

Though I was invited to attend the ceremonial levee at which the Karbharis received the English envoy Watherston, I was compelled to send my son Keshav Rao to represent me in view of my indisposition. Details of the meeting are given in the accompanying Akhbar.

Akhbar from Poona for dates 28th and 29th Muharram (1196 A.H.).

27th Muharram. Report was brought here by Madhav Rao Sadashiv, who was sent to Avund to join the English envoy's party as guide, that the progress of Watherston beyond Wadgaon was held up for some time by the *sardars* of the Raste and the Holkar until formal permission was received in this behalf from Nana.

28th Muharram. Watherston reached Avund and pitched his camp within three *kos* of Poona on the bank of the Mutha river. Madhav Rao Sadashiv has been instructed to bring him for the meeting tomorrow.

29th Muharram. Madhav Rao Sadashiv went to the English envoy's camp, followed by an elephant, equipped with an *amari,* and a body of hundred lancers. In the meanwhile Nana proceeded to the pavilion, where the Karbharis would meet the English envoy. Haripant, Lakshman Rao Raste, Khishna Rao Balwant, Noor Muhammed Khan, Narsingh Rao, Mudhoji Bhonsle's *vakil* and a pick of Maratha *sardars* were already assembled there. Armed guards were seated in a cordon within the tent. The route of the envoy was lined by mounted troops.

Late in the afternoon, Watherston arrived in a palanquin accompanied by four officers and a heavy escort of lancers and Turkish *sawars.* The party was then received into the pavilion and the important persons were introduced to the envoy. This over, he was led into an inner chamber where formal greetings were exchanged. The envoy is freely

conversant with Persian and made his replies in that language. The guests were then treated to *pan* and *ittar*. These formalities were also extended to three leaders of the Turkish *sawars*. They had brought *nazrs* with them to be presented to Nana but the latter politely declined to accept them.

The English envoy and his four companion officers then warmly took leave of Nana and donned their hats, which they had taken off as they had first entered the pavilion

Nana later dismissed the assemblage and sent dried nuts, fresh fruits and sweetmeats to the English envoy's camp. He himself returned to his residence late after nightfall.

Watherston's camp is "within the range of an arrow" from Haripant's tent. Monsieur Noronha and Monsieur Motram, with their artillery and regiment, are quartered in the vicinity of Haripant's camp.

Raja Chait Singh's *vakil* Naropant had a meeting with Nana today and presented to him several robes sent as gifts by the chief of Banaras. Nana also inspected the other gifts including a priceless necklace of pearls intended for the Pant Pradhan.

It is now definitely known that the English envoy's escort consists of fifty Turkish *sawars*, about twenty horses, the same number of camels, two elephants, two hundred lancers and an equal number of attendants.

A. R. No. 173 — *30th Muharram* 1196 *A.H.*
15th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 30th Muharram (1196 A.H.).

Saturday, 27th Muharram.

The English envoy's meeting with the Karbharis will take place on 29th inst. One Harba will act as the interpreter. A special pavilion has been erected in Haripant's camp, where Nana will meet the envoy.

Sunday, 28th Muharram

The English envoy is reported to have progressed to Avund from Wadgaon. He will be entering the outskirts of Poona tomorrow. The meeting of the Karbharis with the *vakil* of the chief of Banaras is also expected to come off on 29th.

A *darbar* was held as usual.

Monday, 29th Muharram.

Madhav Rao Sadashiv was sent to bring over the English envoy for the meeting. Nana entered the pavilion after the second *prahar*[1]. A large number of *sardars* and *silledars* was in attendance. The forces lining the envoy's route to the pavilion stood to attention. During the third *prahar*, the envoy and five other officers came into the pavilion and saluted Nana and the other Karbharis by doffing their hats. The envoy spent about two *ghatikas*[2] in informal conversation. The meeting over, he rode back in a palanquin to his residence. He has been provided quarters in a tiled bungalow standing in a well-kept garden, not far off from Haripant's camp. His staff has been accommodated in small tents pitched close by. Haidar Ali Khan's *vakils* were present during the meeting and would no doubt send their reports to the Khan in due course. Formal negotiations with the English representative will be conducted during the next few days.

The meeting with the *vakil* of the chief of Banaras has been put off indefinitely in view of the English envoy's arrival.

I had sent a few bags of sugar-and-sesame comfits in token of the Sankranti festival with the post dispatched on 27th inst. I hope these were delivered there in good condition.

---

1. A *prahar* is an eighth part of a day. The first *prahar* begins with sunrise.

2. A *ghatika* is one-sixtieth part of a day.

A. R. No. 174 — *3rd Safar 1196 A.H.*
18th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 3rd Safar (1196 A.H.).

(The present covering letter just details letters and Akhbars dispatched to date).

Second sheet[1] of Akhbar dated 3rd Safar 1196 A.H.

Dhondo Appa Purandare has undertaken to pay two and half lakhs of rupees to secure the release of Bajaba. The latter will, however, be set free on condition that he lead a quiet life at Saswad.

The Karbharis are still undecided on the question of sending Bhavani Shivaram to the north.

Govind Rao Gayakwad is still being deluded by the Kar bharis with promises of pecuniary help.

Since his arrival Watherston has been receiving for his kitchen liberal supplies of groceries and other provisions.

A. R. No. 175 — *4th Safar 1196 A.H.*
19th January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 4th Safar (1196 A.H.)

Tuesday, 30th Muharram

Another meeting took place between Nana and the English envoy, who was accompanied by an officer and an interpreter. Haripant and Madhav Rao Sadashiv were also present. The talks, which were confidential, lasted for about a *prahar*, after which the meeting broke up. The tent was carefully cor-

1. The first sheet of this Akhbar is not traceable. Even the present sheet appears inconclusive.

doned off to keep out any eavesdroppers. The Karbharis, it is surmised, are negotiating for the retrocession of Wasai and other places. They also seem to be pressing for the isolation of Dada Sahib (*i.e.* Raghunath Rao). It is understood that both the parties are anxious to reach an early settlement. The English are particularly in a conciliatory mood as their trade has been adversely affected on account of the continuance of hostile relations with the Marathas.

Wednesday, 1st Safar.

• As the day was inauspicious, Nana did not go to the pavilion. However, sweetmeats, fruits and a thousand rupees in cash were sent to the English envoy to enable him to have a feast in his camp. The English seem willing to retrocede Wasai and other places and to give a *carte blanche* to the Karbharis in the matter of settling the future position of Dada Sahib but they are keen on enlisting the support of the Karbharis in overthrowing Haidar Ali Khan. The Karbharis, however, may not yield ground on this point.

Thursday, 2nd Safar.

The *vakil* of the chief of Banaras made a courtesy call on the Karbharis and presented to them two robes. Formal negotiations with him are yet to begin.

A routine meeting took place between the *vakils* of Haidar Ali Khan and the Karbharis. The latter are soon expected to write to the Khan re-affirming their steadfast adherence to the interests of the Khan.

Friday, 3rd Safar.

Govind Rao Gayakwad is in a strange predicament and has not moved from his camp on the outskirts of Poona. Krishna Rao's letters were received here. It has come out here that the Huzur is preparing for his journey to Bidar.

The English envoy and the *vakil* of the chief of Banaras are both receiving close attention here from the Karbharis.

A. R. No. 176 *7th Safar 1196 A.H.*
22nd January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated 7th Safar (1196 A.H.).

I have given separately an account of the meetings between the English envoy and the Karbharis as related by a friend here. Govind Rao was present at the first ceremonial levee but was excluded from the subsequent meetings. Nor do the Karbharis appear to have sent any reports to Krishna Rao there.

(A separate unit which begins somewhat abruptly).

Strict secrecy is being maintained here with regard to the talks going on between the Karbharis and Watherston. Nonetheless, I have been able to gather a few broad hints. The English point of view appears to be as follows:-

The English desire a rehabilitation of the position between the parties as set forth in the treaty which was negotiated by Col. Upton some time ago. They would be willing to restore to the Marathas places captured by them in the past. They would also withhold their support to Raghunath Rao but would like to be compensated for the costs incurred by them in upholding his claims. What they devoutly wish for is that the Karbharis should help them in overthrowing Haidar Ali Khan. They would even be satisfied if the Karbharis maintained strict neutrality in the matter.

A supplement.

In reply to the arguments advanced by the English, the Karbharis have made it clear to Watherston that they would do their utmost to persuade the Khan to come to terms with the English but as a condition precedent they insist on a restoration of the *status quo ante* in regard to the territories captured by the English from the Khan and the Marathas. The English envoy, who is fully apprised of their views, is reported to have written to Goddard at Bombay for his advice.

Akhbar from Poona for dates 4th to 7th Safar 1196 A.H.

On 4th Safar Nana, assisted by Haripant, had a long sitting with the English envoy.

On 6th Safar Bhavani Shivaram was invited to the *darbar* by Nana and was presented with two Paithani robes, a *sela*, a *pagote* and a pearl necklace with a pendant set with emeralds. Leave has been granted to him to start on the expedition but as he has only about two hundred men with him it is difficult to imagine how he will be able to accomplish his mission in Bengal with this meagre force.

Watherston sent letters to Bombay on 6th inst. under special escort provided for the courier by the Karbharis as far as the *ghat*.

The fortress of Ballalgad in the Konkan, which was held by the English, is reported to have been re-taken by the forces of the Pant Pradhan.

Supplement to Akhbar dated 7th Safar 1196 A.H.

On 7th inst. Nana went to Haripant's tent and later sent for the English envoy's interpreter named Haripant. The party conferred with him till a late hour in the night. Later, the *vakils* of Haidar Ali Khan participated in the discussion. Lakshman Rao Raste was present at the meeting throughout but Madhav Rao Sadashiv was absent.

A. R. No. 177 — *8th Safar* 1196 *A.H.*
23rd January 1782

(Akhbar) from Poona, dated 8th Safar (1196 A. H.).

Saturday, 4th Safar.

Nana had a meeting with Watherston in Haripant's tent. Madhav Rao Sadashiv alone was permitted to join the talks. The English envoy appears to have pleaded for raising the income of Raghunath Rao and for giving him the fortress of Triambak. The English also would like to be compensated for the expenses incurred by them in supporting Raghunath Rao. Reciprocally, they seem willing to return Wasai and other places to the Marathas, with the exception of the forts

of Shivne and Arune. The crucial point, however, is the whole-hearted support of the Karbharis in the task of overthrowing Haidar Ali Khan. This the English envoy is trying to enlist, using all his power of persuasion. But the Karbharis are taking a different stand. They are not willing to negotiate any treaty of peace, unless Wasai and all other places are returned to them. They have also made it clear to Watherston that Raghunath Rao should be handed over to them unconditionally. They are not willing to sever their relations with Haidar Ali Khan.

Watherston appears to have written to Goddard with a view to seeking his advice on resolving the deadlock.

Sunday, 5th Safar.

Bhavani Shivaram has gone into the camp and gathered a few men but there is little promise of his being able to lead a campaign into Bengal. Possibly, he will be sent to Kondai Bari just to lend some help to Ganeshpant Behere.

A *darbar* was held as usual at which routine matters were dealt with.

Monday, 6th Safar.

The Srimant made a visit to Parwati and returned in the evening.

Bajaba is likely to be set free on his providing sureties as agreed to.

Dada Sahib (Raghunath Rao) is at Surat. His lieutenant Baji Rao Barve, who sought asylum at Maheshwar, is reported to have been arrested and kept under restraint by Ahalya Bai.

No fresh news has come from the Shinde's camp in the north

Haidar Ali Khan's *vakils* had a meeting with the Karbharis. The envoys seemed to have dwelt on the necessity of strengthening the Khan's position.

3

Tuesday, 7th Safar.

Nana held consultations with Haripant in the latter's tent on important state affairs.

Report has reached here that our *Sarkar* (*i.e.*, Nawab Nizam Ali Khan Bahadur) has started on his journey to Bidar.

Shivarampant Thatte, *fadnis* of the Khandesh *subah*, who made irregular exactions of *dahakpatti* and *subehpatti* from the *moglai jagir* villages of the writer, has not returned the amounts in spite of repeated warnings. Krishna Rao, who is now there, should be requested to deal with this matter firmly.

A. R. No. 178 — *11th Safar 1196 A.H.*
26th January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 11th Safar (1196 A.H.).

Watherston has arrived here and is carrying on negotiations with the Karbharis. The latter have written to Haidar Ali Khan to arrange to send twelve lakhs of rupees as *peshkash* and an additional amount of eight lakhs as loan. They have also asked for his views in regard to the peace terms now being negotiated with the English envoy. Bhavani Shivaram's future movements depend upon the nature of the reply to be received from the Khan.

Akhbar from Poona for dates 8th to 11th Safar 1196 A.H.

The marriage of Tukoji Holkar's son will be celebrated on 20th Safar. Tukoji arrived here in person from Waphgaon on the 10th inst. with a view to extending invitations to the Srimant and the Karbharis. He was the guest of Haripant on 11th inst. and was treated to a feast and presented with robes (in the morning). In the evening he dined with Nana and received robes befitting the occasion. Tomorrow he will present himself to the Srimant, who is likely to bestow on him robes and the privilege of dining with him.

Some two hundred sepoys of Col. Goddard's regiments near Kalyan deserted their camps and came away to this place to seek employment in the Maratha army but they have been interned for the present by the order of the Karbharis.

All his recruits having left him, Govind Rao Gayakwad was compelled to repair to his native village Dawadi Nimbgaon on 9th inst.

Dispatches written by Krishna Rao Joshi on 22nd Muharram from Haidar Ali Khan's camp reveal that the Khan took possession of Tripasur by massacring the English army stationed there and later captured the fort of Chandragiri. The same source has it that Col. Eyre Coote rushed from Madras to Tripasur on receiving the news of its capture.

Report has arrived here that a sharp naval engagement took place between a small French fleet and an English fleet from Madras off the coast of Colombo. Some of the English vessels are believed to have been captured by the French, while others were able to make good their escape.

A. R. No. 179 *16th Safar 1196 A.H.*
31st January 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 16th Safar (1196 A.H.)

Appaji Ram, a Shenvi gentleman, who formerly served as Haidar Ali Khan's *vakil* at this court but who is now an accountant in the Khan's service, is expected to be sent to Badami for raising recruits for the Khan's army. It is likely that Raghottam Rao has already made his report to the Swami touching this affair.

Akhbar from Poona for dates 12th to 16th Safar 1196 A.H.

Tukoji Holkar went to the Srimant on 12th inst. and invited him to grace the wedding ceremony of his son by his presence. The Srimant bestowed on him robes suited to

the occasion, and asked Tukoji to stay on for meals with him.

The Holkars, Tukoji, Bapuji and Bhikaji, went round to all the notable families here extending them invitations to attend the forthcoming marriage ceremony. Tukoji left for Waphgaon on 13th inst. Bapuji came to my house for giving the invitation on 14th inst. Later in the day, he and Bhikaji left for Waphgaon. All of them were recipients of robes bestowed by the Srimant.

Mahadaji Shinde is expected to proceed from Kalpi to Jhansi, from where he is likely to reach Ujjain to resume his camp-life.

According to the latest report, Haidar Ali Khan is believed to be at Lalapeth, while Col. Eyre Coote is stationed in the vicinity of Tripasur. Appaji Ram, the Khan's agent, has possibly left for Badami with the express purpose of raising fresh recruits for his master's army.

Govind Rao Krishna has given the news that a few cargo ships of the English, which set sail from Calicut and were making for Bombay, were intercepted by the Maratha sea-guards near Vijaydurg.

Nana made visits to Haripant's tent on 15th and 16th inst. and conferred with the English envoy Watherston on 15th inst. Lakshman Rao Raste was present at the talks held on 16th.

Supplementary Akhbar from Poona, dated 16th Safar 1196 A.H.

The Holkar having pleaded effectively for the acceptance of his invitation, the Srimant is definitely expected to make the visit to Waphgaon. Possibly, he will start on 17th inst. Nana will follow him on 18th inst. and will return without delay. On his return Haripant will proceed to Waphgaon.

No fresh news is available of what passed between the Karbharis and the English envoy Watherston. Messengers left this place for Banaras carrying letters to Warren Hastings from the Karbharis and the English envoy.

Bhavani Shivaram is actively enlisting recruits. The sepoys, who deserted the English and came over to this place some time ago, are likely to be let off by Nana after being disarmed.

A. R No. 180 *17th Safar* 1196 *A.H.*
1st February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 17th Safar (1196 A.H.).

Sunday, 12th Safar.

The Holkar, who came here in person to extend the invitation to his son's marriage to the Srimant, left for Waphgaon. He was presented with suitable robes by the Srimant and the Karbharis. The Srimant's visit to Waghgaon is still uncertain but the Karbharis will definitely go.

The Srimant's naval officers are reported to have landed a heavy merchandise, together with a few guns, from the English merchant vessel recently captured by them off Suvarnadurga.

Monday, 13th Safar.

Nana visited Haripant's tent and held a long discussion with Harba, the dragoman of the English envoy It was rumoured that Goddard's reply had been received by Watherston but the rumour does not appear to be true. The viewpoints of the two parties are still divergent and a settlement, therefore, seems to be far off.

The English home fleet is reported to have arrived at Bombay carrying a few hundred men Some of these ships are likely to be sent to Madras to strengthen the defences of that town. The English are further concentrating their fighting forces at this place, which foreshadows an intensive drive against Haidar Ali Khan

Govind Rao Gayakwad is camping on the Ghodnadi. A windfall alone will enable him to carry through his future plans.

Tuesday, 14th Safar.

The Karbharis seem to have written to the Shinde for his advice in the matter of making peace with the English. They await his reply.

A few baskets of fruits are reported to have been sent to Bombay by the English envoy staying here. A strict watch is being maintained on all communications going out of the English envoy's camp. An Englishman, resident in the city, who tried to enter the envoy's camp, was arrested and sent to the fort for being detained. Two *bohra* marchants were drastically punished for similar offences.

Wednesday, 15th Safar.

Nana held a further exchange of views with the English envoy's dragoman in the presence of Haripant and Madhav Rao Sadashiv. From all reports the position between the parties appears to be still fluid.

Bhavani Shivaram has entered his camp. An army will be fitted out for him to proceed to Bengal as soon as the *peshkash* amount arrives from Haidar Ali Khan.

Thursday, 16th Safar.

A *karkun*[1] accompanied by two hundred *sawars,* was sent from here to bring Bajaba, who will now be permitted to reside in Poona.

Nana had a meeting with Haripant. Nana and the Srimant will leave for Waphgoan tomorrow. Haripant, however, will remain here.

Raja Chait Singh's envoy was today admitted into the presence of the Srimant and he presented to him a set of robes sent by the chief of Banaras.

---

1. A clerk.

A. R. No. 181 — *18th Safar* 1196 *A.H.*
2nd January 1782.

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 18th Safar (1196 A.H.).

The Karbharis are greatly attached to the Holkar. They will, therefore, surely attend his son's wedding at Waphgaon. The Srimant entered his camp today and will start on the journey tomorrow, accompanied by the Karbharis.

Akhbar from Poona for dates 17th and 18th Safar, 1196 A.H.

Friday, 17th. Nana entered his camp late in the evening The Srimant is expected to do so at an auspicious hour tomorrow morning.

Saturday, 18th. The Srimant left his residence in the early hours of the morning and entered his camp by day break. Nana and Haripant presented *nazrs* to him, while the guns boomed out the usual salute. The Srimant will move out tomorrow and make his first halt at Pimpalgaon on the Bhima. He expects to reach Waphgaon on 20th. Haripant and other *sardars* will be in attendance during the journey. Bhavani Shivaram and Khande Rao Trimbak Odhekar will, however, stay on at Poona.

A *karkun*, accompanied by one hundred *sawars*, left this place on 17th inst. for Chandangad to bring Bajaba to Poona.

Unconfirmed reports point to the arrival of a considerable English fleet in the port of Bombay.

The Srimant is being provided with a large armed escort during his journey. Great care is also being taken to ensure the safety of his person. Noor Muhammad Khan and Narsing Rao, the *vakils* of Haidar Ali Khan, will be in the party accompanying the Srimant.

A. R. No. 182

19th Safar 1196 A.H.
3rd February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 19th Safar (1196 A.H.).

Friday, 17th Safar.

Nana had decided at the last minute that it was inadvisable for the Srimant to proceed to Waphgaon and had arranged that Haripant should remain with him (the Srimant). However, Parajipant arrived from Waphgaon in the night and prevailed upon Nana to change his plan. It has now been decided that the Srimant would go. Accordingly, he is expected to enter his camp tomorrow morning.

Saturday, 18th Safar.

The Srimant entered his camp early in the morning, guns booming in salute. Most of the notables are accompanying him. He will start on the journey tomorrow, make a single halt half-way and will reach Waphgaon on Monday in time for witnessing the marriage ceremonies. He may enjoy a brief holiday at Waphgaon before returning to the metropolis. The English envoy here has also been persuaded to join the Srimant's party.

Large detachments of the Holkar's men and a few thousand Pendharis are reported to have reinforced the army operating under Ganeshpant Behere. He appears to have advanced in the direction of Songad to re-open an offensive against Fateh Singh Gayakwad.

Report is rife here that the English home fleet, which has just arrived at Bombay, is likely to be diverted to Madras, where the English are preparing for a fresh offensive against Haidar Ali Khan.

One of the advisers of the English envoy here, it is believed, is to be sent to Bombay for consultations with Goddard.

Tomorrow the Srimant and his party will set out on the journey after their morning meals.

A. R. No. 183 | *25th Safar* 1196 *A.H.*
9th February 1782

(Akhbar) from Poona[1], dated 25th Safar (1196 A.H.).

Tuesday, 21st Safar.

The Srimant and the Karbharis witnessed a dance performance in the pavilion erected for their reception. At the end of the performance the Holkar presented robes to the Srimant. Later, the Srimant and the Karbharis returned to their camp.

Wednesday, 22nd Safar.

After midday, the Srimant paid a visit to the Holkar's residence and spent some time there. Later, he was escorted to the reception pavilion where he was entertained to a dance performance. This event was followed by the presentation of robes, a pearl necklace, a *sirpench,* a calf elephant and a horse to the Srimant. The elephant's back was covered with a richly embroidered cloth and a saddle with gold-lace lining. Towards nightfall, the Srimant and his party were conducted to a neighbouring hill-top to witness a gorgeous pyrotechnical display. The party then broke up and retired to their camp for the night. The Srimant intends to return to Poona, accompanied by the Karbharis, tomorrow morning.

Thursday, 23rd Safar.

The Srimant paid a farewell visit to the residence of the Holkar. All important persons were assembled at his house. The Holkar presented suitable robes to the Srimant, Nana and Haripant. The last two also received a *sirpench* apiece. Late in the afternoon, the party started on its return journey and halted for the night at Pimpalgaon. Leaving this place in the latter part of the night at an auspicious hour, the Srimant and the Karbharis returned to Poona soon after daybreak.

---

1. The present Akhbar, though written from Poona, covers the events of the visit of the Srimant and the Karbharis to Waphgaon and their return journey back to Poona

Friday, 24th Safar.

The Srimant reached his palace at about a *ghatika* after daybreak. His arrival was heralded by a salvo of guns. Nana returned to his residence and Haripant went to his camp.

Thus the entire party spent a couple of days merrily enjoying festivities connected with the wedding in the house of the Holkar and received numerous presents and excellent hospitality at the hands of the Holkar. They are all returned now and will soon resume the conduct of state affairs. It will then be possible to report further news.

Bajaba Purandare has at last been brought over here and is now lodged in his house at Poona. He will possibly meet the Karbharis and the Srimant tomorrow.

I hope the Swami will soon prevail upon Krishna Rao to exert himself in the matter of obtaining for me a refund of the exactions made by Shivarampant in my *jagir* villages.

A. R. No. 184 *26th Safar 1196 A.H.*
10th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 26th Safar (1196 A.H.).

Saturday, 25th Safar.

Bajaba Purandare is being kept under guard in his house here and has been permitted to live with the few usual members of his household. He will shortly meet the Karbharis and the Srimant. It is possible that the guard will be withdrawn from his residence after the meeting. Dhondo Appa Purandare has stood surety for him for two-and-a-half lakhs of rupees.

The Karbharis are believed to have intercepted the letters from Banaras addressed to the English envoy here but no inkling is available so far as to their contents.

The Srimant made a visit to Parwati and returned to his residence in the evening.

I have already reported on the presents received by the Srimant and the Karbharis from the Holkar at Waphgaon.

A. R. No. 185 *2nd Rabi I* 1196 *A.H.*
15th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 2nd Rabi I (1196 A.H.).

Sunday, 26th Safar.

Being the Shivaratri day, the Srimant, Nana and others made a visit to the shrine at Pashan and returned in the evening.

The *darbar* was not held today.

Monday, 27th Safar.

No further talks have been held between the Karbharis and the English envoy for a long period. As the affairs are delicate frequent references have to be made every time to Bombay. Obviously, quick results are not likely to flow from the negotiations. For the present, therefore, Watherston is simply marking time.

Haidar Ali Khan's *vakils*, who attended the wedding in the house of the Holkar at Waphgaon, presented to him on the occasion select robes, a pearl necklace and a *sirpench*. The Holkar will of course reciprocate by sending suitable robes and jewels to the Khan.

A *darbar* was held as usual.

Tuesday, 28th Safar.

Of late, Manaji Phakde, with the help of his Bhil hordes, has been carrying out depredations in the regions of Fardapur, Khandesh and Shahgad. Plans are being made to send a punitive force from here to check his lawless activities. Report is current here that a like force is being sent against him from Hyderabad.

Bajaba is still in detention and has not been able to meet the Karbharis and the Srimant.

Wednesday, 29th Safar.

The Srimant and Nana are planning to start on a pilgrimage tour to Jejuri, Moreshwar, Ambe Jogai and Siddhatek on 2nd proximo.

Reports are coming in that the English and the Khan are actively preparing for a fresh contest of arms and that sporadic engagements between them have already occurred.

Rumour is rife that Krishna Rao is likely to start back to this place during the course of this month.

A *darbar* was held as usual.

Thursday, 1st Rabi I.

The Srimant and Nana have decided to start on their intended pilgrimage tomorrow. They may be away from the capital for about a fortnight. Possibly, Nana will leave the party at Jejuri and will go to Menavali for a brief holiday. The Mujumdar is pressing the Srimant and Nana to put off their journey, as he is anxious that they should attend the wedding ceremony coming off in his house tomorrow but Nana is not inclined to comply with his request. Haripant will remain here.

Dhondo Appa Purandare, the uncle of Bajaba, passed away today after a brief illness.

The sugar-coated sesames sent from there in token of the Sankranti festival have been received by me. I am grateful for this kindness.

A. R. No. 186 *3rd Rabi I 1196 A.H.*
16th February 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona, 3rd Rabi I (1196 A.H.).

The Khan's *vakils* had confidential talks with the Karbharis on the night of 2nd Rabi I and by day on 3rd **Rabi I.**

It seems as if the Karbharis have been persuaded to break off their negotiations with Watherston and to recall Krishna Rao from Hyderabad. No decision, however, is likely to be taken until Nana returns from his trip to Menavali.

It had been decided earlier that the *zamindar* of Mudholwadi was to be disallowed the collection of the customary *huqrusum* from that *mauza* and that I was to pay directly Rs. 500 to the Srimant's Government. In the past few days insistent claims are being made that I should pay the amount forthwith. I shall refer to this matter again in a separate letter.

Supplementary letter (dated 4th Rabi I 1196 A.H.).

On the 4th inst. as I was preparing to start on the journey with the Pant Pradhan, the clerks of the Phadnis sent an agent to collect from me the amount of Rs. 500 referred to in my earlier letter. In my helplessness I sent my son Keshav Rao to Haripant and it was only on the latter's intervention that the agent withdrew and matters were allowed to stand over until the return of Nana. I must be verily grateful for these small mercies, which the Karbharis have been showing to me. The Swami will doubtless realize from the recital of this incident the depth of abjection to which my position has been reduced here in the eyes of the Karbharis by the wily machinations of Krishna Rao This is a pointer that the Swami should try to make up for past neglect and rehabilitate the prestige of his servant.

Akhbar from the camp of the Pant Pradhan for dates 2nd and 3rd Rabi I 1196 A.H.

In the earlier Akhbar report was made that the Pant Pradhan would leave for Theur on 2nd inst. accompanied by Nana and Haripant. It was also mentioned that Darkoji Nimbalkar and Keshav Rao Trimbak would be sent against Manaji Phakde with a punitive force numbering nearly three thousand. Further news is as follows:—

Friday, 2nd inst. At mid-day the Pant Pradhan, accompanied by Nana and Haripant, left the city and camped at Wanawadi instead of proceeding to Theur. Possibly, this change in the plan was to enable Nana to go to Nidhone and from there to Menavali. At Nidhone Nana is expected to

pay homage to the Holy Man who has settled there for the last two years. The object of his going to Menavali is presumably to arrange his second marriage, though Nana has denied public rumours on this score, when pressed by Lakshman Rao Raste and the other *sardars.* A third reason for pitching the camp so near the city is that Nana has still to finish his talks with the *vakils* of Haidar Ali Khan and to prepare a letter on pending matters to be dispatched to the Khan.

Tonight, the *vakils* of the Khan went to the camp of Nana and conferred with him. Lakshman Rao Raste was also present at the talks and returned to the city late at night.

Saturday, 3rd inst. The Khan's *vakils* had further talks with Nana. Later in the day, Nana left for Nidhone. The Srimant is expected to leave for Jejuri tonight, accompanied by Haripant.

Now about the Holy Man at Nidhone : The village of Nidhone is some eight *kos* away from Poona and is the site of a temple dedicated to Bhairavnath. The *pujari* of this place is believed to have performed austerities and *anushthan* over a period of twelve years, sustaining himself on milk, and to have obtained a boon from the godhead that whatever he willed would come true. During recent years he has earned a reputation for performing miracles with the result that wealthy people in increasing number are flocking to him and are trying to obtain his blessings in getting over their worldly troubles. On several occasions in the past Nana visited him, and since these visits began, Brahmins and *karkuns* have been appointed to look after the creature comforts of the Holy Man. The longing of Nana to be blessed with male issue is well-known and this explains his frequency of visits to Nidhone. On every Sunday thousands of people congregate here to receive the special blessings of the Holy Man.

Manaji Phakde has taken refuge at Oswagad in Vetal *taluq* and is conducting continual raids on the Pant Pradhan's territory. Darkoji Nimbalkar and others left here on 3rd inst. to deal with this menace.

Rumour is thick that Nana's second marriage will come off at Menavali on 7th inst.

Govind Rao Ballal has gone to Baramati for his niece's marriage.

A. R. No. 187 *4th Rabi I 1196 A.H.*
17th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 4th Rabi I (1196 A.H.).

The Srimant, accompanied by Nana and Haripant, left at midday and camped at Wanawadi. Nana will go to Menavali therefrom, while the Srimant and Haripant will go to Jejuri.

Saturday, 3rd Rabi I.

Nana left for Nidhone, wherefrom he will proceed to Menavali. The Srimant and Haripant will start for Jejuri tomorrow. From Jejuri they will proceed to Moreshwar and return to Poona in about a week's time. Earlier, the Srimant had planned to include Kurkund and Siddhatek in his itinerary but now visits to these places have been dropped.

Before Nana left, he had talks with the English envoy on 1st inst. Madhav Rao Sadashiv could not be present on the occasion as he was recently bereaved of his daughter-in-law. The envoy appears to have informed Nana that Goddard was awaiting instructions from Calcutta before giving his reply to Poona.

Rayaji Patil has been sent here by Mahadaji Shinde to settle the affairs of his (Mahadaji's) sister Anandi Bai Nimbalkar.

Darkoji Nimbalkar and Rang Rao Odhekar have been sent from here to check the depredations of Manaji Phakde in the Ajanta region.

A. R. No. 188 — *9th Rabi I* 1196 *A.H.*
22nd February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 9th Rabi I (1196 A. H.).

Tuesday, 6th Rabi I.

The Srimant offered ceremonial robes to the deity at Jejuri. Later in the day, he paid a visit to the shrine at Moreshwar, six *kos* away from Jejuri, travelled back two *kos* and encamped for the day at Pandeshwar. Tomorrow he will stay at Loni and return to Poona on Thursday.

Wednesday, 7th Rabi I.

The Srimant arrived at Loni, which is the home village of the Bhapkar. From here he went to the residence of Ambikar Ramchandra Baba, situated in an orchard, where he spent about a *ghatika* and received the customary robes from his host. Later in the day, he paid a visit to the house of Khande Rao Darekar at Amla. The Darekar also presented to the Srimant robes and a *sirpench.* Haripant too received suitable robes. Towards evening the Srimant's party returned to its camp at Loni.

Thursday, 8th Rabi I.

The Srimant set out from his camp early in the morning and reached Poona at an auspicious hour. The customary booming of guns announced the arrival of the Srimant at his residence.

The Srimant's marriage is scheduled to take place in the month of Vaishakh and preparations in this connection have been set afoot. The Srimant is thinking of visiting Satara with a view to receiving the robes of the Peshwa's office from the Chhatrapati, before his marriage takes place. He intends to go to Gangapur near Nasik, soon after the Hutashani Paurnima (Holi), to receive the blessings of his grandmother Gopika Bai, in which case his intended visit to Satara may have to be put off to some date after his marriage. His plans, however, have not been finalised yet.

An officer from the English envoy has gone to Bombay for consultations. Letters have also gone to Bombay and Calcutta. The negotiations, therefore, remain inconclusive.

The Raja of Banaras is willing to pay Rs. 25 lakhs to the Shinde to persuade him to undertake a campaign for the recovery of Banaras but the latter appears to have demanded Rs. 75 lakhs.

Nana is expected to return here from Menavali on 12th instant.

The Holkar is at Waphgaon.

A. R. No. 189 *11th Rabi I 1196 A.H.*
24th February 1782

(Akhbar) from Poona, dated 11th Rabi I (1196 A.H.)

Friday, 9th Rabi I.

Keshavpant Datar, a protege of Naro Shankar, who had deserted to Gulzar Khan and was engaged in predatory activities in the Surat region, communicated some time ago to the Karbharis his willingness to re-affirm his allegiance to Naro Shankar, through one Chingoji Kadam, who is working here, having given up his employment under Naro Shankar on account of his differences with one of the assistants of Naro Shankar. The aforementioned Keshavpant Datar, whose offence has been condoned by the Karbharis, has now arrived here. He was received into the presence of the Srimant and was pardoned through the good offices of Visajipant Athawale. Keshavpant Datar also met Haripant. It has now been decided to settle a *jagir* of five thousand rupees on him from the fiefs held by Naro Shankar. Baji Rao Barve has also been summoned here, while his old comrade-in-arms Satoji Bhonsle is believed to have taken refuge either with Manaji Phakde or Yesaji Shinde.

Saturday, 10th Rabi I.

Nana is expected back from Menavali in a couple of days. The Srimant is likely to finish his visits to Satara and Gangapur before Vaishakh. A punitive force, two thousand strong, has been sent against Manaji Phakde, who is ravaging the Ajanta region. Some more detachments will possibly be sent after a few days.

Bajaba's internment continues. Moroba Phadnis is likely to be brought here for detention.

The Holkar is still at Waphgaon.

A. R. No. 190 — *13th Rabi I* 1196 *A.H.*
26th February 1782

Covering letter from Haibat Rao Gopal, dated Poona 13th Rabi I (1196 A.H.).

Negotiations with the English have not borne fruit. Watherston will return shortly to Bombay. The Karbharis seem to have written to this effect to the Khan. Owing to imminence of the Holi festival, a *darbar* is not likely to be held in the near future, unless some emergent matter crops up.

Akhbar from Poona covering the events from 11th to 13th Rabi I 1196 A.H.

In the earlier Akhbar it was reported that the Srimant had cancelled his visit to Nasik and that Nana had given up his idea of taking yet another wife and would return here on 12th inst. and that Haidar Ali Khan had sent a letter to the Karbharis asking them to break off their negotiations with Watherston. Further news is as follows:—

Nana returned here on 12th inst. after rounding off the *anushthan* (pacificatory religious rites) and feeding the Brahmins at Menavali.

Though the Srimant's robes of office were brought from Satara long ago, he has never had an opportunity of an audience with the Chatrapati. He is, therefore, expected to leave for Satara on 21st inst. accompanied by the Karbharis. I will seek confirmation on this point from them as soon as possible.

No fresh news has arrived from the Khan's camp. His *vakils* here say that he is at Lalapeth and is awaiting the arrival of aid from the French.

Anderson is reported to be conducting negotiations at Datia on behalf of the Jat of Gohad with Mahadaji Shinde.

Ganeshpant Behere's forces are stationed at Haladvan. Fateh Singh Gayakwad and the English units assisting him are in the Songad district. Govind Rao Krishna gave the news that the Behere's men had captured a few horses of the English in a stray engagement in the Surat region but the reports current amongst the people give a contrary version.

Manaji Phakde, with his Bhil hordes, has made his headquarters in the fortress of Oswagad in the Vetalwadi *taluq*. Subhan Rao Jadhav appears to have lost several of his men and some horses in a pitched battle with the Phakde. The latter is now reported to be exacting *ghansdana* in the name of Raghunath Rao from the surrounding villages of the Pant Pradhan. News has been received that Darkoji Nimbalkar and others have passed the *ghat* of Kasarbari.

A. R. No. 191 *14th Rabi I 1196 A.H.*
27th February 178[illegible]

(Akhbar) from Poona, dated 14th Rabi I (1196 A.H.).

Sunday, 11th Rabi I.

The Srimant witnessed a duel between an elephant and a tiger in the arena of his palace. This was followed by a combat between a tiger and a crocodile in which the tiger killed the crocodile outright. Later, the Srimant spent some time watching horses from his stable exercised.

Nana is expected to arrive here tomorrow.

Monday, 12th Rabi I.

Nana arrived here in the forenoon from Menavali, having given up the idea of marrying yet another wife. He stayed at Menavali for five days, visited the nearby fortresses and had a bath in the Krishna. Possibly, the Srimant and Nana may proceed to Satara. Haidar Ali Khan's letter to the Karbharis indicates a renewal of conflict between him and the English.

Tuesday, 13th Rabi I.

To meet expenditure on the forthcoming marriage celebrations of the Srimant, the Karbharis propose to raise money from Poona city and the neighbouring *mahals* by a marriage impost. The Karbharis are giving careful thought to the question of choosing a bride. Two girls are under consideration—one, a daughter of Nasikkar Deekshit, and the other, a daughter of Parashurampant Mirajkar.

Rayaji Patil and Ramji Patil, the agents of Mahadaji Shinde, had a meeting with Nana. They may be asked to carry a letter to the Shinde on matters relating to the marriage of the Srimant.

The Jadhav of Wagholi is reported to have had an unsuccessful encounter with Manaji Shinde[1] (*sic*).

A conflict is soon expected to break out between Ganeshpant Behere and Fateh Singh Gayakwad.

A. R. No. 192 — *28th Jamadi II 1196 A.H.*
10th June 1782

Akhbar from Poona, dated 28th Jamadi II 1196 A.H.

Yeshwant Rao Naik Nimbalkar Dahigaonkar robbed the houses of the rich in Karmala and other *taluqs* and let loose a reign of terror in those parts. When he learnt that Sahulat Jung had been commissioned against him, he fled to Dahigaon and took shelter there. Sahulat Jung wrote to the Karbharis invoking their intervention and the latter ostensibly warned the Naik. He sent back an apology with the assurance that in future he would desist from trespassing into the Huzur's territory. For all outward appearance, the matter stands thus, but a gentleman here has let in the hint that a tacit understanding has been reached between the Karbharis on one side and Yeshwant Rao Naik, Manaji Phakde and Baji Rao Barve on the other that the three should continue their predatory activities, while the Karbharis keep

1. Same as Manaji Phakde.

up the pretence of their non-alignment with the mischief-makers. The same gentleman suggests that the Karbharis might even ostensibly undertake to send a punitive force against them. These suggestions seem plausible. Care has to be taken that Jiwajipant, who is working there with the envoy from Poona, does not get an inkling that this information has come there through the agency of the *akhbarnavis*.

A. R. No. 193 — *15th Shaban* 1199 *A.H.*
23rd June 1785

Covering letter from Raghottam Rao (to Nana Swami) dated 15th Shaban 1199 A. H.

(The above-mentioned covering letter merely details the *tapal* dispatched and received to date).

Akhbar from Poona for dates 9th to 15th Shaban 1199 A. H.

Fateh Ali Khan's (Tipu Sultan's) infantry units and artillery have laid siege to Nargund and his cavalry units are raiding the *taluqs* of the Pant Pradhan south of the Krishna. Zamkhandi, Yadwad and Murgund have already fallen and the fortress of Shahpur, near Belgaon, is threatened. The Karbharis have sent four guns to augment the defence of the fortress and these may be expected to reach destination in time, if the Krishna is not in spate.

Kashipant Nana went, some time ago, to the aid of Ganeshpant Behere with a large force of *gardis*. A few hundred of these *gardis* are now believed to have gone over to Fateh Ali Khan.

Nana informed me that he had not as yet made up his mind on granting leave to Mudhoji Bhonsle to depart.

Nana is deeply concerned about Haripant's health as he is again laid up with abdominal pains. Mudhoji Bhonsle called on Haripant on 11th, Tukoji Holkar on 12th and Nana on 13th instant.

The Srimant went to Parwati on 9th inst. to install the image of Kartikswami but, as it got damaged before installation, the ceremony was given up and the Srimant returned home.

The Karbharis are collecting data about the big houses in the city with a view to assessing their value and levying a tax on them.

Krishna Rao Ballal is shortly leaving for Baramati for a change.

15th (Shaban). Mudhoji Bhonsle had a long meeting with Haripant. The latter appears to have undertaken to intercede in securing the Srimant's leave for him to return to his place.

The Kitturkar is believed to have entered the service of Fateh Ali Khan.

A. R. No. 194 — *16th Shaban* 1199 *A.H.*
24th June 1785

(Akhbar) from Poona, dated 16th Shaban (1199 A.H.).

Friday, 9th Shaban.

Nana and the Srimant spent some time in the garden and returned home in the evening. Chimanlal, *the munshi* of Gurandur Sahib[1], who was held up here for some time, left for Calcutta with the robes intended for presentation (to the Governor-General).

The *khillats* and jewels received from the Huzur were handed over to Nana by Govind Rao Krishna and Govind Rao Mama. Nana just inspected them but has not yet issued instructions for their disposal.

The Shinde is believed to have had Qaim-ud-daula expelled from Surat and seized his property (acting on a *firman* from the Mughal Emperor).

---

1. Possibly, some English businessman of Calcutta.

On account of his illness, Haripant has not been able to move into his new house.

Tuesday, 13th Shaban[1].

Mudhoji Bhonsle attended a banquet given in his honour by one of his *sardars* named Ghadge and returned to his camp in the evening.

Wednesday, 14th Shaban.

Krishna Rao and Govind Rao Bhagawant called on Haripant and had long talks with him.

Mudhoji Bhonsle and the Holkar are still here.

Thursday, 15th Shaban.

The Bhonsle paid a visit to Haripant and remained with him till evening.

A. R. No. 195 *Received on 21st Shaban* 1199 *A.H.*
9th June 1785

A letter (possibly from Haibat Rao Gopal) to Nana Swami.

About the *sanad* relating to Raipur, I was asked to represent to Nana that the *sanad* in question did not specify the date from which it took effect, and that in it there was also no mention of the name of Rai Saheb Appa Rao. When I put these matters to Nana, he explained that the mention of these particulars was unnecessary as the wording of the *sanad* guaranteed unimpaired continuance of the title in the family. If, however, the insertion of the name of Appa Rao is insisted upon, I have no objection to make a further representation.

Balajipant, the *hindavi munshi*, has left this place but Anand Rao Sabhapati is regularly attending the court to safeguard our interests. My son (Raghottam Rao) may be relied upon to deal with all important matters efficiently.

---

1. The newswriter, contrary to his custom, has left over the date-wise reports for the three days between 9th and 13th Shaban.

A. R. No. 196 | *24th Rajab, 1204 A.H.*
9th April, 1790

(Akhbar) from Poona dated 24th (Rajab 1204 A.H.).

Saturday, 17th Rajab.

About forenoon Nana Fadnavis went to the Srimant's palace, where a *darbar* was held. Later in the day, he dealt with all the outstanding administrative matters and returned to his residence towards evening.

Sunday, 18th Rajab.

Haripant sent for Gamaji Patil, the agent of (Manaji) Gayakwad, and was engaged with him in a discussion for a considerable time.

In the afternoon, the Madarulmaham[1] attended to the routine administrative work at his residence. Jotyaji Jadhavrao Wadikar came to him on a private visit.

Late in the afternoon, the Madarulmaham went to the house of Haripant Phadke. Here he discussed the affairs of Manaji Gayakwad with his agent Gamaji Patil Bahiropant came in later and conferred with the Madarulmaham for a short while. The latter rounded up the day's work and returned to his residence early in the evening.

Monday, 19th Rajab.

The Madarulmaham attended to routine business and conducted a detailed enquiry into the accounts of Nasik and the other neighbouring *mahals*. Later, he received Bahiro Raghunath Mehendale, Baba Phadke and Gamaji Patil. In the evening he paid a visit to the Belbag.[2]

The Srimant spent the evening at the Ramana[3], exercising his horses. Before he left, he saw that the animals were fed in his presence.

---

1. *i.e.* Nana Fadnavis

2. A famous shrine of Lord Vishnu on the outskirts of Poona in a grove of the Bel plant (*terminalia belerich*) believed sacred to Lord Shiva

3. A park near the foot of the Parwati Hill, where the Srimant maintained a menagerie for his amusement.

Hazrat Shah Sahib of Aurangabad has, as usual, sent letters of greetings and hampers of grapes to the Srimant, Nana and Haripant. Parachure, Parasnis, Chitnis and the other *mutsaddis* have also received their customary baskets.

Tuesday, 20th Rajab.

The Madarulmaham disposed of the routine work and endorsed the lists of daily payments to the men under the *saranjamdars*[1]. He held consultations with Oya Shastri and others on the propitiatory rites to be conducted at Jejuri, where several hundred pilgrims died in a single day during the annual festival held on the full-moon day of the month of Chaitra. On their advice, Nana has sent this afternoon to Jejuri Vitthalpant Wakenavis, with the necessary equipment, to perform the religious rites intended to propitiate the presiding deity of the place.

Wednesday, 21st Rajab.

A *darbar* was held in the Srimant's palace. Nana attended to routine administrative work. As he left for his residence Parashurampant Mirajkar came in to see the Srimant. Nana on his return to his house took his daily dose of medicine and received Krishnajipant Selukar, *mamledar* of Umarkhed. Later in the evening, he visited the Belbag and returned home. Bhagawant Rao Narayan Parasnis who is going to Nasik for a bath in the holy Ganga (the Godavari) in view of *Simhasta*[2], called on Nana and took his leave

Babu Rao Keshav has left with his family for Nasik.

Malhar Rao Holkar, who has fallen out with his father Tukoji Holkar, is exacting *ghansdana* in the Khandesh region. He went on these predatory raids after pretending to Ahalya Bai that he was going to Jejuri. Ahalya Bai has sent out her *sardar* Ramji Bule to remonstrate with him and bring him back. According to recent reports, he appears to have moved from Chalisgaon to Mehunbore and from there to Dhulia. From Dhulia he may possibly go to Thalner or Chandwad.

1 Fief-holders.

2. *Simhasta* is the year, recurring cyclically every twelfth year, when the planet Jupiter passes through the sign Leo. Certain days in this year are believed to be particularly auspicious for a bath in the sacred rivers of the country.

Thursday, 22nd Rajab.

The Srimant set out for the Ramana early in the morning and spent some time there, exercising his horses.

Nana attended to state affairs in the afternoon at his residence and later went on a visit to Parashuram Bhau Mirajkar. In the evening he returned home and performed *sandhya*[1]. Khandoji Jadhav Mokasi, who had been sent to Satara in Kartik, called on him in the evening. Nana concluded his daily occasions with a visit to the Belbag.

Friday, 23rd Rajab.

In the forenoon, after his meals, Nana received Gamaji Patil. In the afternoon Appaji Kondaji brought to Nana a letter from Hyderabad, written by Govind Rao Krishna, which Nana read in the presence of Dajiba and Lakshman Rao Phadke. Haripant, who is now feeling better, was also sent for and shown the letter. The Madarulmaham, in the day, paid a visit to the house of Ali Mardan Khan Gardi, to be present at a wedding ceremony. The host presented to him the customary *sela* and *pagote* and entertained him to a *nautch* performance followed by the presentation of *pan* and *ittar* Halting for a while at the Belbag on his way back, Nana returned to his residence towards evening, where Haripant, Dajiba and Lakshman Rao Phadke were awaiting his return. Nana conferred with them about the letter from Hyderabad. Bahiropant Mehendale was also summoned for consultations, while the discussion was in progress.

Tipu's *vakil*, who is now at Wai, is expected to arrive here shortly in the company of Lakshman Rao Raste.

The Srimant has bought an elephant from the Raja of Kanakagiri.

Nana is expected to proceed to Toka or Nasik for a bath in the holy Ganga (the Godavari) in the month of Vaishakh.

---

1. The daily Brahmanical ritual of prayer consisting of the credo and the laud. The chanting of the Vedic *gayatri hymn* is its pith and marrow.

A. R. No. 197 — *9th Shaban, 1204 A.H.* / *24th April, 1790.*

(Akhbar) from Poona dated 9th Shaban (1204 A.H.).

Saturday, 2nd Shaban.

Raghunath Rao Patwardhan Kurundwadkar was received by the Madarulmaham at his residence in the afternoon. As soon as he left, the Madarulmaham engaged himself in a discussion with Haripant Phadke and Bahiropant Mehendale on matters concerning the English. The two left the house of the Madarulmaham at a late hour in the night.

The Srimant spent his evening at the Ramana in exercising his horses. As he left there was a shower of hail followed by heavy rain.

Nana attended a *keertun*[1] performance in the night at the house of Sadashiv Bhat Date.

Sunday, 3rd Shaban.

In the afternoon the Madarulmaham attended to routine matters of state at his residence in the presence of Haripant and Bahiropant Mehendale. Fruits sent by Ali Bahadur from Mathura were delivered to the Srimant and the Madarulmaham today, who discussed a letter received from Ali Bahadur with the Karbharis. It appears to relate to matters of expenditure on the army under the charge of Ali Bahadur and the recent reconciliation brought about between the Shinde and the Gosavi.

Jiwajipant, the *vakil* of the late Shahji Bhonsle of Akkalkot presented a letter to the Madarulmaham, which gave the news that Fateh Singh and Tulsaji, the sons of the deceased Bhonsle, had arrived at Loni and were expected to meet the Sirmant tomorrow.

---

1. A religious pastime consisting of a discourse, punctuated by devotional songs and lyrics, delivered by a learned person on some grand theme or incident from the great Hindu epics or mythology, the object of which is the edification of the people.

Monday, 4th Shaban.

Late in the afternoon, Haripant went to the residence of the Madarulmaham and spent about two *ghatikas* in conference with him. Then he went to the palace of the Srimant and requested him to get ready to receive the Bhonsles of Akkalkote. After some time, the Srimant set out, accompanied by Haripant, Madhav Rao Phadke, Parashurampant, Raghunathrao Mirajkar, Madhav Rao Panse, the Raste, the Biniwale, the Pethe, the Ghorpade, the Patankar and other *sardars,* to meet Fateh Singh and Tulsaji at a place some distance from the tank of Ghansiram Kotwal. The parties were precluded from having a leisurely meeting on account of a sudden cloudburst. The programme was unsettled and the Srimant who was on the state elephant in the *amari* had to hasten back to his palace in heavy showers.

Haripant, on his return, made a report to the Madarulmaham on the meeting between the Srimant and the Bhonsles, and later went to Parashurampant Mirajkar. He had another meeting with the Madarulmaham late at night, after the latter had returned from the Belbag. Parashurampant was also present. The Madarulmaham appears to have hinted to the Mirajkar his inability to accompany him to Nasik in view of the growing urgency of concluding negotiations with the English. Nana also seems to have made it clear to Parashurampant that he could not expect to receive further funds for his forces until the rains were over.

Tuesday, 5th Shaban.

Towards evening Haripant, Baba Phadke, the Mirajkar and the Mehendale assembled at the house of the Madarulmaham and conferred on outstanding state affairs till a late hour in the night.

The Srimant spent the evening at the Ramana in exercising his horses. Mahadajipant Guruji took leave of the Srimant before proceeding to Nasik.

Govind Bhat Nircheur returned here from Trimbak yesterday.

Wednesday, 6th Shaban.

Haripant Phadke, Baba Phadke and Lakshman Rao Phadke met at the house of the Madarulmaham in the after-

noon and discussed the affairs of the Bhonsles of Akkalkot till a late hour in the night. The Mehendale joined the discussion in the closing stages. The Bhonsles themselves have reached the city and are camping near Bhavani Peth. Their retinue consists of five elephants and a few hundred followers.

Thursday, 7th Shaban.

In the afternoon the Madarulmaham engaged himself in talks with Bahiropant Mehendale. Later, he received into his presence Dhondo Mahadeo, the *qiledar* of the fortress of Trimbak, and Yeshwantrao Mahadeo, the *qiledar* of the fort of Ahmadnagar, who explained to him matters relating to their forts. Haripant arrived at the residence of the Madarulmaham about this time followed by Sakharam Panse. The latter brought for the inspection of the Madarulmaham four iron rings intended to be fastened to the extremities of the supporting poles of a new tent being prepared for the use of the Srimant. The Panse also received from Nana final instructions about sending ten guns and a clerk to the Mirajkar.

Late in the afternoon, a meeting took place between the Bhonsle brothers and the Madarulmaham at the latters' residence. Haripant was also present. The Madarulmaham received the visitors at the doorstep of his mansion. It is significant that he did not go out to receive them as he had done in the case of Shahaji Bhonsle. Fateh Singh introduced to Nana the officials who had accompanied him. After the exchange of greetings, the guests were treated to *pan* and *ittar* and were seen off.

Nana later paid a visit to the Belbag and returned to his residence late in the evening.

Friday, 8th Shaban.

The Srimant paid a visit to the Ramana early in the morning and spent some time there exercising his horses. He entertained to lunch at his residence nearly a hundred guests, among whom were some of the notable *surdars* and officials. They were dismissed after the presentation of betal, *ittar* and flower garlands.

In the afternoon, the Madarulmaham attended to the routine business of state at his residence and later engaged himself in talks with Haripant Phadke and Bahiropant

Mehendale. Then he went to Appa Balwant's tent, accompanied by Haripant and spent nearly two *ghatikas* there. He finished his day's avocations by a late visit to the Vyankatesh temple in Tofkhana.

There is a strong belief here that Appa Balwant may also be sent on the Karnatak campaign. The Madarulmaham himself is expected to go to Tulapur in connection with the impending lunar eclipse. Gamaji Patil, the *vakil* of Manaji Gayakwad, is keeping indifferent health and is awaiting advice from Baroda in the matter of effecting a settlement of the affairs of his chief.

Tipu's *vakils* are wasting their time at Wai. The Raste is negotiating their affairs with the Madarulmaham. The latter appears to be anxious to receive the amounts brought by them but is not inclined to meet them.

News has reached here that Qaim-ud-daula of Surat passed away on 24th ultimo. Nawab Najim-ud-daula of Khambayat is also reported dead.

A. R. No. 198 — *15th Shaban,* 1204 *A.H.*
30th April, 1790.

(Akhbar from Poona covering the events from 8th to 15th Shaban, 1204 A.H.).

Friday, 8th Shaban.

Parashurampant Mirajkar has been commissioned to lead a force of twenty-five thousand to the Karnatak. Krishna Rao Balwant will be second-in-command and bear the Maratha standard of the *zari patka*[1] and will have directly under him the cavalry detachments and certain other combatant units, including the irregulars and auxiliaries, in all about ten thousand men. An artillery unit consisting of ten light guns will be attached to the forces. These pieces of ordnance have been already assembled at Garpir.

---

1. The standard of the Maratha army fringed with gold-lace introduced by the Peshwas.

Laid-up with abdominal pains Haripant has not been able to attend the *darbar* (for some days).

Saturday, 9th Shaban.

The Pant Pradhan rose early, listened to a singer versed in devotional songs, bathed and performed *sandhya* and *pooja*[1], partook of his morning meal and attended to state papers. After resting for a while, he had his mid-day meal, after which he sat in the *satkhani mahal* and engaged himself in playing *ganjifa*[2] till sundown. After *sandhya* and meals he retired.

Balajipant had talks with Haripant and Bahiropant Mehendale in the afternoon on state affairs and paid a visit in the evening to the Belbag.

Being the Ekadashi day, riding the state elephant, the Srimant proceeded to Parwati followed by Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, Madhav Rao Ramchandra, Sakharampant Panse, the Biniwale, the Ghorpade, the Patankar, the Darekar, the Nimbalkar, the Ghatge, the Pawar and escorted by a large army detachment. The Rao Pant Pradhan after ablutions, performed *sandhya* and partook of light refreshments at Parwati itself. He then went to the Belbag to worship at the shrine of Vishnu and returned to his palace and spent the afternoon indoors, rounding off the day by listening to a *qawal*.

Nana conferred with Haripant, Parashurampant Mirajkar and Bahiropant Mehendale till sunset, went to his country garden, performed *sandhya* and returned to his residence in the city late at night. Haripant and Bahiropant left his house on his return. Parashurampant asked his permission to visit the Srimant.

Monday, 11th Shaban.

The Srimant awoke early and had his usual physical exercise at the gymnasium. He then took his bath performed *sandhya* and *pooja* and partook of his morning meal. Before retiring for a siesta he signed the state papers. After his

---

1. Ceremonial worship of tutelary deities.

2. A game like that of cards.

mid-day repast, he went near Parwati, accompanied by Lakshman Rao and Madhav Rao Phadke, Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, the Raste, the Jadhav, the Patankar, the Ghorpade, the Pawar, the Bhapkar, the Nimbalkar and other *sardars.* Here he exercised his horses, galloping them in pursuit of the roaming deer in the park at Ramana. After this tiresome game, he returned to his palace by dusk, partook of his meal and retired after listening to a *qawal.*

Balajipant was engaged during the afternoon in discussing in detail affairs of state with Haripant. In between, he granted interviews to Ramji Patil Jadhav and Narayan Bhat Deekshit of Satara. Towards evening he went to his garden and broke the *pradosh* fast. He also witnessed a *nautch* performance at his country-house before returning to his residence late at night.

Tuesday, 12th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early and after his bath, *sandhya* and *pooja,* partook of his meal, and attended to state papers. After his mid-day repast, he inspected the state elephants and played *chausar*[1] till sunset.

Balajipant spent the afternoon discussing state affairs with Parashuram Ramchandra Mirajkar. Haripant was sent for to join the discussion but he could not come owing to his illness. Gamaji Patil spent some time with Balajipant explaining to him matters relating to Manaji Gayakwad.

Balajipant spent the earlier part of the night in attending to a *harikatha*[2] performance at the house of Balkrishnapant Sapre.

Wednesday, 13th Shaban.

The Pant Pradhan awoke early, practised archery for three *ghatikas,* had his bath, partook of his meal, played *ganjifa* and retired for rest. After the mid-day repast, he spent some time on the terrace of his palace watching the crowds in the street below. In view of lunar eclipse in the night, he took his meal early in the night and retired to bed after a game of *chausar.*

---

1. A game played on a chequered cross with two sets of pawns.
2. Same as *keertan,* (*vide* footnote on page 48).

Balajipant spent some time in the afternoon in mentally checking the revenue accounts and closed the day with a visit to the Belbag.

Thursday, 14th Shaban.

The Pant Pradhan woke up in the night (Wednesday-Thursday) at the commencement of the eclipse, took a bath and as ordained by custom gave the following gifts to a Brahamin: —

A cow, a horse bluish-black[1] in colour with silver trappings and other outfit. dress for the rider, a shield, a sword, a quiver and five hundred rupees in cash.

This ceremony was followed by the performance of sacrificial rites.

Early in the morning (on the day following) the Pant Pradhan had his bath and partook of light refreshments. Later, he spent some time watching the sprinting of deer and bird-hunting by falcons. After a game of *ganjifa* and *chausar* he had his meals at moonrise and retired for the night.

While the eclipse was on, Balajipant remained at his residence, performing necessary rites and gave away the prescribed alms to Brahmins In the evening (on the day following) he visited the temple of Vishnu in the Belbag and partook of his meals after moonrise.

Friday, 15th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early and after completing his usual morning routine, partook of his meal and played a game of *ganjifa.* In the evening he went to Parwati, accompanied by eminent *sardars,* and spent some time there in exercising his horses. On returning to his palace. he had his meals and retired for the night after hearing a *qawal.*

Balajipant invited Parashuram Ramchandra Mirajkar in the evening for a dinner at his country-house. The guest received the customary presents on the occasion. Balajipant returned to his residence late at night.

---

1. The text has ' a blue horse,

A. R. No. 199 — *6th Ramzan*, 1204 *A. H.*
20th May, 1790.

(Akhbar from Poona) dated 6th Ramzan (1204 A. H.).

Parashuram Ramchandra Mirajkar moved his camp from Wanodi to Hadapsar on 4th instant. His artillery unit will start for Miraj on the 7th and he himself is scheduled to leave Hadapsar on the 9th inst.

Lakshman Rao Raste arrived here on 4th inst., and had preliminary meetings with the Rao Pant Pradhan and Balajipant. Abdul Nabi Khan and Ghulam Hussain Khan, the *vakils* of Fateh Ali Khan (Tipu Sultan), on whose behalf the Raste is negotiating, arrived here today. They were received on behalf of the Pant Pradhan by Vishwas Rao Chintaman Pagewale and conducted to the quarters provided for them in the Raste Peth. They have, it appears, brought with them three lakhs of *hons*, and *hundis* worth five lakhs of rupees.

The city is being heavily guarded for the last few nights. The police posts have been re-inforced and large companies of *sawars* move about in the night patrolling every quarter of the city. Security measures have been tightened up at the palace of the Srimant. Raghopant Godbole has been put on night duty at the palace. The reason for these precautions is not known.

Malet, the English Resident at Poona, has obtained a travel permit from Balajipant for one 'Ukit' from Bombay, who is shortly coming to Poona.

In the skirmish which took place between the Chief of Jaipur and Ambuji Ingle, who is assisted by Bapuji Holkar, the Ingle appears to have suffered a set-back. Ismail Baig, one of the Ingle's officers, is reported to have deserted to the Chief of Jaipur.

Saturday, 30th Shaban.

The Rao Pant Pradhan woke up early, performed his ablutions, *sandhya* and *pooja* and partook of his morning meal. He played *ganjifa* for some time, rested a while, had his mid-day repast and listened to a *qawal*. He then moved into the Hall of Mirrors and held a *darbar*. Nana was present and discussed with him all outstanding affairs of

state. The Pant Pradhan rose from the *darbar* late in the evening, performed *sandhya,* took his meals and after a game of *chausar* retired for the day. In the meanwhile, Balajipant returned to his residence, attended to his routine avocations and retired to bed after listening to a *qawal* performance.

In the afternoon, on even date, Haripant Phadke, accompanied by Chintaman Rao and his other sons, went to the garden near Gul Tekdi. Parashurampant Mirajkar joined him there and the two spent quite a good time in discussing outstanding state affairs. They had a common dinner at the garden before breaking up.

The wife of Balaji Keshav Thatte, the brother-in-law of the Pant Pradhan, passed away today after a brief illness.

Sunday, 1st Ramzan.

The Rao Pant Pradhan woke up early, attended to his physical exercises at the gymnasium, bathed, performed *sandhya* and *pooja* and partook of light refreshments. After rest and mid-day meal he sent for Chintaman Rao Phadke and played *chausar* and *ganjifa* with him in the *satkhani mahal* till sunset. He then performed *sandhya,* partook of his meal and retired to bed after listening to a *qawal.*

In the afternoon Balajipant conferred with Haripant Phadke and Bahiropant Mehendale. Bahiropant had to leave in the midst in response to an urgent summons from Malet but Nana continued his talks with Haripant till sunset.

Parashurampant and Raghunathrao Nilkanth, with their followers, were invited to a banquet at the residence of Malet in the afternoon. Malet received them in person when they arrived. They were entertained to a *nautch* performance and were presented with suitable robes and other costly presents including pistols.

Monday, 2nd Ramzan.

After going through the daily routine of exercise, bath, *sandhya* and refreshments the Srimant went to the grounds near Parwati, accompanied by Lakshmanrao Phadke, Madhavrao Phadke, Nilkantharao Khasgiwale, Madhavrao Ramchandra, the Ghorpade, the Jadhav, the Bhaokar, the Nimbalkar and other *sardars* and diverted himself for some

time in exercising his horses. He then amused himself by watching the performances of trained deer in the deer-park till sunset. On his return to his palace, he performed *sandhya,* partook of his meal and retired to bed.

Nana received Ramji Patil at his house in the afternoon. At night he witnessed a *nautch* performance before retiring to bed.

Malet was entertained by Parashurampant Mirajkar in his tent in the afternoon. After witnessing a *nautch* performance, he was presented with different kinds of robes and other items. Uhthoff and Hiern were also suitably honoured. Bahiropant Mehendale was present at the reception.

(*Postscript*) : Nana paid a visit in the morning to Bhaskarpant Bhanu, who is indisposed.

Tuesday, 3rd Ramzan.

Nana spent some time in the afternoon with the Mirajkar, who is camping near Wanodi. Nana also went on brief condolence visits to Balaji Keshav Naik Thatte and Rang Rao Trimbak.

Wednesday, 4th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan woke up early and practised archery for some time, after finishing his morning meal.

In the afternoon he proceeded to the Kotwal Tank to receive Jagdeo Rao Naik Nimbalkar Akluzkar. Lakshman Rao Phadke, Madhav Rao Phadke, Raghunath Rao Nilkanth Mirajkar, the Ghorpade, the Jadhav, the Patankar, the Bhapkar, and other *sardars* were in attendance. When he sighted the Akluzkar riding on horseback, the Srimant got down from his elephant and mounted a horse to do him honour. After the meeting, which was brief, the Pant Pradhan went (to the Ramana) for exercising his horses, leaving the Akluzkar to proceed to Nana for a meeting with him. The Pant Pradhan returned to his residence by sunset.

In the afternoon Nana had talks with Bahiropant Mehendale and Chintaman Rao Phadke. Later, he received Lakshman Rao Raste and Jagdeo Rao Nimbalkar. About

this time news was brought to him that his cousin Bhaskarpant Bhanu had passed away. Balajipant spent the rest of the day in mourning.

Lakshman Rao Raste called on the Srimant and Balajipant in the course of the day to inform them that Tipu's *vakils* had arrived in the neighbourhood of the city.

Parashurampant Mirajkar has shifted his camp from Wanodi to Hadapsar.

Thursday, 5th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan followed his usual daily routine while Nana spent the day, more or less, in mourning. However, he spent some time in the evening discussing affairs of state with Chintaman Rao Phadke.

Vishwas Rao Chintaman was deputed by the Srimant to receive the *vakils* of Tipu. He met these envoys at their camp near Balaji Naik Bhide's garden and conducted them to the quarters assigned to them in the Raste Peth. He has reported to Nana that they have brought with them two elephants and other presents for the Srimant and *hons* laden on twenty-two oxen.

Friday, 6th Ramzan

There is nothing unusual to report about the Pant Pradhan's daily activities today.

Nana, being in mourning, did not leave his residence during the whole day. In the afternoon he attended to the scrutiny of state accounts and spent some time in talks with Bahiropant Mehendale and Sadashiv Dinkar, the agent of Naro Shiv Deo. ... . (Akhbar incomplete).

A. R. No. 200 — *14th Ramzan, 1204 A. H.*
28th May, 1790.

(Akhbar) from Poona dated 14th Ramzan (1204 A. H.).

Saturday, 7th Ramzan.

Baba Phadke, Lakshman Rao Phadke and other *mutsaddis* were present at the house of the Madarulmaham in the

afternoon. Raghunath Rao Patwardhan Kurundwadkar discussed with the Madarulmaham matters relating to the (Karnatak) compaign.

The Srimant paid a brief visit to the Ramana in the evening and spent some time there in exercising his horses.

Haripant went in the evening to the garden near Gul Tekdi Later, Parashuram Ramchandra Patwardhan, Appa Balwant and Bahiro Raghunath Mehendale joined him there and discussed with him outstanding matters. The party broke up after a light repast and after receiving *pan*, *ittar*, flower garlands and nosegays. It will be relevant to mention here that recently a batch of thieves burgled large cooking utensils from the camp of Parashurampant Mirajker at Wanodi. Taking the incident to be a bad omen, the present meeting appears to have been designed by Nana to advise the Mirajkar to break up his camp, return to the city and seek fresh leave of the Srimant to make a second start for the campaign.

Three ruffians were recently apprehended here by the city *kotwal* for the murder of three courtesans. One of them was adjudged to be guiltless but the other two were chained to the feet of elephants and dragged along the streets of the city. Both men had died by the time the elephants dragged them to the police post in Budhwar Peth.

Sunday, 8th Ramzan.

Late in the evening Sadashiv Dinkar came to the Madarulmaham for consultations. As soon as he left, Haripant Phadke, and a little later, the Mehendale joined the Madarulmaham in a discussion on affairs relating to the English. Parashurampant Mirajkar came in after some time and it was agreed that the Mirajkar should seek leave of the Srimant at three *ghatikas* in the night and start afresh for the campaign with the commencement of the *hastanakshatra*[1]. The Mirajkar then left and returned to his residence. The Phadke and the Mehendale also left after a short time. The last visitor who came in was Ganpat Anand Rao Mehendale, who is accompanying the Mirajkar during the campaign. He was given leave by the Madarulmaham and has already reported himself at the camp in Motibag.

---

1. Believed to be a star of good omen.

Monday, 9th Ramzan.

As agreed to, Parashurampant Mirajkar took leave of the Srimant at a special sitting held in the Ganapati Mahal. He received suitable presents at the hands of the Srimant. From here he went to Hadapsar and has by now pitched his new camp at Loni. The Srimant also gave leave to Jagdeo Rao Nimbalkar, who is following the Mirajkar.

The Srimant had an early bath, and being the Ekadashi day, he went on a visit to Parwati, where he spent some time in worshipping Sri Devi (the presiding goddess of the temple). After light refreshments he visited the Belbag on his way back to his palace.

Lakshman Rao Raste called on the Madarulmaham in the morning. As he left, Bahiropant Mehendale came in to see the Madarulmaham. Later, the Mehendale went to the Residency.

In the afternoon, Sadashiv Dinkar was the earliest caller at the residence of the Madarulmaham. The latter was engaged in attending to the routine business of the state. Bahiropant Mehendale came in later The Madarulmaham. late in the afternoon, summoned Siddheshwar Rao Biniwale and instructed him to proceed with his cavalry unit to Shahpur Belgaon with a view to escorting the two English platoons proceeding from Sawantwadi to Tasgaon to join the forces under Parashurampant Mirajkar.

Tuesday, 10th Ramzan

The Madarulmaham was engaged in confidential talks with Haripant, Dajiba and Bahiro Raghunath Mehendale The talks lasted throughout the afternoon and continued till a late hour in the night The Mehendale was permitted to leave the session earlier in the evening

The Srimant spent the afternoon at the Ramana in exercising his horses.

Wednesday, 11th Ramzan.

Sadashivpant Gune, who is shortly proceeding to Nagpur, came in to see the Madarulmaham in the afternoon,

The Srimant did not approve of an elephant presented to him some days back by Malet. The latter has bought another elephant from the Raja of Kanakagiri. This animal was brought for the Madarulmaham's inspection today, and was then brought to the Srimant. The Srimant thought that the animal was not of good breed. He however admitted the animal to his stables. The Madarulmaham also inspected and approved another elephant selected by Sadashivpant Gune for being presented to Raghoji Bhonsle.

Lakshman Rao Raste and Gangadhar Rao Raste are in mourning on account of the death of Kashirao Raste, who expired today. His wife immolated her life on his funeral pyre as *sati*. The tragic death of Kashirao has interrupted the course of negotiations with Tipu Sultan, which the Rastes were conducting with the Madarulmaham on behalf of the Sultan's envoys.

Thursday, 12th Ramzan.

The Madarulmaham spent the whole day in attending to revenue work and other important state affairs. Sadashiv Dinkar and Mahadajipant Kale of Bassein were present at his residence during the evening and discussed with him their respective business.

Parashurampant Mirajkar is reported to have reached Morgaon.

Friday, 13th Ramzan.

Gamaji Patil was received by the Madarulmaham in the evening. The mission on which he has come, has got into a stalemate.

The lynx kittens brought by Ganpat Rao Jiwaji Sarsubah of Wasai were seen by Nana Fadnavis before they were sent as presents to the Srimant. The Madarulmaham spent the rest of the day in attending to miscellaneous work.

Ismail Beg is reported to have captured near Mathura a few guns and elephants from the detachment of Mahadaji Shinde, which was on its way to join the Maratha forces under Bapuji Holkar, Baloji Ingle and Rane Khan. Mahadaji Shinde appears to be keen on reinforcing the Maratha army in

this region as the Chiefs of Jaipur, Jodhpur and Udaipur are only making a pretence of their support to Ismail Baig. Kashirao Holkar has been set against the Sikhs in the region of Kurukshetra. The Shinde also does not favour acceptance of the tribute amounts by the Holkar from the *vakils* of the Chief of Jaipur. He appears to attach greater importance to the capture of the fort of Ajmer, before making any commitments to the Chief of Jaipur.

Roshan Rai, the agent of Nawab Mahabat Jung Bahadur, has bought 400 rifles from the *gardis* for providing arms to the recruits raised by his master.

A. R. No. 201 *28th Ramzan,* 1204 *A.H.*
11th June, 1790.

(Akhbar) from Poona dated 28th Ramzan (1204 A.H.).

Saturday, 21st Ramzan.

Uhthoff and Hiern (of the Poona Residency) are being relieved shortly to enable them to proceed to Bombay and they are expected to come tomorrow to seek leave of the Madarulmaham and the Srimant. The Madarulmaham discussed this matter with Haripant and Bahiropant Mehendale.

Mahadaji Patil Waikar has been appointed to the *patilki* of the *parganas* in Khandesh belonging to Saheb Khan Thoke. Two of these *parganas* have been assigned for the maintenance of Mir Khan Thoke's wife Saheb Khan Thoke will remain here for some more days but Mahadaji Patil has been permitted to depart. Sadashiv Rao Dinkar also took leave of the Madarulmaham.

Sunday, 22nd Ramzan.

In the afternoon Malet called on the Madarulmaham, who presented suitable robes to him. Later, the Madarulmaham, Haripant Phadke, the Mehendale and Malet's two assistants went to the palace of the Srimant. A special *darbar* was held in the Ganapati Mahal at which the Srimant presented robes and jewels to Uhthoff and Hiern and gave them leave to depart. He then retired into the Hall of Mirrors but the

Madarulmaham, Haripant and the Mehendale remained in the Ganapati Mahal till evening and conferred about matters relating to the English. Khande Rao Ballal Amdapurkar and his son were received by the Madarulmaham and were permitted to leave for their home. The Amdapurkar, now in ripe old age, applied to the Srimant that his *saranjam,* including the perquisite of *palkhi* be devolved upon his son. The Srimant accepted his submission and bade him present himself at the court after the rainy season to receive the formal *sanad* relating to the above devolution of the *saranjam.* Before returning to his residence, Nana spent some time at the Belbag.

Monday, 23rd Ramzan.

The Madarulmaham performed the *shradh*[2] of his father today. Being thus engaged, he was able to receive but a few visitors. In the evening he spent some time in the company of Baba Phadke and the Mehendale.

The Srimant spent the evening at the Ramana galloping his horses.

Lakshman Rao Raste had talks with Haripant in the afternoon and they agreed that Tipu's *vakils* should meet the Karbharis tomorrow.

Tuesday, 24th Ramzan.

Being the Ekadashi day, the Srimant paid a visit to Parwati early in the morning, performed *pooja* and the other ceremonies there and partook of light refreshments. On his way back to his residence he visited the Belbag.

Nana Fadnavis spent the morning hours at the Belbag. On returning to his residence, he summoned Naropant Chakradev Bakshi and instructed him to arrange for the presence of the officials of the state and other dignitaries at the palace of the Srimant in the afternoon to receive Ghulam Hussain and Abdul Nabi, the *vakils* of Tipu, who were expected to be presented to the Srimant at this hour. Raghopant Godbole and Dinkarpant Bhadbhade were asked to have the *gardi sawars* in attendance at the forthcoming *darbar.* The Madarulmaham further

1 A palanquin.

2. Ceremonial observance of the death anniversary.

directed that the *darbar* should be arranged in the hall close to the Thousand Fountains.

In good time Haripant, accompanied by Balajipant and Narayan Rao, the agents of the Raste, came to the Madarul maham and followed him to the Srimant's palace. Here in the Hall of Mirrors the Madarulmaham attended to the routine business of the state. He moved to the reception hall as soon as he was informed that the *vakils* of Tippu had left their residence in the city. The Srimant came in after a while and soon the Raste brothers Gangadhar Rao and Lakshman Rao ushered the *vakils* of Tipu into the presence of the Srimant. The visitors presented to the Srimant two elephant calves and five pieces of costly cloth. According to the *darbar* etiquette the *vakils* were offered perfumes and *pandan* and the *darbar* concluded.

The Srimant also received Vithal Rao Patwardhan, the son of Parashurampant Mirajkar. He then moved into the Hall of Mirrors and spent some time there talking to Nana and Haripant.

Early in the evening the Madarulmaham returned to his residence, took his medicine and went to his garden retreat where he performed the evening *sandhya*. He returned to his residence two *ghatikas* after sunset.

In the evening Uhthoff moved his escort party's camp from near Appa Balwant's garden to the vicinity of the newly constructed tank near Garpir.

Wednesday, 25th Ramzan.

In the evening the Srimant, accompanied by Nana Fadnavis and Haripant Phadke, called on a kinsman of the Chatrapati, *viz.*, Amar Singh Jadhav, who has just returned from a pilgrimage to Banaras and is camping in the garden of Balaji Naik Bhide After recounting experiences of the pilgrimage, the Jadhav presented suitable robes to the Srimant, Nana Fadnavis, Haripant Phadke and the *sardars* attending on the Srimant. The party broke up after receiving *pan* and *ittar* from the host.

The Madarulmaham visited the Belbag on his way home.

Thursday, 26th Ramzan.

Saturday being the first day of the Arabic new year '91' the Madarulmaham personally checked up the muster-rolls of the Arab *jamiat*. By evening he was able to work through part of the roll of men attached to Syed Ahmad Jamedar. Raghopant Godbole assisted him in this work.

The Madarulmaham paid a visit to the Belbag in the evening.

The Srimant spent the earlier part of the evening at the Ramana in exercising his horses.

The Madarulmaham granted leave at night to Sadashivpant Gune to start to Nagpur after presenting to him a *sela* and a *pagote.*

In the afternoon the Madarulmaham checked the muster-roll of the Arab *jamiat* and the establishment under the command of Syed Ahmad Jamedar.

In the evening he went to the house of the late Moropant Dhamdhere, a *darakdar*[1] (attached to the Madarulmaham's office), and offered his condolences and the customary *shawl* to the brother of the deceased. On the way back he paid a visit to the Belbag, went to his country house, where he performed *sandhya,* and returned to his residence by nightfall.

The Srimant sent to the *vakils* of Tipu Sultan during the day groceries and other provisions sufficient to feed five hundred men.

Reinforcements, including four cannons, are on their way to Parashurampant's camp at Tasgaon. English detachments from Bombay, heading towards this place to join the Mirajkar, are reported to have reached the foot of the *ghats.*

---

1. A clerk.

A. R. No. 202 *12th Shawwal 1204 A. H.*
25th June 1790.

(Akhbar from Poona dated 12th Shawwal 1204 A. H.).

Saturday, 5th Shawwal.

In the afternoon, Nana Fadnavis attended to the routine business of the state at his residence. When all had left, he sat up and read closely the Akhbars (newsletters) from Delhi and other letters received from different quarters. ... .

Sunday, 6th Shawwal.

After his siesta in the afternoon, the Madarulmaham checked up the muster-roll of the establishment (of Arabs) under Ali Mardan Khan Jamedar. Later, he went to see the newly built house of Trimbak Rao Sabnis, where a reception was being held in his honour. Haripant Phadke had arrived there earlier. The host entertained the Madarulmaham to a *nautch* performance and presented to him and Haripant robes suited to the occasion.

Later, at his residence, the Madarulmaham received Salwe Havaldar of the Wasai Fort, who was introduced to him by Mahadajipant Kale. The Salwe was presented with a *sela* and a *pagote*. Another visitor, who came in, was Balwant Rao Kashi. He has been recalled from the keepership of the fortalice of Kanhergad in Khandesh, which is exposed to continual attacks from the neighbouring Bhil hordes. He has already relinquished his charge of the fortress to Maloji Jadhav Rao Wagholikar.

Monday 7th Shawwal.

.. .. In the afternoon the Madarulmaham checked up the muster-roll of the Arab establishment under Shah Mir Khan Jamedar. Ramji Patil presented to the Madarulmaham and Haripant Phadke robes sent to them by the Holy Man of Surat. He sends such robes to them every year. The Madarulmaham also inspected the robes intended for the Srimant.

The matter of dividing their patrimony between the two step-brothers Raja Bahadur Raghupat Rao Narayan and Rang Rao Trimbak has been pending before the Madarul-

maham for some time. He had tentatively decided to apportion a two-thirds share to Raghupat Rao and the remaining one-third to the other brother in view of the latter's adoptive status. The affair was further complicated on account of the dispute over the possession of the fortress of Malegaon, which was built by Naro Shankar. Haripant discussed the whole affair with the Madarulmaham in the presence of Ramji Patil. The talks are still inconclusive.

Nana visited the Belbag in the evening.

Tuesday, 8th Shawwal.

Being the Ekadashi day, the Srimant visited Parwati and the Belbag in the morning.

In the afternoon, the Madarulmaham checked up the muster-rolls of the *gardi* troopers and later attended to the scrutiny of state accounts.

In the evening, he went to Govind Bhat Nircheur, lately bereaved of his brother, and offered to him his condolences. On his way home he visited the Belbag.

News from the North: The Chiefs of Jaipur and Jodhpur appear to be crestfallen as Ismail Baig, who had deserted to them, was beaten back with heavy losses by Bapuji Holkar, Ambuji Ingle and Aba Chitnis in an encounter near Mathura. In this engagement two to three thousand *gardi* troopers of Ismail Baig were bought over by the Marathas and their unexpected desertion reversed the fortunes of the battle. The run of successes attending the Maratha forces under the command of Kashi Rao Holkar against the Sikhs and Ghulam Qadar's brother also appears to have damped the fighting ardour of the Rajput Chiefs, who are now reported to be inclined to make overtures of peace to the Marathas through Ali Bahadur stationed at Mathura. Mahadaji Shinde is bound to press for the cession of the Ajmer Fort and the payment of a regular tribute. Further news is awaited.

Wednesday, 9th Shawwal.

Being the second Ekadashi day, Nana Fadnavis visited the Belbag, where he took his bath and performed *sandhya* and *pooja*.

In the afternoon, he checked up the muster-rolls of the *gardi* troopers. Later, he received the Raste's *vakil* and Tatya Joshi and discussed with them matters relating to Tipu Sultan. The next visitor was Govind Bhat Nircheur, who came in to discuss the affairs of the Raje Bahadur (Raghupat Narayan). The Madarulmaham also attended to miscellaneous matters in the presence of Dhondiba and Dajiba Phadke, Sakharampant Panse, Babu Rao Keshav and others.

The Srimant spent the evening at the Ramana. Madhav Rao Ramchandra, Lakshman Rao, Madhav Rao Phadke, Mahadajipant Behere, the Biniwale, the Pethe and other *sardars* were in attendance.

The remaining four guns have now been sent to the camp of Parashuram Ramchandra Mirajkar.

A. R. No. 203 *19th Shawwal, 1204 A.H.*
2nd July, 1790.

(Akhbar from Poona dated 19th Shawwal 1204 A. H.).

Saturday, 12th Shawwal.

In the afternoon, the Madarulmaham attended to miscellaneous work at his residence. Bahiro Raghunath Mehendale, who has just returned from a visit to the shrine of his tutelary goddess, paid a hurried visit to the Madarulmaham. Haripant came in later. The Madarulmaham discussed with him affairs relating to Tipu Sultan. At the instance of the Raste and the Mirajkar one year's tribute amount sent by Tipu Sultan out of the four years' amount due from him was accepted by Nana. The tribute amounting to 12 lakhs of rupees was deposited in the treasury.

Nana visited the Belbag in the evening after Haripant had left.

The Srimant spent the evening at the Ramana in exercising his horses and in watching antelope duels and buck duels. He had the animals fed in his presence.

Sunday, 13th Shawwal.

Resting awhile after his midday meal, the Madarulmaham attended to routine business of the state. Later, Haripant

and the Raste brothers, Lakshman Rao and Gangadhar Rao, joined him in a discussion, which lasted till a late hour in the evening. Then Haripant left and returned to his house. The Raste brothers followed him there and continued talks with him late into the night. They appear to be pleading that the Mirajkar, who is now reported to be camping at Kowthe on the Krishna and raiding Tipu's territory in the neighbourhood, should be restrained as negotiations for settling outstanding issues between the two parties were still in progress. A small detachment under English officers, equipped with some guns of the Company's troops, is believed to have gone into action with the forces under the command of the Mirajkar.

Hara Rao, the son of Parashurampant (Mirajkar), who was reported ill some time ago, is now believed to be recovering.

Monday, 14th Shawwal.

Nana Fadnavis observed *dhondwan*[1] today and feasted a large number of Brahmins on the occasion and gave each one of them an eight-anna piece as *dakshina*[2].

In the afternoon, the Madarulmaham sent for Lakshmanpant Koparkar, accountant, and scrutinised the *paga*[3] accounts. Later he conferred with Haripant for two *ghatikas*. Ganpat Rao Jiwaji, *sarsubah*[4], came in last and discussed matters relating to the Fort of Wasai.

Nana visited the Belbag in the evening.

Ganpat Rao Anand Rao Mehendale has progressed from the tank of Ghansiram in the environs of Poona to a point half-way between Hadapsar and Wanodi. Twelve lakhs of rupees received from Tipu Sultan have been deposited in the state treasury.

Tuesday, 15th Shawwal.

Rang Rao Trimbak Raje Bahadur was received by the Madarulmaham during the third *prahar*. Later, the Madarulmaham attended to miscellaneous business and received the *sarsubah* of the Wasai Fort. He also discussed state affairs with Haripant Phadke.

1. A religious rite performed in a Hindu intercalary month.
2. A cash gift given to Brahmins.
3. The State cavalry.
4. Fort-keeper.

In the evening, the Madarulmaham went to his country-house and from there to the Belbag, where he spent some time in worship and prayer.

The Srimant visited the Ganapati temple in the Kasaba in the afternoon, the day being *Angarak*[1] Chaturthi. Later allowing the *sardars* to disperse, he returned to his palace late in the evening.

At night, the Madarulmaham attended a dinner given in his honour at the house of Dada Gadre, *sarsubah* of the Raygad Fort, and was entertained to a *nautch* performance. He also accepted a saffron turban and a *dupatta* from his host.

Wednesday, 16th Shawwal.

Srimati Ramabai Saheba, the consort of the Peshwa, was returning in a palanquin, escorted by a large party, from the house of her father in Budhawar Peth. Mahalingrao Ghorpade, a dignitary of the court, was proceeding in the opposite direction, accompanied by an armed retinue. The two parties crowded into each other and consequently there was much jostling and elbowing. However, a passage was cleared through the milling crowd for the palanquin, which reached the palace safely. This unhappy incident was witnessed by men from the residence of the Madarulmaham and the palace of the Srimant. They rushed to the spot and accused Mahalingrao of contumacious behaviour. They compelled him to dismount and led him to the Madarulmaham's residence for being reprimanded. Nana sent for Haripant and asked him to deal with Mahalingrao. Haripant talked to him in a conciliatory tone and tried to ascertain whether he had repented for what had taken place. Seeing Mahalingrao's attitude somewhat unrepentant, he asked Naropant Chakradev Bakshi to lead him to his (Haripant's) residence and wait for him there. Haripant attended to his work with Nana and returned late to his residence. He found Mahalingrao squatting on the doorstep of his residence in a penitent attitude. Finding that he had relented and softened, Haripant bade him depart.

Thursday, 17th Shawwal.

In the afternoon, Ramji Patil was received into in the presence of the Madarulmaham. Haripant was also present.

1. The fourth day in the dark half of a lunar month of the Hindu calendar falling on a Tuesday.

The Patil read out a letter from the North, which reported the death on Jyeshta Vadya Amavasya of Amrit Rao, who was in the service of Mahadaji Shinde. The Madarulmaham and Haripant were deeply grieved to hear the report.

Parwat Singh, the envoy of Main Singh, the Chief of Gadhe Kot, called on the Madarulmalmaham and delivered the presents sent by his Chief to the Madarulmaham and Haripant Phadke. He also showed to the Madarulmaham the robes and other presents intended for the Srimant.

The Madarulmaham, Haripant and Bahiropant Mahendale were conferring, when Moro Gangadhar Niphadkar, who has just returned from a pilgrimage to Banaras, came in and presented a *sela* and a *pagote* to the Madarulmaham. The next visitor was Mon. Motram, who remained with the Madarulmaham for a short while.

After transacting miscellaneous business, Nana went to the Belbag late in the evening.

Friday, 18th Shawwal.

The Srimant held a *darbar* in the afternoon in the Hall of Mirrors and received Parwat Singh, the envoy of Main Singh. The envoy presented among other things robes, pieces of costly cloth, a rifle, and a shield made of rhinoceros hide. Later, the Srimant went to the Satkhani Mahal and conferred with Nana and Haripant. They discussed the arrangements to be made for the despatch of state business during Nana's absence from the capital. It will be noted that Nana intends to visit Gangatir shortly in view of *Simhasta*[1]. The Srimant offered betel to Parwat Singh and gave him leave to depart.

In the evening, the Srimant left for the Ramana, while the Madarulmaham stayed on at the Satkhani Mahal and attended to correspondence and miscellaneous work. He returned to his residence at sunset, took his meal and medicine and went on brief visits to the Belbag and the Venkatesh temple near Tophkhana.

---

1. *Vide* foot-note on page 41.

A. R. No. 204 — 22nd Jamadi I, 1205 A. H.
27th January, 1791

(Akhbar from Poona covering the events from 19th to 22nd Jamadi I, 1205 A. H.).

Haripant, having received instructions from Balajipant, is reported to have left Siddhatek for Pandharpur on 19th inst

For a considerable time past Nana has been longing to visit the Mahadeo temple at Bhimashankar and is believed now to have made up his mind to go on the pilgrimage during the present season.

Of the two wives of Nana the elder one attained puberty early in the morning today (22nd Jamadi I). The *ritushanti*[1] ceremony is expected to be performed on the third day of the next month.

Ramji Patil has reported that the Chief of Jodhpur has ceded the Fort of Ajmer to Mahadaji Shinde and has also paid him the stipulated amount of sixty lakhs of rupees and that negotiations for peace are in progress between the Shinde and the Chief of Jaipur but no official communication has so far been received on the subject by the Rao Pant Pradhan.

The Mirajkar's letter to Balajipant received here on 22nd instant reveals that the Mirajkar is exerting himself strenuously to capture the fort of Dharwar by filling up the narrowest portion of the moat surrounding it.

Monday, 19th. The Rao Pant Pradhan awoke early, took physical exercise at the gymnasium, listened to a *qawal* while performing *sandhya* and *pooja* and later partook of his meal. After his mid-day nap, he had his second meal and later he signed the state papers. In the evening he practised archery and spent some time in kite-flying. After partaking of his food at night, he listened to a *qawal*, played a game of *ganjifa* and retired to bed.

On even date, Nana held a conference at his residence in the afternoon with Bahiropant Mahendale and Govind

---

1. A propitiatory rite intended to undo the evil influence of the attainment of puberty at an inauspicious hour.

Bhat Nitsure. He went to the Belbag in the evening, performed *sandhya* and *pooja* there and returned to his house late at night.

Tuesday, 20th. The Rao Pant Pradhan followed the usual routine. In the afternoon, he conferred with Krishna Rao Balwant and Chintaman Rao Phadke. After the usual entertainments he retired.

In the afternoon, on even date, Nana sat with Chintaman Rao Phadke, Ramchandra Rao Phadke and Krishna Rao Balwant and prepared and despatched letters to Haripant. Later, he held talks with Bahiropant Mehendale and Govind Bhat Nitsure. He spent his evening at the Belbag.

Nana received today letters from the Mirajkar. He granted leave to Naropant Chakradev to proceed to Haripant.

Wednesday, 21st. The Rao Pant Pradhan attended as usual to his daily avocations. In the evening he went near Parwati, accompanied by Chintaman Rao Phadke, Nilkanth Rao Khasgiwale, Govind Rao Baji, Sayaji Rao Bhapkar, Venkat Rao Ghorpade, the Devalate and other *sardars*, and spent some time in exercising his horses. On his return home in the evening, he discussed the fortunes of the day's kite-flying, partook of his meal and listened to a *qawal*, played *ganjifa* and retired to bed.

On even date, Nana held a conference at his residence in the afternoon with Chintaman Rao Phadke, Ramchandra Rao Phadke, Govind Bhat Nitsure and Bahiropant Mehendale. Later, he went to the Holy Man's abode in Vetal Peth and presented a *shawl* to him. From here he went to the Lele's house and consoled his son. On return home, he had brief talks with the Mehendale and the Nitsure before rising for (the evening) *sandhya*.

Lakshman Rao Phadke, Madhav Rao Phadke and Naropant Chakradev left here today to join Haripant.

Thursday, 22nd. The Rao Pant Pradhan awoke early and followed the daily routine. In the afternoon, he used binoculars to watch from the terrace of his palace the wild rampaging of a rogue elephant let loose in a large cordoned enclosure in the vicinity of the suburb of Bhamburda. A rag doll was tied to the temples of the elephant. It dangled and played

about as the huge beast rushed about to the great amusement of the onlookers. After this pastime, the Pant Pradhan retired to rest. Balajipant returned from the palace at sunset to his residence where he had confidential talks with Bahiropant and Govind Bhat Nitsure before rising for (the evening) *sandhya.*

Raghunath Rao Chimnaji, Sachiv of Bhor, arrived here today and was received by Nana in the afternoon.

The Pant Pradhan confirmed the order for beheading some prisoners convicted of theft.

A R. No. 205 — *13th Jamadi II, 1205 A.H.*
17th February, 1791.

(Akhbar from Poona covering the events from 9th to 13th Jamadi II, 1205 A.H.)[1].

Sunday, 9th Jamadi II.

Early in the evening the Madarulmaham went to the house of Ali Bahadur. The Srimant also arrived there and bestowed robes, a pearl necklace and a *sirpench* on the son of Ali Bahadur. Nana left hastily and arrived at the (newly built) mansion of Lakshman Rao Raste The Srimant rode after him to the same place on his state elephant. Dajiba Phadke was sitting at his back in the *howda.* When the Srimant reached Shivpuri, Lakshman Rao Raste had come quite a distance from his mansion to greet him. The Srimant was entertained to a *nautch* performance and offered a pearl necklace as a *nazr,* a suite of Burhanpuri gold-laced robes and a chestnut mare. The Madarulmaham was presented with robes suited to his status, while the other guests received a *sela* and a *pagote* apiece. After the distribution of *pan, ittar* and flower garlands, the Srimant and the Madarulmaham were shown round the mansion. The Srimant evinced keen interest in the plan of the house. He was also led to a temple being built near the mansion. Soon the Srimant left and returned to his residence. The Madarulmaham on his way back visited several places and participated in marriages or thread investiture ceremonies which were being celebrated in the city on the day. At all

1 The present Akhbar is incomplete. Presumably the first sheet and a small supplement at the end are lost.

these places he gave the customary presents. Late at night a procession started from the house of Ali Bahadur and made a round of the city. The Srimant is believed to have paid five thousand rupees in cash and nearly ten thousand rupees in kind to meet the expenses of the ceremonies at Ali Bahadur's house.

Monday, 10th Jamadi II.

In view of Ekadashi, Nana paid a visit to the Belbag in the early hours of the morning, performed *pooja* there and returned to his residence some time after sunrise. The Srimant performed *pooja* at Parwati and returned to his residence during the earlier part of the day.

During the third *prahar* officials and *sardars* came to the house of the Madarulmaham to transact routine business.

In the evening the Srimant attended a feast at the house of Krishna Rao Bhivaji Selukar of Ahmedabad and received presents of robes and jewels from his host. Appa Balwant, Dajiba Phadke, Babu Rao Keshav and the Khasgiwale were in the Srimant's retinue. The guests were entertained to a *nautch* performance. The Srimant returned to his palace late in the night.

The Madarulmaham went on a round of visits to the houses of Balwant Rao Zakatdar, Govind Pant Deodhar, Trimbak Rao Sabnis, Balajipant (attached to the establishment of the Pratinidhi), Mahadajipant Behere, and Ramchandrapant Godbole to attend domestic functions being celebrated in these families. He bestowed the customary presents at all these places and returned to his residence late at night.

The circumcision ceremony of Shamsher Bahadur, the son of Ali Bahadur, was celebrated today. A salute of ten guns was fired to mark the occasion.

Haripant is reported to have reached Bhandar Kautha.

Tuesday, 11th Jamadi II.

Wrestling bouts were arranged in the palace of the Srimant in the afternoon today. The Madarulmaham, Appa Balwant, Dajiba Phadke, Baba Purandare, Bahiro Raghunath Mehendale, the Khasgiwale and other *sardars* were present on the occasion. As soon as the Srimant arrived in the audience hall

near the Thousand Fountains the bouts started. At the start, a few exhibition bouts took place between suitably matched wrestlers. Then followed a long-drawn out duel with closed fists between Narasu Jethi and Phula Jethi. The duel was exciting and both wrestlers gave an excellent display of their offensive and defensive techniques but it was, after a time, called off by the Srimant, who presented a bracelet of gold weighing about eighteen tolas to the one, who was adjudged to have been the better of the two, and another lighter bracelet to the other wrestler.

The Madarulmaham attended at night a feast at the house of Krishna Rao Bhivaji Selukar. A select party was present including Raghopant Godbole. The Madarulmaham received a costly robe and a pearl necklace from his host. The other guests were also given suitable presents. The party broke up. after being entertained to a *nautch* performance and treated to *pan* and *ittar.*

Wednesday, 12*th Jamadi II.*

During the third *prahar,* Appa Balwant, Sakharam Yeshwant Panse, Baji Rao Barve, Madhav Rao Ramchandra and other *sardars* called on the Madarulmaham to take leave before their departure from Poona to join Haripant. Appa Balwant is planning to visit Saswad before proceeding to Haripant's present camp and Baba Purandare is expected to go to Purandar for his second marriage Raja Bahadur Rang Rao Trimbak, Dajiba Phadke and Govind Bhat Nircheur came to the Madarulmaham and discussed with him matters pertaining to the disposition of the forces under the *sardars.*

Late in the evening, the Madarulmaham visited the temple of Amriteshwar Mahadeo in Shanwar Peth, recently renovated by the Srimant. On his way back, he offered worship at the Belbag and performed *sandhya* at his new mansion. He returned to his residence some time after sunset.

The Srimant paid a brief visit to the Ramana in the evening.

Thursday, 13*th Jamadi II.*

Krishna Rao Bhivaji was granted leave yesterday by the Madarulmaham to return to his place. On the occasion the

Madarulmaham bestowed on him and his son robes suited to their rank.

In the afternoon the Madarulmaham discussed in detail with Bahiropant Mehendale matters relating to the (Karnatak) campaign.

(News from the North) :—The Shinde, who was at Ajmer, is reported to have arrived at Aleshapur Devale in the Mewar region. The Sikhs appear to have plundered a part of the city of Mathura. Rumour has it that the Holkar and Ali Bahadur are secretly in league with the Chiefs of Jodhpur and Jaipur, which circumstance is likely to militate against the progress of Shinde's objective of collecting tributes from these Chiefs. Supported by the Gilchas in the rear, the Sikhs are expected to push forward. The Shinde has sent away the members of his family from Gwalior to Ujjain. (Possibly he will join them later)...............

A. R. No. 206 *19th Rajab,* 1205 *A. H.*
24th March, 1791.

(Akhbar from Poona covering the events from 15th to 18th Rajab, 1205 A. H.).[1]

Monday, 15th Rajab.

To celebrate the Holi festival many people assembled in the grounds in front of the palace of the Srimant in the morning. The Madarulmaham was also present to witness the celebrations. He did not, however, stay there for long. When he left, the Srimant moved into the Main Hall of the Palace where several wrestling bouts and other performances were held. The party broke up by about noon.

The Madarulmaham attended during the day a wedding feast at the house of Mahadajipant Guruji, where he was presented with robes. On his return to his residence, he engaged himself for some time in talks with Govind Bhat Nircheur and Bahiropant Mehendale. Trimbak Rao Parachure and other officials came in after some time and assisted the Madarulmaham in disposing of the day's routine business.

---

1. The first two sheets of the Akhbar are not extant.

A *nautch* performance was held till a late hour in the night at the palace of the Srimant.

Tuesday, 16th Rajab.

In the morning the Srimant summoned to his palace some of the *sardars* and particularly Dajiba Phadke, who was very slightly built and who, it was thought, would excuse himself from attending the celebrations. A cistern was filled with slush and the Srimant greatly enjoyed the fun when the invitees were given a ducking in the cistern. Even Naro Nilkanth Muzumdar was not spared. The Madarulmaham visited the palace for a while. After his departure, a few wrestling bouts were held and the Srimant retired for his mid-day meal.

In the evening the Srimant spent some time at the Ramana exercising his horses.

The Madarulmaham transacted routine state business in the afternoon and visited the Belbag in the evening. Entertainments to celebrate the Holi festival were held till a late hour in the night both at the palace of the Srimant and at the residence of the Madarulmaham.

Wednesday, 17th Rajab.

In the morning the Srimant amused himself witnessing the *sardars* ducking each other in the cistern filled with slush.

In the afternoon the Madarulmaham summoned to his residence Visajipant Wardhekar, the *vakil* of Parashurampant Mirajkar. Possibly, he is being sent to Dharwar to persuade the Mirajkar to mobilise his forces. Later, Nana visited the residences of Kushaba Bhanu Fadnavis Satarkar, Madhav Rao Sadashiv and other *sardars* in Narayan Peth to participate in domestic functions in their families. On his return, he received into his presence a visitor named Trimbakji Bhonsle. The Madarulmaham then spent some time in talking to Bahiropant Mehendale, went to his new mansion and finished the day's routine by a visit to the Belbag in the evening.

The season's entertainments went on during the night at the houses of the Srimant, the Madarulmaham and Haripant Phadke.

Janardanpant Silledar, who was detailed some days ago to escort the camel caravan carrying ammunitions to Dharwar, returned here today after completing his assignment. Further supplies appear to have reached the Mirajkar's camp from Bombay as a result of a request made to Malet by the Madarulmaham.

News from the North: the Shinde is reported to have established his headquarters at the fort of Ajmer. The Holkar and Ali Bahadur are believed to be encamping in the province of Jaipur.

Balwant Rao Bhavani leading a detachment from Nagpur is reported to have crossed the Wardha river and reached Wasim. He is proceeding to join Haripant's army.

Thursday, 18th Rajab.

Balwant Rao Kashi took leave of the Srimant and the Madarulmaham preparatory to his departure to Dharwar. Visajipant Wardhekar is getting ready to leave for the same destination.

Being the Ranga Panchami day, the Madarulmaham went to the palace of the Srimant during the afternoon, sat in the Hall of Business for a short time, received betel from the Srimant and left for the Belbag. Prominent among those present on the occasion were the Pant Sachiv, Baba Purandare, Madhav Rao Pethe, Ramchandra Narayan, Trimbak Rao Janardan, the *sarsubah* of Poona, Rang Rao Trimbak, Raja Bahadur Raghupat Rao Narayan, Maha Rao Nimbalkar, Manaji Phakde, Sayaji Rao Bhapkar, Mahaling Rao Ghorpade, the Patankar, Naro Nilkanth Muzumdar, Trimbak Rao Chitnis, Bahiropant Mehendale, Govind Bhat Nircheur, Dajiba Phadke, Baba Phadke, the Panse, the Khasgiwale, the Thatte, the Sathe and a host of other *sardars* and civil and military officials.

After the distribution of betel the guests were profusely showered with perfumes, flowers, *gulal*[1] *and bukka.*[2] This was followed by the squirting of coloured water. Every one took to it excitedly and soon there was a colourful confusion and gay tumult in the palace. The guests were later entertained to a *nautch* performance. They dispersed just a litttle before sunset.

---

1. A red synthetic powder very finely ground and used on particular occasions as a cosmetic on the forehead.

2. A black powdered cosmetic.

The Akhbar dated the 12th of Rajab received at the court from Ramchandra Uddhav reveals that the Bandagan Ali has progressed from Pangal to the neighbourhood of Gadwal with a view to meeting Haripant and that Govind Rao Krishna, who left with an advance party, has already had his preliminary meeting with Haripant Phadke.

A. R. No. 207 *8th Shaban, 1205 A. H.*
12th April, 1791

(A covering letter from Poona).[1]

Respectful compliments from Balwant Rao Nagnath.[2] By the Swami's grace all is well here at Poona till (today) 8th of Shaban. Several letters including one to Nawab Azamul Umra Bahadur and an Akhbar were dispatched from here on 5th ultimo and it is hoped that they have been delivered there safely.

A newsletter embodying the events till date is sent now. It will give a detailed picture of all the happenings here. Nothing particular to add.

A. R. No. 208 *19th Shaban, 1205 A. H.*
23rd April, 1791

(A covering letter) dated Poona, 19th Shaban (1205 A H.) from Balwant Rao Nagnath.

Respectful compliments. The earlier Akhbar, together with letters to Nawab Azamul-Umra Bahadur and the Swami, was sent from here on 13th inst. The Akhbar, which accompanies, covers the news till date.

Akhbar from Poona covering the events from 13th to 19th Shaban, 1205 A. H.

---

1 The companion Akhbar is not traceable.

2. Balwant Rao Nagnath, who later served under Nana Fadnavis, appears to have acted for some time as the *akhbarnavis* of the Rai Rayans at Poona.

The English army is reported to have massed in the vicinity of Bangalore. Dismayed at the news of the occupation of the fort of Bangalore by the enemy, Fateh Ali Khan (Tipu Sultan) is reported to have crossed the *ghat* of Udubal with his entire army in a bid to encircle the English encampment. Report has it that he has already intercepted the enemy's supplies and that fire is being continually exchanged between the two opposing armies.

It is also learnt that the Khan has sent Purnayya in command of a detachment to tackle the Nizam's forces which are guarding a flank of the English army.

Parashurampant Mirajkar, who might have already crossed the Tungabhadra, is possibly making for the jungles of Sira.

Subba Rao (Lakshman Rao Raste's agent) came here from Wai with a letter from Fateh Ali Khan not long ago. He has been sent back to Wai by Nana with a message. On his return to Poona again, Nana is expected to send a reply to the Khan's letter.

Mahadaji Shinde in his letter from Pushkara Tirtha dated 1st Shaban, delivered here on 18th Shaban, has written to say that he had little doubt that Ali Bahadur in league with Tokeji had intercepted the supplies, which he (the Shinde) had sent to the fort of Ajmer. The rift between the Shinde and the Holkar seems to be widening.

Report has reached here that both parties suffered heavy casualties in the engagement, which was fought near Paithan, between Malharji Holkar and the combined forces of the Rao Pant Pradhan and Azamul-Mulk Bahadur. Nana has sent Bahiro Anant Pagewale to restrain the predatory activities of Malharji. Keshav Mahadeo, who is stationed at Kopargaon, has been instructed to lend his support to Bahiro Anant.

Nana has given particular instructions to the *qiledar* of the fort of Purandar to put in adequate supplies of grain and ammunition in the fort. Such instructions have also been issued to the other *qiledars*.

Sunday, 13th Shaban.

The Rao Pant Pradhan attended to routine occupations in the morning. In the afternoon he sent for Nana as Malet was expected to attend the *darbar*. The moment Nana

reached the palace Malet also arrived and was conducted to the Ganapati Mahal. The Madarulmaham after a short while, informed the Peshwa that Malet had come to congratulate him on the success achieved by Parashurampant Mirajkar in capturing the fort of Dharwar. The Srimant graciously thanked the envoy for the felicitations offered by him. Malet then handed to the Pant Pradhan a *kharita* containing a communication from Lord Cornwallis. After some further conversation the Rao Pant Pradhan gave betel and *ittar* to Malet and the latter left.

The Rao Pant Pradhan studied for some time a map (of the Karnatak) with a view to locating the position of the *ghat* by which Fateh Ali Khan was reported to have reached the outskirts of Bangalore. Then he read the newsletter (from the Karnatak) and discussed outstanding matters with Nana and Bahiropant Mehendale.

Monday, 14th Shaban.

There being a lunar eclipse tonight, the Rao Pant Pradhan bathed in the courtyard of the palace as soon as the eclipse commenced and made the customary *godan*[1] and *ashwadan*,[2] followed by the gift of *dakshina*[3] to the Brahmins assembled at the palace. Then he went through the other rites usually performed on this occasion, took a second bath at the termination of the eclipse and took his supper with the members of his family.

In the afternoon Nana discussed affairs of the state with Ramchandra Rao Phadke, Bahiropant Mehendale and Govind Bhat Nitsure Later in the day, in view of *hanuman jayanti*,[4] he went on a visit to the house of Deekshit Baba, greatly respected for his piety. On his way back he worshipped at the Vishnu temple in the Belbag During the lunar eclipse he bathed and gave away alms and other gifts to mendicants and Brahmins. At the end of the eclipse again, he bathed and later partook of a light meal and retired to bed

---

1. The gift of a cow to a Brahmin given in the belief that it would exorcise the evil influence causing the eclipse

2. The gift of a horse.

3. A small fee paid to a Brahmin to obtain his blessings.

4. The annual celebration of the birthday of Hanuman, the warrior-god of mental and physical prowess.

Tuesday, 15th Shaban.

The Rao Pant Pradhan awoke early and took exercise at the gymnasium. In the afternoon he sent for the leading *sardars* and went on a visit to the grounds near Parwati, where he exercised his horses. Later, he witnessed a combat between an elephant and a tiger and returned to his palace by sunset. He retired to bed after a game of *chausar*.

Nana held talks at his residence in the afternoon with Govind Bhat Nitsure and Bahiropant Mehendale. Letters dated the 7th of Shaban from Haripant and Govind Krishna were delivered to him today.

Wednesday, 16th Shaban.

The Rao Pant Pradhan had his routine engagements during the day.

In the afternoon Nana examined the revenue accounts submitted to him by the *aumils* of Sholapur. Later, he discussed the affairs of the state with Chintaman Rao Phadke. He retired for the day after a visit to the Belbag.

Thursday, 17th Shaban.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan witnessed a few antelope duels and watched a parade of elephants on the palace grounds.

Nana, during the course of the day, received Rang Rao Trimbak. He instructed Bahiro Anant Pagewale to proceed expeditiously (to Paithan) to restrain the predatory activities of Malharji Holkar.

Another letter dated the 11th of Shaban from Govind Krishna was handed to Nana in the afternoon today.

Friday, 18th Shaban.

The Rao Pant Pradhan went to the grounds near Parwati in the evening, exercised his horses there and fed the deer in the deer-park.

Nana spent the morning at his garden retreat In the afternoon he wrote and dispatched replies to the letters from Haripant and Govind Krishna. He made a visit to the Belbag in the evening before retiring for the day.

A letter dated the 1st of Shaban from Mahadaji Shinde was delivered to Nana in the afternoon today.

Saturday, 19th Shaban.

The Rao Pant Pradhan did not stir out of his palace today. He spent his time indoors in his usual avocations and talked with Ramchandra Shivaji, *qiledar* of Sholapur, for about two *ghatikas* in the afternoon.

Nana granted today leave to Ramchandra Shivaji to return to Sholapur.

Bahiro Anant Pagewale reached Wagholi today. From there he will proceed to Paithan.

A. R. No. 209 — *17th Ramzan*, 1205 A.H.
20th May, 1791

A covering letter dated Poona, 17th Ramzan (1205 A.H.) from Balwant Rao Nagnath.

(The above covering letter just refers to the dispatch of the companion Akhbar and earlier letters dated the 11th of Ramzan).

(Akhbar from Poona, dated 17th Ramzan, 1205 A.H.)[1].

.......(The Shinde), according to the news available at the court here, appears to have progressed to a stage half-way between Ajmer and Kisangad. From the same source it is to be learnt that he has sent with the imperial envoy Timur Shah presents to the Emperor consisting of robes, jewelry, an elephant, a horse and a few guns.

Haripant Hande is reported to have left on the last lap of his journey to the English (headquarters at Bombay) on 24th Shaban.[2]

---

1. The beginning and closing portions of the Akhbar are not extant.

2. This is our rendering of the corresponding portion of the text which is somewhat obscure. It is not clear whether Haripant Hande was an envoy or a messenger and why he was sent to the English.

Sunday, 11th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan visited in the evening the grounds near Parwati and spent some time there in exercising his horses and in practising a few tricks with *bothati.*[1] He then leapt on to the back of his elephant with the help of the strap hanging round its neck and rode home on it (as a *mahut* would do).

In the afternoon Nana held separate talks with Ramchandra Phadke, Bahiropant Mehendale, Govind Bhat Nitsure and Gopal Bhagwant, *naib-munshi.* In the evening he attended wedding receptions at the houses of several *mutsaddis* and visited the Belbag. During the earlier part of the night, he attended a *harikatha* performance in honour of the Narsimha Jayanti celebrations at the house of Narsing Rao Page.

Bhavan Rao Ghatge was given leave today by the Rao Pant Pradhan to start on his journey to join Haripant Phadke.

Monday, 12th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan went through his morning routine. In the afternoon he watched the performances by trained deer and later on practised archery for some time.

In the afternoon Nana had talks with Govind Bhat Nitsure, Bahiropant Mehendale and Ramji Patil Jadhav, the agent of Mahadaji Shinde.

Tuesday, 13th Ramzan.

(The Rao Pant Pradhan and Nana are reported to have just attended to their usual avocations under this date).

Wednesday, 14th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan spent the day indoors and attended to his usual physical exercises in the morning. In the evening he was robbed of his visit (to the Ramana) for exercising his horses owing to a sudden cloudburst.

---

1. *Bothati* is a long stout cane stick, the extremities of which are knobbed with rags. The stick is gripped with the hand at the middle and is flourished round the body in a variety of ways affording brisk muscular exercise to the performer.

On even date, in the afternoon, Nana signed state papers. In the evening he attended wedding receptions at the houses of Mahadajipant Zatphate and Visaji Bhikaji Zakatdar. On his way back he visited the Belbag. From there he went to his country house, where he had his meal and witnessed a *nautch* performance before returning to his residence.

There was a torrential rain today which continued all through the night. The finial of the shrine of Kartikswami at Parwati was struck by lightning and collapsed. Much damage was also done to the sanctuary.

Thursday, 15th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan awoke early, attended to his physical exercises, listened to a *qawal* while performing *sandhya* and *pooja,* partook of his meal and signed the state papers. After rest and mid-day repast he went up to the top floor of his palace and diverted himself for some time by studying the surrounding landscape of hills and woods through a pair of binoculars. Later he devoted himself to a little archery practice. In the night he retired to bed after a game of *chausar.*

Nana spent the afternoon in talks with Ramchandra Phadke, Govind Bhat Nitsure, and Bahiropant Mehendale. He also received into his presence Balajipant Munshi, the *vakil* of the Gayakwad and Gopal Rao, the *vakil* of the Portuguese at Goa. In the evening he made a visit to the Belbag.

Friday, 16th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan attended to his usual routine till the third *prahar.* In the evening he visited the grounds near Parwati, accompanied by Chintaman Rao Phadke, Noro Nilkantha Muzumdar, Sadashiv Raghunath, Sabaji Naik Nimbalkar, the Jadhav and other *sardars.* Here he exercised his horses and tried a hand at *bothati.* Then he amused himself for some time throwing live crackers on his state elephant and watching its confusion. This game over, he mounted the elephant and returned to his palace. He retired to bed after his meal and the usual *qawal* performance.

Nana spent the afternoon in talks with Ramchandra Rao Phadke and Bahiropant Mehendale. In the evening he attended a wedding reception at the house of Ramchandra Naik

Paranjape. Later, he made a visit to the Belbag and returned to his residence late in the evening.

Bhavani Shankar Rajadnya came to the house of Nana and invited him to a marriage ceremony at his house.

Saturday, 17th Ramzan.

Nana went to the palace of the Srimant in the afternoon as had been arranged previously. He signed a few state papers and later moved into the Hall of Mirrors. Here he was engaged in talks with the Rao Pant Pradhan, until the latter rose for attending to his evening avocations. At night........... .... (Akhbar incomplete).

A. R. No. 210 — *5th Muharram* 1206 A.H. / *4th September* 1791.

(Akhbar) from Poona, dated 5th Muharram (1206 A.H.).

Thursday, 1st Muharram.

In the afternoon the Madarulmaham conferred with Govind Bhat Nircheur and Bahiropant Mehendale. In the evening he visited the Belbag He spent the earlier part of the night in attending to a *keertan* performance at the house of Balwant Rao Ghotolekar and returned to his residence at a late hour.

There was a *nautch* performance at the palace of the Srimant in the afternoon, followed by a *keertan* performance, which lasted till a late hour in the night. *Keertan* performances have been going on at the palace since Pratipada.

Friday, 2nd Muharram (Ganesh Chaturthi day).

The palace of the Srimant is *en fete* for the Ganesh Chaturthi festival. Just before noon, an earthen image of Ganapati was installed, consecrated and worshipped by the Srimant. A salute of twenty-five guns was fired to mark the occasion. The *gardis* fired their rifles into the air. The *pooja* was also ceremonially performed at the houses of Nana Fadnavis and Dajiba Phadke. In the afternoon the Srimant visited the house of Nana and had a *darshan*[1] of the image

1. Viewing any sacred object or person.

of Ganapati installed there. He held a reception at his palace in the Hall of Mirrors. Nana presented to him green-coloured robes cut in the Burhanpuri style. The assembled guests were treated to *pan*, *ittar* and flower garlands.

The Srimant later went to the house of Dajiba Phadke, accompanied by Nana. Here again he had a *darshan* of the image of Ganapati. He received light yellow robes from Dajiba. He left after the betel was sent round to the guests and later visited the Ganapati shrine in Kasba.

In the evening all assembled in the Ganapati Mahal. The Srimant, Nana Fadnavis and Dajiba were present. The guests were entertained to a *nautch* performance followed by music. After the distribution of betel the guests dispersed.

During the night *keertan* performances were conducted at the palace and at the houses of the Madarulmaham and Dajiba Phadke.

The dead body of Ghansiram Kotwal[1] was lying decaying for two days beyond Garpir and was getting decomposed.

---

1. Ghansiram Samaldas *Kotwal* hailed from Aurangabad and was the Police Commissioner of the city of Poona from 1771 to 1791. He acquired a notoriety for his inhuman treatment of the citizens and his unscrupulous nature in general. He was a handsome person and possessed great tactfulness and refinement. He secured the confidence of Nana Fadnavis by executing his orders with a forthright thoroughness. Nana's ubiquitous vigilance owed not a little to the intelligence service organized by Ghansiram Kotwal.

In the August of 1791 Ghansiram climaxed his evil doings by shutting up in a small dark underground cell a party of innocent Telugu Brahmins, (who had made a temporary camp in their journey from Poona to their native village near the tank named after Ghansiram), on the unsubstantiated charge that they were a set of robbers and opium-eaters. The result was gruesome as nearly twenty-one of the prisoners (no two sources agree on the exact number of casualties, which are made out from twenty-one to twenty-seven) were found dead of suffocation when people in the neighbourhood broke open the door of the cell two days later on the faint hum of the tumultous cries of the unfortunate prisoners reaching outside. Public feeling rose high on account of this tragedy and Srimant Peshwa Madhav Rao II himself persuaded Nana Fadnavis to punish the evil-doer. Ghansiram was trailed along the streets of Poona, lashed to the foot of an elephant, and was given over to an incensed mob who stoned him to death near Garpir.

The present Akhbar gives an account of the later incidents.

After ceaseless efforts made by the dead man's relatives, permission was given for cremating the body and five maunds of fire-wood were released for this purpose. The body was consigned to flames (today) by Ghansiram's nephew and his kith and kin.

His whole family comprising of two sons, his daughters-in law, his brothers-in-law, and his *karkun, diwan* and other servants have been taken into custody. Those who abetted him in the commission of the crime have been enfettered and his house and property have been taken over by the state. These will, in all probability, be confiscated at the end of an official enquiry. Ragho Vishwanath Godbole has been asked to take over as the new *kotwal,* pending the appointment of a permanent incumbent. It is but natural that nemesis should over-take a habitual sinner.

The deceased had clamped terror on the people. Of the thirty-four Brahmins, who were cooped up in the cell, only twelve were found alive. Of these, five men and a woman died subsequently, bringing the death-roll to twenty-seven (*sic*)[1].

Saturday, 3rd Muharram.

Late in the afternoon, while the Madarulmaham was in the Hall of Mirrors disposing of some of the state papers, the Srimant came there and took him to his private chambers, where the two had important talks. Later, they came to the Ganapati Mahal and witnessed a *nautch* performance. Maharao Nimbalkar, Venkat Rao Ghorpade, Khande Rao Odhekar, Ramji Patil Jadhav, the Panse, the Khasgiwale, Yado Rao Moreshwar and other *sardars* were present. The party dispersed after receiving *pan* and *ittar.*

The Madarulmaham later had talks at his residence with Govind Bhat Nircheur. He also attended a *harikatha* performance during the night at the house of Dajiba Phadke.

Sunday, 4th Muharram.

In the morning the Srimant went to Bhamarda (Bhamburda) and ordered the *mahut* to unchain Sham Sunder, the rogue elephant, and lead him round the grounds for his inspection. Later, he exercised his horses for some time and returned to his palace.

---

1. An obvious mathematical error.

In the afternoon the Madarulmaham had a talk at his residence with Bahiropant Mehendale. Then he went to the Hall of Mirrors at the palace and attended to routine work. Later, while he was engaged in conversation with the Srimant in the private chamber, news was brought to both that Manaji Phakde had come to the Hall of Mirrors under the misapprehension that the invitation to attend a *nautch* performance at Dajiba Phadke's house had been issued from the palace. The Srimant and the Madarulmaham, therefore, hastened to the Hall of Mirrors, received the Phakde with warmth and treated him to *pan* and *ittar*. The Phakde then took leave of the Srimant and Nana and went to the house of Dajiba Phadke and from there proceeded to his own residence in Bhavanipeth. In the meanwhile, the Srimant and the Madarulmaham withdrew to an inner chamber of the palace and continued their interrupted talks.

Later in the day, the Srimant and the Madarulmaham received *shastris* and *pundits* (learned men) in the Ganapati Mahal, where a *nautch* performance was going on, and treated the guests to *pan* and *ittar*. This item over, the Srimant retired into the palace.

The Madarulmaham had talks with Govind Bhai Nircheur and Bahiropant Mehendale till sunset.

Malhar Rao Holkar had a meeting with Raje Bahadur Rang Rao Trimbak at Waphgaon where the latter is encamping with his forces. The Raje Bahadur is interceding on behalf of the *gardis* in the service of the Holkar whose pay has fallen in arrears. The Holkar appears to have already advanced a lumpsum to Rang Rao with a promise to make a final settlement as soon as possible. The Raje Bahadur entertained the Holkar at a banquet on the 3rd instant and it is expected that both of them would arrive here with their forces before long.

Ghansiram Kotwal's brother was placed under arrest here as soon as he arrived from Aurangabad. Investigations to ascertain the assets and liabilities of the late *Kotwal* are progressing. So far, the state has been able to confiscate the following effects of Ghansiram: sixty thousand *hali sicca* rupees, forty thousand *chandwad sicca* rupees, four thousand *mohars*, a quantity of gold ornaments and silver plate and large cash deposits held with local *sahukars*.

The *Srimant intends going for a bath in the* Krishn river and will possibly start on the journey on Friday. Nan Fadnavis is expected to accompany him. It is likely that th Srimant will stay out till the lunar eclipse in Ashwin is over He may also visit Dhaumya Mahabaleshwar.

The Srimant and the Madarulmaham attended a *keertan* performance at the house of Dajiba Phadke early in the night today. Later, the Srimant returned to his palace and listened to the closing portions of the *keertan* at his own residence. The Madarulmaham called at the houses of Naro Nilkanth Muzumdar, Jiwaba Chitnis and Dada Gadre, while *keertans* were in progress at these places. He returned to his residence late at night.

A. R. No. 211 — *10th Jamadi I,* 1206 *A.H.*
5th January, 1792.

(A covering letter) dated Poona, 10th Jamadi I (1206 A.H.) from Balwant Rao Nagnath.

Respectful compliments from Balwant Rao Nagnath. All is well here till 10th Jamadi I. Letters dispatched from here on 4th ultimo including one to Nawab Azim-ud-Daula Bahadur must have been delivered there by now.

A newsletter[1] is enclosed giving an account of events till date.

A. R. No. 212 — *1st Jamadi II,* 1206 *A.H.*
26th January, 1792.

(A brief letter) dated 1st Jamadi II 1206 A.H. from Haibat Rao Gopal (written from Khed[2]).

Respectful compliments to Rajaji. Raghottam Rao's letter from Pangal was sent on to me by Narayan Rao Bapu. A reply to it is sent now. You may kindly arrange to dispatch

1. Not traceable in our collection.

2. Same as Gangakhed on the Godavari, Parbhani district, Hyderabad State, which was the headquarters of the *jagir* in the *moglai* granted to Haibat Rao Gopal.

it to its destination with the official post. I hope my earlier letter to him routed *via* Madnur has, by now, been dispatched to him.

Nothing particular to add.

A. R. No. 213 *2nd Rajab*, 1206 *A.H.*
25th February, 1792

(Akhbar) from Poona dated 2nd Rajab (1206 A.H.)

Wednesday, 28th Jamadi II.

About the third *prahar* the Madarulmaham admitted into his presence Sadashiv Dinkar and later attended to miscellaneous business. Dajiba Phadke came in later and the Madarulmaham spent some time talking to him.

The Madarulmaham attended a *keertan* in the night at the house of Bapu Moghe and returned to his residence at a late hour.

The Srimant spent his evening at the Ramana.

Thursday, 29th Jamadi II.

After his siesta, Nana Fadnavis went on a visit to the Belbag. On his return he attended to state business at his house and later conferred with Venkat Rao Ghorpade.

Late in the evening Appaji Kondaji handed to the Madarulmaham letters from Pangal

The Madarulmaham discussed various matters with Bahiropant Mehendale.

Friday, 1st Rajab.

Though married long ago Nana did not know his last bride as his wife. As she had attained puberty during an inauspicious period which necessitated the performance of pacificatory rites these rites were performed today. Dajiba Phadke, Babu Rao Keshav, Dada Gadre and the Mehendale had

brought presents to be tendered on the occasion but Nana Fadnavis declined to accept them without giving any reason. Nonetheless, he accepted the presents given by his father-in-law.

The Madarulmaham, during the course of the day, attended to state business at his residence, had a talk with Raje Bahadur Rang Rao Trimbak and later went to the Srimant's palace and spent some time there in discussing state affairs. On his return from there he admitted Mahadajipant Kale of Wasai into his presence and discussed with him matters relating to the Ratnagiri *taluq*.

After transacting miscellaneous state business and meeting sundry visitors the Srimant retired for the day.

The Srimant attended to his evening routine at the Ramana.

Mahadaji Shinde is reported to have reached Dewas from Ujjain. A feast is likely to be given in his honour at the house of Krishnaji Pawar[1]. The Shinde may reach Burhanpur by Holi and possibly make a visit to Maheshwar to meet Ahalya Bai before coming here.

Parashuram Ramchandra is believed to have reached Pattan[2]. An earlier report had stated that he was separated by a distance of about twenty *kos* from Haripant Phadke's camp.[3]

Further news is awaited.

A. R No. 214

9th Rajab, 1206 A.H.
3rd March, 1792

(Akhbar) from Poona dated 9th Rajab (1206 A.H.)

Saturday, 2nd Rajab.

In the afternoon the Madarulmaham disposed of routine state business with the assistance of Baba Phadke and Babu

1. The ruling chief of Dewas at this time was Tukoji II. Krishnaji Pawar, his predecessor, had died in 1789.
2 Seringapatam.
3 The news reported in the present Akhbar is no wise fresh, as the Allied campaign against Tipu was practically over by 8th February, 1792.

Rao Keshav. Later, he carefully read the letter dated 25th Jamadi II from Pangal and discussed matters relating to the Karnatak campaign with Bahiro Raghunath Mehendale. The letter reveals that a decisive battle was fought on 10th (Jamadi II) between our forces and those of Tipu Sultan near Pattan, in which the latter had to fall back abandoning his guns and batteries. This victory is said to have been celebrated at Pangal with a *feu de joie*. Haripant's dispataches are awaited.

Sunday, 3rd Rajab.

Nana Fadnavis spent the morning at his country house, partook of his meal there, visited the Belbag and returned to his residence in the afternoon. He went to the Srimant's palace soon after and conferred with Balajipant Dhekane. It will be recalled that Lakshmana Rao Raste had promised to pay a *nazr* of two lakhs of rupees to the Srimant, when the latter was at Wai for a bath in the holy Krishna. The Madarulmaham appears to have discussed this matter with the Dhekane.

The Madarulmaham later had talks in the Hall of Mirrors with Bahiropant Mehendale and Ragho Vishwanath Godbole before returning to his residence in the evening.

The Srimant visited the Ramana in the evening, exercised his horses there and returned to his palace after inspecting the state elephants.

Monday, 4th Rajab.

The Srimant had expressed, some days ago, a wish to visit the shrine of Baneshwar Mahadeo, which is about twenty *kos* from here. Elaborate arrangements were made the whole of yesterday for his journey to this place. He left in the small hours of the morning today, riding his state elephant, with Dajiba at his back, and attended by Naro Nilkanth Muzumdar, Trimbak Rao Chitnis, Sadashiv Raghunath Gajre, Venkat Rao Ghorpade, the Pethe and other *sardars* and a large military escort. He crossed the *ghat* of Katraz and reached the shrine by forenoon. Here he had ablutions, *sandhya* and *pooja* and placed a *mohor* and a coconut before the deity at the shrine. Then he partook of his meal in a large company and started back in the afternoon. He halted for a while on the banks of the lake of Katraz to partake of his mid-day meal and returned to the palace before sunset.

The Madarulmaham, who did not accompany the Srimant on the picnic, attended to state business at his residence during the afternoon. In the evening he attended wedding receptions held by Sadashiv Bhat Date and Venkat Rao Dabholkar. At both these places he was presented with robes.

He performed the evening *sandhya* in his country house, visited the Belbag and returned to his residence some time after sunset.

Tuesday, 5th Rajab.

Malet, accompanied by Nuruddin Hussain Khan, his interpreter, and an English officer, called on the Madarulmaham in the evening and gave him the news contained in dispatches from the English camp at Pattan about the battle fought on 10th Jamadi II. The two were engaged in talks for some time. Bahiropant Mehendale was present at the meeting.

As soon as Malet left, Nana went on a visit to the house of Balaji Hari Bhide to attend a wedding reception. From there he went to the Belbag and returned to his residence late in the evening.

During the night he attended another wedding reception held by Bapuji Ballal Lele. Here he was entertained to a *nautch* performance and presented with elegant robes. Govind Bhat Nircheur, who accompanied Nana, was also given suitable presents.

Wednesday, 6th Rajab.

Malet went today in the afternoon to the Ganapati Mahal where the Madarulmaham received him. A select gathering was present. After a while the Srimant arrived and Malet gave him details of the battle of Pattan. He said that on the 14th Lal Bagh was occupied by the combined forces, who soon captured the batteries abandoned by Tipu near Pattan. This event was followed by the capitulation of Tipu. The Srimant, rejoiced at the news, ordered the firing of fifty guns to celebrate the victory. Malet left after receiving *pan* and *ittar*.

The Srimant spent the evening at the Ramana.

The Madarulmaham attended a few wedding receptions in the city in the evening and visited the Belbag before returning to his residence.

Amrit Rao's[1] first wife died in Kartik last. Efforts are being made to find a suitable bride for him. A party which came from Kopargaon where Amrit Rao resides has been able to select a suitable girl. The party, together with the girl who is to be presented for the approval of Amrit Rao, left for Kopargaon (today) with the escort provided by the Madarulmaham

Thursday, 7th Rajab.

In the afternoon Raje Bahadur Rang Rao Trimbak, Dajiba Phadke, Baba Phadke, Bahiropant Mehendale, Dhar Rao Shinde and others were with the Madarulmaham at his residence. Dadaji Gangadhar, the *diwan* of Tukoji Holkar, delivered to Nana Fadnavis fruit baskets containing pomegranates, grapes, apples, etc., sent by the Holkar from Jaipur to the Srimant and the Madarulmaham. An uncommon animal was also sent by the Holkar for the Srimant's zoo.

The Madarulmaham later received Maha Rao Nimbalkar. He appears to have pleaded for an early settlement of his salary dues.

Nana visited the Belbag late in the evening.

The Srimant went to the Ramana in the evening and exercised his horses. Then he inspected the state elephants and watched the caperings of the deer in the deerpark. He returned to his palace late in the evening.

The *havaldar* of the fortress of Rajmachi called on the Madarulmaham today and presented to him *setu* and *pagote*.

Friday, 8th Rajab.

Malet, accompanied by Nuruddin Hussain Khan, and five other officers, came to the country house of Nana Fadnavis in the afternoon. The Madarulmaham took the visitors round his gardens to show them a bed of rare narcissi. Malet was, afterwards, entertained to a *nautch* performance and presented with fruits and a diamond ring. The party dispersed in the evening and Nana Fadnavis went to his newly built bungalow for performing the evening *sandhya*. He visited the Belbag before returning to his residence.

---

1. Adopted son of Raghunath Rao.

Mahadaji Shinde is reported to have reached the Narmada river. He is expected to cross the river at Handia, visit Asirgarh and reach Burhanpur by Holi. From there he will travel to this place.

After leaving Hyderabad with the permission of the Swami, I arrived here on Friday, the 8th (of Rajab) and hope to be able to meet the Madarulmaham and the Srimant shortly.

May the Swami continue his interest in me in undiminished measure.

A. R. No. 215 About *20th Shawwal, 1206 A.H.* / *11th June, 1792*

(Akhbar from Poona dated.........Shawwal, 1206 A.H.).[1]

....Appa Balwant came in late. The party consisting of the Phadke and others broke up after the discussion, which lasted till a late hour in the evening.

The Srimant exercised his horses at the Ramana and inspected the movements of his elephant. He returned to his palace late in the evening.

The Shinde has reached the bank of the Mula-Mutha from Koregaon. His meeting with the Srimant will come off on Wednesday, 22nd inst. He has with him a large army consisting of about five thousand *sawars* and three to four platoons. Fourteen of his heavy guns have arrived with him and the others are in the rear. Kalyan Rao Nimbalkar and Babu Rao Vakil are accompanying him.

Raghoji Bhonsle's forces, which had participated in the Karnatak campaign, are reported to have reached Nagpur. Balwant Rao Bhavani, who led the forces, has come here with a small escort party, in the company of Haripant Phadke, and is expected to stay here for some time.

---

1. The earlier portions of the Akhbar are not extant.

A. R. No. 216 | *2nd Muharram, 1207 A.H.*
20th August, 1792.

(Akhbar) from Poona, dated 2nd Muharram (1207 A.H.)

Friday, 28th Zilhej (1206 *A.H.*).

In the afternoon the Madarulmaham attended to state business in the presence of the attending officers. Later, he held a conversation with Ramji Patil and Haripant Phadke. After some time, the Patil left and the Madarulmaham continued his talks with Haripant Phadke till a late hour in the evening.

The Srimant went to Ambe Wadgaon in the evening and witnessed the gambols of the deer in the deerpark. He returned to his palace by sunset.

Saturday, 29th Zilhej, (1206 *A.H.*).

In the afternoon the Madarulmaham visited the Belbag and from there directly proceeded to the palace of the Srimant. The Ganapati festival is on here as today is Bhadrapada Shuddha Pratipada. When *shastris* and *pundits* and other people were assembled, the Srimant ceremonially installed a golden image of Sri Ganapati in the *makhar*[1] raised in the Audience Hall of the palace and offered worship to it. The occasion was marked by the chanting of hymns, the playing of music and the booming of guns Nana returned to his residence as soon as the ceremonies were over.................. (Akhbar incomplete).

A R. No. 217 | *13th Muharram, 1207 A.H.*
31st August, 1792

Akhbar from Poona covering the events from 10th to 13th Muharram, 1207 A. H.

In the afternoon of the 11th of Muharram Mahadaji Shinde came to the palace of the Rao Pant Pradhan and conferred with him for over two *ghatikas*. Those present included Nana, Ramchandra Phadke, Krishna Rao Balwant.

1. An ornamental arched frame-work of bamboo and paper, set with paper flowers in blazing colours, used for decorating a niche in which the image of any godhead is installed for offering worship.

Daulat Rao Shinde, Abaji Raghunath, Kadoji Shitole and Ramji Patil Jadhav. The Shinde had a confidential discussion, later, with the Rao Pant Pradhan in the presence of Nana and Abaji Raghunath Chitnis.

On Friday, 12th inst. in the afternoon, Mahadaji Shinde (went to) the Rao Pant Pradhan ....

(Akhbar incomplete).

A. R. No. 218 — *25th Muharram, 1207 A.H.*
12th September, 1792

(Akhbar from Poona, dated 25th Muharram, 1207 A. H.).[1]

Wednesday, 24th Muharram.

....Thus the Srimant spoke to the *mir shikari.*[2] He reached the river in the evening and performed his *sandhya* there. Then riding in his *amari,* with Appa Balwant at his back, he returned to his palace at a late hour in the evening. Nana Fadnavis also returned to his residence a little later.

Thursday, 25th Muharram.

In the afternoon the Madarulmaham came to the Hall of Mirrors at the Srimant's palace and discussed with Narayan Rao Yadav Bhagawat, *kamavisdar* of *pargane* Amod in Gujrat, matters relating to the revenues under his charge. The Srimant arrived there about this time and the Madarulmaham discussed miscellaneous matters with Babu Rao Keshav, Trimbak Rao Parchure and other attending officers.

Later, Nana ordered for being shown to the Srimant the robes and dresses to be sent to Satara, Kopargaon and Bhaganagar in fulfilment of an established custom. After the Srimant finished his inspection, the Madarulmaham assigned the arrangements for their dispatch to different officers. He also went down to the workshop where these dresses were tailored and left further instructions there.

1. The earlier portions of the Akhbar are not extant.
2. The State game-keeper.

In the evening he broke his *pradosh* fast at his country house in the company of his two wives and other members of his household. He returned to his residence at a very late hour, after witnessing a *nautch* performance.

A. R. No. 219 *3rd Rajab*, 1207 *A.H.*
14th February, 1793

(A covering letter) dated Poona, 3rd Rajab (1207 A. H.) from Raghottam Haibat Ráo.

Respectful compliments. The letters and Akhbars sent from here on 26th (Jamadi II) must have been delivered there by now.

News is covered till the 2nd inst. in the letter which accompanies.[1]

A. R. No. 220 *26th Ramzan*, 1207 A.H.
7th May, 1793

Akhbar from Poona for 25th and 26th Ramzan, 1207 A.H.

As has been already reported, Nana went to the tent of Mahadaji Shinde on 24th inst. and the two had their conciliatory talks. It appears they have now patched up their differences once for all. What is more. they are said to have solemnly pledged themselves to keep up their concord fully determined to resist any influences that might tend to vitiate their relations.

It is learnt that the Shinde intends to spend the rainy season at Jambgaon. He is expected to start on the journey about the end of Shawwal.

It is believed here that hostilities might have started in the North by now between the forces of the Shinde and those of the Holkar.

Malet is likely to leave for Bombay shortly On 26th inst. he attended a feast given in his honour at the palace of the Rao Pant Pradhan. There was a select party. The Pant Pradhan presented to him rich robes and a necklace of pearls.

1. The accompanying Akhbar mentioned here is not extant.

Gadag, Lakshmeshwar and other *mahals*, yielding a total revenue of about three lakhs of rupees, which were part of the *jagir* of Parashurampant Mirajkar but were seized by Tipu, will now be restored to the Mirajkar.

Tuesday, 25th Ramzan.

The Rao Pant Pradhan, during the day, went about his usual avocations.

Nana had talks with Ramji Patil and Haripant Phadke during the evening. Later, he also conferred with Govind Rao Bhagawant.

Wednesday, 26th Ramzan.

Malet attended a feast in the evening at the palace of the Rao Pant Pradhan The Pant Pradhan, Nana and Haripant Phadke talked to him as he helped himself to the different courses. The feast over, Malet was entertained to a *nautch* performance. The Rao Pant Pradhan presented to him several items of robes, a pearl necklace and other jewels. Malet in return bestowed on the Pant Pradhan a few glass articles and a mechanical toy.

Malet also went on a courtesy call to the house of the Madarulmaham (before going back to the Residency).

Nana went on a brief visit to the Belbag in the evening. Haripant took his leave as soon as Nana returned to his residence.

A. R. No. 221 — *7th Zilqad,* 1207 *A.H.*
16th June, 1793

(A covering letter) dated Poona, 7th Zilqad (1207 A.H.) from Raghottam Haibat Rao.

Respectful compliments. It is hoped that the earlier letters dispatched from here on 5th inst. have informed the Swami of the state of affairs here. A letter is now sent covering the news till 6th inst.

Akhbar from Poona for dates 5th and 6th Zilqad, 1207 A.H.

Tukoji, Kashi Rao and Bapuji Holkar are reported to have passed Rampura and Bhanpura and are now heard of in the neighbourhood of Hinglazgad. The Shinde's *sardars* are believed to have crossed the Chambal and seem to be tracking the Holkars, who sustained a heavy loss on 21st Shawwal in a plundering attack developed by the Shinde's forces.

Report has it that Raja Dhokal Singh was routed on 10th Shawwal by Ali Bahadur at Zarna Parna. The Raja is believed to have taken refuge at Khatola, leaving his two elephants and twelve guns to be captured by his pursuer.

Saturday, 5th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan conferred with Nana and Haripant for some time in the evening and, later, accompanied by them, went on a visit to the house of Govind Rao Nilkanth Khasgiwale to attend a marriage reception there. The host presented suitable robes to each one of them. On returning to his palace, the Rao Pant Pradhan scrutinised the accounts relating to Dharwar with the assistance of the Karbharis. Nana visited the Belbag before returning to his residence.

In the morning on even date, Nana, accompanied by his family members attended a feast given in his honour at the house of Vaijanath Bhat. He received on the occasion several items of robes.

Sunday, 6th Zilqad.

In the evening the Rao Pant Pradhan examined the accounts relating to Dharwar in the presence of Nana, Haripant and Govind Rao Bhagawant He played *shatranj*[1] for a while in the night before retiring to bed.

Nana attended a wedding reception in the night at the house of Vishwanath Joshi. Here he was entertained to a *nautch* performance.

A. R. No. 222 — *29th Zilqad*, 1208 A. H.
28th June, 1794

(A covering letter) dated Poona, 29th Zilqad (1208 A.H.) from Anand Rao Keshav, servant of Raja Raghottam Rao.

---

1. The game of chess.

Respectful compliments. The earlier Akhbar, together with other letters, was dispatched from here on 22nd inst. The letter, which accompanies, covers the news till 28th inst.

Akhbar from Poona covering the events from 22nd to 28th Zilqad, 1208 A.H.

The death of Haripant Phadke was reported earlier. The Rao Pant Pradhan is expected to bestow the mourning robes on Chintaman Rao and Ramchandra Rao, the sons of the deceased, as soon as they arrive here, after performing the obsequies of their father. The Rao Pant Pradhan might also confer on them the military status which their father held during his life-time.

Krishna Rao Balwant, at the bidding of the Rao Pant Pradhan, left here for Siddhatek on 26th inst. to offer condolences to the sons of Haripant.

Shridhar Lakshman Munshi, attached to Raghoji Bhonsle's establishment, will encamp at Garpir on 30th inst. and leave for Nagpur on 3rd Zilhej.

Abaji Raghunath Chitnis had suspended his official work as a protest against the lack of co-operation among the clerks attached to the establishment of Daulat Rao Shinde. The latter, therefore, came to the Chitnis to placate him. The Chitnis presented to the Shinde a horse and several items of robes before he took leave.

Govind Rao Bhagawant is reported to have rushed from Indapur to Siddhatek on receiving the news of the death of Haripant Phadke. He is expected to arrive here from Siddhatek shortly.

Daulat Rao Shinde is believed to be summoning here a part of his forces now stationed in the north.

An urgent letter was dispatched from here on 26th inst. by Nana asking Parashurampant Mirajkar to hasten back to Poona.

The Rao Pant Pradhan has paid fifty-thousand rupees to meet the expenses of the obsequies of Haripant Phadke.

Saturday, 22nd Ziiqad.

The Rao Pant Pradhan, during the day, went about his routine avocations.

Nana paid a visit to the Belbag in the earlier part of the day and spent the evening at the house of Haripant Phadke, consoling the members of his family.

Sunday, 23rd Zilqad.

The Rao Pant Pradhan passed the day in routine activities.

Nana observed the death anniversary of his mother at his house in the forenoon and invited Krishna Rao Balwant to attend the dinner held in this connection. Later, he spent the evening talking to Krishan Rao Balwant.

Monday, 24th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan, accompanied by Krishna Rao Balwant and other *sardars*, visited the Belbag in the evening, the day being Ekadashi. From there he rode to Parwati on his state elephant and had a *darshan* of his tutelary deities. Then he proceeded to the Ramana, where a Pathar from Narwar gave a thrilling display of standing upright on two horses brought close together and making them go round at a brisk pace. The Rao Pant Pradhan, later, tried a hand at *bothati* and also witnessed a combat between a tiger and an elephant. He returned to his palace late in the evening.

Nana paid a brief visit to his garden retreat in the evening.

Tuesday, 25th Zilqad.

In the afternoon Nana came to the palace of the Rao Pant Pradhan and the two discussed for some time the contents of the letter from Govind Rao Krishna. Before leaving the palace, Nana also spent some *ghatikas* in a talk with Krishna Rao Balwant.

Earlier in the day, Nana received at his residence Raja Kalyan Rao, Shridharpant Munshi and Krishna Rao Chitnis, the accountant of Raghoji Bhonsle, and listened to their respective business.

Wednesday, 26th Zilqad.

In the morning the Rao Pant Pradhan, attended to his physical exercises at the gymnasium. In the afternoon he conferred with Nana regarding some administrative matters of the state.

In obedience to the Rao Pant Pradhan's command Krishna Rao Balwant left for Siddhatek today to console the sons of Haripant Phadke.

Thursday, 27th Zilqad.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan signed state papers and spent some time in seeing a few paintings.

Nana paid a visit to the Belbag in the morning and attended to state business in the afternoon. He also conversed for some time with Babu Rao Vaidya.

Friday, 28th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan spent a routine day.

Nana held talks in the afternoon at his residence with Khandopant Vartak and Babu Rao Vaidya.

A. R. No. 223 — *6th Zilhej,* 1208 *A.H.*
5th July, 1794

Akhbar from Poona covering the events from 29th Zilqad to 6th Zilhej, 1208 A. H.

Shridhar Lakshman Munshi and Babu Rao Vishwanath Vaidya will start for Nagpur on 7th (Zilhej).

As directed by the Rao Pant Pradhan Daulat Rao Shinde has written to Jiwaji Ballal and De Boigne[1], who are now in the north, to bring their forces to the south as expeditiously as possible.

Govind Rao Bhagawant arrived here from Indapur on 29th Zilqad. He is regularly attending the presence of the Rao Pant Pradhan and Nana.

---

1. Count Benoit de Boigne (1751-1830), the well-known Savoyard military adventurer, who saw service in the Irish Brigade of France as also in the Russo-Turkish War of 1774 and under Catherine, the Empress of Russia, came to India in 1778. He visited many courts in India and was engaged as a lieutenant by Mahadaji Shinde between the years 1784 and 1795 to train up two battalions of infantry. From 1795 onwards he led a retired life at Chambery in Savoy, where now his memorial stands.

Haripant's sons are expected to arrive here on 8th (Zilhej), when the Rao Pant Pradhan will bestow the mourning robes on them.

Krishna Rao Balwant returned here from Siddhatek on 7th Zilhej.

Saturday, 29th Zilqad.

The Rao Pant Pradhan attended to his usual avocations and visited the Ramana in the evening to exercise his horses. Raghunath Rao Mirajkar and other *sardars* accompanied him.

Govind Rao Bhagawant, who has just returned to Poona after celebrating his daughter's marriage, called on Nana in the afternoon.

In the evening Nana paid a visit to the Belbag. On returning to his residence he checked the muster-roll of the *gardis* and held talks with Ramji Patil, the *vakil* of Raghoji Bhonsle and Govind Rao Bhagawant.

Sunday, 1st Zilhej.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan discussed state affairs with Nana and Govind Rao Bhagawant and granted leave to Shridhar Lakshman (to proceed to Nagpur). The latter pitched his camp, about noon today, near Garpir.

Monday, 2nd Zilhej.

The Rao Pant Pradhan had talks in the morning with Nana and Govind Rao Bhagawant. These talks were continued in the afternoon. Under the direction of the Rao Pant Pradhan Gopal Bhagawant, *naib munshi* prepared the drafts of several letters.

Nana visited the Belbag in the evening. Later, he engaged himself in a discussion at his residence with Govind Rao Bhagawant.

Earlier in the day Shridhar Lakshman, the *vakil* of Raghoji Bhonsle, dined with Nana and was given presents of robes.

Tuesday, 3rd Zilhej.

In the afternoon the Rao Pant Pradhan discussed affairs of state with Nana and Govind Rao Bhagawant.

14

Daulat Rao Shinde is reported to be ill. Govind Rao Baji was sent to him by the Rao Pant Pradhan to inquire about his progress.

Wednesday, 4th Zilhej.

The Rao Pant Pradhan was engaged in conversation throughout the afternoon with Nana and Govind Rao Bhagawant. He played a game of *chausar* before retiring for the day.

Thursday, 5th Zilhej.

In the afternoon-meeting at the palace today matters of routine administration were dealt with. Nana returned to his residence at about sunset and spent some time in discussing outstanding matters with Govind Rao Bhagawant and Babu Rao Vaidya.

Earlier in the day, Nana partook of dinner at the house of Appajipant Dabholkar. He was entertained to a *nautch* performance and was presented with several costly robes. He visited the Belbag in the evening.

Friday, 6th Zilhej.

The Rao Pant Pradhan had a meeting at his palace in the afternoon with Nana and Govind Rao Bhagawant. Babu Rao Vishwanath Vaidya was given formal leave by the Pant Pradhan to start to Nagpur.

Earlier in the day, Nana discussed with Bahiropant Mehendale matters relating to the English. Later, Babu Rao Vaidya came in to seek leave of Nana before proceeding to Nagpur.

———

[पुढे चालू

[हे नाल्

पुणें अखबार

भाग ३ रा

A. R. No. 163 — १६ मोहरम ११९६ हिजरी
१ जानेवारी १७८२

पैा छ २५ मोहरम गुरुवार अस्तमान सरकारच्या डांकेबराबर आली सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

पोष्य हयपतिराव गोपाळ साष्टांग नमस्कार. विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ १६ मोहरम पौष्य वद्य द्वितीया भौमवासरपर्यंत मो। पुणें स्वामीचे कृपेंकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष छ ४ मोहरमचें कृपापत्र आलें होतें त्याचे उतरासहित इकडील वर्तमान लिहून हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र छ १३ माहे मारी डांकेवर रवाना केले तें हुजूर व सेवेसी दारोग्याचे विद्यमानें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत छ १६ पर्यंत इकडील वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व पृथक पुरवण्यात हिंदवी अखबार लिहून चिरंजीव राय रघोत्तमराव याचे नावचे पत्रासहित लिफाफा डांकेवर रवाना केला आहे. तो दारोग्याचे विद्यमाने हुजूर व सेवेसी पावेल. कांही विशेष वर्तमान चिरंजीव समजून सेवेसी विनती करतील म्हणोन चिरंजीवाचे पत्रीं लिहिलें आहे ते विनती करतील त्या उपरी हुजूर अर्ज करावयाची सल्लाह स्वामीचे मर्जीस आलियां अर्ज करावा. चिरंजीवाचे क्षेमतेचें वर्तमान सदैव कळत जावें हे इछा. परंतु चिरंजीव स्वामीचे

सेवेसी आहेत. त्यांजला स्वामीचे कृपेकरितां इतर लक्ष बहुत करून ध्यानांत नसेल यास्तव पत्रें बहुत विलंब करून पाठवीत आहेत. स्वामीनी आज्ञा केल्यास सत्वर रवाना करीत जातील. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पै॥ छ २५ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ १३ माहे मोहरम लगायत छ १६ माहे मार सन ११९६ हिजरी. रोज मंगळवार.

करनल गाडरानें जमीयत कल्याणी बदलापुरासमीप ठेऊन आपण मुंबईस गेला व माहदाजी सि(दे) दतियासमीप आहेत. तेथील राज्यास घांसदाण्याचा तकाजा लाविला आहे. गंगाधरराव रास्ते वगैरे वैरणीचे किलतीकरितां पुण्यासमीप होते. तेथोन कूच करून पांच कासी मौजे चिखलीस गेले व बज्याबा पुरंदरे यांपासून रुपये व जामीन घेऊन कैदेतून सोडवावयाची तजवीज आहे. यात्रितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान विदित जाहलें असेल. त्यानंतर प्रत्यक्ष व यैकिलें वर्तमान दफेवार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी लिहिलें आहे.

हैदरअलीखानाची पत्रें नूर माखान व नरसिंगराव वकीलास छ १६ जिल्हेजचे पत्र छ ५ मोहरमीं आलें. पत्राचा मार गोविंदराव कृष्टण यांचे जुबानीं यैकिला कीं जनरल कूट आपले जमीयतीसुधां बेमराजपाळ्यापासून कूच करून चिनापटणास गेला. खान मार त्याच जिल्यांत आहे. कितेक पाळेगर इंगरेजास शरीक जाहले आहेत त्यांचीं राहावयाची स्थळें तसखीर करावयाची तजवीज खान मारनुलेची आहे. मकानें घेतल्यानंतर पुन्हां चिनापटणास जाणार.

पंतप्रधानांचे कारपरदाजांनी कोण्हीं मातबर सरदारासमागमें वीसपंचेवीस हजार फौज देऊन बंगाल्यास फौज रवाना करावी हे सलाह इंगरेजांचे पारपत्यास फार उपयोगी व कराराप्रमाणें बारा लाख रुपये पाठऊन देतों म्हणोन कारपरदाजास सांगणें म्हणोन हैदरअलीखानानें वकीलास लिहिलें होतें. वकीलानीं येथील कार-परदाजांस सागितलें. फौजेची व सरदाराची नेमणूक होऊन बंगाल्यास फौज रवाना केल्यानंतर बतरीक कर्ज पांचसात लाख रुपये सिवाय करार सालाबादी कारपरदाजास देऊं म्हणोन खान माराकडील पैगाम बालाजीपंत व हरिपंतास वकीलानीं सांगितला म्हणोन खारिज यैकिलें.

माहदाजी सिंदे झांसीहून दतियास गेले म्हणोन पूर्वील पत्रीं लिहिलें आहे. सांप्रत सिंद्याचे वकीलाचे जुबानीं यैकिले कीं चेतसिग जमीदाराचे इतिफाकानें सिंदे मार कालपीस गेले. करनल मेतर कालपीहून कूच करून कासीचे रुखें अंतरवेद प्रांतात सिंद्यापासून चाळीसपनास कोसाचे फासल्यानें गेला म्हणोन यैकिलें.

पैा छ २५ मोहरम गुरुवार सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

२

पुरवणी अखबार छ १६ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

जजिरेकर हबसी यानीं पुन्हां जमीयत मातबर जमा केली आहे. पंतप्रधानांचा तालुका तळेंघोसाळें वगैरे प्रांतात धामधूम करणार म्हणोन खारिज यैकिलें.

बज्याबा पुरंदरे यानीं अडीच लाख रुपये दंड द्यावा म्हणजे सासवड किंवा पुण्याचे हवेलींत पुरंदरे मजकूर यांस आणून ठेवावें व चौकीस बालाजीपंताकडील लोक पूर्ववत कायम असावे, याप्रमाणें

धोंडो अपां पुरंदरे यांचे विद्यमानें कारपरदाजांसीं ज्वाबसाल होऊन बालाजीपंताकडील विश्वासूक व धोंडो अपाचा कारकून चंदनचे किल्यास बज्याबाकडे जाऊन त्यास वर्तमान सदरी लिहिल्याप्रमाणें सांगितलें. बज्याबानें उतर केले की रुपये नख्त लाख पनास हजार आपल्यासमीप नांहींत. अडीच लाख रुपयाचा भग्णा करावयास कोण्हीं सावकारांचीं मिनत करून कांही सावकारापासून कर्ज, कांही आपले घरचे जिदगानीचा सरंजाम विकून रुपयाचा भरणा करून देणें लागेल. बालाजीपंताकडील चौकी कायम राहून दुसरे ग्रहस्तानें आमचे घरास न यांवें व आम्ही दुसऱ्याचे घरास न जांवें याप्रमाणें तकयुद जाहली तर रुपयाचा सरंजाम आपल्याकडून होणार नांहीं व चंदनचे गडावरील कैद व पुणें अथवा सासवडचे हवेलींत राहून कैदेंत राहणें समान जाहले. याकरितां अडीच लाख रुपये वायद्यानें द्यावें व आम्ही आदा करूं व जामीन द्यावा व तकयुद किमपि नसावी. याप्रमाणें जाहल्यास रुपये देण्याचा करार व गडाहून पुणें किंवा सासवडास येणे आपल्यास कबूल आहे. साप्रत तुम्हीं जे शकल ठराविली हे सर्वशैव कबूल नांहीं व रुपयाची सरबराई होणार नांहीं. धोंडो आपाकडील कारकून व बालाजीपंताकडील मातमद पुण्यांस येऊन वर्तमान सागितलें. धोंडो आपा पुन्हा बज्याबास सोडवावयाचे प्रयत्नांत आहेत.

पंतप्रधानाकडील सरदार रास्ते वगैरे पुण्यांचे गिर्दनवाह पूर्ववत आहेत.

बालाजीपंत फडनवीस छ १५ व छ १६ माहे मारीं हरीपंताचे डेऱ्यास जाऊन दाहाबारा घटकापर्यंत येकांती विचार करीत होते. छ १६ रोजी बमोजिब तलब नूरमाखान व नरसिंगराव शरीक मसलहत होते.

नासिककर माहापुरुष पुण्यांस आले आहेत. त्यांचे दर्शनास छ १४ माहे मारी पंतप्रधान गेले होते.

A. R. No. 164 सुमारें जानेवारी १७८२

श्रीनिवास

पुरवणी* श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी विनती जे बापूजी होळकर लग्नसंमधी अक्षतेकरितां आले होते व श्रीमंत पंतप्रधान वाफगांवास गेले. त्याअर्थी अखबारनवीसीकरितां सेवकानें जावें परतु या राजद्वारी सेवकाची प्रतिष्ठा यजमानसाहेबांचे इनायती-करितां हुजूरचे सरफराजीवर येथें महत्व. सांप्रत कारभारी वर्तमान यथास्थित सुचवीत नांहीत व वाफगांवास येण्यांकरितां हैदरअली-खानाकडील वकील नूरमाखान व नरसिंगराव यास बोलाऊन समक्ष बालाजीपंतानी सूचना केली व बापूजी होळकर अक्षतेस गेला होता. सेवकास कारभाऱ्यानी कांहीच सुचविले नांही. वाफ-गांवी लग्नांत इतरांचा सत्कार जाहल्याप्रमाणे सेवकाचा सन्मान हुजूरचे सिलसिल्यावर जाहलियां उतम, न जाहल्यास हुजूरचे लक्षांत यांचें अंतर व सेवकास संताप बहुत होईल याकरितां लग्नास जाण्यांचा अनमान केला व अखबारेकरितां व बापूजी होळकर आक्ष-तेस आले होते म्हणोन चिरंजीव राजश्री केशवराव यास श्रीमंता-समागमें वाफगांवास पाठवितों. सेवेसी श्रुत होय हे विनती.

A. R. No. 165 १८ मोहरम ११९६ हिजरी
३ जानेवारी १७८२

पैा छ २५ मोहरम गुरुवार सन ११९६ हिजरी, सरकारच्या डाकेबरोबर आलो.

श्रीनिवास

पोष्य हयपतिराव गोपाळ सां। नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ १८ मोहरम पौष्य वद्य चतुर्थी गुरुवासरपर्यंत मो।

*अ. नं. १६३ ची ही पुरवणी असण्याचा संभव आहे.

पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. पूर्वी छ १७ माहे मारीं हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे मेवेसी पत्र पाठविलें तें दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर व स्वामीस पावलें असेल. सांप्रत हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पृथक पुरवणीपत्रीं आखबार लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर गुजरेल व सेवेसी पत्र पावेल. चिरजीव रघोतमराव यांस पत्र लिहून पाठविलें आहे तें स्वामीं चिरजीवास देतील. कृपापत्र छ ११ मोहरमचें चिरजीवाकडील पत्रासहित पाठविलें तें छ १८ माहे मारीं पाऊन संतोष जाहला. यजमानसाहब सेवकावर व चिरंजीवावर मुतवजे अहवाल व सरफराजी विशेष करीत आहेत व स्वामी चितापासून कृपावंत, हें वर्तमान पंतप्रधानांचे राजद्वारीं सर्वत्रांस प्रसिध्द आहे. याकरितां कोण्हीं ग्रहस्त स्नेहाकरितां बहुत राजाची नाजूक गोष्ट सांगत आहे व त्याची इतिला मीं स्वामीचे मेवेसी करीत असतों. सांप्रत कोण्ही स्नेहित ग्रहस्त शफत घेऊन वर्तमान ताजें व अपूर्व व यजमानसाहबांचे उपयोगीचें सागणार आहे त्याची किंचित सूचना प्रस्तुत चिरजीवास लिहिली आहे, ते सेवेसी विनती करतील. यजमानसाहबांचे नौकरीत सुरखरुई असावी हा हेत चितापासून, परंतु हुजूरचे इनायतीप्रमाणे सेवा सेवकाकडून घडोन येण्याचा मकदूर थोडका. आपले हौसल्याप्रमाणें नौकरींत कसूर करीत नांही. स्नेहित ग्रहस्ताकडून इतिला जाहल्यानंतर सेवेसी विनती करावयाकरितां चिरंजीव राय रघोतमराव यांस लिहीन. ते विनती करतील. वर्तमान चिरजीव व स्वामी व यजमानसाहबांस कळवावें, इतर कोण्हास इतिला न व्हावी म्हणून शफत घेणार व मी शफत करितों. स्वामीचें अभय येकवार पूर्वीं जाहलें आहे व मी शफत दिल्ही ते स्वामीनींच केल्याप्रा. यजमानसाहब व कोण्हीं अनकूळ असलियां त्यास वर्तमान इतिला करण्याविषई पुरती खातरजमा जाहल्यानंतर आपण सूचना करतील. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पैा छ २५ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखवार पुणें अज इा छ १७ मोहरम लगायत छ १८ माहे मार सन ११९६ हिजरी पौष्य वद्य गुरुवार.

हैदरअलीखानांची पत्रें नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास आलीं. त्यांत मार लिहिला होता जे जनरल कूट जमीयतसुधां बेमराजपाळ्याहून चिनापटणास गेला व कितेक पाळेगर इंगरेजास शामिल जाहले आहेत त्यांची मकानें ताख्तताराज करावयाचा निश्चय खान मारानें केला आहे. व माहदाजी सिंदे चेतसिंग जमीदारासहित कालपीस गेले व मेवर इंगरेज अंतर्वेद प्रांतीं चाळीस पनास कोसाचे फासल्यानें गेला. जंजिरेवाले हवसी यानीं जमाव मेळविला आहे. तळेंघोसाळें वगैरे पंतप्रधानाचे तालुकियात हगाम करणार. बजाबा पुरंदरे यांस कैदेंतून सोडवावयाचा ज्वाबसाल धोंडो आपा पुरंदरे यांचे विद्यमानें दरपेश आहे व याविनरिक्त वर्तमानासहित छ १७ माहे मारी हुजूर अर्जी व अखबार स्वामीचें सेवेसी पत्रें पाठविलीं तें पाऊन वर्तमान कळलें असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष वर्तले व यैकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें असे.

हैदरअलीखानाचीं पत्रें छ २६ जिल्हेजची छ १६ मोहरमी नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास आलीं छ मारीं त्रितीय प्रहरीं बाळाजीपंत फडनवीस हरीपंताचे डेऱ्यास गेले होतें व नूरमाखान व नरसिंगरा(व) शरीक मसलहत होते म्हणोन पूर्वील अखबारेंत लिहिलें आहे. खान माराचे पत्राचें वर्तमान नरसिंगराव वकीलाचे जबानीं यैकिलें की जनराल कूट बेमराजपाळ्याहून कूच करून चिनापटणास गेल्यानंतर खान मार पाळे मस्तुरास गेला व ताख्तताराज केलें. याचप्रमाणें काळहस्ती व आणखीं कितेक मकानें ज्या ज्या स्थलीचे पाळेगर इंगरेजास शरीक जाहले आहेत तें मकानें

ताख्तताराज केलीं व सिकाकोल राजबंदरी प्रांतास जावयाकरितां अरकाटेहून जो रस्ता आहे त्या मार्गांत झाडी बांस वगैरे झाडांची बहुत. येकदोन स्वाऱ्या जावयाचा मार्ग कदीम आहे. ते झाडी शंभर हात रुंद जे जे स्थलीं आहे ते झाडी तोडून शाहरस्ता करावयाचा आरंभ केला आहे. रस्ता साफ जाहल्यानंतर सिकाकोल राजबंदर प्रांतास मातबर फौज रवाना करितों. बंगाले प्रांताचे ताख्तताराजे-करितां पंतप्रधानांचे कारपरदाजानीं वीस हजार फौज सत्वर रवाना करावी म्हणोन लिहिलें होतें. वकील मारानीं बाळाजीपंत व हरीपंतास वर्तमान सांगितलें. सदरहू वर्तमान खारिज यैकिल्या-प्रमाणें लिहिलें आहे. सेवेसी श्रुत होय.

पैा छ २५ मोहरम.

२

पुरवणी अखबार छ १८ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

जंजिरेवाले हबसी यानीं जमीयत मातबर जमा करून पंतप्रधानाचे तालुकियांत हंगामा करणार म्हणोन पूर्वील पत्रीं वर्तमान लिहिलें आहे. सांप्रत यैकिलें कीं बिरेवाडीनजीक तळेंघोसाळें येथें पंतप्रधानाकडील तीनच्यारसे गाडदी व च्यारपांचसे प्यादे येकोन हजारपर्यंत जमीयत प्यादे आहेत. बिरेवाडीकर कमाविसदारानें येथील कारपरदाजास लिहिलें आहे कीं हबसी यानीं जमाव मातबर केला आहे. याकरितां च्यारपांचसे बारचे जवान पाठऊन द्यावे. त्यावरून येथील कारपरदाजानी निश्चय केला आहे कीं च्यारपांचसे गाडदी बिरेवाडीकराच्या कुमकेस पाठऊन द्यावे. सत्वरच रवाना होणार म्हणोन यैकिलें.

बंगाला वगैरे इंगरेजाचा तमरुफी मुलक ताख्तताराज करावया-करितां पंतप्रधानाचे कारपरदाजानीं वीस हजार व मातबर सरदार रवाना करावा, कराराप्रमाणें बारा लाख रुपये पेशकसीचे व

पाचसात लाख रुपये बतरिक कर्ज देवितों म्हणोन हैदरअलीखानानें येथील कारपरदाजास लिहिलं आहे म्हणोन पूर्वील पत्रीं लिहिलं आहे. सांप्रत यैकिलें की खान मार नूरमाखान व नरसिंगराव वकीलास बहुत तकयुद करून लिहीत आहे की पतप्रधानाचे कारपरदाजाचे सूचनेप्रमाणें व तुमचे लिहिल्यावरून पेशकसीबा रुपये व कर्ज हमना पाठवावयाचा निश्चय आम्ही केला आहे, याउपरी कारपरदाजानी फौजेची रवानगी जलदीनें करावी, याप्रों लिहिलें आहे. त्यावरून वकील मार येथील कारपरदाजास बहुत निकडीने सागत आहेत की तुम्ही खान मारास लिहून पाठविले त्याप्रमाणे नामकदूर रुपये देतों म्हणोन लिहिले आहे. याउपरी फौजेचे रवानगीस विलंब जाहलिया तुमचे बोलण्याचा व मसलहतीचा व कायम मिजाजीचा विश्वास हैदरअलीखानास किमपि येणार नाहीं. याकरितां फौजेची रवानगी सत्वर करावी येथील कारपरदाजानी वकीलासी करार केला आहे की पंधरा हजार फौज व सरदार उमदा माहदाजी सिंद्यासमीप पाठऊन देतों. सिवाजी विठल वगैरे पांच हजार फौज पतप्रधानांची सिंद्यासमीप आहे व हे पंधरा हजार. समग्र वीस हजार फौज पतप्रधानाची व सिंदे वीस हजार, येकून चालीस हजाराचा भरणा जाहला साल मारी यमुना उतरून अंतरवेद प्रांतों छावणी करतील. दसरा जाहल्यानंतर मोहिमेस रवाना होऊन प्रथमतां कासी व अयोध्या प्रांताचा बंदोबस्त करून बंगाल्यांत जातील, याप्रमाणे कारपरदाज वकीलासी बोलिले व खान मारास लिहून पाठविलें आहे म्हणोन मातबर स्नेहियाचे मुखें यैकिलें. बाला-जीपंत व

पैा छ २५ मोहरम सन ११९९.

३

पुरवणी अखबार पुणें छ १८ मोहरम सन ११९९ हिजरी. हरीपंत व गोविंदराव कृष्ण यांस धुमाव नरी हे गोष्ट छपाचितात

व यथार्थ सांगत नांहींत याकरितां मारनुलेस विचारिलें नांहीं. याउपरी त्रिवर्गास वर्तमान विचारून ते ज्या तऱ्हेनें सांगतील त्याप्रमाणें सेवेसी लिहीन.

गोविंदराव गाइकवाडासमीप फौज जमा जाहली होती त्यापैकी दोनतीनसे लोक उठोन गेले व गाइकवाड मार येथील कारपरदाजावर अजुरदा होऊन आपले लश्करातून अलाहिदा उतरला आहे म्हणोन पूर्वील पत्रीं लिहिलं आहे. गोविदराव गाइकवाडाचे रुसवाईत कारपरदाजांचा बदलौकिक व गुजरात प्रांतात गणेशपंत बहिरे व दुर्गोजी भापकराचे कुमकेस फौज पाठवणें जरूर व गणपतराव कोलटकर, बालाजीपंताचे शरीरसंमधी, त्यानी वीसपंचवीस हजार रुपये गोविदराव गाइकवाडाचे उभारणीकरितां खर्च केलें. याकरितां येथील कारपरदाजानीं गणपतराव कोलटकरास पंतप्रधानांचे तरफेनें कारपरदाज निश्चय करून गाइकवाड मारासमीप मुख्तार करून ठेविलें, व पनास हजार रुपयेपर्यंत बतरीक कर्ज बाळाजीपंतानी देविलें, व स्वारांस च्यार आणे, कोण्हास आठ आणे, येणेप्रमाणें रोजमरा देऊन कोंडाईबारीपर्यंत जाऊन पुढें गुजरात व सूरत प्रांतात हगामा करून रुपये मेळऊन फौजेची सरबराई करणें, याप्रमाणें सागून छ १८ माहे मारीं गोविंदराव गाइकवाडास पंतप्रधानाकडून रुखसत देविली व बालाजीपंतांनी आपले तरफेनें रुखसत केलें मौजे भोसडी, पुण्याहून दोन कास, तेथें गाइकवाड मार जाऊन उतरला आहे. सध्या तीनच्यारसे स्वार कदीम रफीक लोक हमराह आहेत. पांचसात हजार स्वार निगाहदास्त करून कोंडाईबारीचे रुखं जाणार. गाइकवाड मारास रुखसतीचे समई पंतप्रधानानी व बालाजीपंतानी तवाजा केली त्याचा तपसील.

पंतप्रधानाकडील

गोविंदराव गाइकवाडास

- २ पैठणी सेला व मुडासें
- १ जामेवार महमुदी दान थानें
- १ किमखाब
- १ सिरपेंच मुरसा.

१ हाती

गणपतराव कोलटकरास

मुडासें व सेला पैठणी

२

हमराही लोकांस विडे दिधले.

बालाजीपतानी वस्त्रे दिधली.

गोविंदराव गाइकवाडास

मुडासं व सेला पैठणी जामेवार किमखाब

२ १ १

गणपतराव कोलटकरास सेला व मुंडासे पैठणी

२

सदरहूप्रा वस्त्रे व जवाहर व हाती देऊन रुखसत केले.

पै॥ छ २५ मोहरम गुरुवार.

४

पुरवणी अखबार पुणें छ १८ मोहरम सन ११९६.

मुबईकराचें पत्र येथील कारपरदाजास आलें व कारपरदाजानी प्रत्योत्तर लिहून पाठविलें याचा तपशील पूर्वोक्त पत्री विस्तारयुक्त लिहिला आहे. येथील कारपरदाज बाळाजीपंत व हरीपंतानी व मध्यस्त गोविंदराव कृष्ण यानीं सेवकास अद्यापि स्वमुख वर्तमान सांगितलें नाहीं परंतु दरबारी समग्र वकील मडळीत व इतर लोकात प्रसिद्ध जाहलें आहे की मुबईकराकडून दारमदाराचा पैगाम लागला आहे. सांप्रत सेवकानें कश्चित स्नेहिताचे मुख येकिलें की मुबई-कराकडील वकील पुण्यास यावयाकरितां पंतप्रधानांचे मोहरी दस्तक येथील कारपरदाजानी मुबईस पाठविलें आहे. मुंबईहून वकील पुण्यास आल्यानंतर वर्तमान प्रसिद्ध होईल व बहुधा कारपरदाज हुजूरही लिहतील. परंतु इंगरेजासी दारमदार व स्नेह हैदरअलीखानाचे ममतावितरिक्त सर्वथैव न करावा म्हणोन येथील कारपरदाजानी खान मारासीं करार केला आहे व कराराप्रमाणेंच अमल करतील.

याउपरी जे वर्तमान नवल विशेष होईल ते सवसी लिहीन हे विनती.

A. R. No. 166 — २० मोहरम ११९६ हिजरी / ५ जानेवारी १७८२

छ २८ माहे मोहरम संन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज छा छ ११ लगायत छ २० मोहरम सन ११९६ हिजरी. पौस्य वद्य शनिवार.

हैदरअलीखानांची पत्रें वकीलास आलीं व त्यानी येथील कारपरदाजास वर्तमान सांगितलें की जनराल कूट चिनापटणास गेला व बेमागजपाळें व काळहस्ती वगैरे पाळेगराची स्थळे हैदरअलीखानानें ताख्ततराज केली व सिकाकोल राजबंदरी प्रांतात फौज पाठवावयाची तजवीज करून आरकाटेहून सिकाकोलचे रस्त्यांत झाडी ज्या स्थळीं आहे ते तोडवावयाचा उद्योग केला आहे व हैदरअलीखानांचे लिहिल्यावरून व खान मागकडून रुपये येण्याची आशा याकरिता फौज बंगाल्यास पाठवावयाची तजवीज कारपरदाजानी केली आहे व गोविंदराव गाइकवाडास छ १८ माहे मजारी श्रीमंत पंतप्रधानानीं रुखसत केलें, कोंडाईबारीकडे जाणार, याविरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष वर्तले व ऐकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें असे.

हैदरअलीखानांकडील विशेष मुबालग्याकरितां व आपले बाल ण्याचे परवरसीस्तव येथील कारपरदाजानी बंगाल्यास फौज पाठवावयाचा निश्चय केला आहे हे वर्तमान पूर्वी लिहिल आहे.

सांप्रत गोविंदराव कृष्टण व हरीपंत यांचे जुबानी व खारिज तहकीक यैकिलें की भवानी सिवराम याजसमागमें दाहा हजार स्वार देऊन माहदाजी सिंद्यापर्यंत पाठवीत आहेत. भवानी सिवराम व सिंदे एकत्र जाहल्यानतर सिंदे व चेतसिंग यांचे सलाहमसलतीनुरूप इंगरेजांचे तालुकियांत ताख्ततारा(ज) करावयाची तजवीज व बंगाले प्रातास जावयाचा उद्योग करतील. उदईक छ २१ मोहरमी भवानी सिवरामानीं डेरे दाखल व्हावें म्हणोन बाळाजीपंतानी बहुत अगत्यावादेंकरून सांगितलें परंतु पंत मारनुलेचे घरीं श्राध्यतिथी याकरितां मवकूफ केलें. छ ३० मोहरम माघ शुध द्वितीया व छ ५ सफर माघ शुध सप्तमीस डेरे दाखल होण्याचा निश्चय जाहला आहे म्हणून भवानी सिवराम यांचे जुबानी यैकिले

गोविंदराव गाइकवाडास छ १८ माहे मारी श्रीमंत पंतप्रधानानी रुखसत केलें व बालाजीपंतानी बतरीक कर्ज पनास हजार रुपये देऊं केले म्हणोन पूर्वील पत्री मार लिहिला आहे त्यास पनास हजार रुपये बालाजीपंताकडून व आणखी सावकारापासून चालीसपनास हजार रुपये कर्ज मेळऊन हमराही स्वारास रोजमरे जे राहिले ते दरोबस्त द्यावे व सफरचा सरजाम

पै॥ छ २८ मोहरम.

२

पुरवणी अखबार छ २० मोहरम सन ११९९ हिजरी

पुण्यांत केल्यानंतर गाइकवाड मार कूच करून नागार कर्जाऊ रुपये मिळजोपर्यंत गाइकवाड माराचे कूच होत नाही छ २० माहे मारी बालाजीपंत हरिपंताचे डेऱ्यास गेले होते सहा घटका दिवसापासून सात घटका रात्रपर्यंत खिलवत होत होती. लक्ष्मणराव रास्ते बमोजिब तलब गेले होते सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

A. R. No. 167

२१ मोहरम ११९६ हिजरी
६ जानेवारी १७८२

पैा छ २८ मोहरम सन ११९६ हिजरी सरकारच्या डांकेबराबर आले.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल छ २१ माहे मोहरम मुा का पुणं स्वा (का.फा.) कृपावलोकने येथास्थित जाणोन लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १९ माहे मजकूर रोज (शु)क्रवारी प्रा थकाळी विनतीपत्र सरकार(च्या) डांकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजेश्री गोविदराव गा(ये) कवाड याची रुकसती जाली. गुजरात प्राती जातात हे वर्तमान सवि-स्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास येईल. राजश्री गोविदराव गायकवाड यास श्रीमंताचा व कारभाऱ्याचा निरोप जाला. गुजरात प्रांती जातात. येकादो दिवसानी गायेकवाड मजकूर येथून कूच करून जाणार. गायेकवाड मजकूर याची नेमनूक दाहापंधरा हजार फौजेची आहे. परंतु लोकास पैका नाही म्हणोन नेमल्याप्रमाणे फौज जमली नाही. प्रस्तुत दोनतीन हजार फौज त्याजपासी जमा आहे. प्रस्तुत त्यास निरोप जाला आहे. येथून कूच करून गेल्यास पुढे फौज जमा होणार. लाख रुपये त्यास सरकारानून देविले. लाख दोन लाख रुपयावर त्यानी कारभारी केले आहेत. त्याणी साहुकाराकरून मेलविले. प्रस्तुत लोकास दोन दोन रोजमुरे दिल्हे. पुढे येथून कूच करून गुजरात प्रांती गेल्यास मुलुक वगैरे मारून फौजेचाही खर्च चालवावा व आप(ला)ही खर्च चालवावा यैसे आहे. कारभाऱ्यास संकष्ट होते की कोन्हेही प्रकारे गायेक-वाडाची येथून रुकसती करून गुजरात प्रांती पाठवावे. गायेकवाडा-चेही मानस होते की सत्वरच येथून रुकसत होऊन गुजरात प्रांती

जाऊन फौजेचे व आपले पोट भरावे. प्रस्तुत गायेकवाडाची एकसती जाली. याणी गुजरात प्रांती जाऊन सोनगडास पलटने वगैरे आहेत त्याचे पारपत्य करावे मुलुक ताराज करून पैका मेळवावा व ठाणी वगैरे घ्यावी या अर्थी गायेकवाडाची रवाणगी गुजरात प्रांती जाली सत्वरच येथून कुच करून जाणार.शृत होये.दरबार वगैरे जाला होता माली व मुलकी वगैरे कामकाज जाले विदित होये. छ २० माहे मजकूर रोज शणवार.राजश्री भवाणी सिवराम यासमागमे फौज देऊन कोंडाईबारीकडे गुजरात प्रांती रवाणां करावे यैसा निश्चये आहे. दुसरी वदंता आहे की भवाणी सिवराम यासमागमे पंधरावीस हजार फौजेची नेमनूक करून हिंदुस्थाण प्रांती पाठवावे यैसी वार्ता घातली आहे. परंतु हिंदुस्थाण प्रांती त्यास पाठवितील तरी वीस हजार फौज पाहिजे, त्यास पैका पाहिजे. प्रस्तुत पैक्याचीही अनकूलतां थोडी व फौजही यां प्राणे जमा नाही. तेव्हा हिंदुस्थाण प्रांती त्यास पाठवायाची यौजणा कैसी होते? वदना मात्र आहे. परंतु त्यासमागमे दोनतीन हजार फौज देऊन कोंडाईबारीकडे रवाणां करणार यैसे निश्चयात आहे मग निश्चये होऊन भवाणी सिवराम यास कोणीकडे रवाणां करतील हे लेखण केले जाईल शृत होये. होलकर वाफगावास आहेत. त्याचे पुत्राचे लग्न माघ मासी आहे. लग्नास श्रीमंत व कारभारी वगैरे जाणार यैसी वदना आहे. परंतु श्रीमंतास तो कारभारी लग्नास पाठविणार नाहीत. कारभारी वगैरे जातील यैसे आहे. शृत होये. नाना फडणिसाचे डेऱ्यास च्यार घटका दिवस शेश राहता गेले होते. उभयेताचा खिलवत जाला. उपरांतिक नाना आपले घरास आले. खिलवतीचा भाव यैकिण्यात आला की गायेकवाडाचे कूच लवकर करवावे व भवाणी सिवराम वगैरे याचीही नेमनूक करून रवाणां करावे व कितिक आपले दौलतीचा बदोबस्ताविशी या अर्थी खिलवत जाला. विदित होये. राजेश्री कृष्टरावजीकडील पत्रें आली पत्राचा भाव यैकिण्यात आला कीं माहालात वगैरेचा जावसाल रूबकार आहे या अर्थी रावजीस वरचेवर पत्रे लिहितात व येजमानसाहेबास

कारभारी अर्जिया वगैरे लिहितात शृत होये. राजश्री बज्याबा पुरंधरे कैदेत आहेत. त्याचे मध्येस्थीत धोंडोबा आपां पुरधरे पडले आहेत की अडीच लक्ष रुपये घेऊन त्यास मुक्त करावे यैसा निश्चयें जाला आहे हे पूर्वीचे विनंतीपत्री लेखण केले आहे त्याजवरून शृत जाले असेल त्यास वज्याबापासून अडीच लक्ष रुपये घेऊन मुक्त करावे. धोंडोबा आपानी जामीन व्हावे यैसा निश्चयें जाला. अडीच लक्ष रुपये वज्याबापासून मिलतात यैसे नाही. त्यास वज्याबानी पनास हजार रुपये द्यावे व त्याचे भावानी पंनास हजार रुपये द्यावे. बाकी राहिले दीड लक्ष, त्याची पटी बलवंत आपा व माधव रामचद्र वगैरे ग्रहस्त वज्याबाचे मायेत आहेत त्याजपासून घ्यावे याप्रमाणे निश्चये होऊन अडीच लक्ष रुपये घेऊ(न ब)ज्याबास मुक्त करून त्यानी मास(वडाम) राहावे यैसे ठरले आहे. मग वज्याबा (म. फा.) ऊन पुन्यास आलिया लेखन केले जाईल. बहुत काय लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे (म. फा.)

A. R. No. 168 — २४ मोहरम ११९६ हिजरी / ९ जानेवारी १७८२

श्रीनिवास

पोष्य हैवनराव गोपाळ मां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ २४ मोहरम पौष्य वद्य दशमी सौम्यवासरपर्यंत मो। पुणे स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष पूर्वी छ २१ माहे मारी हुजूर अर्जो व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र चिरंजीवांचे नांवचे लिफाफ्यासहित पाठविलें तें दारोग्याचे विद्यमाने हुजूर गुजरून स्वामीस पावलें असेल. सांप्रतचें वर्तमान छ मारपर्यंत हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्रीं लिहून डांकेवर पत्रे रवाना केली आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर गुजरतील व

स्वामीचे सेवेसी प्रविष्ट होईल. मुंबईकर जनरालाचें पत्र कारपरदाजांस आले व यांचें तरफेनें प्रत्योतर गेलें. कसरेकम महिना जाहला. कृष्टणराव बल्लाळांचे पुत्र गोविंदराव कृष्टण यानीं छ २३ माहे मारीं सेवकास बोलाऊन नेलें व सांगितलें कीं मुंबईकराचें पत्र कारपरदाजास आले होते की वकील पाठऊन देतो. त्यावरून कारपरदाजानीं प्रत्योतर पाठविलें की पाठऊन देणें, याप्रमाणे बालाजीपतनानानी आम्हांस काल म्हणजे छ २२ सोमवारी सांगितले, यास्तव तुम्हास म्हणजे सेवकास सांगतो. तुम्ही हुजूर लिहिणें व आपण कृष्टणरावजीस लिहितों याप्रमाणें प्रतरणा करून सांगितलें. सेवकानें गोविंदराव यांसी काही विवाद केला नांही हुजूर लिहितों म्हणोन उतर केले. त्यास गोविदराव कृष्टण आरभापासून शरीक मसलहत आहेत व कृष्टणरावजीसही वर्तमान लिहिले आसेल त्यानंतर कृष्टणरावजीनी हुजूर अर्ज केला किंवा केला नांही याची इतिला सेवकास नांही व इप्तदायपासून कचे वर्तमान ज्या तऱ्हेनें येतनो त्याप्रमाणें हुजूर व स्वामीचे सेवेसी लिहीत आहे. या वर्तमानाची गोप्यता करावयाचें प्रयोजन कांही दिसत नाही. परतु फार राजदारी केली याचें कारण पर्यायेकरून जें वर्तमान सेवकास विदित होईल तें लिहीन. मुंबईहून वकील रवाना जाहला व पुण्यास येतो. त्याचे द्रिष्टीस कारपरदाजांचा बंदोबस्त व तळेगावापासून

२

श्रीनिवास

पुरवणी पत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी,

पुण्यापर्यंत मकानोमकान फौजेसहित सरदार उतरले आहेत व दिमावयाकरितां सखाराम पानसे वगैरे कूच करून गेले. भवानी सखारामास बंगाल्याचे मोहिमेकरिता माहदाजी सिंद्यासमीप पाठवता म्हणोन नूरमाखान व नरसिगराव वकील नि।। हैदरअलीखान

यांस कारपरदाजानीं सांगितलें व खान माारास लिहून पाठविले आहे व पांचसात दिवसांत भवानी सिवराम डेरे दाखल होणार म्हणून चर्चा. परंतु भवानी सिवरामासमागमें फौज व सरदार कोणते द्यावे याची तजवीज व भवानीपंताचे जातीचे हजारपांचसे स्वार याची निगाहदास्त अद्यापि नांहीं. यावरून दिसतें जे इगरेजांवर दाब विशेष पडावा म्हणोन भवानी सिवरामाचे रवानगीची तजवीज करून हैदरअलीखानास लिहून पाठविलें व वर्तमान सर्वत्र प्रसिध्द जाहलें आहे. सारांश, नकशाप्रमाणें इंगरेजांची तंबी हुजूर मंजूर होत नांहीं व चौथाईचे तहाकरितां कसिस बहुत होत आहे यास्तव येथील कारपरदाजानी इंगरेजाकडील वकीलास बोलाविलें व दारमदारविषई परस्परें बोलणार. मुंबईकर वकील पुण्यास आल्यानंतर जे वर्तमान सेवकास कळेल तें हुजूर व स्वामीचे सेवेसी विनंती लिहीन. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ २१ मोहरम लगायत छ २४ माहे माार सन ११९६ हिजरी पौष्य वुधवार.

हैदरअलीखान याचे सूचनेनुरूप बंगाल्याचे मोहिमेकरिता भवानी सिवराम यास दाहा हजार फौजेनसी माहदाजी सिंद्यासमीप पाठऊन द्यावयाची तजवीज कारपरदाजानीं केली आहे व माघ शुध द्वितीया. छ ३० माहे माारी किंवा छ ५ सफरी भवानी सिवरामानी डेरे दाखल होण्याविषई मुहूर्त नेमिला आहे व गोविंदराव गाइकवाडास येथील कारपरदाजानीं रुखसत केले परंतु रुपयाची सरंजामी कारपरदाजाकडून जाहली नांहीं व सावकार कोण्हीं कर्ज देत नांहीं याकरितां गाइकवाड माार अद्यापि पुण्यासमीप दोन कोसों आहे याविनरिक्त अवातर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सवेसी पत्र पाठविलें ते पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. त्याउपरी

प्रत्यक्ष वर्तलें व यैकिलें वर्तमान दफेवार स्वामीचे सेवेसी व हुजूर लिहिलं असे.

छ २२ माहे मारीं बालाजीपंत हरीपंतांचे डेऱ्यास गेले होते. त्रितीय प्रहरापासून साहा घटका रात्रपर्यंत उभयतां खिलवतेंत होते. गोविंदराव कृष्ण व विसाजी आपाजी नि॥ हरीपंत कांहीं मार बोलण्याचे संधीन उभयतां कारपरदाजासी शरीक मसलहत होते. सातवे घटके रात्रीस बालाजीपंत आपले हवेलीस आले.

छ २१ माहे मारीं सखाराम पानसे व भवानजी भोसले व गंगाधरराव रास्ते यानी व प्रतिनिधीकडील फौजेचे कूच होऊन पुण्याहून पांचसात कोसी तळेगांवाचे रुखें जाऊन उतरले. सखाराम पानसे चिंचवडाहून कोसभर केवळच्यासमीप पवना नदीचे कांठीं व रास्ते चिखलीसमीप व प्रतिनिधीची फौज इंद्रायणी नदीवर तळेगांवीहून आलीकडे दोन कोसावर येणेंप्रमाणे जाऊन उतरले.

छ २३ माहे मारीं हरीपंतानी गारपीरापासून कूच करून मुळा व मुठा नदीचा संगम जाहला आहे त्या दोन्ही नद्याचे मध्ये पुण्याहून पाव कोसाचे तफावतीनें हरकत मकाम करून उतरले.

पागा व सिलेदार वगैरे स्वार व प्यादे पुण्याचे गिर्दनवाह व पुण्यांत जे लोक आहेत त्यास बालाजीपंतानी ताकीद केली आहे की हरीपंतासमीप जाऊन उतरणे.

२

पुरवणी आखबार छ २८ माहरम सन ११९६ हिजरी

मुंबईकर जनरालाचे पत्र पंतप्रधानास वकील पाठऊन देतो म्हणोन आलें होते त्याचे उतर पंतप्रधानाचे तरफेने कारपरदाजानी पाठऊन दिधले की हैदरआलीखानाकडील व आम्हाकडील ज्वाबसाल करणे आसल्यास लिहून पाठवणें म्हणजे वकील येण्याविषई दस्तक

पाठऊन देऊं त्याप्रमाणें वकीलास पाठऊन देणें हा मार पूर्वील पत्रीं लिहिला आहे. सांप्रत अजी छ मारीं मातबर स्नेहिताचे मुखें यैकिलें कीं वकील येण्याविषई कारपरदाजानीं दस्तक पाठविलें होतें त्यावरुन मुंबईकरांचे तरफेचा वकील बोरघांटाखालें मौजे खोंपवलीस आला म्हणोन येथील कारपरदाजांस वर्तमान छ २१ माहे मारीं आलें. सत्वरच पुण्यास येणार. समागमे बार वगैरे पाचरातसें लोक आहेत म्हणोन यैकिलें. याउपरी कारपरदाजास विचारून त्याचे जुबानीचा इजहार सेवेसी सूचना लिहीन.

चेतसिंग कासीकर जमीदाराचा वकील येरंडोल खानदेशांत आला व आजारी जाहला याकरितां येरंडोलेंत कांहीं दिवस राहिला आहे म्हणोन पूर्वील पत्री लिहिलें आहे. सांप्रत छ २४ माहे मारीं चेतसिंगाकडील वकील पुण्यांस आला. मंगळवार पेठेंत उतरला आहे. निकाहत अद्यापि आहे सबब म्याना व दोन घोडीं व उंट वगैरे सरजाम समागमें आहे.

सटवाजी भोंसले व बाजीराव बरवे रघुनाथरायांपासून अलाहिदा होऊन आलीमोहनचे सरहदेंत गेले. तेथोन सटवाजी भोसल्या बाजीराव बरव्यापासून अलाहिदा जाहला व त्या प्रातात धामधूम करितो व बाजीराव बरवे महेश्वरास अहिल्याबाई होलकरसमीप गेले व कांही फदफितूर करीन नांहीं, तुमचे आसऱ्यास राहतों याप्रमाणें करार करून समागमीचे लोक तमाम बरतरफ केले व जातीनें येकला महेश्वरीं राहिला आहे म्हणोन अहिल्याबाईनीं येथील कारपरदाजांस वर्तमान लिहून पाठविलें याप्रकारें गोविंदराव कृष्ण यांचे जबानी यैकिलें खारिज वदंता आहे की सटवाजी भोंसले व बाजीराव बरवे उभयतांस अहिल्याबाईनें तशफी करून आपल्यासमीप ठेविलें आहे.

याउपरी जें वर्तमान यैकिल्यांत येईल तें सेवेसी लिहीन हे विनती.

A. R. No. 169

२८ मोहरम ११९६ हिजरी
९ जानेवारी १७८२

श्रीशंकर

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ (२४) माहे मोहरम मु।। का।। पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेषे येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज रविवारी प्राथकाली विनंतीपत्र सरकारचे डाकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल तद-नंतर येथील वर्तमान तिसरे प्रहरी राजेश्री नाना हरिपंताचे डेन्यास गेले होते. हरिपंताचा व नानाचा खिलवत जाला. उपरांतिक नाना आपले घरास आले. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आला की गायेकवाड याची एकमती जाली. त्याची काहीयेक खर्चाविसाची सोये करून वाटेस लावावे. दुसरे, कृष्णरावजीकडे पत्रें लिहिणार व येजमानसाहेबांसही आर्जियां लिहिणार या अर्थी खिलवत जाला. शृत होये गायेकवाडाची एकरती गुजरात प्रांती जाली हे वर्तमान पूर्वी येकदोन विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. गायेकवाड मजकूर याजवल दोन हजार फौज जमली होती. येथून कूच करून गेल्यावर गंगेपावेतो दाहाबारा हजार फौज जमा व्हावी यैसा नेम आहे. त्यास गायेकवाड मजकूर याणी आत कोसाचे कूच केले. लोकास खर्चाविशाची सोये नाही म्हणून फौजे लोक तळावरच राहिले. सातसे आठसे लोक त्याचेसमागमे मात्र मुकामापावेतो गेले. बाकी लोक तळावरच राहिले कारण की लोकाचे पैक्याची सोये नाही. पैक्याची सोये जाल्यास गोविंद-राव गायेकवाडापासी फौज जमेल यैसे आहे येविशी गायेकवाडां-कडील कारभारी नानासी व हरिपंतासी रदबदली करितात की खर्चा-ची सोये केल्यास आमचे जाणे होईल. नाहीतरी कलतच आहे. अशानसी सरकारातून लाख पाऊन लाख रुपये देतील. परंतु प्रस्तुत

थोडे तऱ्ही दाहापंधरा लक्ष रुपये पाहिजेत तेव्हां गायेकवाड मजकूर याचे फौजेची मचरणी होईल तेव्हां कोंडाईबारीपावेतो हे पोहचतील यैसे आहे. प्रस्तुन गायेकवाडाची रवाणगी जाली आहे. येथून दोनतीन कोसावर हजारा रावतानसी मुकाम करून आहेत. सोये जाल्यास पुढे कोडाईबारीकडे जातील. नाहीतरी त्याचा गात्र दावडी आहे तेथे जाऊन मुकाम करतील. शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. विदित होये. छ २२ माहे मजकूर रोज सोमवार. करनेल गाडर इंग्रज तो ममईस आहे. पांचच्यार पलटने कल्यानी व विठल-वाडी वगैरेवर आहेत. प्रस्नुत वर्तमान आहे की विटलवाडीहून दोन पलटने तीन कोस पुढे बदलापुरावर आली. पुढे ते घाटाकडे येतात किंवा कोणीकडे जानात हे पाहावे. परंतु वदंता आहे की दोन पल-टने पुढे आली याआर्थी पाणसे वगैरे येथून साहासातां कोसावर आहेत तेही बोरघाटाकडे जाणार आणि काही किरकोल पतके येथून रवाणां करणार. दुसरे, हरिपंतही तळ ढाळून नदीपार संगमावर मुकाम करणार यैसे आहे. मागती इंग्रजाकडील वर्तमान आलियां लेखण केले जाईल शृत होये. गणेशपंत बेहरे वगैरे पांचच्यार हजार फौजे-नसी कोंडाईबारीवर आहेत व इंग्रजाची पलटने व फतेसिंग गायेक-वाडाकडील हजार दोन हजार स्वार व सटोजी भोसले व बाजीराव बर्वे वगैरे फौज सोनगडास आहे ते पुढे चाल करून कोंडाईबारीकडे येनार. त्याजवरून येथून काही किरकोल पतकेही गनेशपंताकडे रवाना करितात व गोविंदराव गायेकवाडाचीही रवाणगी जाली आहे. परंतु याचे जाणे दीर्घसूत्रावर आहे. सोनगडावर पलटने आहेत ते पुढे चाल करून येणार यैसे वर्तमान आहे. मागती तिकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये छ २३ माहे मजकूर रोज मंगळवार. राजश्री हरिपत गारपीरावर पुण्याबाहेर मुकाम करून होते तेथून तळ ढाळून पुण्याचे नदीपार संगमावर मुकाम करून राहिले. रुग्त तळेगावचां दिल्हा आहे. तळ ढाळावयाचे कारण कीं त्याच जागें-वर मुकाम फार जाले. दुसरे, इंग्रजाचेही वर्तमान आहे की दोन पलटने बदलापुरावर आली. त्याजवर शह पडावां या अर्थी हरिपंत

तळ ढाळून संगमावर आले. पाव कोसाचे कूच केले. उगाच तळ ढाललां. प्रस्तुत हरिपंत पुण्याबाहेर संगमावर मुकाम करून आहेत. हरिपंताजवळ फौज दोनतीन हजार कसर कम आहे. रास्तियाची फौज दोनअडीच हजार येथून पांचच्यार कोसावर आहे. शृत होये. प्रस्तुत इंग्रज घाटाकडे येऊन उपद्रव करितात यैसा प्रकार नाही. कारण कीं मुलखगिरीचे दिवस थोडके. यां अर्थी ते उद्योग करून येणार नाहीत. परंतु आवयां मात्र आहेत. मागती तिकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. नाना फडनीस घाडगे म्हणोन सरदार आहेत त्याचे येथे बहुमानास गेले होते. घटकाभर बसून मागती आपल्या वाड्यास आले. विदित होये. राजेश्री भवाणी सिवराम याची रवाणगी हिंदुस्थाण प्रांती सिंद्याकडे करावी यैसा निश्चये आहे. दुसरा निश्चये आहे की गुजरात प्रांती कोंडाईबारीकडे पाठवावे, यैसे दोन निश्चये आहेत. हिंदुस्थाण प्रांती पाठवितील तरी मानबर फौजेची सचणी करून दिल्ह्यास जातील. परतु दोनतीन हजार फौज देऊन भवाणी सिवरामास कोंडाईबारीकडे पाठवितील. मग काये निश्चये करून कोन्हीकडे त्याची रवाणगी करितील हे लेखण केले जाईल. शृत होये. छ २४ माहे मजकूर रोज बुधवार. सिद हिंदुस्थाण प्रांती आहेत. तिकडील राजेरजवाडे त्यास मिलाले आहेत. त्या प्रांताचा बंदोबस्त करितात यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. राजश्री रंगराव वोढेकर पाचच्यारसे रावतानसी आज येथे आले. हरिपंताचे जवल येऊन उतरले आहेत. विदित होये. होलकराचे मुलाचे लग्न माघ मासी आहे म्हणोन होलकर मजकूर वाफगावास मुकाम करून आहेत. शृत होये. हैदर नायेकाकडील वकील कारभाऱ्याकडे आले होते. कारभाऱ्यासी व वकीलासी खिलवत जाला. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आला की नाईक मजकुरास पत्रे लिहिणार. शृत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील येथे येतो. खानदेशात आला. त्यास समाधान वाटत नवते म्हणोन त्यास आणावयास येथून कारकून पाठविला होता हे पूर्वी लेखण केले होते. त्यास वकील मजकूर राज्याकडील आज येथे आले. पुढे वकीलासी व कारभाऱ्यासी

भेट होऊन काये जे वर्तमान असेल हे ध्यानास आणून लेखण केले जाईल. शृत होये. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 170

२७ मोहरम ११९६ हिजरी
१२ जानेवारी १७८२

पैा छ ८ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज ल्ला छ २५ मोहरम लगायत छ २७ माहे मार दोन प्रहर दिवस सन ११९६ हिजरी.

मुंबईकर जनरालाचे तरफेनें वकील मौजे खोंपवलीस घांटाखालें आला म्हणोन वर्तमान आलें. रास्ते व प्रतिनिधि वगैरेची फौज तळेगांवांचे रुखें गेली व हरिपतानी गारपीरापासून हरकत करून मुळा व मुठा नदीचे संगमासमीप जाऊन उतरले व चेतसिंग कासीकर जमीदाराचा वकील येरंडोळासमीप होता तो पुण्यास आला याव्यतिरिक्त अन्यत्र वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रतचें वर्तमान दफेवार लिहिलें आहे त्यावरून श्रुत होईल.

मुंबईकर इंगरेजाकडील वकील पुण्यास येणार त्याचे बातमीकरितां सेवकाकडील तैनाती हरकारे गेले आहेत त्यापैकीं काल छ २६ माहे मारी हरकारे खबर घेऊन आले. त्यांचे जुबानीची खबर इंगरेजांकडील वकील मौजे खोंपवलीस च्यारपांचसे स्वार व अवांतर माणसे पांचसें येकून हजार जमियेतसुधां आला घांटतोडी दोन तीनसे प्यादे पंतप्रधानाकडील चौकीस आहेत त्यानीं अटकाव केला की बालाजीपंत फडनीसांची परवानगी येईल त्याप्रमाणें जमीयत

हमराह घेऊन येणे. त्यावरून मुंबईकर वकीलासमागमें बालाजी-पंताकडील वकील आहे त्याचें पत्र पंत मारनुलेस आलें कीं मुंबईकर वकीलानी कितेक जमीयतेनसीं घांटावर व पुण्यास यावें त्यांचे प्रत्योत्तर गेले कीं दोनसे लोकानसीं यावें. त्याप्रमाणें छ २५ माहे मारी मौजे खंडाळ्यास घांटावर इंगरेजाकडील वकील आला. छ २६ माहे मारीं मौजे वडगांव, तळेगावीहून दोन कोस, पुढें पुण्याहून बारा कोस ते स्थळीं वकीलाचा मुकाम जाहला. आजी छ मारीं मौजे चिंचवडासमीप येणार म्हणोन यैकिलें. वडगांवासमीप गंगाधरराव रास्ते व प्रतिनिधि व होळकराकडील मिळोन तीन हजार फौज आहे. याचप्रमाणें तीनच्यार कोसाचे फासल्याने पुण्यापर्यंत हजार दोन हजार फौजेचे सरदार ठेविले आहेत. राजश्री हरीपंतासमीप च्यार हजारपर्यंत लाहान मोटीं घोडी व मुसा नारंज व मुसा मोतरम वगैरे फरासीस हजारबारासे बार व पनाससाठपर्यंत गोरेमुधां लष्करांत आहेत. बाणाच्या कैच्या पंचेवीस व तोफा पंधरा जरब यावितरिक्त जगी सरंजामासुधां जलसी लष्कर उतरविलें आहे. डेरे दांडे दुचंद सरंजाम उभा केला आहे.

२

पुरवणी अखबार छ २७ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

मुंबईकर वकीलाचें नांवें करनल इप्टन* म्हणोन यैकिलें. पुन्हां तहकीक करून लिहून पाठऊं. वकीलासमागमे सरंजाम दोनसे बारचे जवान व पचेंवीस तुरक स्वार व साहा पालखीनिसीन इंगरेज व दोन हाथी, पैकी येकावर हौदा व येक खेमे वगैरे बारबरदारीचा व शागिर्दपेशा व कामाठी वगैरे दोनसे माणसें येणंप्रमाणे सरंजाम आहे म्हणून यैकिलें.

छ २९ माहे मार माघ शुध प्रतिपदेस मुंबईकर इंगरेजाकडील

*हा मुंबईकडचा वकील म्हणजे कर्नल वाटर्सन. अखबारनवीसानी याच्या नांवाचा नाहेवाईक अपभ्रंश केलेला आहे. पुढील अखबारांतून याच्या नावाचे 'इप्टन' 'ईप्टन' 'उदेष्टण' इत्यादी प्रकार आढळतात.

वकील पुण्यास येणार व छ मारींच येथील कारपरदाजांची भेट घेणार म्हणोन यैकिलें आहे.

वकीलास पुण्यापर्यंत आणावयाकरितां येथील कारभाऱ्यांचे सूचनेनुरूप आजी छ मारीं राजश्री माधवराव सदासिव पुण्याहून चिंचवडास गेले. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

विनंती जे वोढेकर खंडेराव त्र्यंबक पांचसे स्वारानसी छ २४ माहे मारी पुण्यास आले. छ २९ माहे मारीं पंतप्रधान व कार भाऱ्याची भेट घेणार हे विनती.

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

A. R. No. 171 २७ मोहरम ११९६ हिजरी
१२ जानेवारी १७८२

पौा छ ४ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे.

श्री

विनती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ताा छ २७ माहे मोहरम मुाा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २५ माहे मजकूर रोज गुरुवारी प्रातःकाली विनतीपत्र सरकारचे डांके-समागमे सेवेसी प्राा केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल तदनंतर येथील वर्तमान इग्रजाची पलटणे दोनतीन आली व पुढे ते बोरघाटाकडे येणार यैसे वर्तमान होते त्याजवरून सेवेसी लेखन केले होते. दों प्रहरा येथे वर्तमान आले कीं इंग्रजाकडील वकोल येथे येतो. त्याजवरून याणीहीं येथून जासूदजोड्या वगैरे बोरघाटाकडे पाठविले कीं कितीक जमावनसी येतो यैसी बातमी

येऊन येणे. संध्याकाली मागती वर्तमान आले की वकील मजकूर बोरघाट चढून खंडाल्यावर मुकामास आला. वकीलासमागमे दोनसे तुरक स्वार व हजारयेक मनुष्य होते. या जमावनसी येत होते. श्रीमंताकडील फौजा व माणसे घाटावर होती. त्यानी वकीलास मागून पाठविले कीं इतक्या जमावनसी यावे यैसी आज्ञा नाही. तीन च्यारसे मनुष्यानसी वरते यावे यैसी आज्ञा आहे. त्याजवरून इंग्रजाकडील वकील तीनच्यारसे मनुष्ये व तीसचालीस तुरक स्वार व दोन हाती या जमावनसी घाट चढून खंडाल्यास मुकामास आले. येथून दोनसे स्वार व येक कारकून वकीलास आणावयास गेले. उदईक वकीलाचा मुकाम तळेगांवापुढे दोन कोस वडगांवास आहे. येथून वडगाव दाहाआकरा कोस आहे. वकील मजकूर ममईवाल्याकडून येतो. पूर्वीही येकदोन पत्रे ममईवाल्याकडून येथे या मधानाची आली होती. त्याजवरून यांचेही उतरे गेली की वकील जावसालास येक यावा. त्याजवरून ममईवाल्यानी वकीलाची रवानगी करून पाठविला. वकील मजकूर येथून दाहाअकरा कोसावर आले घाटाखाली साहासाता कोसावर बदलापुरास त्यांची दोनतीन पलटणे आहेत. वकील मजकूर येथे येका दो दिवसानी दाखल होणार. वकील मजकूर येथें यावयाचे कारण कीं ममईवाल्याचे चित्तान की कोणेही प्रकारे दारमदार होऊन सलुक व्हावा, वमई वगैरे स्थले याची यांस घावी व दादासाहेबाचाही येखादा दारमदार करावा दुसरे. ममई वगैरे बंदराचे माल बंद पडले आहेत त्याची मोकळीक व्हावी दारमदार होऊन सलुक व्हावा याअन्वये वकील इंग्रजाकडील येथे येतात. येका दो दिवसानी येथे येऊन दाखल होणार. दाखल होऊन कारभारियाच्या व वकीलाच्या भेटी होऊन काये ज वर्तमान ध्यानास येईल तें सेवेसी लेखन केले जाईल. वकीलाच्या भेटी बाहेरच व्हाव्या म्हणोन नानानीही आपला डेरा हरीपंताच्या लस्करात उभा केला. भेटी बाहेर डेन्यासच होणार. शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. माली व मुलकी वगैरे कामकाज जाले. विदित होये. छ २६ रोज शुक्रवार, संक्रमणाचा दिवस म्हणोन श्रीमंतानी व कारभारियाणी

दरबार वगैरे केला होता. तमाम मुछदी व कारभारी व सरदार व सिलेदार वगैरे लोकानी श्रीमंतास तील दिल्हे. या प्रो तीलाचा समारंभ जाला. श्रुत होये. इंग्रजाकडील वकील घाट चढून खंडाल्याग होते. तेथून कूच करून वडगावास आलेत येका दो दिवसा येथे येऊन दाखल होणार. वकीलास आणावयास उदईक राजश्री माधवराव सदासिव जाणार. वकीलासमागमे दोनसे गाडदी व सातआठ गोरे पालखीनसीन व दोनसे मनुष्य शागीर्दपेशा वगैरे व दोन हाती व तीस च्यालीसेक तुरक स्वार इतका जमाव आहे म्हणोन वर्तमान आहे. सोमवारी वकीलाच्या भेटी होणार. वकील मजकूर येथे आल्यावर भेटी होऊन वर्तमान लेखन केले जाईल. वकील मजकूर येथे येतात म्हणोन हरीपंत वगैरे आपले फौजेची खबरदारी करितात व तोफा वगैरे लस्करात नेऊन ठेवल्या. जागा जागा लोक होते त्यासही जवल आणविले. घाटाचे बंदोबस्तास प्रतिनिधिकडील व रास्त्याकडील व पानशाकडील वगैरे पांच्यार हजार फौज आहे ते घाटाच्याच रखवालीस आहे. श्रुत होये. कासीचे राज्याकडील वकील येथे आला हे पूर्वी विनतीपत्री लेखन केले त्याजवरून ध्यानास आले असेल. वकीलाची भेट उदईक शनवारी होणार. राज्याकडील वकील येथे यावयाचे कारण यैकिल्यांत आले कीं कासीचा राजा सिंद्याम येऊन भेटला. त्यानी सिंद्यासी पैगाम केला कीं वीस लक्ष रुपये घ्यावे व इंग्रजाचे पारपत्य करून कासीचे ठाणे आमचे आम्हांस इंग्रजापासून घेऊन द्यावे. प्रस्तुत इंग्रजासी व सिंद्यासी दारमदार जाला आहे. त्यासी हे गोष्ट कैसी घडते ? सिंद्यानी राज्याचे मनोगत धरून राज्यासी जाबसाल केला की पाऊण क्रोड रुपये दिल्हयास तुमचे साहित्य आम्ही करूं. हे राज्यास मान्ये न होता येथे वकील पाठविला की वीस लक्ष रुपये घेऊन आमचे साहित्य करून फौजेची नेमणूक करून पाठवावी. प्रस्तुत राज्याकडील वकील येथे आला आहे. कारभारी याच्या भेटी होऊन काये जे ठरल ते पाहावे. भवानी सिवराम याची रवानगी हिंदुस्थान प्रांती करावी यैसी यौजना आहे. मग राज्याच्या साहित्यास त्याची रवानगी करितात किंवा काये निश्चये करितात हे

मागाहून लेखन केले जाईल. परंतु कासीचे राज्याचे वकीलासमागमे वीस लक्ष रोयाच्या हुंड्या आहेत म्हणौन वदता आहे. श्रुत होये. सिंद्याचे वर्तमान आहे कीं कालपीस आहे. तिकडील राजे वगैर त्यास भेटले. तिकडील मुलकाचा बंदोबस्त करितात यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. छ २७ रोज शनवार इंग्रजाचे वकीलाचा मुकाम चिचवडचा आहे. त्यास अनावयास माधवराव सदासिव जातात. सोमवारी वकीलाच्या भेटी होनार. शृत होये. राजश्री नाना हरिपंताचे डेऱ्यास गेले आहेत. खलवत वगैर होऊन मागती घरास येनार. शृत होये. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 172

२९ मोहरम ११९६ हिजरी
१८ जानेवारी १७८२

पैा छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी इंदुवासर सांइकाल मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास १४८

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ २९ मोहरम माघ शुध प्रतिपदा इंदुवासरपर्यंत मो पुणे स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष यापूर्वी छ २७ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी डाकेवर पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल त्यानतर छ मारीं मुबईकर इगरेजांकडील वकील दीष्टण पुण्याहून अद कोस बागांत येऊन उतरला व बालाजीपंतांचे डेऱ्यास येऊन भेट घेतली याचा तपसील अखबारच बंदांत लिहिला आहे त्यावरून सेवेसी व हुजूर श्रुत होईल. हुजूर अर्जी व अखबार पाठविली तें व स्वामीचे

सेवेसी पत्र दारोग्याचे विद्यमानें पावले. इंगरेजांचे भेटीचे समारंभात सर्वत्रास कारपरदाजानीं बोलाविलें होतें. सेवकासही येणे म्हणोन चोपदार आला होता. सेवकाची प्रकृती स्वस्थत नव्हती याकरितां चिरजीव केशवराव यांस पाठविलें होतें. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पैा छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे इंदुवारी साइंकाळी.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ २८ मोहरम लगायत छ २९ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ मास सोमवार.

मुंबईकर इंगरेजांचे तरफेचा वकील वडगांवास आला व छ २८ तारखेस चिंचवडास येणार व येथील कारपरदाजानीं माधवराव सदासिव यांस छ २७ माहे मारी वकील माराकडे रवाना केले म्हणोन अखबार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पत्र लिहून डांकेवर रवाना केलें ते पाऊन वर्तमान कळलें असेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष व यैकिलें वर्तमान दर्फेवार लिहिलें आहे.

छ २७ माहे मारीं वडगांवीहून चिंचवडचे मुकामास मुंबई-कराचा वकील दीष्टंन येणार याकरितां येथील कारपरदाजानीं माधवराव सदासिव यांस रवाना केले. मारनुले पुण्याहून तीन कोस मौजे आंउदपर्यंत गेले. तेथें वर्तमान यैकिलें कीं रास्ते व होळकरां-कडील सरदारानीं वकीलास कूच करून जाण्याविषई मना केलें की बाळाजीपंताकडील परवानगी आणविली आहे, आल्यानंतर जाणें. दोन प्रहर दिवसानंतर बाळाजीपंताकडील सुतरस्वार जाऊन पोंह-चला. त्यानंतर वडगावीहून कूच करून जाण्याविषई परवानगी दिधली. परंतु वकील मारानीं मुकाम केला. याप्रकारें वर्तमान यैकिल्यानंतर माधवराव सदासिव माघारा पुण्यांस आले.

छ २८ माहे मारीं दीष्टन, मुंबईकरांचा वकील, वडगावीहून कूच करून मौजे आंउंद येथें मुळा नदीचे कांठीं पुण्याहून तीन कोसी येऊन मुकाम केला. बालाजीपंताचे तरफेचा वकील हरीपंत नामे दीष्टणासमागमें आहे. त्यास बालाजीपंतानी सांगोन पाठविलें की उदईक माधवराव सदासिव दीष्टण वकीलाकडे येतील. त्यानंतर वकील मारास भेटीस घेऊन येणें.

छ २९ माहे मारीं चवदा घटका दिवसानंतर माधवराव सदासिव दीष्टण वकीलाचे डेऱ्यास मौजे आउंद येथें गेले. समागमें हाती अंबारीसहित व शंभर बारचे जवान कारपरदाजानी दिल्हे. त्यानंतर बालाजीपंत फडनीस आपले हवेलीहून स्वार होऊन हरीपंताचे लश्करांत डेरे दिधले होते तेथें गेले. लक्ष्मणराव रास्ते व कृष्णराव बळवंत वगैरे लाहान मोठे तमाम सरदार व नूरमाखान व नरसिंगराव व मुधोजी भोंसल्याकडील वकील व सेवकासहीं बालाजीपंतानी बोलाविलें होते त्याप्रमाणें सर्वत्र समाज डेऱ्यांत हाजर होता. बख्तरपोष वगैरे शंभर आमामी डेऱ्यांत बसविले होते व लश्करापासून येक कोसपर्यंत

पै।। छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी इंदुवार सांझकाल मये दारोगे.

२

पुरवणी आग्ववार छ २९ मोहरम सन ११९६ हिजरी

दुरस्ता स्वार उभे केले होते. त्याउपरी च्यार घटका दिवस बाकी राहिला त्यासमई दीष्टण वगैरे पांच असामी इंगरेज पालखीनिसीन व दीडसे बारचे ज्वान व पताम स्वार कंदारी तुरक स्वार बालाजीपंताचे डेऱ्यास आले व पांच आसामी व शागिदपेश्याचे लोक मानआठ येणेंप्रमाणें डेऱ्यांत येऊन माधवराव सदासिवाचे विद्यमानें वीस असामीस भेटले. त्याउपरी हरीपंत व बालाजीपंत उभयतां

भेटले. पाव घटका डेऱ्यांत बसले. त्यानंतर बालाजीपंत व हरीपंत खिलवतेचे डेऱ्यांत गेले. माधवराव सदासिव व दीष्टण वगैरे वकील व पंतप्रधानाकडील मातबर सरदार व मातबर मुतसदी व उमद्याकडील वकील बमोजिब तलब खिलवतेचे डेऱ्यांत गेले. दोन घटकापर्यंत निशस्त जाहली. दीष्टण मा।र फारसीख्वान व फारसीगो आहे व दुभासी सेणवी आहे. कारपरदाजाचे तरफेनं माधवराव सदासिव फारसी जुबानें करून कुशल वर्तमान व मुंबईहून निघोन किती दिवस जाहले व गाडर व जनरालाचें वर्तमान विचारिलें. दिष्टणानें फारसीनें उतर केलें. त्याउपरी अतरपानदान देऊन दिष्टण वगैरेस रुखसत केलें. ते समई तुरक स्वारांपैकीं तीन आसामी मातबर होते त्यांस डेऱ्यांत बोलाऊन बालाजीपंताकडून विडे देविले. तुरक स्वारानी नजर धरली होती ते बालाजीपंतानीं कबूल केली नांहीं. त्यानंतर दीष्टण मा।र स्वार होऊन अद कोसचे फासल्यानें बागांत डेरे देविले तेथें जाऊन उतरले. वकील मा।र बालाजीपंताचे डेऱ्यांत आले ते समई पांचा इस्मानी टोप्या काहडल्या होत्या. ते रुखसत घेऊन डेऱ्याबाहेर गेले ते समई टोप्या घातल्या. कारपरदाजानी खुष्क व तर मेवेजात व मिठाई वकीलाचे डेऱ्यास पाठऊन दिधली. हरीपंताचे लश्कराचे आघाडीपासून बाणअंदाज दीष्टण वकील उतरला आहे व लश्करचे आघाडीस तोपखाना व मुसा नारज व मुसा मोनरम हजारबारासे बारचे जवानासहित उतरले आहेत. बालाजीपंतानी तमाम लोकांस रुखसत करून च्यार घटका रात्रीस आपले हवेलीस आले.

कासीकर चेतसिंग जमीदाराचा वकील नारोपंत नामे छ मा।री बालाजीपंतास भेटला जमीदार मा।राकडून पारचे वगैरे जिनस पंतप्रधानाकरिता आणिले आहे तें बालाजीपंतास दाखविले व पंत मा।रास वस्त्रें जमीदार मा।राकडील दिधलीं. शालजोडी व चिरा व बंगा—

३

पुरवणी आखबार छ २९ मोहरम सन ११९६ हिजरी.

ली ज्यामेवार सफेद दोन थानें व कासीचा दुपटा बादली व पितांबर नेसावयाचे दोन बालाजीपंतास दिधले व याचप्रमाणें पंत-प्रधानाकरितां वस्त्रें आणलीं आहेंत. जवाहरपैकीं कंठी मोत्याची आहे. श्रीमंतांचे समक्ष भेटीनंतर वस्त्रें व जवाहर वकील देईल.

मुंबईकर वकीलासमागमें तुरक स्वार पंचवीसतीसपर्यंत आहेत म्हणोन हरकाऱ्याचे जुबानी यैकिल्या प्रा पूर्वी लिहिलें होतें प्रस्तुत तहकीक करितां पनास स्वार व दाहाबारा याबू व वकील वगैरे इंगरेजांची दाहा घोडीं व उंट वीस व हाती दोन व दोनसें बारचे जवान व दोनअडीचसें माणसें येणेप्रमाणें सरजाम आहे. याउपरी जें आमलांत येईल त्याची सूचना सेवेसी लिहोन हे विनती.

पौा छ ६ सफर सन ११९६ हिजरी मये दारोगे हरकारे इंदुवारी साइंकाळ.

A. R. No. 173

३० मोहरम ११९६ हिजरी
१५ जानेवारी १७८२

पौा छ ६ माहे सफर सन ११९६ हिजरी रोज इदुवासर साइं-काल मये दारोगे हरकारे.

श्री ११२

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ताा छ ३० माहे मोहरम पाा काा पुणं स्वामीचे कृपावलोकणेकरून स्वांनंद लेखण आज्ञा करीत

असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २७ माहे मजकूर रोज शणंवारी संध्याकाळी विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. इंग्रजाकडील वकील आले. सोमवारी कारभाऱ्याच्या व त्याच्या भेटी होणार. त्यास आणावयास पेशवा राजश्री माधोराव (सदा)सिव गेले हे वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून शृत जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान इंग्रजाकडील वकील इंग्रज पांचसाहा आसाम्या आहेत त्याची नावनवेसी व त्याजबरोबर सरंजाम वगैर आहे त्याची याद अलाहिदां करून पाठविली आहे त्याजवरून ध्याणास येईल. छ २९ माहे मजकुरी वकीलाच्या भेटी होनार. वकीलासमागमे दुभाशा हरबा नामे म्हणोन आहे. वकीलाच्या भेटीकरितां राजश्री नानानी डेरे हरीपंताचे लस्करात दिल्हे. डेऱ्यातच त्यांची भेट होणार. विदित होये. छ २८ माहे मजकूर रोज रविवार. इंग्रजाकडील वकील याणी वडगावीहून कूच्य केले ते अवंधास येथून दो अडचा कोसावर मुकाम केला. उदईक पुण्याजवल येणार. कारभाऱ्याच्या व वकीलाच्या भेटी होनार. शृत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील आले आहेत. त्याजकडील वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्याणास आले असेल. उदईक सोमवारी त्याची व कारभाऱ्याची भेटी होणार. भेटीनंतर त्याजकडील काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते लेखण केले जाईल शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. विदित होये. छ २९ माहे मजकूर रोज सोमवार. इग्रजाकडील वकील येथून दो कोसावर होते त्यास आणावयास प्रातःथकालीच माधोराव सदासिव गेले. दर्कोल मजकूर दो प्रहरां हरीपंताच्या लस्करांजवल पाव कोसाचे तफावतीने उभे होते. दो प्रहरानंतर नाना फडनीस डेऱ्यास गेले वकीलाच्या भेटी होनात म्हणोन तमाम सरदार व सिलेदार वगैरे बोलाऊन जमाव केला. जमाव करून डेऱ्यांत बसले होते. फौज वगैरे तयार करून डेऱ्याबाहेर दुरस्ता उभी केली होती. इंग्रजाकडील वकील इंग्रज पांच आसाम्या तिसरे प्रहरी नानाचे डेऱ्यास आले. नाना व हरिपंत वगैरे

डेऱ्यात बसले होते. इंग्रजाकडील वकील डेऱ्यास आले. नाना व हरिपंत वगैरे याच्या व इंग्रजाचे वकीलांच्या डेऱ्यात भेटी जाल्या. इंग्रजाकडील वकील डेऱ्यास येता कारभाऱ्यास पाहून टोप्या काढून उभे राहिले. उपरांतिक बसले. दोन घटका बसून पान अतर वगैरे समारंभ जाला. उपरांतिक वकील मजकूर पालख्यात बसून आपले बिऱ्हाडास गेले. वकीलास उतरावयास जागा हरीपंताचे लस्करापासून पाव कोसावर बाग आहे त्या बागात उतरावयास जागा दिल्ही. त्या बागांत खपरल आहे त्यात वकील राहिले. बाकी लोक वगैरे डेरे राहुटियां देऊन राहिले. प्रस्तुत इंग्रजाकडील वकीलांच्या भेटी जाल्यां. पुढे येका दो दिवसानी त्याचे खिलवत होणार. खिलवत होऊन काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते लेखण केले जाईल. इंग्रजाचे वकीलाचे भेटीचे समई हैदर नायेकाकडीलही वकील बोलाऊन नेले होते. इंग्रजाकडील वकील आले व भेटी वगैरे जाल्यां हे वर्तमान कारभारी हैदर नायेकास लिहिणार व त्याजकडील वकीलही लिहिणार. पत्रे लेहून येका दो दिवसानी कासदजोडी नाईक मजकुराकडे रवाणा होनार. वदंता आहे की तिकडे नाईक मजकुरासी व इंग्रजासी दारमदार लागला आहे. शृत होये. कासीच्या राज्याकडील वकील येथे आले त्याची भेट आज होणार होती ते राहित जाली. कारण कीं आज इंग्रजाचे वकीलाची भेट जाली म्हणोन त्या कासीच्या राज्याचे वकीलाची भेट जाली नाही. येका दो रोजानी कासीच्या राज्याचे वकीलाची भेट होनार शृत होये. इंग्रजाच्या वकीलाच्या भेटी वगैरे डेऱ्यापास जाले. कुल वकील मजकूर आपल्या बिऱ्हाडास गेले. उपरांतिक नाना डेऱ्याहून आपले घरास आले. शृत होये सक्रमणाचे तील शर्करायुक्त छ २७ माहे मजकुरी विनतीपत्र सेवेसी रवाना डांकेसमागमे केले. लाखोटियांत तिलाच्या पिसळ्या घालून पाठविल्यात त्या पावतील. पावलीचे उतर सादर जाले पाहिजे. शृत होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे. कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती

———

A. R. No. 174

३ सफर ११९६ हिजरी
१८ जानेवारी १७८२

पैा छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा. बंद चार.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सांा नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ ३ सेफर माघ शुध पंचमी भृगुवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे.

विशेष पूर्वी छ ३० सफरी* हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर पाठविलें तें पाऊन वर्तमान हुजूर व स्वामीस श्रुत जाहलें असेल. त्यानंतर कृपापत्र छ २३ मोहरमचें पाठविले तें चिरजीवांचे लिफाफ्यासहित छ २ माहे सफर गुरुवारीं पाऊन संतोष जाहला. सांप्रत येथील अखबार हुजूर व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्रीं लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें पावतील. चिरजीव राजश्री राय रघोतमराव यांस पत्र पाठविलें आहे, स्वामी देतील. बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

२

†पुरवणी अखबार छ ३ सफर सन ११९६ हिजरी.

बज्याबा पुरंदरे यास कैदेतून सोडणार याचा माार पूर्वी लिहिला आहे. सांप्रत यैकिलें कीं पुरंदरे मारानीं अडीच लाख रुपये देऊन सासवडीं स्नानसंध्या करून राहावें. धोंडो आपा पुरंदरे जामीन जाहले. पंतप्रधानांचे तरफेची चौकी ठेवणार होते ते मवकूफ केली रुपयाची निशा होणें आहे. निशा जाहल्यानंतर गडाहून उतरवितील

---

*"मोहरम". सफर नव्हे हा दोष मुळांतच आढळतो.

†प्रस्तुत अखबारची पूर्वीचीं पाने अनुपलब्ध.

रो॥ भवानी सिवरामानीं येथील कारपरदाज्यांचे सूचनेनुरूप छ ३० मोहरमीं डेरे बाहेर दिधले. . छ ५ सफरी डेरे दाखल होणे म्हणोन कारपरदाज म्हणत आहेत. परंतु भवानी सिवरामासमीप स्वार वगैरे सरंजाम कांहीं दिसत नांहीं व बंगाल्यास रवाना करितों म्हणोन शोहरत जाहली. परंतु कारपरदाजाचे तरफेनें रवानगीची सुस्ती दिसती आहे. हैदरअलीखानाकडून पेशकशीचे रुपये घेणें व इंगरेजांवर दाब पडावा याकरितां भवानी सिवरामाचे रवानगीची शकल कारपरदाजानीं काहाडली आहे.

गोविंदराव गाइकवाडास बालाजीपंतानी उमेदवार केलें. परंतु येक रुपया दिधला नांहीं व सावकार येक रुपया देत नांहीत. गाइकवाड मा॥र व रास्त्यांची फौज कोंडाईबारीकडें पाठवितों म्हणोन शोहरत इंगरेजांवर दाब पडावा याकरितां कारपरदाजाकडून दिसतें. सेवेसी श्रुत होय.

उदेष्टेण वकीलास दररोज पनासा मनुष्याचा सिदा व दाहा बारा घोडीं व उंट वगैरेस दाणा व वेरण छ ३ माहे मा॥रपर्यंत कारपरदाजानी पाठविली.

पौ॥ छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा

A. R. No. 175

४ सफर ११९६ हिजरी
१९ जानेवारी १७८२

पौ॥ छ १० माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शुक्रवार चार घटका दिवस राहता डांकेवर मै दारोगा हरकारा.

श्री

विनंती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल ता॥ छ ४ माहे सफर ता॥ पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण

आज्ञा करीत आसिले पाहिजे. विशेप येथील वर्तमान छ ३० माहे मोहरम रोज मंगलवारी प्राथकाली विनंतीपत्र इंग्रजांच्या वकीलाच्या भेटी जाल्याचे सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान तिसरे प्रहरी राजेश्री नाना घराहून बाहेर डेऱ्यास गेले होते. इग्रजांकडील वकील येक आसामी मुख्यं व हरबा दुभासे यैसे उभयेता नानानी डेरा दिल्हा तेथे आले होते. नाना व हरीपंत व माधोराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील यैसे याचा खिलवत डेऱ्यात येक प्रहरपर्यंत जाला. खिलवतीचे वेलेस डेऱ्याजवल आसपास कोन्ही मणुश उभे राहू दिल्हे नाही. खिलवत वगैरे होऊन इंग्रजाकडील वकील आपले डेऱ्यास गेले. संध्याकाळी नाना डेऱ्याहून आपले घरास आले. खिलवतीचा भाव अद्याप कांही प्रगटात आला नाही. परंतु आंतस्थे वर्तमान आहे कीं कोन्हेही प्रकारे दारमदार करून सलूक करावा. कारणं की उभयेपक्षी कलहामुळे खर्चात आले याअर्थी दारमदार करून तह करावा यैसे उभयेपक्षीही मानस आहे. कारभाऱ्याचेही मानस आहे की कोन्हेही प्रकारे दारमदार करून सलूक करावा. इंग्रजाचेही मानस आहे की कलहामुळे खराबी फार जाली. ममई वगैरे येथील साहुकार वगैरे याचां माल बंद पडला. खरीदी फरोख्ती न चाले याअर्थी साहुकार आर्जुदा. याअर्थी दारमदार करून सलूक करावा याजकरितां वकील मजकूर येथे आले. भेटी होऊन येक खिलवत जाला. पुढे खिलवत वगैर होऊन काये निश्चये होऊन दारमदार ठैरतो हे पाहावे. इकडील मुदे कारभाऱ्याचे आहेत की वसई वगैर स्थळे घेतली आहेत ते द्यावी व दादासाहेबांचा पक्ष न करतां त्यास आमच्यां हवाला करावे. आणिकही कितिका प्रकारचे याचे मुदे आहेत. इंग्रजाकडीलही मुदे आहेत की दादासाहेबामुळे आम्ही खर्चात फार आलो. त्याची सोये करून द्यावी व दादासाहेबाचाही बंदोबस्त करून द्यावा याप्राणे तिकडीलही मुदे आहेत मग काये निश्चये होऊन उभयेपक्षी दारमदार होईल ते पाहावे. शृत होये. छ १ माहे सफर रोज

बुधवार वितिपात म्हणोन नाना डेऱ्यास गेलें नाहीत. घरीच होते. इंग्रजाकडील वकीलास मेजमाणी हजार रुपये नख्त व सिधां व मेवां वगैर मिठाई पाठविली. शृत होये. वदंता आहे की इंग्रजाचे बोलणे कीं वसई वगैर स्थळें तुमची घेतली आहेत हे घ्यावी व दादासाहेबाचा बंदोबस्त करून द्यावा व हैदर नायेकाचे बिघाड करावा यैसें आतस्थे बोलणे त्याचे आहे यैसे वर्तमान यैकिल्यात आले. परंतु प्रस्तुत हैदर नायेकाचे बिघाडाचां मुदां हे यैकतील यैसा अर्थ दिसत नाही यैसे आंतस्थे कितिक त्याचे बोलणे आहे यैसा भाव यैकिल्यात आला. मग निश्चयेरूप काये बोलणे होऊन यैकिल्यात आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. दरबार वगैरे जाला होता. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. विदित होये. छ २ माहे मजकूर रोज गुरुवार. कासीच्या राज्याचा वकीलाची भेट जाली. वकीलानी कारभाऱ्यास दोन वस्त्रे दिल्ही. वकील मजकूर सामान पक्षातच आहेत. तीनचार घोडी व दाहा पांच मणुश्य त्यासमागमे आहेत. विशेषे नाहीत. कासीच्या राज्याचा वकील यावयास कारण की कासीचे ठाणे वगैर इग्रंजानी घेतले आहे यां अर्थी आमची मदतगिरी करून फौज वगैर देऊन इंग्रजाचे पारपत्य केल्यास वीस लक्ष रुपये देऊ यैसे राज्याकडील बोलणे आहे. राज्याकडील वकीलाची भेट मात्र जाली. खिलवत वगैर अद्याप जाला नाही. खिलवत वगैर होऊन काये जे वर्तमान ध्याणास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल शृत होये. हैदर नायेकाकडील वकील दरबारास आले होते. नानाचा व वकीलाचा खिलवत जाला. खिलवताचा भाव यैकिल्यात आला की हैदर नायेकास ममतापुर्वक पत्रे लिहिली यैसे यैकिल्यात आले. विदित होये. छ ३ माहे मजकूर रोज शुक्रवार. राजश्री गणेशपंत बेहरे कोंडाईबारीवर आहेत. रा गोविंदराव गायेकवाड याची रवाणगी गुजरात प्राताकडे जाली आहे. येथून कोस दीड कोरा कूच करून मुकाम केला आहे. त्याची खर्चविचाची अद्याप बंदोबस्ती नाही हे पूर्वी विनंतीपत्री लेखण केले आहे त्याजवरून शृत जाले असेल. गायेकवाड

मजकूर याची खर्चाची बेगमी होऊन जाणे दीर्घसूत्रावर आहे. येथून दीड दो कोसावर मुकाम करून आहेत. शृत होयें. राजश्री कृष्टणरावजीकडील पत्रे आली. पत्राचा भावार्थ विशेष कलल्यात आला नाहीं. विदित होये. येथे वदंता आहे की येजमानसाहेब डेऱ्या- दाखल जाले. बेदराकडे जाणार यैसे वर्तमान आहे. शृत होयें. इंग्रजाकडील वकील बागात हरीपंताचे लस्कराजवल डेरे देऊन उतरले आहेत. आसपास श्रीमंताकडील गाडदी वगैर उतरले आहेत. विदित होये. वारानसीचे राज्याकडील वकील आले आहेत त्यास मेजमानी दीडसे रुपये दिल्हे व सिधा दिल्हा. शृत होये. पुढे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. छ २३ माहे मोहरमचे आज्ञापत्र सरकारचे डाकेसमागमे सादर केले ते छ २ माहे मारी सेवकास पावले. पावोन संतोश जाला. सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काय लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 176

७ सफर ११९६ हिजरी
२२ जानेवारी १७८२

पैा छ १५ सफर बुधवारी सरकारच्या डांकेवर आली पत्रे सन ११९६ हिजरी.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सा नमस्कार विनती उपरी येथील वर्त- मान ता छ ७ माहे सफर माघ शुध्द नवमी भौमवासरपर्यंत स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष छ ४ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर रवाना केलें ते दारोग्यांचे विद्यमानें पावलें असेल. सांप्रत हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पृथक पत्रीं अखबार लिहिली

आहे ते दारोग्याचे विद्यमाने पत्रें पाऊन वर्तमान श्रुत होईल. कृपा-पत्र छ २९ मोहरमचे पाठविलें ते छ ६ सफरी पाऊन बहुत संतोष जाहला. चिरंजीवाचें पत्राचा लिफाफा पावला. सांप्रत चिरंजि-वास पत्र पाठविलें आहे ते पावेल. इंगरेजाचे वकीलाचें व येथील कारपरदाजाचें बोलण्याचा खुलासा कोण्ही स्नेहिताचे मुखें सेवकाने यैकिल्याप्रमाणें पृथक पत्री वर्तमान लिहिलें आहे. कृष्टणरावजीचे पुत्र गोविंदराव प्रथम दिवसी भेटीचे समई सर्वत्र समाजांत होते. त्याउपरी आजी छ ७ माहे मारपर्यंत गोविंदराव कृष्टण यास येथील कारपरदाजांनी शरीक मसलहत केले नांही व कृष्टणराव यांसहित वर्तमान लिहून पाठविलें नांही. राजश्री गोपाळराव ग॥ मुनसी यानी स्वामीस पत्र व तिलशर्करेची थैली पाठवण्याविषई सेवकाचे स्वाधीन केली ते पाठविली आहे. त्यांचे पत्राचे उत्तर पाठविल्यास पावतें होईल. बहुत कांय लिहिणें हे विनंती.

पौ। छ १५ सफर.

श्रीनिवास

विनंती जे मुंबईकर इंगरेजाकडील वकील उदेप्टेण पुण्यास आला आहे व पंतप्रधानाचे कारपरदाजासी व वकील मारासी दोन बैठकी जाहल्या. येकांती बोलण्याचा भाव प्रसिध न व्हावा ये-विषईची तकयुद बहुत केली आहे यार्करितां तहकीक वर्तमानाचा शोध सांकल्यतेकडून कळत नाहीं. परंतु जे शरीक मसलहत आहेत त्याचे जे मुकरब त्यांजसमीप कांहीयेक उदगार निघत आहे त्या मुकरबापैकी कोण्ही स्नेहिताचे द्वारें कांही वर्तमान यैकिलें ते सेवेसी लिहितों. इंगरेजांकडील सिलसिला बदरानअलीकडे आहे व बदरअलीखानाकडेंही आहे. पंतप्रधानांकडे काहींच सिलसिला नाही त्या अर्थी कारपरदाज मनसुबेबाज व तरदुदी नाहीत. कबळ गाफिल आहेत हा दोष लागतो. यार्करितां येथील कारपर-दाजानी आपले तरफेचा पैगाम टिपू न देता ज्वाबसालाकरितां

मुंबईकर व गाडराचे तरफेनें वकील यावा म्हणोन सिलसिले जुंबानीं केली. त्यावरून प्रथमतां मुंबईकरानीं पत्र पाठविलें व वकील पाठवण्याविषई कारपरदाजांचे समत घेऊन उदेष्टेणास रवाना केलें. तो पुण्यास आला. कारपरदाजांचे व वकीलांचे बोलण्यांत बदकौली व बदअहदीचा दोष इंगरेजांकडें लाविला. त्याचें उतर वकीलानें केलें की रघुनाथराव आश्रयास आले त्यांची दस्त-गिरी करणें सांप्रदाय सरदारीचा आहे. याकरितां इतका बखेडा जाहला. सांप्रत करनल इपटेनाचें विद्यमानें जो करार होऊन तहनामा जाहला आहे तोच प्रमाण. त्याचे अन्वयानें पंतप्रधानानीं व इंगरेजानीं अमल करावा. करारावितरिक्त मुळुक व किले नवीन इंगरेजानीं जे घेतले आहेत ते माघारा द्यावे व अहमदाबाद वगैरे गुजरात प्रांत व सुरत प्राती जो रुपया इंगरेजानी घेतला आहे तो पंतप्रधानास माघारा द्यावा व रघुनाथरायाचे कुमकेकरितां सिबंदी वगैरे जो खर्च इंगरेजास पडला आहे तो पंतप्रधानानी द्यावा व हैदरअलीखानासी व इंगरेजासी बिगाड आहे, इंगरेजांची कुमक पंतप्रधानानी करावी मददखर्च देऊ. कुमक न केली तरी इंगरेज व हैदरअलीखान परस्परें समजून घेतील पंतप्रधानांचे सरदारानी व पंतप्रधानानीं दोघाचीही कुमक न करावी याप्रमाणे उदेष्टेण बोलिला. याचें उतर कारपरदाजानी केले.

पा छ १५ सफर.

२

पुरवणीपत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी.

रघुनाथराव यांचे निमित्त करून प्रथमतां साष्टीचा किला घेतला व अहदसिकनी केली. त्याउपरी इपटेनाचे विद्यमानें करार होऊन कलकतेवाल्याचे मोहरनसी तहनामा जाहला असता पुन्हां इगरेजानी बदमामली केली. त्यास पंतप्रधान जबदरदस्त आहेत

त्या अर्थी चिंता नांहीं. इंगरेजास हार येतील. सांप्रत दारमदार करणे आहे तरी बमगसाष्टी समग्र किले व मुलुक इंगरेजानी जो घेतला आहे तो सोडावा व हैदरअलीखान पंतप्रधानाचा शरीक मसलहत आहे त्यासी चिनापटणवाल्याकडून जो पैगाम असेल त्या-प्रमाणें किले व मुलुक द्यावा व सिबंदीचा खर्च खान मारास जो पडला आहे ते रुपये देऊन बाकी मुलुक सोडून घ्यावा याप्रमाणें आम्ही म्हणतों. परंतु हैदरअलीखानांकडील वकीलास तुमचे व आमचे बोलण्याचें वर्तमान सांगून खान मारास पत्रें लिहून पाठऊं. त्याजकडून उतर येईल त्याप्रमाणे तुम्हांसी बोलू. परंतु पंतप्रधा-नाचे मनोदयाप्रमाणें तुम्ही स्नेह केल्यास हैदरअलीखानासी व इंगरेजासीं स्नेह परस्पर नुकसानी न होता करून देऊ. याप्रमाणे येथील कारपरदाजाचें व उदेष्टेणाचें बोलणे जाहलें. त्यानंतर उदेष्टेणान गाडर व मुबईवाल्यास पत्र पाठविले व येथील कारपर-दाज आपले तर्फेने व लक्ष्मणराव रास्ते व नूरमाखान व नरसिंगराव यांची पत्रें हैदरअलीखानास लिहून पाठ-वणार. खान माराकडून प्रत्योतर येईल त्याप्रमाणे इंगरेजाचे वकीलासी बोलतील. सदरहूअन्वयें खिलवतेचे बोलण्याचा भाव यैकिला तो सेवेसी व हुजूर लिहिला आहे. श्रुत होय हे विनती.

पैा छ १५ सफर.

श्रीनिवास १,२

अखबार पुणें अज इा छ ४ सफर लगायत छ ७ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ शुध मंगळवार.

छ २० मोहरमी उदेष्टेण वकील हरिपंताचे डेऱ्यास आला होता. बालाजी जनार्दन व माधवराव सदासिव यांनी बइतिफाक हरिपंत वकील मारासी येकांत जाहला व इंगरेजाकडील वकीलाचे लस्करांत व डेऱ्यास परवानगीवतरिक्त कोण्ही न जावें याची तकयुद जाहली व हैदरअलीखानानें चिनूर व त्रिपामूरचा किला घेऊन चिनाप-

टणाचे रुखें गेला यावितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत प्रत्यक्ष जाहलें व यैकिलें वर्तमान दफेवार लिहिलें असे. छ ४ माहे मारीं बालाजीपंत हरीपंताचे डेऱ्यास जाऊन उदेष्टेणास बोलाऊं पाठविलें. वकील मार बमोजिब तलब आला. हरीपंत व माधवराव सदासिव व दुभासी शरीक मसलहत होते. दोन घटका दिवस राहिला होता त्या समयापासून सात घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाहली. त्यानंतर उदेष्टेण आपले डेऱ्यास गेला. इतर सर्वत्र आपले स्थळास गेले.

छ ३० मोहरमीं भवानी सिवरामानीं बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरितां डेरे बाहेर उभे केले म्हणोन पूर्वील पत्रीं वर्तमान लिहिलें आहे. छ ५ माहे सफरी बालाजीपंत पंतप्रधानांचे दरबारास गेले. भवानी सिवराम बमोजिब तलब रुखसतीकरितां दरबारास गेले. पंतप्रधानानी पैठणी दोन वस्त्रें सेला व पागोटें व मोत्याची कंठी बमय पदक जमरुदी भवानी सिवरामास देऊन रुखसत केलें. छ मारी भवानी सिवराम डेरे दाखल जाहलें. दोनसें स्वार समागमे आहेत. तजवीज बंगाल्यास पाठवावयाची परतु सरंजामाची तयारी अद्यापि काही दिसत नांही.

छ ६ माहे मारीं उदेष्टेणांची पत्रें मुंबईस रवाना जाहली. घांटापर्यंत चौकी पार करावयाकरिता पंतप्रधानाची जासूदजोडी जात आहे.

उदेष्टेण वकील पुण्यास आल्यानंतर कोकणांत बलाळगड म्हणोन टकमकचे गडासमीप आहे व बलाळगड इंगरेजांचे स्वाधीन, त्या गडचे लोकासी व टकमकवाल्यांसी लढाई जाहली. इंगरेजाचे लोक थोडके होते व बलाळगडावर जंगी सरंजाम नव्हता याकरितां सिकस्त जाहली व गड सोडून गेले. पंतप्रधानाचे लोक टकमकचे त्यानी बळाळगडांत ठाणे कायम केले.

पैा छ १५ सफर.

२

श्रीनिवास

पुरवणी अखबार पुणें छ ७ सफर सन ११९६ हिजरी.

छ ७ माहे मारी त्रितीय प्रहरीं बाळाजीपंत हरीपंताचे डेऱ्यास गेले व लक्ष्मणराव रास्ते बमोजिब तलब गेले. दोन घटका दिवस बाकी राहहजोंपर्यंत त्रिवर्गाचें खिलवत जाहलें. त्यानंतर उदेष्टे-णाचा हमराही दुभासी हरीपंत यास बोलाविलें व अस्तमानपर्यंत चौघांचा येकांत जाहला. त्यानंतर नूरमादखान व नरसिगराव यांस बोलाऊन आणिलें. सर्वत्राचे बइतिफाक आठ घटका रात्र-पर्यंत खिलवतेचें बोलणें जाहलें. त्याउपरी सर्वत्र आपले मकानास गेले. छ मारीं माधवराव सदासिव शरीक मसलहत नव्हते. सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

A. R. No. 177

८ सफर ११९६ हिजरी

२३ जानेवारी १७८२

पैा छ १५ सफर बुधवार सरकारच्या डांकेबराबर आली. सन ११९६ हिजरी.

श्री

विनंती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल ता छ ८ माहे सफर मुा पुणें स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ८ माहे मजकूर रोज शनवारी प्रातःकाळी विनंतीपत्र सरकारचे डांकेबराबरमे सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल तदनंतर येथील वर्तमान तिसरे प्रहरी इग्रजाकडील वकील उदेष्टीन नामे हरीपंताचे डेऱ्यास आले होते. नानाही डेरियास गेले होते. नाना व हरीपंत व माधवराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील याचा

खलवत जाला. खिलवताचे वेलेस शागिर्दपेशा वगैर लोक तमाम डेऱ्याबाहेर काढिले. उपरांतिक खलवत येक प्रहरपावेतो जाहला. इंग्रजाच्या बोलण्यात राजश्री माधवराव सदासिव आहेत. दुसरे कोणी नांही. खिलवताचा भाव यैकिल्यात आलां कीं इंग्रजाकडील वकील बोलतो कीं श्रीमंत दादासाहेबास त्रिंबकचा किला द्यावा. आनंदवली गंगातीरास ते राहतील. त्यांजवल दोन पलटणे असावी. पूर्वी त्यास माधराव कैलासवासी याणी जागीर दिल्ही होती त्यापेक्षा दाहापधरा लक्षाची आधिक द्यावी व दादासाहेबाचे पुत्राणी श्रीमंताजवल असावे. आमचा खर्चवेच दादासाहेबाचे समंधे जाला आहे याचा निकाल करून द्यावा व हैदर नाइकासी बिघाड करावा. या प्रौा जाल्यास तुमचा आमचा दारमदार होईल. तुमची वसई वगैर स्थले घेतली आहेत हे तुमची तुम्हास माघारे देऊ. सिवाय साष्टी व अरूणचा किला हे दोन स्थले देणार नाही या प्रौा इंग्रजाचे वकीलानी भाषण केले. त्याजवरून कारभारी याणी उत्तर केले कीं दादासाहेबास तुम्हीं आमचे स्वाधीन करून द्यावे पलटणे वगैर राहावयाचे आनकूल पडणार नाही. त्यानी आनंदवलीस राहावे. चौकीस फौज आमची राहील पूर्वी त्यास जागीर नेमून दिल्ही आहे त्या प्रौा त्यानी घ्यावी आणि स्वस्त असावे. दुसरे, वसई वगैर स्थले तुम्ही घेतली आहेत ते आमची आम्हांस द्यावी. हैदर नाइकासी प्रस्तुत बिघाड करावा हेही होत नाही. पांचार वरषे जाली. तुम्हांमुळे आमचे स्वारीचा उद्योग राहिला यामुले आम्ही तहखर्चात आलो. तुम्हीहीं दादासाहेबामुले खर्चात आला. परस्परे यैसी गोष्ट जाली. काही दिकत न घेता दादासाहेबास आमचे स्वाधीन करून द्यावे व आमचे स्थले सोडून द्यावी म्हणजे सहजच तुमचा आमचा दारमदार होईल. तुम्हीं व आम्ही प्रसंगोचित येकत्र जाल्यास मग पुढे कोणासी बिघाड करणे अथवा सलूख करणे हे घडून येईल यैसे परस्परे उभयेपक्षी मुदे भारी आहेत. त्याजकडील मुदे यांस कबूल करणे कठीण आहेत. यांजकडील त्यास कबूल करणे कठीण आहेत यैसे परस्परे भाषणे आहेत. उभयेपक्षी

मुदे भारी तेंव्हा राजकारण होणे दीर्घसूत्रावर आहे. प्रस्तुत तो या प्रो उभयेपक्षी बोलणे आहे. मग पुढे काये निश्चयात येऊन वर्तमान यैकिल्यास लेखन केले जाईल. परस्परे भाषणे जाल्याचे पत्रे इंग्रजाकडील वकीलाची व कारभारियाची ममईस गाडराकडे गेली आहेत. मग तेथील उतर काये येईल हे ध्यानास आलिया लेखन केले जाईल. या प्रो खलवत वगैर होऊन इंग्रजाकडील वकील आपले डेऱ्यास गेले व नाना वगैर आपले घरास आले. विदित होये. छ ५ रोज रविवार. राजश्री भवानी सिवराम डेरे दाखल जाले. पां च्यारसे राऊत प्रस्तुत त्यां जवल आहेत वदंता घातली आहे की भवानी सिवराम यांची रवानगी बंगाल्याकडे केली आहे यैसी आवई घातली आहे. परंतु बंगाल्याकडे त्यांची रवानगी केल्यास पंचवीस हजार फौज पाहिजे व खर्चावियास वीसपचवीस लक्ष रुपये तूर्त पाहिजे त्यास प्रस्तुत फौजेचेही अनकूल नाही. व पैसा-चेही अनकूल नाही. यैसे असतां त्यांची रवानगी बंगाल्यात कैसी होते. त्यामध्ये मुलुकगिरीचे दिवसही थोडके राहिले असो. बंगालि-याची आवई घालून भवानी सिवराम यांस डेरे दाखल करविले आहे. कदाचित जाले तर त्यांस दोनतीन हजार फौजेनसी कोंडाई-बारीवर गणेशपताकडे रवाना करितील. बंगाल्याकडे तो रवाना करणे दीर्घसूत्रावर आहे. प्रस्तुत तो भवानी सिवराम डेरे दाखल जाले. मग त्याची रवानगी कोणीकडे करितील हे लेखन केले जाइल. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला होता. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये. छ ६ सोमवार. श्रीमंत पर्वतीचे दर्शनास गेले होते. दर्शन वगैर करून सध्याकाली घरास आले. श्रुत होये. राजश्री बज्याबा पुरंधरे याचा अडीच लक्ष रुपये खंड जाला. त्यास सोडणार हे पूर्वी तपसीलवार लेखन केले आहे त्याजवरून ध्यानास आले असेल. त्यांस यैवजाची निशा बोलून बज्याबास सोडणार यैसे आहे. सोडल्यावर लेखन केले जाईल. श्रुत होये. श्रीमंत राजश्री दादासाहेब सुरतेस आहेत दादासाहेबाकडील बाजीराव बर्वे हजार दीड हजार फौजेनसी

महेश्वराकडे गेले होते. त्यास अहिल्याबाई होळकरीन याणी त्यास धरले. हे पूर्वी लेखन केले होते. प्रस्तुत वर्तमान आहे कीं बाजीराव बरवे यास अहिल्याबाईने धरले. श्रुत होये. सिंदे हिंदुस्थान प्रांतीच आहेत. अलिकडे त्यांजकडील कांही वर्तमान आले नाही. आल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. हैदर नाइकाचे वकील दरबारास आले होते. कारभारियासी व त्यांसी खलवत जाला. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आला कीं हैदर नाइकाचे चितात की इंग्रजाचे राजकारण आपल्या मुद्या प्रो जाले तर करावे. नाहीतर पंचवीसतीस हजार फौज कृष्णातीराकडे पाठवावी. मग जे मसलत करणे ते करूर यैसे नाइकाकडील वकीलाचे बोलण्याचा भाव यैकिल्यांत आला. श्रुत होये. छ ७ रोज मंगळवार. नाना हरीपंताचे डेरियास गेले होते. उभयेताचा खिलवत जाला. खिलवत होऊन नाना आपले घरास आले. खलवतीचा भाव यैकिल्यांत आला की इंग्र

पै॥ छ १५ सफर सन ११९८ हिजरी.

२

पुरवणी

जाचे राजकारणाविसी जाला. त्यास इंग्रजाचे बोलण्यात मुदे भारीच आहेत व कारभारियाचेही बोलण्यात मुदे भारीच आहेत. त्यास उभयेपक्षी राजकारण होऊन दारमदार होणे कठीण आहे. प्रस्तुत तो याप्रकारे प्रसगाचे बोलणे आहे. पुढे जे वर्तमान यैकिल्यात येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. विदित होये. येजमानसाहेब छ २१ मोहरमीस डेरे दाखल होऊन छ २५ कूच दो कोसाचे जाले बेदराकडे येतात यैसे वर्तमान येथे आहे. विदित होये पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. सेवकाचे गांव खेड्यापासून सिवरामपंत भते, फडणीस खांदेशचे सुभ्याचे, यांणी दहकपटी व सुभेपटी मिळोन मनमाने तो यैवज जमाबंदी प्रो॥च घेतला.

येविसी सरकारची पत्रे त्यांस सादर जाली कीं मोगलाई जागिरी-पासून दहकपटी व सुभेपटी घ्यावयाचे प्रयोजन नांही, यैवज घेतला आसेल तो माघारा देणे. यैसी पत्रे असतां व कृष्णरावजीनी त्यास समक्ष ताकीद केली असतां ते यैवज माघारा देत नाहीत. धटाई-च्या गोष्टी सांगतात. दुसरे, याजकडील होलकर वगैर सरदार यांणी घासदाणा म्हणौन मनमाने तो यैवज घेतला तो उपद्रव कोठपर्यंत ल्याहावा. येविसी पूर्वीही दोनच्यार विनंतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. प्रस्तुत कृष्ण-रावजी तेथे आहेत. त्यांस निक्षुण ताकीद करून सांगितले पाहिजे कीं सिवरामपंत वगैर यांणी यैवज घेतला आहे तो माघारा देवणे. या प्रो त्यांस निक्षुण ताकीद जाली पाा येविसी रावजीचे पत्र येथे त्यांचे चिरंजीवास आले पाहिजे. सर्वप्रकारे सेवकाचे आभिमानी स्वामी आहेत. पहिलेपासून सर्व साहिता स्वामीपासूनच होत आली आहे. विनंती मान्ये करून येविसी रावजीस सांगोन रावजीचे पत्र त्याचे चिरंजीवास आले पाहिजे कीं सिवरामपंत वगैर याणी यैवज घेतला आहे तो पत्रदर्शनी माघारा देणे यैसे पत्र अगत्य आले पाहिजे. शृत होये. छ २१ माहे मोहरमचे आज्ञापत्र सादर डाकेसमागमे जाले ते छ ६ माहे म्मारी पावले. पावोन बहुत संतोश जाला. सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 178

११ सफर ११९६ हिजरी
२६ जानेवारी १७८२

पैा छ १८ माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार संध्या-काळी डाकेवर मै दारोगा प्रहर रात्री.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ साष्टांग नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ ११ सफर माघ शुध द्वादसी मंदवासरपर्यंत वास्तव्य

पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ८ माहे मारी हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचें सेवेसी पत्रें डांकेवर पाठविलें ते दारोग्याचे विद्यमानें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत हुजूर अर्जी व अखबार व पृथक पत्री अखबार आपले सेवेसी लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केलीं आहेत. भवानी सिवराम बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरिता डेरे दाखल जाहले व गाडराकडील वकील उदेप्टेण ज्वाबसालाकरितां पुण्यास आला आहे उभयतांकडील वर्तमान हैदरअलीखानास लिहून पाठविलें आहे. करारप्रमाणें पेशकसी बाा रुपये बारा लाख व कर्ज हमना आठ लाख, येकोन वीस लाख रुपये व इंगरेजासीं दारमदार कोणे तऱ्हेने करावा येविषईची सलाह याचे उतर खान मारनुल्लेकडून आल्यानंतर भवानी सिवरामाची रवानगी व उदेष्टेण वकीलासी उतर प्रत्योतर करतील. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज छा छ ८ सफर लगायत छ ११ माहे मार सन ११९६ हिजरी शनिवार.

बंगाल्याचे मोहिमेस जावयाकरितां भवानी सिवराम यास छ ५ माहे मारीं पंतप्रधानानी वस्त्रे व मोत्याची कंठी देऊन रुखसत केले व छ ७ माहे मारीं हैदरअलीखानाचे वकीलासी व कारपरदाजासी खिलवत जाहली व वकीलानी खान मारकडे पत्रें रवाना केलीं या-व्यतिरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र लिहून डांकेवर रवाना केलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल. सांप्रतचें वर्तमान दफेवार लिहिल आहे.

तुकोजी होळकराचे पुत्राचा विवाह माघ मासीं होणार म्हणोन पूर्वी वर्तमान लिहून पाठविलं आहे. माघ वद्य सप्तमी छ २० सफरी लग्न-तिथीचा निश्चय जाहला. श्रीमंत पंतप्रधान व कारपरदाजांस लग्नास

येण्यांची सूचना व आज्ञेते द्यावयाकरितां छ १० माहे मारी रात्रौ तुकोजी होळकर दोनसे स्वारानसीं वाफगांवीहून पुण्यास आले व हरी-पंतासमीप उतरले. छ ११ माहे मारी हरीपंतानी होळकरांस भोजनास बोलाऊन भावी मंगल सूचनेचे शादीकरितां होळकरास च्यार वस्त्रे पैठणी, सेला व मुडासें व किमखाब व जामेवार महमुदी व हमराही वीस असामीस सेला व मुडासें हर्येकास दिधले. छ मारीं रात्रौ शनि-प्रदोषाकरिता बालाजीपतानीं होळकरास ज्याफत केली. भोजनोतर होळकर व च्यारपाच आसामी मातबरास च्यार सनगें सेला व पागोटे व महमुदी व किमखाब येणेंप्रमाणें व तीस आसामीस सेला व मुडासें देऊन रुखसत केले. उपरांत प्राथःकाली छ १२ रोजी होळकर मार पंतप्रधानास आज्ञा देतील व श्रीमंताची ज्याफत भोजन व वस्त्रें घेऊन तुकोजी होळकर वाफगांवास जाणार.

करनल गाडरची पलटणें कल्याणीसमीप आहेत. त्यां लोकावर इगरेजांची तकयुद बहुत याकरितां दोनसे मनुष्येंपर्यंत नगद्य बंदुक व हत्यारें पळोन घाटासमीप आली. पंतप्रधानाकडील चौकीचे लोकानी आटकाव करून कारपरदाजास सूचना लिहून पाठविली. येऊ देणे म्हणोन परवानगी गेल्यानंतर दोनसे माणस पुण्यांसमीप येऊन उतरले आहे व नौकर राहवयाचे उमेदवार येथील कारपरदाजानी त्यां लोका-वर तकयुद चौकीची केली आहे.

पेश छ १८ माहे सफर सन ११९६ हिजरी रोज शनिवार शके-वार संध्याकाळीं प्रहर रात्रौ

२

पुरवणी अखबार छ ११ सफर सन ११९६ हिजरी

गोविंदराव गाइकवाडास कारपरदाजानी उमेदवार करून ठेविले व गुजरात प्रांतात जावयाकरिता पंतप्रधा(ना)कडून रुखसत देविली.

परंतु खर्चास येक रुपया दिधला नांहीं व सावकारासमीप गाइकवाड मााराची पत येक पैश्याची नांहीं यास्तव हमराही लोकानीं फाकेकसी करून उठोन गेले. गोविंदरायासही फाक्यापर्यंत नौबत आली याकरितां छ ९ माहे मारी मौजे दावडीं निबगांव, मारनुलेचा वतनी गांव, तेथें गेला.

कृष्णराव जोसी वकील याची पत्रें मरकूम छ २२ मोहरमचीं छ ८ सफरीं हैदरअलीखानाचे लश्करीहून कारपरदाजास आली. त्रिपासूरचें मकान घेऊन इंगरेजांचे लोकास कतल करून चंद्रगरीचा किला घेतला व आरकाटचे रुखं गेला. जनराल कूटानें जंगी सरंजामाची तयारी करून चिनापटणीहून पुन्हां त्रिपुसुरास आला म्हणोन खारिज यैकिलें.

कोळेंबें बदरास फरासीसांची जाहाजें जंगी सरंजामासुधां आलीं म्हणोन पूर्वीं लिहिलं आहे. सांप्रत यैकिलें कीं चिनापटणवाल्यानीं पांच जाहाजे जंगी सरजामसुधां फरासीसांचे जाहाजाचे मुकाबिलयास पाठविलीं होतीं. परस्परें लढाईत इंगरेजाची सिकस्त जाहली. दोनतीन जाहाजें फरासीसानी दस्तगीर केलीं व दोन जाहजें पळोन चिनापटणास आलीं म्हणोन खारिज यैकिलें. सेवेसी श्रुत होय हे विनती.

पैा छ १८ माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार संध्याकाळी डांकेवर मै दारोगा प्रहर रात्री.

A. R. No. 179 — १६ सफर ११९६ हिजरी
३१ जानेवारी १७८२

पैा छ २३ रोज गुरुवार माहे सफर सन ११९६ हिजरी सरकारच्या डाकेबराबर आले.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ १६ सफर माघ वद्य द्वितीया गुरुवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें

स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ १२ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रत अखबार व अर्जी हुजूर व पृथक पत्रीं वर्तमान लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केली आहेत. दारोग्याचे विद्यमानें हुजूर व सेवेसी पावतील. अपाजीराम म्हणोन सेणवई ग्रहस्त हैदरआलीखानाचे तरफेनें श्रीमत पंतप्रधानासमीप वकीलीस पूर्वी होता. सांप्रत बतरीक मुसाहब खान मारासमीप आहे. त्यास स्वाराचे निगाहदास्तीकरितां रवाना केलें व बादामीस येणार म्हणोन यैकिलें. याचे सिलसिल्याचा तपसील चिरंजीव राजश्री राय रघोत्तमराव यांनी सेवेसी विनती केला आहे. विशेष काय विनती ल्याहावी. राजकारणी लोकांची चाल सर्व स्वामीस विदित आहे. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

पैा छ २३ सफर गुरुवार.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ १२ सफर लगायत छ १६ माहे मार सन ११९६ हिजरी माघ वद्य गुरुवासर.

तुकोजी होळकर श्रीमंत पंतप्रधानास लग्नसमंधी आक्षत द्यावया-करितां वाफगावीहून पुण्यास आले व हरीपंत व बालाजीपंतानी ज्या-फत केली व मुंबईकर इंगरेजांची जमीयत कल्याणीसमीप आहे त्या-पैकी दोनसे लोक बेरुखसत उठून पुण्यास आले आहेत व हैदरअलीखान आरकाटेसमीप व जनराल कूट चिनापटणाहून पुन्हां त्रिपासूरास आला म्हणोन व यावितरिक्त अवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अख-बार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रतचें वर्तमान हुजूर व स्वामीचे सेवेसी दफेवार लिहिलें आहे.

छ १२ माहे मारीं तुकोजी होळकरानी पंतप्रधानास लग्नसंमधी निमंत्रण येण्याविषई केलें. श्रीमंतानी होळकर मारास ज्याफत करून वस्त्रें दिधली. त्याउपरी रास्ते वगैरे सरदारांचे घरास तुकोजी होळकर आक्षतेकरिता गेले होते. बापुजी होळकर व भिकाजी होळकर, तुकोजीचे पुतने, पुण्यांतील समग्र मातबराचे घरास आक्षेतेस गेले. तुकोजी होळकर छ १३ रोजी पुण्याहून वाफगांवास गेले व बापुजी व भिकाजी होळकर छ १४ रोजी गेले. बापुजी होळकर सेवकाचे बिऱ्हाडास आक्षेतेकरितां आले होते. तुकोजी होळकर वगैरेस पंतप्रधानानी वस्त्रें दिधली त्याचा तपसील.

मारनिले

मुडासें पैठणी	सेला पैठणी	ज्यामेवार	किमखाब
१	१	बऱ्हानपूर	१
		रगखाद :	
		१	

४

बापुजी व भिकाजी होळकर व आसामी पनास हमराहो त्यांकास पैठणी सेला व मुडासे प्रा.

माहादाजी सिंदें बडनफाव चेतसिंग जमीदार कालपीस गेले म्हणोन येथील कारपरदाजांचे सांगितल्याप्रमाणे पूर्वी वर्तमान लिहिले आहे. सांप्रत खारिज वर्तमान यैकिलें की सिंदे मार माघारा झांसीस येणार व छावणीकरितां उजनीस जावयाचा निश्चय आहे.

हैदरआलीखान आरकाटेसमीप लाला पंटेवर व जनराल कूट त्रिपासुरसमीप आहे म्हणोन पूर्वी लिहिले आहे. सांप्रत खारिज यैकिलें की खान माराचे तरफेनं आपाजीराम फौजेचे निगाहदास्तीकरितां रवाना जाहला आहे. बादामीस येऊन विजयापूर वगैरे जिल्यातील स्वाराची निगाहदास्त करणार.

इंगरेजांचे निसबती सवदागरी जाहाजें दोन लवंगा वगैरे किराण्याचीं कालीकोट बंदरीहून मुबईस येत होती तें पंतप्रधानांचे तालुकियांत विजयदुर्गवाल्यानी समुद्रातून पाडाऊ करून विजयदुर्गास आणलीं म्हणोन गोविंदराव कृष्ण यांचे जुबानी ऐकिलें

छ १५ व छ १६ रोजी बालाजीपंत लश्करांत हरीपंताचे डेऱ्यास गेले होते. छ १५ माहे मारी उदेष्टेण वकीलासी खिलवत जाहली. छ १६ रोजीं लक्ष्मणराव रास्ते खिलवतेंत होते.

पैा छ २३ सफर.

२

पुरवणी आखबार पुणें छ १६ सफर सन ११९६ हिजरी.

लग्नोत्सहाकरितां पंतप्रधानानी वाफगांवास यावें म्हणोन तुकोजी होळकरानी बहुत आग्रहपूर्वक बालाजीपंतास सांगोन गेले त्यास पंतप्रधान लग्नाकरितां जाणार व छ १७ माहे मारीं डेरे दाखल होणार म्हणोन खारिज वदंता आहे कारपरदाजांचे जुबानी जाण्याचा निश्चय नाहीं. बाळाजी जनार्दन छ १७ रोजीं डेरे दाखल होऊन छ १८ माहे मारीं स्वार होऊन वाफगांवास जाणार व सत्वरच माघारा येणार. बाळाजीपंत माघारा आल्यानंतर हरीपंत जाणार म्हणोन यैकिलें

पंतप्रधानाची व उदेष्टण वकीलाची कासदजोडी पत्रासहित कार्सास मेस्तर हिस्तैनाकडें रवाना जाहली

उदेष्टेण वकील व येथील कारपरदाजांचे खिलवतेचा खुलासा पूर्वील पत्रीं खारिज यैकिल्याप्रा लिहिला आहे त्याहून विशेष कांही सांप्रत यैकिल्यांत आले नांही.

भवानी सिवराम स्वारांची निगाहदास्त करीत आहे. च्यारपांचसेपर्यंत लोक जमा जाहले आहेत. हाजरी घेऊन नालनिसी व राजमरा देण्याचा करार केला आहे.

इंगरेजाकडील दोनसें लोक पळोन आले. त्यास बालाजीपंतानी चौकीपाहऱ्याचे तकयुदीनें ठेविलें आहे व ते लोक नौकरीचे उमेदवार. परंतु इंगरेजांचे निसबती लोकांचा विश्वास नांहीं याकरितां बंदुखा घेऊन सोडणार म्हणोन यैकिलें. सेवेसी श्रुत होय हे विनती.

A. R. No. 180 — १७ सफर ११९६ हिजरी
१ फेब्रुवारी १७८२

पैा छ २३ माहे सफर संन ११९६ हिजरी रोज गुरुवार डांकेवर मै दारोगा हरकारा.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ताा छ १७ माहे सफर मुाा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत आसिल पाहिजे. विशेषे येथील वर्तमान छ १२ माहे मजकूर रोज रविवारी प्राथःकाली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले आसेल. तदनतर येथील वर्तमान होलकराचे येथे लग्न आहे म्हणोन होलकर खासा येथे आक्षत श्रीमताम वगैर द्यावयास आले होते हे विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास आले आसेल. होलकरानी श्रीमताम व कारभाऱ्यास वगैर लग्नाची आक्षत देऊन येक दिवस येथे राहून मागती वाफगावास गेले. होलकर आक्षतेस आले होते म्हणोन श्रीमंतानी व कारभाऱ्यानी वगैर होलकरास वस्त्रे दिल्हीं. होलकराचे पुत्राचे लग्न माहे मजकुरी वद्य ७ सप्तमीस आहे. लग्नास श्रीमंत वाफगावास जाणार यैसी वदता आहे परंतु निश्चयात नाही. मग जातात किवा राहतात हे पाहवे. परंतु नाना व हरीपंत वगैर सर्वत्र होलकराचे येथे लग्नास जाणार. लग्नाचा समारंभ करून मागती पुण्यास येनार. मग कारभारी वगैर लग्नास गेल्यावर लेखण केले जाईल. शृत होये. इंग्रजाकडील सौदागिरी ज्याहाज बंदराकडून येत होतें. त्यास सुवर्णदुर्गाचा किला श्रीमंता-

कडे आहे तेथील किलेदारानी ते सौदागीरी ज्याहाज वळून आणिले. सरकारदाखल केले. ज्याहाजात दोनतीन लक्ष रुपयाचा माल होतां व दाहापंधरा तोफा ज्याहाजात सापडल्यां यैसे वर्तमान आले. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला होतां. माली मुलकी वगैर कामकाज जाले. विदित होये. छ १३ माहे मजकूर रोज सोमवार इंग्रजाचे वकीलाकडील हरबा णामे दुभासे हरीपंताचे डेऱ्यास आले होते. नानाही हरीपंताचे डेऱ्यास गेले होते नाना व हरीपंत व माधोराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकीलाचा कारभारी याचा खिलवत जाला. खिलवत वगैर होऊन नाना आपले घरास आले व इंग्रजाकडील कारभारी आपल्या डेऱ्यास गेले. खिलवतीचा भाव यैकिल्यात आलां की इंग्रजाकडील वकीलानी ममईस गाडरास पत्रे लिहिली होती त्याची उतरे आली येसे वर्तमान यैकिल्यात आले दुसरी वंदता आहे की उतरे आद्याप आली नाहीत यां आन्वये खिलवत जाला. इंग्रजाकडील ममईहून काये जे उतरे येतील हे वर्तमान कलल्यास लेखण केले जाईल मुख्य प्रकार इंग्रजाचे बोलणे आहे की हैदर नायेकासी बिघाड केल्यास सर्व दारमदार होतील कारभाऱ्याचे मानस आहे की नाईक मजकुरासी बिघाड न होता दारमदार जाल्यास करावा व श्रीमंत दादासाहेबास हाती द्यावे येसे येथील कारभाऱ्याचे मानस आहे. परंतु इंग्रजाचे मानस आहे की हैदर नायेकासी बिघाड तुम्ही केल्यास मग तुमचे दारमदार जे करणे त करू यैसी त्याची भाषणे आहेत. उभयेपक्षी बोलण्याचे भाव यांप्रकारचे आहेत मग काये निश्चये होऊन ठरेल हे पाहावे. उभयेपक्षी बोलणे भवधडच आहे. निश्चयात येणे दीर्घसूत्रावर दिसते. मग पाहावे विदित होये. इंग्रजाचे पातशाहाकडील नव ज्याहाजे विलायेतीहून ममईस आली. ज्याहज्यात पांचपाचसे सातसातसे मणुश आहे व काही गोरेही आहेत यैसे वर्तमान येथे आले. त्या ज्याहाजातून काही ज्याहाजे चिणापटनास इंग्रजाचे साहित्यास जाणार यैसे वर्तमान आहे प्रस्तुत इंग्रजानी सर्व जमाव चिणापटणाकडे मातबर केला आहे. ममईस वगैर पाचसात पलटने मात्र आहेत. बाकीं सर्व पलटणाचा जमाव चिणापटणाकडेच त्याणी केला आहे हैदर नायेकासी व त्यासी तिकडे लढाईचाच प्रसग आहे

यैसे वर्तमान आहे. विदित होये राजश्री गोविंदराव गायेकवाड येथून दाहापंधरा कोस कूच करून गेले. घोडनदीवर मुकाम करून आहेत. पुढे कांडाईबरीकडे जाणार. प्रस्तुत त्यांजवल हजार दोन हजार स्वार आहेत. त्याची खर्चाची सोये नाही. देण्याचा गवगवा विशेषे. नेमल्या-प्राणे फौज जमा नाहीं यैसे आहे. प्रस्तुत रो॥ गायेकवाड मजकूर येथून कूच करून गेले. घोडनदीवर आहेत. काही खर्चाची वगैर सोये जाल्यास व फौज जमा जाल्यास पुढे कूच करून जातील यैसे त्याजकडील वर्त-मान आहे. मागती गायेकवाडाकडील काये जे वर्तमान येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये. छ १४ माहे मजकूर रोज मंगलवार इंग्रजाकडील वकीलाचे बोलण्याचे भाव वगैर सर्व लेहून सिंद्यास व हैदर नायेकास लिहून पाठविले आहेत. उभयेपक्षी उतरे आल्यावर इंग्रजाचे वकीलासी बोलणे ते बोलावे यैसेही यांचे मानस आहे. परंतु सिंद्याचे उतराची मार्ग-प्रतिक्ष्यां विशेषे आहे. त्याचे लिहिल्याप्राणे वकीलासी बोलावे यैसे आहे. शृत होये. ममईस इंग्रजाचे वकीलानी काही मेवा वगैरच्या बंग्या पाठविल्या. इंग्रजाचे वकीलाभोंवतो याची चौकी आहे. तिकडे कोन्ही जात नाही. याजकडील येक फिरगी तिकडे गेला होतां त्यास कैद करून गडास पाठविले. येकदोन बोहरी माल पाहण्यास गेला होता त्यास आनून सिक्ष्यां केली यैसे आहे. शृत होये. छ १५ माहे मजकूर रोज बुध-वार. नाना हरीपंताचे डेऱ्यास गेले होते. इंग्रजाकडील वकीलही हरी-पंतांचे डेऱ्यास आले होते. नाना व हरीपंत व माधोराव सदासिव व इंग्रजाकडील वकील याचा खिलवत प्रहर रात्रपूर्वपर्यंत जाला. उप-रांतिक नानां आपले घरास आले. इंग्रजाकडील वकीलही आपल्या डेऱ्यास गेले. खिलवतीचा भाव मुख्य प्रकार यैकिल्यात आला की इंग्र-जाचे मानस हैदर नायेकासी बिघाड करावां, आमचे मदतेस फौज द्यावी, हैदरचे पारपत्य करावे. हा प्रकार जाल्यास तुमचे आमचे दारमदार सर्व होतील. वसई वगैर स्थळे तुमची तुम्हास देऊ यैसी त्याची बोलणे आहे. कारभाऱ्यानी वकीलाचा खुलासां पाहण्यास उतर केले की तुम्ही हैदरसी बिघाड करा म्हणतां व फौज मागतां त्यास आम्हास तुमचे मसलतीमुळे खर्च फार जाला व कोठीलही मोहिम न जाली फौजेचे

खर्चास क्रोड रुपये तुम्ही दिल्ह्यास ह्राही प्रकार घडल. आणिक कितिक प्रकारे भाशणे जाली या आन्वये खिलवतीचे वर्तमान यैकिल्यात आले. पुढे येविशीचे वर्तमान जे ध्याणास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. शृत होये. प्रस्तुत हरीपंत वगैर मिळून येथे फौज नवदाहा हजारापर्येत येथे जमा आहे. शृत होये. पहिले हैदर नायेकानी यास पत्रे लिहिली होती की बंगाल्यास फौज तुम्ही रवाणा केल्यास पंचवीस लक्ष रुपये खंडणीचा यैवज दुसाला तुम्हास पाठऊन देऊ. त्याजवरून बंगाल्याचे मोहिबीस भवाणी सिवराम यास डेरे दाखल करविले आहे. नाईक मजकुराकडून खंडणीचा यैवज आल्यास पुढे भवाणी सिवराम याचे रवाणगीचा विचार येसे आहे. शृत होये. छ१६ रोज गुरुवार राजश्री बज्याबा पुरधरे याचा खड अडीच लक्ष रुपये जाला. त्यास सोडितात हे पूर्वी येक दोन पत्री लेखन केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. बज्याबास आनावयास दोनसे स्वार व येक कारकून गेला. बज्याबा पुन्यास येणार येथेच राहनार. शृत होये. राजश्री नाना हरीपंताचे डेऱ्यास गेले होते. उभयेताचा खिलवत जाला उपरातिक नाना आपले घरास आले. खिलवताचा भाव यैकिन्यात आला की उदईक श्रीमंत व नाना होलकराचे येथे लग्नास जाणार व हरीपंत येथे राहनार येसा निश्चये जाला. त्यास उदईक शुक्रवारी श्रीमंत व नाना होलकराचे येथे लग्नास वाफगावी जाणार. शृत होये. कासीचे राज्याकडील वकील येथे आला आहे. त्याची व कारभाऱ्याची भेट जाली होती. श्रीमताची भेट जाली नवती. त्यास आज श्रीमताची भेट कासीचे राज्याकडील वकीलानी घेतली. श्रीमतास वस्त्रे वगैर दिल्ही. शृत होये. उदईक शुक्रवारी दो प्रहरा श्रीमत व नाना वाफगावी होलकराचे येथे लग्नास जातात. शृत होये. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे. कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 181

१८ सफर ११९६ हिजरी
२ फेब्रुवारी १७८२

पैा छ२५ माहे सफर सन ११९६ हिजरी, शनिवार च्यार घटिका दिवस शेष राहेममई मये दारोगे हरकारे.

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां। नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता। छ १८ सफर, माघ वद्य पंचमी, शनिवारपर्यंत वास्तव्य पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ१७ माहे मारी हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डाकेवर पाठविले तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल सांप्रत हुजूर अर्जी व अखबार व पृथक पुरवणी पत्रीं स्वामीचे सेवेसी वर्तमान लिहून डांकेवर रवानगी केली आहे. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रे हुजूर व स्वामीचें सेवेसी पावतील. माहदाजी सिंद्यानीं तोतियाचें पारपत्य केले व सखारामपंत व मोरो बाबूराव वगैरेस कैद केले याचा गरूर बहुत जाहला व समग्र कारभार आपण करावयाची इछा करीत होते याकरितां हरीपंत वगैरे कारपरदाजांस असाध्य होऊन सिंद्यांस खारज केले व होळकराचे बानीकार हरीपंत जाहले याकरितां होळकराची खातरदारी हरीपंत व बाळाजीपंतास बहुत आहे. सांप्रत तुकोजी होळकराचे इछेप्रमाणे वाफगांवास लग्नास जावयाकरितां छ १८ माहे मारी पंतप्रधान डेरे दाखल जाहले. उदईक छ १९ रविवारी कारभाऱ्यांसहित स्वार होऊन वाफगांवास जाणार. सेवेसी श्रुत होय. बहुत काय लिहिणें हे विनती.

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज इा। छ १७ सफर लगायत छ १८ माहे मार सन ११९६ हिजरी, माघ मास शनिवार.

तुकोजी होळकरांनी पंतप्रधानास लग्नास यावयाची आक्षत देऊन छ १३ रोजीं वाफगांवास गेले. माहदाजी सिंदे झासीस येणार व छावणी उजनीस करणार म्हणोन खारिज वर्तमान हैदरआली-खानाचे तरफेनें आपाजीराम फौजेचे निगाहदास्तीकरितां बादामीस येणार म्हणोन खारिज यैकिले व पंतप्रधान व बाळाजी जनार्दन वाफगांवास लग्नांकरितां जाणार याविरिक्त अवातर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व आखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान हुजूर व स्वामीचे सेवेसी श्रुत जाहले आसेल. त्याउपरी प्रत्यक्ष व यैकिले वर्तमान दफेवार सेवेसी लिहिले आहे

वाफगांवास होळकराचेथे लग्नास जाण्याकरितां छ १७ माहे मार शुक्रवारी अस्तमानी बाळाजीपंत डेरे दाखल जाहले व पंतप्रधानानी सुमुहूर्तानें प्रातःकाली डेरे दाखल व्हावें म्हणोन निश्चय केला

छ १८ माहे मार शनिवारी अरुणोदई पंतप्रधान हवेलीहून स्वार होऊन डेरे दाखल जाहले. बाळाजीपंत व हरीपंत वगैरे लोकांनी नजरा केल्या. तोफांची शलक जाहली. छ मारीं मुकाम जाहला छ १९ माहे मार रविवारी नव कोसाचे कुच्याचा नेम जाहला भीमातीर पिंपळगावासमीप मुकाम होणार. छ २० सोमवारी वाफगावास जातील. हरीपंत वगैरे तमाम सरदारांनी हमराह जावें म्हणोन तजवीज जाहली आहे. भवानी सिवराम व खंडेराव त्र्यंबक वोढेकर पुण्यासमीप राहणार.

बज्याबा पुरंदरे चंदनगडातर कैदेत आहेत. त्यास गडाहून काढून पुण्यास आणावयाची तजवीज कारपरदाजानी केली आहे. कारकून व पागाचे स्वार शंभर छ १७ माहे मारीं रवाना जाहले आहेत. मुबईस इंगरेजांची जाहाजं सतरा जंगी सरंजामासुधां आली म्हणोन खारिज यैकिलें.

पंतप्रधानासमागमे पांचसात हजार फौज व दोनतीन हजार बार वगैरे जाणार. डेऱ्याचे गिर्दनवाह व स्वारींत नेमिले लोकानी चालावें व राहावे व चौकी पाहऱ्याचा बंदोबस्त विशेष केला आहे.

नूरमा।खान व नरसिंगराव वकील नि।। हैदरआलीखान वगैरे समग्र श्रीमंतासमागमें जाणार. याउपरी जे विशेष वर्तमान होईल ते सेवेसी लिहीन हे विनती.

A. R. No. 182

१९ सफर ११९६ हिजरी
३ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता। छ १९ माहे सफर मु।। का। पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १७ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्रातःकाली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान होळकराचे येथे लग्नाग श्रीमंत व नाना वगैरे कारभारी जाणार यैसा निश्चये ठरला होता हे विनंतीपत्री लेखन केले होते. मागती निश्चये कारभारी याणी ठराविला की श्रीमंतास न नेता आपणच जावे व हरीपंतानी येथेच राहावे. यैसा निश्चय करून दोन घटका दिवस शेष राहातां नाना लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल जाले. प्रथम प्रहररात्रीस वाफगांवाहून होलकराकडून रा। पाराजीपंत येथे आले. कारभारी याची भेट घेतली, सांगितले कीं होलकरानी लग्नास श्रीमतांस व आपणास अगत्यरूप बोलाविले आहे. त्याजवरून कारभारी याणी निश्चये ठराविला की श्रीमंतासही लग्नास घेऊन जावें. मागील दोन घटिका रात्र शेष राहाता मोहर्त करून श्रीमंत वाफगावी होलकराचे येथे लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल होणार. श्रुत होये. छ १८ रोज शनवार दोन घटिका रात्र शेष राहाता श्रीमंत पंतप्रधान वाफगावी होलकराचे येथे लग्नास जावयाकरितां डेरे दाखल जाले. डेरे दाखल होता तोफा वगैरेची सिलक जाली. तमाम मुत्सदी वगैरेही लग्नास जातात. श्रीमंताचा मुकाम आज डेऱ्यास जाला. उदईक रविवारी श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरीपंत वगैरे कूच करून

वाफगांवी होलकराचे येथे लग्नास जातात. येथून वाफगाव तेराचवदा कोस आहे. मधे येक मुकाम करून सोमवारी लग्नाचे दिवसी वाफगावी पोहोंचणार. तीनच्यार दिवस वाफगावी राहून लग्न-समारंभ करून मागती श्रीमंत व कारभारी वगैर पुण्यास येणार. श्रीमंतासमागमे पांचसात हजार फौज जाणार. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत त्यांसही समागमे घेऊन जाणार, यैसी योजना केली आहे. श्रुत होये. गणेशपंत बेहरे पांच्यार हजार फौजेनसी कोडाई-बारीवर होते, त्यास होलकराकडील कांहीं हजार दोन हजार फौज व दोनतीन हजार पेंढारी मिळाले. याप्रो गणेशपंतापासी जमाव जाला. प्रस्तुत वर्तमान आहे कीं गणेशपंत पांचसात हजार फौजेनसी कोंडाईबारी उतरून खाले गेले. इंग्रजाकडील पलटणे दोनतीन व कांही„फतेसिग गायेकवाडाकडील फौज सोनगडास आहे. त्या पलटणासी व गणेशपंत बेहरे यांसी लडाई होणार यैसी वदंता आहे. मागती तिकडील वर्तमान आलिया लेखन केले जाईल. श्रुत होये. इंग्रजाचे पातशहाकडून विलायेतीहून नवदहा जहाजे जंगी ममईस आली हे विनंतीपत्री लेखन केलं होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. प्रस्तुत वर्तमान आहे की विलायेतीहून इंग्रजाची जाहजे जंगी नवदापधरा ममईस आली. ते जहाजे चिनापटणास इंग्रजाचे मदतीस जाणार. चिनापटणाकडे इंग्रजासी व हैदर नाइकासी लडाईचा प्रसंग आहे यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये. इंग्रजाकडील वकील येथे आहे. त्या पो येक इंग्रज ममईस गाडराकडे कांही जाबसालास जाणार यैसे वर्तमान आहे. गेल्यास सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. उदईक रविवारी श्रीमंत व कारभारी भोज्यनउतर स्वार होऊन वाफ-गावास जाणार. पुढे जे प्रसगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल छ १० माहे सफरचे आज्ञापत्र डाकेसमागमे सादर केले ते छ १७ माहे सफरी पावले पावोन संतोश जाला. सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. N. 183

२५ सफर ११९६ हिजरी
९ फेब्रुवारी १७८२

पैा छ ३ रबिलावल सन ११९६ हिजरी शनिवार अडीच प्रहर दिवस आल्यावर मये दारोगे हरकारे.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल तां छ २५ माहे सफर मुा पुणे स्वामीचे कृपोवलोकणेकरून येथास्थित जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज मंगलवारी प्रहर दिवस चढतां वाफगावचे मुकामीहून विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान श्रीमंत व कारभारी वगैर होलकरांचे येथे मांडवात गेले होते. नाच वगैर जाला. उप्रांतिक श्रीमंतास येक पोशाक दिल्हा चार घटका नाच वगैर पाहून उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी वगैर आपल्या डेऱ्यास आले. शृत होये. छ २२ माहे मजकूर रोज बुधवार चार घटका दिवस शेश राहतां श्रीमंत होलकराचे घरास गेले होते. होलकराचा वाडा वगैर पाहिला. दोन घटका वाड्यांत बसले होते. उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी वगैर वाड्यांतून माडवात आले. घटका नाच वगैर पाहिला. होलकरानी श्रीमंतास बादली पोशाक दिल्हा व मोत्याची कंठी दिल्हीं व सिरपेंच दिल्हा व हाती येक लाहाणं छावा त्याजवर जरी जिण व जरी झूल होती. या सरंजामानसी हाती दिल्हा व येक घोडां दिल्हां. याप्रमाणे श्रीमंतास देऊन माडव्यापासून येका बाणाचे अंतराने टेकडी होती त्या टेकडीवर श्रीमंतास व कारभारी वगैर यांस आतशबाजीचा तमाश्या पाहावयास होलकराने नेले. दोन घटका आतशबाजीचा तमाशां पाहिला. उप्रांतिक श्रीमंत व कारभारी आपल्या डेऱ्यास आले. उदईक श्रीमंत रुकसत होऊन पुण्यास कारभाऱ्यासहित जाणार. शृत होये. छ २३

माहे मजकूर रोज गुरुवारी श्रीमंत व कारभारी वगैर याचे कूच जाले. होळकराचे येथे निरोपास श्रीमंत व कारभारी व मानकरी सरदार वगैर मुतसदी गेले. श्रीमंतास येक बादली पोशाक दिल्हा व नानास पोशाक व सिरपेंच दिल्हा व हरीपंतास पोशाक व येक सिरपेंच दिल्हा व मानकरी व मऱ्हाटे सरदार व मुतसदी वगैर यांस साडेतीन वस्त्रे दिल्हीं. याप्रमाणे रुकसती होऊन प्रहर दिवस शेश राहातां श्रीमंत व कारभारी वगैर वाफगावीहून स्वार जाले ते पांच कोस मुकामास पिपगावास आले. उदईक शुक्रवारी दोन घटका दिवस पूर्व येतां वाड्यात दाखल व्हावें मुहूर्तानसी म्हणोन मध्येरात्री कूचाचा नगारा केला. दीड प्रहर रात्र शेश राहता श्रीमंत व कारभारी वगैर स्वार जाले ते शुक्रवारी प्रातःकाली पुण्यास दाखल जाले मुहूर्तानसी श्रीमंत व कारभारी वगैर आपल्या वाड्यात दाखल जाले शृत होये. छ २८ माहे मजकूर रोज शुक्रवार श्रीमंत येक घटका दिवस पूर्व येतां पुण्यास आपले वाड्यांत दाखल जाले. तोफाची वगैर सिलक जाली. नानाही आपले वाड्यात दाखल जाले व हरिपंत बाहेर आपले डेऱ्यास राहिले. पाचच्यार दिवस लग्नप्रसगाचाच समारंभ जाला. विशेष काही वर्तमान नाही. श्रीमंत व कारभारी वगैर तीनच्यार दिवस लग्नप्रसगास वाफगावी होते. नित्य येक पोशाख श्रीमंतास होळकर देत होते. रुकसतीच्यां वेळेस हाती व घोडा व जोहर वगैर श्रीमंतास होळकरानी दिल्हे व नानासही तीन पोशाक दिल्हे व हरीपंतासही दोनतीन पोशाक दिल्हे. बाकी लोकास वगैर वस्त्रे दिल्ही. याप्रमाणे पाचच्यार दिवस लग्न समारंभ होऊन श्रीमंत व कारभारी वगैर पुण्यास आले. श्रीमंता-समागमे पांचसात हजार फौज होती. शृत होये. राजेश्री बज्याबा पुरंधरे याची मुक्तता जाली. त्यास आणावयास स्वार व कारकुन गेले होते. हे पूर्वी येकदोन पत्री लेखण केले होते त्याजवरून शृत जाले असेल. आज बज्याबा पुरंधरे पुण्यास येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. श्रीमंताची व कारभाऱ्याची भेट उदईक होणार. भेटी वगैर जाल्यानंतर लेखण केले जाईल.

विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये. छ १७ माहे मजकूरचे आज्ञापत्र डांकेसमागमे सादर जाले ते छ २४ माहे मजकुरी पावले. पाऊन बहुत संतोप जाला. पहिले दोनतीन विनंतीपत्री गावखेड्याविशी मजकूर लिहिला होता की सिवरामपंत वगैर यानी यैवज घेतला आहे ते देत नाहीत, येविशी कृष्टणरावजीस मांगावे. त्याजवरून आज्ञापत्री सादर केले की तुमचेविशी रावजीस सांगतो. त्यास सर्व प्रकारे आमचा अभिमान स्वामीस आहे. आम्हांविशी कृष्टणरावजीस खचित सांगावे की गावखेड्यास उपद्रव न होये. घेतला यैवज माघारा ये, याप्रमाणे रावजीस ताकीद व्हावी. सर्व प्रकारे माझा अभिमान स्वामीस आहे. बहुत कार्ये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 184 — २६ सफर ११९६ हिजरी
१० फेब्रुवारी १७८२

पैा छ ४ रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज रविवार मये दारोगे हरकार तीन प्रहर दिवस आल्यास पावले.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता २६ माहे सफर मुा पुण स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेप येथील वर्तमान छ २५ माहे मजकूर रोज शणवारी प्रा थकाली विनंतीपत्र श्रीमंत व कारभारी वगैर वाफगावीहून लग्नप्रसंग होलकराचे येथील करून पुण्यास आल्याचे व राजश्री बज्याबा पुरधरे किल्याहून मुक्त करून पुण्यास आणिले हे सविस्तर वर्तमान लेखण करून डांकेसमागमे सेवेसी रवाणा केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्याणास येईल. तदनंतर येथील वर्तमान

राजश्री बज्याबा पुरंधरे पुण्यास आपले वाड्यात आहेत. सत्रा आठरां मानसे त्याचे निसबतीस पहिलेपासून ठेविले आहेत तितके मात्र त्याजपासी आहेत. बाकी आसपास चौकमीस आसपास पंचवीस तीस गारदी आहेत. येका दो दिवसानी श्रीमंताची व कारभारी वगैरे याची व बज्याबाची भेट होणार. भेटी जाल्यानंतर चौकी वगैरे उठवितील यैसे आहे. राजश्री धोंडोबा आपा पुरंधरे बज्याबास जामीन जाले आहेत. अडीच लक्ष रुपये त्याचा खंड जाला. प्रस्तुत बज्याबा आपले वाड्यात आहेत पुढे त्याजकडील जे वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत. त्याजला कासीकडील इंग्रजाचे पत्रे आली. ते पत्रे कारभाऱ्याकडे धरली आली पत्रे फाडून त्याची चौकसी करणार. पत्राची चौकसी होऊन वर्तमान कळल्यावर लेखण केले जाईल. श्रुत होये श्रीमंत पर्वतीस देवदर्शणास गेले होते. दर्शण करून संध्याकाली वाड्यात आले. विदित होये श्रीमंतास होलकरानी लग्नप्रसंगात तीनच्यार पोशाक व हांती व घोडा व ज्यव्हायेर वगैरे दिल्हे व कारभारियास वस्त्रे वगैरे दिल्ही हे वर्तमान विनंतीपत्री लेखण केले होते त्याजवरून ध्यानास येईल. विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती

A. R. No. 185

२ रबिलावल ११९६ हिजरी
१५ फेब्रुवारी १७८२

पै॥ छ ९ रावल फाल्गुण शुध दशमी रविवार प्रथम प्रहर डाकेबरोबर पत्रे आली सन ११९६ हिजरी.

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता॥ छ २ माहे रबिलावल मु॥ पुणे स्वामीचे कृपावलोकनकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद

लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २६ माह सफर रोज रविवारी प्रात:काली विनंतीपत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान सिवरात्र म्हणोन श्रीमंत व नाना वगैर पाशाणास दोन कोस देवदर्शनास गेले होते. दर्शन करून संध्याकाली वाड्यात आले. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला न होता. विदित होये. छ २७ रोज सोमवार इंग्रजाचे वकील येथे आहेत. पहिले त्यांचा येकदोन खलवत जाला त्याचा भाव पूर्वीच विनंतीपत्री लेखन केला होता त्याजवरून ध्यानास आले असेल. प्रस्तुत आठपंधरा दिवस जाले त्यांचे काही खिलवत जाले नाही. उभयेपक्षीही मुदे भारीच. तेव्हा राजकारण होणे कठीण आहे. वकीलानी ममईस पत्रे लिहिली आहेत त्याचे उतर प्रतिउतर काये येऊन जावसाल होईल हे पाहावे परतु इग्रजाचे राजकारण होणे दीर्घसूत्रावर आहे. श्रुत होये. हैदर नाइकाकडील वकील होलकराचे येथे लग्नास गेले होते. नाईक मजकुराकडील आहेर वकीलानी होलकरास येणे प्रो। केला. वस्त्रे व येक मोत्याची कंठी व येक सिरपेंच या प्रो। आहेर केला. आहेराचा मुबादला होलकर नाईक मारास वस्त्रे वगैर जवाहराचे डागिने येकदोन पाठविणार. श्रुत होये. दरबार वगैर जाला होता माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये छ २८ रोज मगलवार राजश्री मानाजी फांकडे हे इकडे बालेघाटाकडे होते. तेथून से दोनसे राउतानसी निघोन अजठ्याचे घाटाखाले फरदापुराजवल खांदेश प्रांती डोंगरात वशागडावर भिल वगैर मेलऊन खूळ केले हे पूर्वी विनतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. त्यास फाकडे मजकूर याणी से दोनसे राऊत व भिल वगैर पाचसातसे माणसे मेलऊन वशागडावर खूळ केले आहे त्याचे पारपत्यास येथून दोनतीन पागा मिळून पांचसातसे राऊत पाठवावे येसा निश्चये जाला आहे. येका दो दिवसानी पागा रवाना होणार. रवाना जालिया लेखन केले जाईल. दुसरे, फाकडे मजकूर याणी खूळ केले म्हणून त्याचे पारपत्यास

शहरीहून सुभ्याकडून कांही धौस गेली यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये. राजश्री बज्याबा पुरधरे येथें आले हे येकदोन विनतीपत्री लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असल. बज्याबाची व श्रीमंताची व कारभारी वगैर यांची अद्याप भेट जाली नांही. अद्याप त्यांजवर चौकीपाहरा आहे. जामनी वगैरचा फडशा जाल्यावर त्यांजवरून चौकी उठवावी यैसा निश्चये जाला आहे. श्रुत होये. छ २९ माहे सफर रोज बुधवार श्रीमंत पंतप्रधान व नाना जेजुरीस व मोरेश्वरास व जोगाईचे आब्यास व सिध्धटेकास वगैर देवदर्शनास जाव. सर्वत्र देवाचे दर्शन करून पधरा दिवसात पुण्यास यावे यैसी यौजना जाली आहे छ २ माहे मजकुरी शुक्रवारी दो प्रहरानंतर निघणार यैसा निश्चये आहे. निघाल्यावर लेखन केले जाईल. श्रुत होये. हैदर नाइकाकडून वर्तमान आहे की नाईक मजकुरा-सी व इंग्रजासी चिनापटणाकडे मोकाबला आहे. परस्परे लढाईही होत असते. उभयेंपक्षीही जमाव भारी आहेत यैसे वर्तमान आहे. श्रुत होये. राजश्री कृष्णरावजी माहे मजकुरी येजमानसाहेबाचा निरोप घेऊन येथे येणार यैसी वदता आहे. श्रुत होये दरबार वगैर जाला होता. माली व मुलकी वगैर कामकाज जाले. श्रुत होये. छ १ माहे मजकूर रोज गुरुवार श्रीमंत पंतप्रधान व नाना वगैर मुत्सदी मंडली श्रीजेजुरीस व मोरेश्वरास व सिध्धटेकास वगैर देवदर्शनास जांवे यैसा निश्चये जाला. सर्वत्र देवदर्शन करून दाहा-पधरा दिवसांत पुण्यात यावे यैसा निश्चये करून उदईक शुक्रवारी दो प्रहरानंतर श्रीमंत व नाना वगैर निघणार नानाचा निश्चये आहे की श्रीमंतासमागमे जेजुरीपावेतो जावे, तेथून आपण मेनवलीस कृष्णातीरास जाणार व श्रीमंत मोरेश्वर वगैरस देवदर्शनास जाणार यैसे ठरले आहे. उदईक शुक्रवारी मोहोर्त करून श्रीमंत व नाना निघणार. हरीपंत येथे राहणार. मजमदाराचे यथे लग्न आहे. तेही श्रीमंतासी व कारभारी यासी रदबदली करितात की लग्नप्रसंग करून दो चौ दिवसानी निघावे. त्यांचे येथे उदईक शुक्रवारचे लग्न आहे म्हणून ते रदबदली करितात परंतु श्रीमंताचा व नानाचा निश्चये

उदईक निघावयाचा जाला आहे. दो प्रहरानंतर निघणार. तयारी वगैर करितात. मोहर्त करून निघोन स्वार जाल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजश्री नाना हरिपंताचे डेरियास गेले होते. उभयेताचा खलवत जाला. खलवत होऊन नाना आपले घरास आले. खलवताचा भाव यैकिल्यात आला कीं उदईक शुक्रवारी छ मजकूर माहे मारी दो प्रहरानंतर श्रीमंत पतप्रधान व नाना वगैर बाहेर निघोन जेजुरी वगैर देवाचे दर्शनास जाणार व हरीपंत येथें राहणार. श्रीमंत वगैर स्वार जालिया लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजश्री धोडोबा आपा पुरंधरे, बज्याबाचे चुलते, ते बज्याबास जामीन होणार होते. त्यांचेच विद्येमाने बज्याबा आले. त्यांस दोनतीन दिवस समाधान वाटत नव्हते. आज धोडोबा आपा पुरंधरे शांत जाले. बज्याबास सुतक आहे. श्रुत होये. शक्रमनाचे तील शर्कायुक्त सादर केले ते पावले. तील पावले, अज्ञापत्रे नव्हती. तील बहुत प्रीतीकरून स्वीकारिले. सदैव आज्ञापत्री परामृश होत असावा. बहुत काय लिहिणे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 186 — ३ रबिलावल ११९६ हिजरी

१६ फेब्रुवारी १७८२

पैा छ १० माहे रबिलावल संन ११९६ हिजरी रोज शेनिवार घटका रात्री डांकेवर मै दारोगा हरकारा.

श्रीनिवास ११४

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार विनती उपरी येथील वर्तमान ता छ ३ माहे रबिलावल फाल्गुण शुध चतुर्थी शनिवारपर्यंत वास्तव्य पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ २ माहे मारीं हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र डांकेवर रवाना केलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें

असेल सांप्रत अखबारेसहित अर्जी व पृथक पत्रीं येथील वर्तमान लिहून स्वामीचे सेवेसी पाठविलें आहे. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रे सेवेसी पाऊन वर्तमान श्रुत होईल हैदरआलीखानांचे वकीलासी व उभयता कारभाऱ्यासी छ २ माहे मारचे रात्रीस व छ ३ शनिवारी येकांत बहुत जाहला. कोण्ही स्नेहिताचे मुखं खिलवतेचा खुलासा यैकिला कीं मुंबईकर इंगरेजाचा वकील उदेष्टेण ज्वाबसालाकरिता आला आहे. त्यास निश्चयरूप रुखसत करावें व कृष्णराव बल्लाळ यांस हुजूरीहून बोलाऊन आणावें, दारमदाराचा ज्वाबसाल सर्वथैव इंगरेजासीं न करावा येविषईचा निश्चय कारभाऱ्यांपासून वकीलानी करून घेतला आहे. बालाजीपंत फडनीस मेनवलीहून आल्यानंतर जें आमलांत येईल व पुन्हा तहकीक वर्तमान कळेल तें हुजूर व स्वामीस लिहून पाठवीन मौजे मधळवाडीचे दहकचे यैवजीं व जमीदाराचा हक रुसूम त्यास न देतां श्रीमंतास द्यावा या दोन्ही बाबतीचे यैवजावर पांचसे रुपये हवल माहावत पागे यास रुपये देणे म्हणोन कारभाऱ्यानी वरात सेवकावर केली याचा विस्तार पृथक पुरवणींत लिहिला आहे. जमीदार जबरदस्तीनें स्वार प्यादे पाठऊन हक रुसूम नेत आहेत व दहकचे रुपये रयतीस सिवाय जमाबंदी मागितल्यास पळून जातात या अर्थी येन मालात द्यावे व दोनच्यार वेळा पटी जाहली. परंतु सेवकास तगादा जाहला नांही. सांप्रत तगादा जाहला या अर्थी रुपये व इनामी सनदा राजश्री बालाजीपंत नाना व हरीपंतासमीप नेऊन देतों. सारांश, हुजूरचे लोकांचा उपयोगी कांही नाही याकरिता बेगरजीनें उपेक्षा करीत आहेत पुरवणीपत्रावरून वर्तमान सेवेसी श्रुत होईल व चिरंजीवही विनती करतील. बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

— —

पौा छ १७ माहे रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज शनिवार.

श्रीनिवास

पुरवणीपत्र श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी विनंती जे सेवक हुजूरचे तरफेनें सतराअठरा वर्षे श्रीमंत पंतप्रधानांचे सेवेंत

आहे. वैकुंठवासी माधवराव कृपा करीत होते व त्या समयापासून अजीपर्यंत कारभाऱ्यांची कृपा चितापासून होती. राजश्री कृष्टण-रावजीनी हुजूरचा इनायननामा मुतजमनतलब यावा याकरितां चिरजीव राजश्री राय रघोतमराव यांचा गौरव कोणते प्रकारें करून चिरजीवास हुजूर मार्गस्त केलें हे रावजीसच विदित. हुजूर गेल्यानंतर रावजी पंतप्रधानांचे नौकर असून हुजूरचे येकनिष्ठ याकरितां रावजीनी चिरंजीवाचा परित्याग करून आपले मसलहतीतून खारिज केलें व रावजीस व येथील कारपरदाजांस स्पष्ट उमजलें कीं हैबतराव गोपाळ यांसी आम्हांस कांहीच गरज नांहीं व सेवकाची रीत येक-निष्ठतेची, दुरुई नाही. येक हुजूरचीव दौलतख्वाहीचें लक्ष व हुजूरचा नफा होऊन पतप्रधानांची सेवा घडावयाचें जे काम त्याजविषई पूर्वी बहुत वार सेवा केली व सांप्रत कृष्टणरावजीस इनायतनामा येण्याचा उपाय करून रावजीस हुजूर नेलें हें सर्वत्र प्रसिध. परंतु येथील कारपरदाजास स्पष्ट उमजलें की हैबतराव यांजवर रियायत करावयाचें प्रयोजन नांहीं छ ८ माहे मारी ‹पतप्रधानासमागमें जावयाकरिता सेवक सिधता करून जावयाचे उद्योगात. या संधीत मुधोळवाडीचे दहकाची वरात पांचसे रुपयाची सेवकाचे नावं जाहली हें वर्तमान कळले व फडनीसाचे कारकुनानीं सेवकाचे गुमास्त्यास बोलाऊन सांगितलें व अस्तमानी हवल माहावतानें वरात व माणसे पा-ठविलीं कीं रुपये बरातेप्रमाणे बारगीर लोकांचा तगादा सख्त याकरितां राजश्री हरिपंताकडें चिरजीव केशवराव यांस पाठविलें व निरोप पाठविला कीं मौजें मुधोळवाडी दरोबस्त गांव सरकारांत घेणें, सनदा माधारा आणून देतों. त्यावरून हरिपततात्यानी हवल माहावतास सांगोन पाठविले की बाळाजीपतनाना येजोपर्यंत तगादा न करणे. त्यावरून फडनीस येजोपर्यंत तगादा होणार नाही यैसें वाटतें. बाळाजी-पंतनाना व हरीपंत पुण्यास आले म्हणजे वरातेप्रमाणें पांचसे रुपये व इनामी सनदा रो हरीपंतास व नानास नेऊन देतों इतका किसा त्याह्मावयाचें कारण यैसे जे स्वामी प्रतिष्ठेनें आम्हास ठेवतील तरीच येथे प्रतिष्टा व हे लोक भीड वागवितील. यजमानसाहबांसमीप

आमची मातबरी व येतमाद नांही त्यापक्षी यानीं किमर्थ भीड धरावी हे विनंती.

पैा छ १० माहे रबिलावल रोज शनिवार घटका रात्री डांकेवर.

श्रीनिवास

अखबार लष्कर पंतप्रधान अज इा छ २ रबिलावल लगायत छ ३ माहे मार सन ११९६ हिजरी शनिवार.

श्री जेजोरी व मोरेश्वरचे यात्रेकरितां पंतप्रधान छ २ माहे मारी कूच करून थेऊरचे मुकामास जाणार बाळाजीपंत व हरिपंत पंतप्रधानाचे समागमें जात आहेत व मानाजी फाकड्याचे नबीकरिता दारकोजी निंबाळकर, पागे व खंडेराव त्र्यंबक वगैरे तीन हजार फौजेनसी जात आहेत याव्यतिरिक्त आवांतर वर्तमानासहित हुजूर अर्जी व अखबार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविले ते पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. सांप्रतचे वर्तमान दफेवार लिहिले आहे

छ २ माहे मार शुक्रवारीं अडीच प्रहर दिवस आल्यानंतर पंत-प्रधान आपले हवेलीहून पालखीत बसून स्वार जाहले व पुण्याहून दोन कोसाचे फासल्यानें मौजे वानवडीसमीप डेरे दाखल जाहले. बाळाजीपंत व हरीपंत पंतप्रधानांचे हमराह मुकाम मारी डेऱ्यास गेले. पंतप्रधान थेऊरचे मुकामास जाणार म्हणोन पूर्वील अखबारेंत लिहिलें होते. त्यास राजश्री बाळाजीपंतास मौजे निघोने म्हणोन पुण्यांहून आठ कोस पश्चमेस आहे तेथें माहापुरुष नवीन दोन वर्षा-पासून उत्पन्न जाहला आहे त्याचे दर्शनास जाणें जरूर व तेथोन सेनवलीसही जाण्याची जरूरी द्वितीय समध करीत आहेत म्हणोन सर्वत्र जनवदता याकरितां कितेक मातबर, निस्बत लक्ष्मणराव रास्ते यांनी बाळाजीपंतास विचारिलें जनचर्चा खरी म्हणोन उत्तर केलें सारांश, बाळाजीपंतास छ ४ माहे मार रविवारी निघोऱ्यास जाणें व हैदरअलीखानाचे वकीलासी बोलून खान मारीकडे पत्र लिहून पाठवणें याकरितां थेऊरास मुकाम करावयाची तजवीज मवकूफ करून वानवडीसमीप मुकाम केला.

छ २ माहे मार शुक्रवारचे रात्रीस लक्ष्मणराव रास्ते व नूरमाखान व नरसिंगराव वकील नि।। हैदरअलीखान लष्करांत बालाजीपंताचे डेऱ्यास गेले. हरीपंत व बालाजीपंत बइतिफाक उभयतां वकील व लक्ष्मणराव रास्ते यांसीं नव घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाहली. त्या उपरी रास्ते पुण्यास आले छ ३ माहे मार शनिवारीं हैदरअली खानाचे वकीलासी पुन्हां खिलवत करून दोन प्रहर दिवसानंतर बाला-जीपंतानी कूच करून निधोन्यास जावें व पंतप्रधानाचा मुकाम होऊन दोन प्रहर रात्रीं कूच करून जावयाची तजवीज सिध जाहली. छ ३ माहे मारीं पंतप्रधानांचा वानवडीसमीप मुकाम जाहला. हैदर अलीखानांचे वकील नूरमाखान व नरसिंगराव बालाजीपंताचे डेऱ्यास आले.

२

पुरवणी अखबार लश्कर पंतप्रधान छ ३ रबिलावल सन ११९६ हिजरी. तीनच्यार घटका खिलवत जाहली. त्याउपरी वकील मार पुण्यांस आले व बालाजीपंतानी कूच करून मौजे निधोन्यास सित्ध-पुरुषाचे दर्शनास गेले. छ मारचे रात्रीस पंतप्रधानांचे कूच होऊन वडकीचे घाटानें जेजोरीस जाणार. समागमें हरिपंत व पांचसात हजार फौज व दोन रहकले आहेत.

मौजे निधोनें, पुण्याहून आठ कोस तेथें श्री भैरवनाथ देव आहे. त्या देवाचा पुजारी गुरव, त्यानें बारा वर्षेपर्यंत अन्न न खातां दूध पिऊन देवाची सेवा व अनुष्टान केले. देव प्रसन्न होऊन जे बोलसील त्याप्रमाणे कार्य होईल म्हणोन स्वप्नांत देवानें सांगितलें. त्याउपरी वर्षपर्यंत निधोनचे राहणार लोकास चमत्कार आले या गोष्टीची चर्चा प्रसिध जाहली व पालखीनिसीन व हतीनिसीन लोक यात्रेस येऊन माहा-पुरुषाचें दर्शन घेऊन दोन महिने च्यार महिने राहत आहेत ज्यास संतान नांही त्यास पुत्र जाहले व रोग्यांचे रोग जात आहेत म्हणोन सर्वत्र लोक बोलत आहेत राजश्री बालाजीपंत फडनवीस यांस पुत्रसंतान नांहीं व स्त्रिया तीनच्यार शांत जाहल्या व सांप्रत जे स्त्री आहे ते

रोगग्रस्त याकरितां बालाजीपंत फडनवीस साल गु।। चिंचवडचे मुकामीहून तीनच्यारदां निधोन्यास गेले होते व त्याउपरी नेहमी कारकून व ब्राम्हण निधोन्यांत आहेत. सांप्रत बालाजीपत सिधपुरुषाचे दर्शनास गेले. शनिवार व रविवारीं ज्याची जे कामना असेल त्यास दाहाबारा महिने प्रति आदित्यवारी निधोन्यास येत जावे किंवा नेहमी राहांवे म्हणोन सागत आहे. शंभर मनुष्यात दाहापांचास चमत्कार येत आहे म्हणोन लोक बोलतात. प्रति आदित्यवारीं पांच हजार सात हजार लोक जमा होत आहेत.

मानाजी फांकडया तलुक वेताळासमीप वोस्वागडाचे आश्रयानें राहून पंतप्रधानाचे तालुकियांत ताखतताराज करीत आहे याकरितां छ ३ माहे मारीं दारकोजी निबाळकर वगैरे दोनअडीच हजार स्वार फाकडे माराचे तंबीकरितां रवाना जाहले.

बालाजीपंत फडनीस द्वितीय विवाह करावा याकरितां मेनवलीस जात आहेत. छ ७ माहे मारी लग्नतिथीचा निश्चय आहे म्हणोन तहकीक खारिज यैकिले.

कृष्टणराव बलाळांचे पुत्र गोविंदराव, भाचीचे लग्नाकरिता बारामतीस गेले आहेत.

पैा छ १० माह रबिलावल सन ११९६ हिजरी रोज शनिवार पटका रात्री डाकेवर.

A. R. No. 187 — ४ रबिलावल ११९६ हिजरी
२७ फेब्रुवारी १७८२

पैा छ १० माहे रबिलावल रोज शनिवार सन ११९६ हिजरी पटका रात्रीं मै डाक व दारोगा.

श्री

विनंती विज्ञापणा येसी जे येथील कुशल ता छ ४ माहे रबिवल मुा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्रा:थकाळी विनंती

पत्र सरकारचे डांकेसमागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित होईल. विनंतीपत्र प्राथःकाळी रवाणां केले. विनंतीपत्री लेखण केले होते की दो प्रहरा श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरीपंत वगैर मुहूर्त करून जेजुरी वगैर देवदर्शणास निघनार. त्यास दो प्रहरांनंतर श्रीमंत पंतप्रधान व नाना व हरीपंत वगैर स्वार घेऊन येथून कोस दीड कोस वानडीस मुकामास गेले. उदईक शणवारी मध्ये मुकाम करून रविवारी जेजुरीस जाणार या अर्थी येथून कूच करून वानोडीस गेले निश्चय ठेरला होता की श्रीमंत व नाना वगैर याणी जेजुरास वगैर देवदर्शणास जावे. जेजुरीहून नानानी मेणोवलीस जावे व हरीपंतानी येथे राहावे यैसे ठैरले होते. उप्रांतिक निश्चये जाला की नाना मणोलीस जानार. श्रीमंतासमागमे कोन्ही नाही या अर्थी हरिपंतानी श्रीमतासमागमे असावे. त्याजवरून हरिपंतही श्रीमतासमागमे कूच करून गेले. शृत होये. छ ३ माहे मजकूर रोज शणवार आज श्रीमताचा व हरिपताचा मुकाम वांनोडीवरच जाला. कुच्य जाले नाही. राजश्री नाना फडनीस कूच करून निघोन्यास गेले. तेथे देवदर्शणं करून परस्परे मेणोलीस कृष्णातीरास जाणार तेथे आपले स्वामगत लग्न करून दाहाबारां दिवसानी पुण्यास येनार. उदईक रविवारी श्रीमत व हरीपंत वगैर वानोडीहून कुच्य बारातेरा कोसाचे करून श्री जेजुरीस जाणार. जेजुरीहून साहा कोस मोरेश्वर आहे. जेजुरीस येकदोन दिवस राहून उप्रांतिक मोरेश्वरी गणपतीचे दर्शणास जाणार मोरेश्वरीं येकदोन दिवस राहून माघारा फिरून पुण्यास येनार. पाचसहा दिवसातच माघारा परतून येणार यैसे ठैरले आहे. येथून श्रीमत वगैर कुच्य करून गेले त्या वेळेस निश्चये होता की जेजुरी व मोरेश्वर व कुरकुंब व सिधटेक वगैर देवदर्शणे करून माघारा यावे. प्रस्तुत निश्चयात आणिले आहे की सिधटेकापावेतो न जातां जेजुरीस व मोरेश्वरास देवदर्शण करून पांचसहा दिवसात पुण्यास यावे. मग जेजुरी व मोरेश्वर करून पुढे सिधटेका पावेतो जातात किवा माघारा येतात हे पाहावे. विदित होये उदईक रविवारी कूच्य करणार. दो प्रहरांचे संधीस जेजुरीस दाखल होनार.

जेजुरीस येकदोन दिवस राहून मोरेश्वरी जाणार. मोरेश्वरी येक दिवस राहून श्रीमंत व हरीपंत वगैरे पुण्यास येनार यैसा निश्चये आहे. शृत होये. छ १ माहे मजकुरी पुण्याचे मुकामी नाना व हरीपंत याचे खिलवत होऊन दुसरे दिवसी कृत्य जाले. खिलवतात इग्रजाकडील वकीलास बोलाऊन आणिले होते इंग्रजाचे वकीलासी खिलवत जाला खिलवत होऊन इग्रजाचे वकील आपले डेऱ्यास गेले खिलवतास माधोराव सदासिव नवते. कारण की त्याची सूण शात जाली म्हणोन त्यास सुतक आहे. खिलवताचा भाव यैकिल्यांत आला की कारभाऱ्यानी इंग्रजाचे वकीलास पुसले की तुमची पत्रे ममईस गाडराकड गेली आहेत त्यास तीन वार होत आले अद्याप उतरे येत नाहीत याचा अर्थ काय? त्याजवरून वकीलानी उतर केले की आमची पत्र ममईस गाडराकडे गेली. गाडरानी आमचे पत्राचा भाव कलकत्यास लिहिला आहे. कलकत्याहून पत्रे गाडराकडे येतील त्या अन्वये गाडर मजकूर ममईहून आम्हांस लिहील यैसी सध आहे. ममईहून आमची उतरे आल्यानंतर आपणांस शृत करूं यैसे वकीलानी उतर केले परंतू उभयेपक्षी मुदे भारी आहेत. राजकारण होणे दीर्घसूत्रावर आहे ममई-हून त्याची पत्रे वगैरे आल्यारा काये वर्तमान ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल शृत होये. श्रीमंत उदईक रविवारी वानोडीहून कृत्य करून जेजोरीस जाणार. समागमे पांचसहा हजार फौज आहे. विदित होये. माहादाजी सिंदे आनंदीबाई निबाळकरीन इचे बधु त्यास आनंदीबाईनी आपले बंदोबस्ताकरिता सिंद्यास लिहिले होते की आमचे जाबसालाकरितां पुण्यास कोणास पाठवावे त्याजवरून सिंद्यानी राजश्री रायाजी पाा याजला कितिक कामे योजून व आनंदीबाईचे जाबसालास पाठविले. रायाजी पाा येथे येऊन दाखल जाले. सिंद्याकडील कागदपत्र दिल्हे व खिलवत वगैरे कितिक कामाविशी जाला. दुसरे, आनदीबाई निबाळकर याचे जाबसाला-विशी सिंद्याचे पत्रे कारभाऱ्यास दिल्हे व आनंदीबाईची पत्रे कार-भाऱ्यास होती ते रायाजी पाा याणी कारभाऱ्यास दिल्ही पुढे ये-विशीचे वर्तमान जे ध्यानास येईल ते लेखण केले जाईल. शृत होये

राजश्री मानाजी फाकडे यानी पाचसातसे स्वार व पाचसातस मनुश भिल वगैर मेलऊन अजठचाचे घाटाजवल वोशागडास खूल केले आहे. त्याचे पारपत्यास राजश्री दारकोजी निबालकर दि॥ पागा व रंगराव वोढेकर वगैर हजार दोन हजार स्वार रवाना केले. शृत होये. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 188

९ रबिलावल ११९६ हिजरी
२२ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनंती विज्ञापना येंगी जे यथील कुशल ता छ ९ माहे रैावल मुा पुण स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ६ माहे मजकूर रोज मगलवारी प्रात.काली विनंतीपत्र सरकारचे डाकेसमागम सेवेसी रवाना केले की श्रीमंतानी श्री जेजुरीस देवदर्शन केले, देवास वस्त्रे वगैर दिल्ही, जेजुरीहून कूच करून मोरेश्वरी गणपतीचे दर्शनास जाणार, दर्शन करून येकादा दिवसा पुण्यास दाखल होणार हे सविस्तर लेखन केले होते त्याजवरून श्रुत जाले असेल. तदनतर येथील वर्तमान प्रहर दिवसपूर्व येतां जेजुरीहून साहा कोसाचे कूच केले. मोरेश्वरी देवदर्शन करून मोरेश्वराअलिकडे दोन कोसावर पांडेश्वरी मुकाम केला. मोरेश्वरी देवदर्शन करून माघारा मुकामास आले उदईक बुधवारी लोणीस राहणार. गुरुवारी पुण्यास दाखल होणार. श्रुत होये छ ७ माहे मजकूर रोज बुधवारी श्रीमंतानी कूच केले. भापकराचे लोणीस येऊन मुकाम केला. मध्यें आंबीकर रामचंद्रपंत बाबा यांचे बागात घटिकाभर बसले होते त्यानी वस्त्रे वगैर श्रीमतास दिल्ही. तेथून स्वार जाले ते आमल्यास खंडेराव दरेकराचे घरी गेले होते तेथे घटकाभर बसले होते. दरेकरानी श्रीमंतास वस्त्रे व सिरपेंच दिल्हा व हरीपंतास वस्त्रे दिल्ही. तेथू(न) निघाले तो

मध्याकाली डेऱ्यास श्रीमंत वगैरे लोणीस मुकामास आले. श्रुत होये. छ ८ माहे मजकूर रोज गुरुवारी प्रहर रात्र मागील शेष राहतां श्रीमंतानी लोणीहून कूच साहा कोसाचे केले. पांच घटिका दिवसपूर्व येता महूर्तेनिसी पुण्यास आपले वाड्यात दाखल जाले व हरीपंत वगैरे बाहेर आपल्या डेरियास गेले. श्रीमंत आपले वाड्यात दाखल जाल्यावर तोफा वगैरेची सिलक केली श्रुत होये. वैशाखमासी श्रीमंताचे लग्नाचा निश्चये जाला सरंजाम वगैरे करितात. लग्नाचे पूर्वी सातारियास जाऊन राज्याची वस्त्रे घ्यावी यैसी योजना जाली आहे. दुसरा निश्चयें आहे की हुताशनी जालियावर पंचमीस स्वार होऊन नाशकाजवल गंगापुर आहे तेथे गोपिकाबाई श्रीमंताची आजी आहे तिचे दर्शन करून पुण्यास यावे. वैशाख मासी लग्न करून उपरांतिक सातारियास वस्त्रे घ्यावयास जावे यैसाही निश्चये आहे मग हुताशनी जालियावर पंचमीचे महूर्तेआधी श्रीमंत सातारियास जातात किंवा गंगापुरास बाईचे दर्शनास जातात हे पाहावे. मग जो निश्चये होईल तो सेवेसी लखन केले जाईल. परंतु हुताशनी जालियावर पंचमीस श्रीमंत सातारियास जातील आथवा गंगापुरास जातील यैसे आहे. मग काये निश्चये करितील ते लेखन केले जाईल. विदित होये. इंग्रजाकडील वकील येथे आहेत त्या पैा येक गोरा ममईस जाबसालाकरिता गेला आहे तो आद्याप माघारा आला नाही इंग्रजाचे वकीलानी ममईस व कलकत्यास पत्रे लिहिली आहेत तेथून उतर आल्यावर पुढे जाबसाल होणार यैसे आहे. श्रुत होये सिंदे हिंदुस्थान पाती आहेत शिंद्यास कासीचा राजा येऊन भेटला आहे सिंद्यास कासीचा राजा म्हणतो की पंचवीस लक्ष रुपये घ्यावे व कासीचे ठाणे इंग्रजापासून आमचे घेऊन द्यावे. सिंदे म्हणतात की गाऊण क्रोड रुपये द्यावे तुमचे कासीचे ठाणे आम्ही घेऊन देऊं यैसे सिंद्याकडील वर्तमान आले आहे. विदित होये. राजश्री नाना फडणीस मंणोलीस गेले आहेत ते छ १२ माहे मारी पुण्यास येणार. श्रुत होये होलकर वाफगावास आहेत. श्रुत होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. श्रुत होये. छ २७ माहे सफरचे आज्ञापत्र

डाकेसमागमे सादर केले ते छ ७ माहे मारी पावले. पावोन संतोश जाला सदैव याचप्रकारे आज्ञापत्रे सादर होत असावी. बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 189

११ रबिलावल ११९६ हिजरी
२४ फेब्रुवारी १७८२

श्री

पैा छ १९ रो सोमवार माहे रबिलावल संन ११९६ हिजरी डाकेवर मै दारोगा हरकारा.

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ ११ माहे रबिलावल मा पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ ९ माहे मजकूर रोज शुक्रवारी प्रात काली विनंतीपत्र सरकारचें डाकेसमागमे सेवेसी रवाना केले ते पावोन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजश्री केशोपंत दातार, नारो शकराकडील बागी होऊन गुलज्यारखानास मिलोन धूमधाम करीत होते. त्यांचे पारपत्यास पहिले फौजा गेल्या होत्या. केशोपंत सुरत प्रांताकडे होते. राजश्री चिंगोजी कदम, नारो शंकराकडील, यांसी व त्रिंबकराव नारायेण यासी नाखसी आहे म्हणोन कदम मजकूर येथे कारभारी यापासी आहेत. त्यास केशोपत दातार याणी चिंगोजी कदम यांचे विद्यमाने सूत्र लाविले की सरकारचा कौल व अभये आल्यास आम्ही येऊन भेटू. त्याजवरून केशोपत दातार यांस यावयाविसी कौल सरकारचा पाठविला. सरकारचे कौलावरून केशोपंत दातार येथे आले श्रीमतास विसाजीपत आठवले याचे विद्यमाने भेटले व हरिपंत वगैर यानी भेट घेतली येथे आहेत नारो शंकराचे जागीरी पौ केशोपंत दातार यास पाच हजार रुाची जागीर द्यावी यैसा करार जाला आहे. पांच हजार रुा ची जागीर त्यानी घेऊन स्वस्त असावे यैसे ठरले आहे श्रुत होये राजश्री बाजीराव बरवे इकून पूर्वी श्रीमंत राजश्री दादा-

साहेबाकडे गेले होते. तेथे त्यांची सोये न होता महेश्वरास ते अहिल्याबाई होलकरीन इजकडे गेले. बाईपासी बाजीराव बरवे आहेत. त्यास बाजीराव बरवे यांसहि येथे येण्याविसी सरकारातून कौल पाठविला आहे. तेही येथे येणार यैसे वर्तमान आहे. सटोजी भोसले व बाजीराव बरवे यैसे उभयेता मिळोन सुरतेकडे गेले होते. त्यास बाजीराव बरवे तो महेश्वरास आहेत. त्याजला तो कौल पाठविला आहे. सटोजी भोसले दाहापांच राउतानसी पळोन इकडे आले. कोन्ही म्हणतात कीं मानाजी फाकडे यांस भेटले. कोन्ही म्हणतात कीं येसाजी सिंदे याजकडे कोल्हापुराकडे गेले यैसे वर्तमान आहे. मागती त्यांजकडील वर्तमान तथ्य कळल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. छ १० रोज शनवार राजेश्री नाना मणोलीहून येका दो दिवसानी येथे येणार. श्रुत होये. वैशाख मासी श्रीमंताचे लग्न करावे यैसा निश्चये आहे. त्यास लग्नापूर्वी सातारियास जाऊन राज्याचे दर्शन घेऊन वस्त्रे घ्यावी, उपरांतिक लग्न करावे यैसी योजना आहे. नाना येथे आल्यानंतर हा सिध्धांत ठेरून हुताशनी होऊन पंचमी जाल्यावर श्रीमंतानी सातारियास कारभारी यासहवर्तमान राजवस्त्रे घ्यावयास जावे यैसी यौजना आहे. वस्त्रे घेऊन आल्यानंतर गंगापुरास नाशकाजवल गोपिकाबाईचें दर्शनास जावे, उपरांतिक लग्न वैशाख मासी करावे यैसी घटवटणा आहे. मग काये सिध्धांत होऊन प्रथम सातारियास जातात किंवा गंगापुरास बाईचे दर्शनास जातात हा निश्चये होऊन ठरल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. राजेश्री मानाजी सिंदे याणी पांचच्यारसे राऊत व पांचमातसे भिल वगैरे मेळवून अजंट्याजवल पांचसात कोसी वोशागडास खूळ केले आहे. त्याचे पारपत्यास येथून दोन हजार फौज गेली हे सविस्तर वर्तमान येकदोन विनंतीपत्री सेवेसी लेखन केले होते त्याजवरून ध्यानास आले असेल. त्यास मानाजी सिंदे याणी वोशागडास खूळ केले आहे. त्याचे पारपत्यास दोन हजार फौज पाठविली आहे. आणिकही पांचसातसे फौज पाठविणार. श्रुत होये. राजश्री बज्याबा पुरधरे यांस आणोन आपल्या वाड्यात ठेविले आहे. त्याजवर चौकी पहारा अद्याप त्यांजवर आहेच. बज्याबास येथे आणिले

त्याअर्थी मोरोबा फडणीस यांसही येथे आणून आपल्या वाड्यात ठेवावे यैसीही योजना करितात. परंतु मोरोबाचा संशये कारभारी याग विशेप आहे. त्याअर्थी मोरोबास आणावयाचा प्रकार दीर्घसूत्री परंतु त्यास आणावे यैसो अतस्ते वदंता आहे. मागती त्याजकडील वर्तमान कलल्यास लेखन केले जाईल. श्रुत होये. होलकर वाफगावास आहेत. शृत होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखन केले जाईल. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती छ २ माहे मजकूरचे आज्ञापत्र डाकेसमागमे सादर केले ते छ १० माहे मारी पावले. पावोन संतोश जाला. सदै (व) याचप्रकारे आज्ञा पत्रे सादर होत असावी हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 190 — १३ रबिलावल ११९६ हिजरी
२६ फेब्रुवारी १७८२

श्रीनिवास

पोष्य हैबतराव गोपाळ सां नमस्कार. विनती उपरी येथील वर्तमान ताा छ १३ रबिलावल, फालगुण शुध चर्तुदसी, भौमवासर-पर्यत मो। पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेप पुर्वी छ ११ माहे मारीं हुजूर आर्जी व अखवार व स्वामीचे सेवेसी पत्र पाठविलें तें पाऊन वर्तमान श्रुत जाहले असेल. सांप्रत हुजूर आर्जी व अखबार व पृथक पत्रीं अखबार स्वामीचे सेवेसी लिहून डांकेवर पत्रें रवाना केली आहेंत. दारोग्याचे विद्यमानें पत्रें पावतील व गुजरतील. गाडराकडील वकील उदेष्टेण यास रुखसत करितों म्हणोन येथील कारपरदाजानीं हैदरअली-खानास लिहून पाठविलें व नरसिंगराव नूरमाखानांसी करार केला आहे. परंतु हुताशनोचे उत्सहाकरितां पांचसाहा दिवस जरूरी कामाविनरिक्त दरबार होणार नांहीं. त्याउपरी जें कर्तव्य अमलांत येईल ते सेवेसी व हुजूर लिहून पाठवीन. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ ११ रबिलावल लगायत छ १३ माहे मार सन ११९६ हिजरी मंगळवार.

गोपिकाबाईचे भेटीकरितां पंतप्रधान नासिकास जाणार म्हणोन चर्चा होती परंतु जात नांहींत व बालाजीपंत मेनवलीस गेले आहेत ते लग्न करीत नांहीत व छ १२ माहे मारी पुण्यास येणार व हैदरआलीखानानें कारपरदाजास व नूरमाखान व नर्सिगराव वकीलास पत्र पाठविलें आहे कीं इंगरेजाकडील वकील उदप्टेण आला आहे त्यासी दारमदार हरगिज न करणे याप्रमाणें हरीपताचे जबांनी व अवांतर वर्तमानासहित पत्र स्वामीचे सेवेसी व हुजूर अखबार पाठविली ते पाऊन वर्तमान श्रुत जाहलें असेल. मांडनचे वर्तमान दफेवार लिहिलं आसे.

बालाजी जनार्दनानीं मेनवलीस अनुष्ठान करविलें होतें. अनुष्ठान समाप्तीनंतर होम व ब्रांह्मणभोजन व दक्षणा देऊन पत मार छ १२ माहे मार मंगळवारीं पुण्यास आले.

पंतप्रधानानीं पेशवाईची वस्त्रें सातारेकर राज्यापासून कारपरदाजास पाठऊन पूर्वीच आणविलीं आहेत परतू राज्याची भेट जाहली नांहीं याकरितां छ २१ माहे मारीं पंतप्रधान कारपरदाजासहित सातान्यास जात आहेत म्हणोन खारिज चर्चा सर्वतोमुखं येकिली आहे. कारपरदाजासमीप वर्तमानाचा शोध घेऊन माधाऊन तहकीक लिहून पाठवीन

हैदरआलीखानाकडील ताजे वर्तमान आले नाही. कालापेठ-नजीक आरकाटेसमीप खान मार आहे व फरासीसाकडील जमीयत येणार त्याची इंतजारी आसे म्हणोन वकीलांचे जबानी येकिले.

माहदाजी सिंदे दतियासमीप आहेत. इगरेजाकडील वकील इंद्रसेन मारनुलेसमीप आला आहे तो गोहदकर जाटाचे विद्यमाने सिंदे मारासी दारमदारकरितां कांहीं ज्वाबसाल करीत आहे म्हणोन खारिज येकिलें.

गणेशपंत बहिरे कोंडाईबारीचे घाटाखाले हळदवणासमीप व इंग्रजांची पलटणें दोन व फतेसिंग गाइकवाडाची फौज सोनगडाचे जिल्ह्यांत आहे. गणेशपंताचे हजारबारासे स्वार सुरत प्रांतात दौडे-

२

पुरवणी आखबार पुणें छ १३ रबिलावल सन ११९६.

स गेले होते. सुरतेहून इगरेजांकडील लोक मुकाबल्यास आले तेसमई गणेशपंताचे लोकांनी दाहाबारा घोडीं इंगरेजाकडील पाडाऊ करून आणिलीं म्हणोन गोविंदराव कृष्टण यांचे जुबानी यैकिलें. याचे बरखिलाफ खारिज यैकिलें की इंगरेजाकडील लोकानीं दाहाबारा घोडीं गणेशपंताकडील पाडाऊ करून नेलीं.

मानाजी फांकड्या तलुक वेताळवाडीसमीप वोसागडचे आसाऱ्यानें आहे. त्याचे तंबीस पंतप्रधानाकडील सरदार दारकोजी निंबाळकर वगैरे दोन हजार स्वार गेले आहेत म्हणोन पूर्वीं लिहिलें आहे. सांप्रत यैकिलें कीं सुभानराव जाधवाचे तीनच्यारसे स्वार फांकडे मागाचे तंबीस गेले होते. परस्पर लढाई जाहली. जाधवाकडील लोक पसपा जाहले व पांचसात घोडीं व माणसें ठार जाहलीं व कांही लोक जखमी जाहले. फांकड्या मार भिल वगैरे जमीयत मेळऊन पंतप्रधानाचा तालुका ताख्ततराज करीत आहे व हरयेक गांवास चिठी घासदाण्याची रघुनाथराव यांचे निसबतीची करितो म्हणोन यैकिलें. दारकोजी निंबाळकर वगैरे कांसारबारीचा घाट उतरोन गेल्याचे वर्तमान आलें.

A. R. No. 191

१४ रबिलावल ११९६ हिजरी
२७ फेब्रुवारी १७८२

श्री

विनती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल ता छ २४ माहे रौवल मु ॥ पुणं स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वामंद

लेखनाज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेषे येथील वर्तमान छ ११ माहे मजकुरी रोज रविवारी प्राथकाळीं विनंतीपत्रें सरकारचे डांकें-समागमे सेवेसी रवाणां केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान विदित जाले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान श्रीमंतानी वाड्यात वाघ व हांती वगैरे आणविले होते. दोन घटका वाघाचा व हांतीचां तमाश्यां केला. पाण्यातील सुसर धरून आणिली होती ती वाड्यात श्रीमंताकडे आणिली होती. श्रीमंतानी त्या सुसरीवर वाघ घालविला. वाघाणी सुसर मारिली. यां प्राणे दोन घटका तमाशा जाला. उप्रांतिक घोडी वगैरे श्रीमंतानी वाड्यात फिरविली शृत होये. (उ)दईक नाना पुण्यात येऊन दाखल होनार विदित होये. छ १२ रोज सोमवार नाना मेणोलीस गेले होते. दो प्रहरां पुण्यास येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. मेणोलीस नाना आपले लग्न करणार यैसे वर्तमान होते. त्यास लग्न रहित होऊन नानानी लग्न केले नाही पांच दिवस मेणोलीस होते. कृष्टणाश्नाणं वगैरे करून मेणोलीहून दो दिवसा नाना येथे येऊन दाखल जाले मेणोलीहून पांच कोस राये किला आहे. किला पाहाण्यास गेले होते. किला पाहून मागती मेणोलीस आले. पांचच्यार दिवस राहून पुण्यास आले. शृत होये. श्रीमंताची व कारभारी वगैर याची वदंता आहे कीं साताऱ्यास राज्याचें दर्शणास जानार. दर्शण करून वस्त्रे घेणार यैसे वर्तमान आहे परंतु अद्याप निश्चये नाही. नाना आले. नानाचे व हरीपंताचे विच्यारे साताऱ्यास जावयाचां योग टैरल्यांस लेखण केले जाईल. विदित होये. हैदर नायेकाकडील पत्रे आली. पत्राचा भावगर्भ कळल्यात आला नाही. कळल्यास लेखण केले जाईल. नाईक मजकुरासी व इंग्रजासी राह रूबकार आहे यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. छ १३ रोज मंगलवार. श्रीमंताचें लग्न वैशाख मासी आहे. लग्नाचे सरंजामाकरिता तमाम माहाल्लोमाहाल चिटिया करितातं व पुण्यातही सरंजाम करितात. ममधाची यौजणां राजश्री परशरामपंत मिरजकर याची कन्या आहे. दुसरे, नासककर कोन्ही दीक्षित आहेत त्याची कन्या आहे. मग कोणते मुलीचा निश्चये होईल हे पाहावें. शृत होये. सिद्याकडील रायाजी

पा व रामजी पा नानाकडे आले होते. नानाचा व त्याचा खिलवत जाला. खिलवताचा भाव यैकिल्यात आला कीं मिद्यास श्रीमंताचे लग्न वगैरचा मजकुराची पत्रे लिहिनार. विदित होये. अजंट्याजवल वोशागडावर मानाजी सिंदे याणी खूळ केले आहे. त्याजवर येथून फौज गेली आहे. वाघुलीकर जाधव याची पागा अधीच मानाजी सिंदे याचे पारपत्यास गेली आहे. त्या पागेसी व मानाजी सिंद्यासी लढाई होऊन जाधवाकडील दोनतीन घोडी त्याणी नेली यैसे वर्तमान आहे. मागती त्याजकडील वर्तमान आल्यास लेखण केले जाईल. शृत होये. राजश्री गनेशपंत बेहेरे कोडाईबारी उतरून खाले गेले आहेत. तें सोनगडाजवल इंग्रजाची पलटने दोनतीन व फतेसिग गायेकवाड याची दोन हजार फौज आहे. त्यासी व गनेशपंत बेहेरे यासी लढाई होनार यैसे वर्तमान आहे. शृत होये. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 192 २८ जमादिलाखर ११९६ हिजरी

१० जून १७८२

३

श्रीनिवास

अखबार पुणें छ २८ माहे जा॥लाखर सन ११९६ हिजरी.

येशवंतराव नाईक निबाळकर दहींगावकर यानें फौज जमा करून करमाळे वगैरे तालुकियात कितेक मातबर मकानें लुटली व मुलूक नाराज केला. त्याचे तंबीकरितां हुजूरीहून खौलत जंग बहाद्दर नंई जाहलें तेंम-मई नाईक मार पळोन दहींगावचे आसऱ्यास येऊन राहिला. खौलत जंग बहाद्दरनी पंतप्रधानांचे कारपरदाजास पत्र पाठविलें की नाईक पुन्हां शरारत याप्रमाणें न करी व त्याजसमीप कोण्ही लोक मुनाफिक न व्हांवे याप्रमाणें ताकीद प्रखर करावीत. त्यास कारपरदाजांनी जाहिरा येशवंतराव नाईकास पत्र पाठविलें व त्यानेंही प्रत्योत्तर लिहिलें कीं या उपरी आपण सरकारआलीचे तालुकियास उपसर्ग लावणार नांही. परन्तु नाइकास प्रखर चितापासून ताकीद केली नांही व परशरामपंत मिरजकर दहीगावचें जवळपासून गेले परंतु त्यांनी उपेक्षा केली सांप्रत

वर्तमान कोण्ही मातबराचे मुखें यैकिलें कीं यशवंतराव नाईक व मानाजी फांकडे व बाजीराव बरवे यानीं पंतप्रधानाचे कारपरदाजासी अंतस्थ यैक्यता केली व यांचे इतल्यानें फौज जमा करून सरकारआलीचे तालुकियांत जेथवर मकदूर होईल तेथवर धामधूम करून मुलूक मारावा व खंडणी घ्यावी व इकडील कारपरदाजांचें अंग किमपि दाखऊं नये. किंबहुना कारपरदाजाकडून हजारपांचसे फौज त्याजवर तई होईल. परंतु अतरंगी यांचेच आश्रयानें येशवतराव वगैरे सरकारचे तालुकियांत हगामा करणार. यैकिल्याप्रमाणे लिहिलें असे. याप्रकारचे वर्तमान पुण्याकडील अखबारनविसानी लिहिलें म्हणून हुजरीहून जिवाजीपंतास न कळावें म्हणोन विनंती आहे हे विनंती

पैा छ १० माहे रजेब सन ११९६ हिजरी मगळवार साई-काळ मै डांक सरकार.

A. R. No. 193

१५ शाबान ११९९ हिजरी
२३ जून १७८५

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी

श्रीनिधास

वडिलांचे सेवेसी अपत्यें रघोत्तमरायानें चरणारविंदी मस्तक ठिऊन सा। नमस्कार विज्ञापना जे येथील वर्तमान ता। छ १५ माहे शाबान ज्यष्ठ वद्य प्रतिपदा गुरुवासरपर्यंत मुकाम पुणे वडिलांचे आसीर्वादेंकरून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ९ माहे मारीं सरकारचे डांकेवर हुजूर अर्जी व आखबार व वडिलांचे सेवेसी विनतीपत्र नवाब मुषीरुलमुलक बहादुराचे पत्रासहित पाठविले तें व त्यानंतर छ १८ रोजी प्रातःकाळी तैनाती जोडीसमागमे विनतीपत्र पाठविलें तें येसी दोन्ही पत्रें पाऊन वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ १५ माहे मारपयत यैकिलें व जालें वर्तमान लिहून

सांप्रदायाप्रमाणें पत्रें सरकारचे डांकेवर रखमाजी नाइकाचे विद्यमाने रवाना केली आहेत. दारोगे हरकारें सेवेसी प्रविष्ट करतील. आसिर्वादपत्र तैनाती जोडीसमागमें छ २६ रजबचें व सरकारचें डांकेंवर छ १ माहे शाबानचें पाठविलें तें छ ९ माहे मारीं पावलियाचें उतर छ १४ रोजी जोडी रवाना जाली त्याजसमागमें लिहिलें आसे. त्यानंतर छ २ माहे मारचे पत्र तैनाती जोडीसमागमें पाठविलें तें आजच छ १५ रोजी पाऊन बहुत संतोष जाला. माहाराव निंबाळकराकडील वाजबुलअर्ज दस्तखत होऊन आली त्याची नकल पाठविली ते पावली. सविस्तारें छ १४ रोजी लिहिलें आहे त्याजवरून श्रुत होईल. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञाप्ती.

पै॥ छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ ९ माहे शाबान लगायत छ १५ माहे मार सन ११९९ हिजरी.

पूर्वी छ ८ माहे मारपर्यंत अखबार लिहून छ ९ रोजी सरकारचे डांकेसमागमें पत्रें पाठविली तें पाऊन वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ १५ माहे मारपर्यंत यैकिलें व जालें वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेंवार लिहिलें आसे.

फतेआलीखानाचे जमीयतीपैकीं पैदल व तोफा नरगुंद्याचे माहासऱ्यावर आहेत. सवार वगैरे जमीयत धारवाड प्रांतीं राहून पंतप्रधानाकडील तालुका कृष्टणेपार आहे तेथें हंगामा करीत आहेत. जमखंडी व यादवाड व मुरगुड वगैरें मकाने घेतली व शाहापूर बेळगांवचा किला घेणार म्हणून कारभारी यांस बातमी आली. त्याजवरून छ २ माहे शाबानी शाहापूर बेळगांवचे किल्याचे बंदोबस्तीस च्यार तोफा कारभारी यांणी पाठविल्या आहेत. कृष्टणेस पूर नसल्यास तोफा शाहापुरास जातील.

कासीपंत नामें हजार दोन हजार गाडदी व तोफा च्यार घेऊन गणेशपंताकडे गेले होते. त्यास कासीपंताकडील गाड्यापैकीं च्यार पांचसे गाडदी फितूर करून फतेआलीखानाचे जमीयतीत गेले म्हणून यैकिलें.

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९.

२

मुधोजी भोंसल्याचे रुखसतीचा निश्चय नांही. बाळाजीपताचे जुबानी कळले कीं येका दो दिवसात छावणीस राहण्याचा किंवा जाण्याचा निश्चय होईल यैसे छ १३ माहे मारी बाळाजीपंत सेवकासी बोलले.

हरिपंतास दर्दगिरफ्त आहे. या दिवसात शूळ क्षणक्षणा विशेष होत असतो औषधी व दैवी उपाय बहुत करितेत परंतु आराम होत नाहीं. बाळाजीपंत बहुत चिंता करीत आसतेत.

हरिपंताचे घरास छ ११ रोजी मुधोजी भोंसले व छ १२ रोजी तुकोजी होळकर व छ १३ रोजी बाळाजीपंत गेले होते. छ १३ रोजी बाळाजीपंतासी व हरिपंतासी खिलवत येक प्रहरपर्यंत जाली.

कार्तिकस्वामीचे मूर्तीची स्थापना करावयाकरिता छ ९ रोजी राव पंतप्रधान पर्वतीस गेले होते स्थापनेचे ससई मूर्ती भंगली यास्तव स्थापना न करितां माघारा आपले हवेलीस आले

पुण्यांत हवेल्या आहेत त्याची खानेसुमारी कारभारी यानी करविली आहे खानेसुमारी जाल्यानंतर हवेलीचे किंमतीप्रमाणे पटी करून घेणार म्हणून यैकिलें.

कृष्णराव बल्लाळ यांस पुण्याची हवा मवाफिक न करीत नांही व सध्या मसलहतही दरपेश नाही म्हणून राव मारर बारामतीस जाणार आहेत छ १५ रोजी मुधोजी भोसले हरिपंताचे हवेलीस आले होते. च्यारपांच घटका बसले होते. बहुधा राव पंतप्रधानाची रुखसत देविती यैसे हरिपंत बोलले म्हणून यैकिलें.

किनूरकर जमीदारापासून गतवर्षी परशरामपंतानीं पेशकश घेतली होती व जमीदार मार राव पंतप्रधानाचे स्नेहात होता. सांप्रत वर्तमान यैकिलें की फतेअलीखानाने जमीदार मारासी पैगाम केला. दरमाल तीन लक्ष रुपये पेशकश देणे. अथवा पांचसे सवार व तीन हजार जमीयत पयदल घेऊन नौकरीस येणें जमीदार मारानें नौकरी करणे कबूल केले व खान माराचें समतत मिळाला म्हणून यैकिले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 194 १६ शाबान ११९९ हिजरी
२८ जून १७८५

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी.

श्रीशंकर

विनती विज्ञापणा यैसी जे येथील कुशल तागाइत छ १६ माहे शाबान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद कुशल लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ ९ माहे मजकूर रोज शुकरवारी प्राथकाली विनतीपत्र सरकारचे डाकेबोार सेवेसी पाठविले ते सेवेसी पाऊन सविस्तर मजकूर ध्यानास आला असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी श्रीमंत व नाना वगैरे बागात गेले होते. च्यार घटका बागाची सैर करून उप रांतिक साइकाली आपले हवेलीत दाखल जाले व नाना आपले घरास आले श्रुत होये. चिमणलाल मुनसी गरडूर फिरंगी कलकतेवाले याजकडे वस्त्र वगैरे दऊन पाठविलें म्हणोन सेवेसी सविस्तर सेवेसी लेखण केले होते त्यास चिमणलाल पाच्यार दिवस कांही गुतियामळे राहिला होता. प्रस्तुत चिमणलाल स्वार होऊन कलकत्यास गेले विदित होये हुजूरहून खिलयेत व जवाहेर आले आहे ते नानाकडे रो गोविदराव कृष्ण व गोविदराव मामा घेऊन गेले होते. नानाही जवाहर अवलोकण केले अद्याप जवाहेर व खिलयेत वांटावयास नानाची आज्ञा जाली

नाही. खिलयेत व जवाहेर वगैरे वाटिल्यास सविस्तर सेवेसी लेखण केले जाईल. सिद्याकडील वर्तमान आहे की सिद्यानी पानशाही फर्मान कायेमुदौले यांचे नावे पाठऊन सुरतेस जप्ती पाठविली व कायेमुदौले यांजला पदच्युत केलें या प्रा वर्तमान आले. मागती येविसीचे वर्तमान ध्याणाम आलियां सेवेसी लेखण केले जाईल. रा हरीपंततात्या यानी नवी हवेली बांधली. त्यास त्या हवेलीची वास्तुशांत जाली परंतु तात्या अद्याप पहिलेच हवेलीत आहेत. शरीराची भावना दोन दिवस बरी व दोन दिवस शूळाचा उपद्रव असतो बाहेर दरबार वगैरेस कोठें जात नाहीत विदित होये छ १३ माहे मजकूर रोज मंगलवारी भोसले घाडगे म्हणोन सरदार मऱ्हाटे भोसल्याचे स्वकीय आहेत त्यांचे घरी मेजमाणीस भोसले आले होते. मेजमाणी होऊन उपरांतिक आपले डेऱ्यास भोसलें गेले विदित होये. छ १४ माहे मजकूर रोज बुधवारी कृष्णरावजी व गोविंदराव भगवंत रा। हरीपंततात्याचे वाड्यात आले होते च्यार घटका रावजी तात्यापासी बसले होते उपरांतिक रावजी आपले घरास आले. विदित होये रा। मुधोजी भोसले अद्याप येथेच आहेत. रुखसती जाली नाही व होळकरही येथे आहेत. सेवेसी श्रुत होये. छ १५ माहे मजकूर रोज गुरवारी भोसले हरीपंततात्याचे घरी आले होते. च्यार सा घटका भोसले तात्याचे वाड्यांत बसले होते. उपरांतिक साइकाळी स्वार होऊन आपले डेऱ्यास गेले विदित होये. पुढे जे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. विदित होये बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 195 (पो. ना.) २१ शाबान ११९९ हिजरी
२९ जून १७८५

पैा छ २१ माहे शाबान सन ११९९ हिजरी.

श्रीनिवास

पुा पत्र तीर्थस्वरूप राजश्री नाना स्वामी वडिलाचे सेवेसी

विज्ञापना जे आसिर्वादपत्रीं आज्ञा कीं श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीची सनद मौजे रायपूरची श्रीमंत राजश्री राजे रायरायां दियाननवंतजी तात्याचे नांवें पाठविली ते पावली. परंतु त्याजमध्ये इा तारीख अमकी ऐसे नांही. याचें कसे करावें? दुसरें, राजश्री रायसाहेब आपारायजीचें नांव दाखल नांहीं. त्यास तेथील पधत विदित नांही वाकफकारीने अपत्यानें केलें असेंल. उगऊन उतर लिहिणें म्हणून आज्ञा त्यास इा तारीख लिहिण्याचा सांप्रदाय नांही. जर जप्ती जाली असती तर तारीख लिहिणें जरूर होतें. त्यास यांचे दफ्तरी जप्तीचा अमल नाही. सबब कैलासवासी तीर्थस्वरूप स्वामीच यैवजी इतके लिहून सनद मवफी कायदा दफ्तरचे मुतसद्यानी दिल्ही याची चौकसी अपत्याने करून मग सनद घेतली धाकटे रायसाहेबाचें नांव दाखल नाही त्यास उभयतांचे नांवें सनद मागितली. राजश्री बाळाजीपंत नाना म्हणाले जागीरीचा अमल कैलासवासीप्रमाणें म्हटलें म्हणजे सहजच उभयताचा विभाग, प्रत्यक नांव न लगे यैसे म्हणाले. यास्तव संक्षप केला. राजवरही रायसाहेबाचे नांव दाखल असले पाहिजे ऐसी आज्ञा व्हावी, त्याचा उद्योग करीन हे विज्ञापना.

राजश्री बाळाजीपंत हिदवी(न)वीस सुनगो यर्ड्लांचे सरकारचें बहुशा घराम गेले आहेत. अपत्याचे तरफेनें राजश्री आनंदराव सभापती सेवेसी हजर आहेत. मजकडील विनतीपत्राचें प्रत्योतराची आज्ञा राजश्रीकडे होत आहे. वरकडही पत्रें लिहिण्याची आज्ञा राजश्रीस जाहल्यास रोजरोज हजर राहून पत्रें लिहिणे ते लिहीत जातील. माझे तरफेने सेवेसी आहेत त वडिलाचे संग्रहोचे जाणून अमर्यादायुक्त विनंती लिहिली असे हे विज्ञापना.

A. R. No. 196

२४ रजब १२०४ हिजरी
९ अेप्रिल १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल तागाइत छ २४ माहे

रजब, मु।। पुणे, स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे, विशेष येथील वर्तमान छ १७ माहे मारर रोज शनवारी दो प्रहरा दिवसा अखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीय प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस श्रीमताचे वाड्यात गेले. दरबार जाला. दोन घटिका अर्शेमाहालात बसोन माल्की मुलकी कामकाज जाले. नतर श्रीमत व मदारूलमहाम सातखणी वर गेले. दफ्तरचे दरकदार यास बोलाऊन मामलतप्रकरणी ताळेबंद वगैर कागदपत्र अवलोकण करून मागील दोन घटिका दिवस (राहता) दाखल जाहले तेथोन निघोन (अस्पष्ट मजकूर) विदित होये. छ १८ रोज रविवारी प्रथम दोन घटका दिवस येता. राजश्री हरिपत फडके याणी रा। गमाजी पाटील वकील नि।। गाइकवाड यासी बोलाऊन आणविल्यावर उभयेताचे खिलवत प्रहर सहा घटिका जालेनतर दहा घटिका दिवस येता, मारनिले आपले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार वगैर आले होते. दोन घटिका कामकाज जाले. राजश्री जोतयाजी जाधवराव वाडीकर आपले खासगत कामाकरिता आले होते एक घटिका मदारुलमहाम यासी बोलणे बोलोण नंतर पानदान विडे देऊन जाधव मजकूर आपले हवेलीस गेले. या उपरात मागील पाच घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस आपले वाड्यातून निघोन राजश्री हरिपत फडके याचे वाड्यात गेले तेथे रा। गमाजी पाटोल आल्यावर त्रिवर्गाचे खिलवत दोन घटिका जाले. नतर राजश्री बहिरोपंत मेहेंदळे आले. त्यासी एक घटिका भाषण करून, मागील दोन घटिका दिवस राहता मदारुलमहाम आपले घरास आले. खिलवताचा भाव राजश्री मानाजी गाइकवाड याजकडील बोलणे रा। गमाजी पाटील बोलावयासी येथे आले आहेत. जाबसाल शुरू जाला आहे. नमूदात आल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल श्रुत होये. छ १९ रोज सोमवारी मागील प्रहर दिवस राहता मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मामलेदार व दरकदार आदिकरून आले होते.

नंतर राजश्री बहिरो रघुनाथ मेहेंदले येऊन दोन घटिका बोलोण गेले. या उपरात राजश्री बाबा फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले, तो मागाहून रा। गमाजी पा। आले. त्यासी दोन घटिका बोलणे जाल्यानंतर मशारनिल्हे माघारा आपले घरास गेले. दफ्तरचे कारकून आले होते, तेव्हा नाशिक वगैरे माहालचे हिसेबाची चोकसी होऊन नंतर अस्तमित होता राजश्री नाना बेलबागात जाऊन आले. श्रीमंताची स्वारी घोडी फिरवावयासी मागील सहा घटिका दिवस शेष राहाता रमन्यात गेली होती. च्यार घटका तेथे घोडी फिरवून बो (का.फा.) ली त्यास आपले समक्ष दाणा चारऊन नंतर तेथोन माघारा निघाले ते साइकाली आपले वाड्यात दाखल जाले. हाजरत शाहासाहेब शहर आरंगाबादकर याजकडील अंगुराच्या डाल्या श्रीमंत व राजश्री नाना व हरिपंत फडके यास आल्या त्या पत्रासहित प्रविष्ट जाल्या. वरकड मुत्सदी परचुरे व पारसनीस व चिटणीस वगैरे याजला मालाबाद पाठवीत असतात त्या प्रो। आताही सर्वत्रास पावत्या जाल्या. शुत होये. छ २० रोज मंगलवारी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. अस्तमितपर्यंत मामलतसमंधी कामे जाली व पागा वगैरे सरंजामी लोक याच्या रोजमऱ्याचे याद्दीवरी तारखा करून दिधल्या. जेजुरी येथे चत्री पौर्णिमेचे दिवसी श्रीदेवाचे दर्शणास यात्रेचे लोक गडावर गेले होते. त्यास ईस्वरी इछा कैसी काये जाली तो तीनच्यारसे माणसे तेथे मृत्य पावली. अनर्थाचा प्रकार बहुतच जाला. अैसे अघटित जाल्याचे वर्तमान साग्रंतपे शजीचे अखबारी-

२

त सर्वेसी लेखण केलेच आहे. अैसीयासी येविसीचा शास्त्रार्थ राजश्री नाना फडनवीस याणी राजश्री ओयोशास्त्री आदिकरून शास्त्री याग विच्यारावयासी सागून ग्रंथातरीचे संमत ध्यानास आणिले. त्याजवरून राजश्री विठलपंत वाकेनवीस सरकारचे याजला जेजुरीस आज दो प्रहरा दिवसा रवाना केले. समागमे राहोटच्या व कनाता वगैरे सरंजाम दिल्हा आहे. तेथे आधी शांतिकविधी करून हावन करावे, व देवास अभिषेक व ब्रांम्हणसंतर्पन व दानधर्म विधियुक्त करून याप्रो धर्मकृत्य कार्ये करावी म्हणोन सागितले

आहे. त्याजप्रो मारनिले जेजुरीस करून माघारा येतील. शृत होये. छ २१ रोज बुधवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहाता श्रीमंताचे वाड्यात दरबार जाला राजश्री नाना फडनवीस आदिकरून मंडळी व मामलेदार व दरकदार असे आले होते. दोन घटिका भाली मुलकी कामकाज जाल्यावर सातखणीवर जाऊन पो नासिक वगैरे माहालचे तचकरियाची चौकसी जाली. नंतर राजश्री नाना (वा फा) च्यार घटिका दिवस राहाता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन तेथोन निघाले तो राजश्री परशरामपंत पटवर्धन मिरकर श्रीमंताचे दर्शणास आले मदारुल्माहम आपले वाड्यात येऊन औषध नित्याचे घेतले. रा कृष्णाजीपंत सेलूकर मामलेदार पो उमरखेड, भेटीस आले होते. त्यास विडे देऊन मार्गस्त केले. नतर बेलबागात जाऊन साइकाली आपले वाड्यात आले राजश्री भगवतराव नारायेण पारसनीस नाशकास गंगास्नाकरिता सिव्हस्त यात्रेस जातात सबब मारनिले याणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नतर साइकाली मदारुल्माहम याचे निरोपास आले होते. रा बाबुराव केशव कुटुंबासहवर्तमान नाशकास गेले. राजश्री तुकोजी होळकर याचे पुत्र राजश्री मल्हारराव होलकर हे आपल्या तीर्थरुपासी रुसवा करून महेश्वरी आले होते. तेथोन आंहिल्याबाईस न पुसता दोनतीनसे स्वारानसी निघोन जेजुरीस जातो म्हणोन इकडे आले. खानदेश प्रांती माहालोमाहाल घासदाणा पट्टीचे रो घेतले. चालीसगाव येथे तीन मुकाम होते तेथील घासदाणा घेऊन नंतर मेहूणबोकर याजवरून पुले परगण्यात गेले. पुढे थालनेराकडे किंवा चादवडीस पाहावे कोणीकडे जातात. त्याचे समजाविसीस रा रामाजी भले म्हणोन सरदार महेश्वरीहून रवाना जाले आहेत त्याची याची गाठ पडल्यावर माघारा जातील की जेजुरीस येतील हे न कले याप्रो वर्तमान आले होते. शृत होये छ २२ रोज गुरुवारी प्रथम दोन घटिका दिवस येता श्रीमंत घोडी फिरवावयासी रमन्यात गेले होते. च्यार घटिका तेथे घोडे फिरवावयाची शयेर करून प्रहर दिवस येता माघारा आपले वाड्यात आले. त्रितीय प्रहरी

मदारुलमाहम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व सुभे व मामलेदार आले होते. दोन घटिका जरुरियात कामे करून नंतर आपले वाड्यातून मागील साहा घटिका दिवसा निघाले ते राजश्री परशरामपंतभाऊ मिरजकराचे येथे गेले तेथे जाऊन उभयेताचेच खिलवत च्यार घटिका जाले. नंतर अतर पानदान वगैरे जाल्यावर मदारुलमाहम तेथोन निघोन आपले वाड्यात आले. साइंकालचे संध्यावंदन जाले राजश्री खंडोजी जाधव मोकासी गाडापुरकर सातारियास पागेमुधा कार्तिक मासी रवाना केले होते ते सांप्रत माघारा आले. सबब जाधव मार राजश्री नानाच्या भेटीस आले होते. त्याची भेटी जाल्यावर त्यास विडे पानदान देऊन मार्गस्त केले आणि आपण घटिका रात्रीस बेलबागात जाऊन दोन घटिका तेथे राहून तिसरे घटिकेस माघारा आपले वाड्यात आले. शृत होये.
छ २३ रोज शुक्रवारी पहिले दीढा प्रहरा दिवसा राजश्री रामाजी पाटील, वकील गाइकवाड याजकडील, मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आला राजश्री नानानी भोजन केल्यानंतर उभयेताचे बोलणे दोन घटिका होऊन मारनिले दो प्रहराचे संधीत माघारा आपले घरास गेले. मागील नव घटिका दिवस राहाता मदारुलमाहाम निद्रा करून उठिल्यावर भागानगरचे डाकेची पत्रे छ १८ माहे

३

मजकूरची राजश्री गोविंदराव कृष्ण याची आली ते राजश्री आपाजी कोंडाजी याणी मदारुलमाहम यास प्रविष्ट केली. राजश्री दाजीबा व लक्ष्मणराव फडके व राजश्री नाना असे त्रिवर्ग त्रमान पत्राचे अवलोकण केले. राजश्री हरिपंत फडके याची प्रकृत नीट जाहाली म्हणोन त्याजला बोलाऊन पत्रे पाहावयासी दिल्ही आणि मागील च्यार घटिका दिवस राहाता मदारुलमाहम आपले वाड्यातून निघाले ते अलीमरदाखा जादार गारदी याचा सरकारात चाकर आहे त्याचे येथे शादी म्हणोन पठाण मजकुराने बहुत वाजीदी केली होती. सबब त्याचे येथे गेले सेला व पागोटे त्यास आहेर केला. येक घटिका तेथे होते. तोपर्यंत अतर पानदान व नाच जाल्यावर तेथोन निघोन बेलबागात येऊन नंतर आपले वाड्यात एक घटिका दिवस

शेष राहता आले. तोपर्यंत राजश्री हरिपंततात्या व दाजीबा व लक्ष्मणराव फडके बसलेच होते. तेथे मदारुलमाहम जाऊन तीन घटिकापावेतो खिलवत जाले. मध्येवरती राजश्री बहिरोपंत मेहेंदळे याजला बोलाविले होते. या प्रो॰ बोलणे जाल्यावर फडके आदिकरून सर्वत्र आपलाले घरास गेले. टिपूकडील वकील वाईस आला आहे त्यास राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते येथे येण्हार त्याजसमागमे वकील मजकूर येईल तेव्हा बोलण्याचा भावगर्भ समजण्यात येईल. कनकगिरी येथील राज्याचा हाती तेथे विकावयासी आला होता. तो श्रीमंताचे सरकारात खरीदी केला. राजश्री नाना फडनवीस सिव्हस्थ यात्रेस गगास्ना(ना)स टोक्यास वैशाख मासी जावयाचा संकेत आहे त्यास स्वारी जाण्याकरिता शुध्धपक्षी अष्टमीचे महूर्तही विच्यारून ठेविले आहे व खास पागा वगैरे सरंजाम यास ताकिदही जाली आहे परंतु अद्यापि निश्चये जाला नाही. संध्धियत आहे ठरेल त्याप्रमाणे सेवेसी लेखण केले जाईल. मदारुलमाहम व राजश्री परशरामपत मिरजकर हे उभयेता शुध ८ स नाशकास जातात म्हणोन हेही वर्तमान आहे. शृत होये. याउपरी पुढे प्रसगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा साभाळ करणार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना

--- ---

A. R. No. 197

९ शाबान १२०४ हिजरी
२४ एप्रिल १७९०

श्री

विनती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल तागाईत छ ९ माहे साबान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे मजकूर रोज शनवारी त्रितीय प्रहरी अखबारपत्र सरकारचे

डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान रोज मजकुरी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व बहिरोपंत मेहेंदळे आले. उपरांत राजश्री रघुनाथराव पटवर्धन कुरदवाडेकर मदारुलमाहाम याचे भेटीस आले होते. दोन घटिका परस्परे भाषण होऊन मारनिल्हे आपले हावेलीस गेले नंतर राजश्री नाना व हरिपंततात्या व मेहेंदळे मजकूर याच खिलवत इग्रेजप्रकर्णी दोन घटिका रात्रपावेतो जाले याउपर सर्वत्र आपलाले घरास गेले श्रीमंताची स्वारी घोडी फिरवावयासी रमन्यात मागील साहा घटिका दिवस राहाता गेली होती. तेथोन माघारे येताना येक घटिका गारा पडल्या उपरांत पाऊस पडो लागला तैस्यात श्रीमंत आपले वाड्यात मागील दो घटिका दिवसा आले. मदारुलमाहाम साता घटिका रात्रीस आपले वाड्यातून निघोन काळ्या वावरात राजश्री सदासिवभट दाते याचे येथे कीर्तन श्रवण करावयाकरिता जाऊन अकरा घटिका रात्रीस माघारा आपले घरास आले. श्रुत होये. छ ३ रोज रविवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व मामलेदार वगैरे आले होते राजश्री हरीपंत फडके व मेहेंदळेही आले. मामलतसमंधी च्यार घटिका बोलणे दरकदार दप्तरचे याणी येऊन केले आली बाहादर याजकडील पत्रे व मेवेजात मथुरेचे मुकामीहून आली ते त्याजकडील कारभारी याणी श्रीमतास व मदारुलमाहाम यास पावती केली. राजश्री नाना व हरीपंत फडके, बहादराकडील पत्रे आली ते आस्तमितपर्यंत वाचीत बसले होते पत्राचा भावगर्भ त्याणी आपले खासगत फौजेचे वगैरे खर्चाचा मजकूर लिहिला होता गोसावी याची व सिंदे याची सफाई पूर्वीच जाली आता कामकाज एके विच्यारे करून होत असते म्हणोन लिहिले होते शहाजी भोसले आकलकोटकर पेशजी कार्तिक मासी मृत्य पावले त्याजवरून भोसले मजकूर याचे दोघे पुत्र राजश्री फतेसिंग व तुळजाजी भोसले चैत्र वा। दशमीस आकलकोटीहून निघोन मजल दर मजल श्रीमंताचे भेटीस येथे यावयाचे केले रोज मारी

भोसले याचा मुकाम लोणी, येथून आट कोस आहे तेथे जाल्याचें वर्तमान शुतरसवार घेऊन आला. ते पत्रे रा जिवाजीपंत वकील दिा मजकूर याणी मदारुलमाहाम व फडके यास दिल्ही. उदईक वानोडीवर येऊन भेटीचा योग व्हावा असा निश्चये जाला. शृत हाये.
छ ४ रोज सोमवारी मागील दीड प्रहर दिवस राहता राजश्री हरीपंत फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात गेले. दोन घटिका बोलने करून नंतर श्रीमंताचे वाड्यात जाऊन (भो)सले याचे भेटीस जावया-विसी फडके मार याणी श्रीमंतास विनंती केली. त्याजवरून स्वारीची सिध्धता होऊन मागील प्रहर दिवस राहाता श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले तो स्वारीसमागमे रा हरीपंत फडके व माधोराव फडके व परशरामपंत व रघुनाथराव मिरजकर व माधोराव पानसे व रास्ते व बिनीवाले व पेठे व घोरपडे व पाटणकर आदिकरून सरदार मानकरी व सरजामी गेले होते. रा फतेसिंग भोसले लोणीहून कूच प्राथःकालींच करून वानोडीस मुकामास येऊन आपण उभयेता बंधु सरंजामसुधा श्रीमंताचे भेटीस रा घासीराम कोतवाल याचे तल्या-पलीकडे आले तो इकडोन श्रीमंताची स्वारी त्या स्थली गेलियावरी आधी मानकरी सरदार याच्या भेटी जाल्या नंतरी श्रीमंताची व उभयेता भोसले याची भेटी जाली तो परजन्ये आजिपयेनी वोळला याकरिता काहींयेक बैठक होऊन बोलणे विशेष जाले नाही. भोसले मजकूर माघारा निघाले ते मुकाम मजकुरी आपल लस्करात गेले आणि श्रीमंत तैसाच पडत्या पाव

२

सात म.शाग निघाले ते हातीचे अंबारीत स्वार होऊन मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता आपले वाड्यात दाखल जाले. या उपर रा हरीपंतनाल्या याणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन निघाले ते मदारुल-महाम याचे वाड्यात आले. स्वारीसमागमे राजश्री नाना गेले नाहीत. रा बहिरोपंत मेहेंदले व सदासिवपंत गुणे वकील व लक्ष्मणपंत कोपर-कर पागे वगैरे मुत्सदी यासी बोलत होते ता तेथे फडके मार याणी येऊन भेटी जाल्याचे वर्तमान सांगितले आणि तैसेच निघोन राजश्री

परशरामपंत मिरजकर याचे घरास गेले. मदारुलमहाम अस्तमिती बेलबागात जाऊन आल्यावर दो घटिका रात्रीस फडके मजकूर मिरजकराचे येथोन राजेश्री नानाच्या वाड्यात मागती येऊन दोन घटिका बोलोन पाचा घटिका रात्रीस आपले घरास गेले. बोलण्याचा भावगर्भ ध्यानास आला की मिरजकर सिंव्हस्ताकरिता गंगास्नानास नाशकास जावयाचा निरोप मागतात. त्यास मदारुलमहाम याचे म्हणे की आम्हीं टोक्यास जात असता मसलतीचे प्रसंगामुळे तूर्त राहावयाचे केले याअर्थी तुम्हींही जाऊ नये. कारण की इग्रेज याजकडील राजकारण लागले आहे याकरिता फौजेची नेमनूक करून देऊन तुमची रवानगी लवकरच मिरजेस करावयाची आहे. त्यास असे प्रसंगास जावयाचे ठीक नाही. मिरजकर पाच लक्ष रुपये फौजेचे सरजामीस मागतात त्याचे उतर की सांप्रत काही द्यावयाचे नाही. बाद बरसात पाहून घेऊ म्हणोन बोलणे लागले आहे. पहावे काये ठैरते. शूत होये. छ ५ रोज मगलवारी मागील सवा प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंततात्या व बाबा फडके व मिरजकर व मेहदले असे आले. दोन घटिका रात्रपावेतो बैठक होऊन खिलवत जाले. श्रीमत मागील सहा घटिका दिवस राहाता रमन्यात घोडी फिरवायासी जाऊन साइकाळी माघारा आपले वाड्यात आले. रा महादाजीपत गुरुजी निरोप घेऊन नाशकास गेले वो रा गोविंदभट निरचेऊर त्रिबकोहून माघारा काल येथे आले. शूत होये. छ ६ रोज बुधवारी तृतीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात रा हरीपततात्या व बाबा व लक्ष्मणराव फडके आले. आकलकोटकर भोसले याजकडील बोलणे च्यार घटिका जाल्यावर मेहेदले मजकूर येऊन दोन घटिका रात्रपावेतो खिलवत जाले भोसले मजकूर याणी वानोडीहून कूच करून रा घासीराम कोतवाल याचे तल्याजवल भवानी पेठेच्या सरहादीस उतरले आहेत. समागमे पाच हाती व पाचच्यारसे स्वार वगैरे सरंजाम आहे. शूत होये. छ ७ रोज गुरुवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहाता रा बहिरोपंत मेहेदले राजश्री नानाच्या वाड्यात येऊन उभयेताचे बोलणे होत

होते. तो रा धोंडो महादेव किलेदार त्र्यंबक व येशवंतराव माहादेव किलेदार आमदानगर हे उभयेता येऊन संस्थान मजकूरचे बोलणे केले तो राजश्री हरीपंत फडके येऊन दोन घटिका खिलवत जाले. स्वारीबरावर दरबारचा डेरा नवा तयार बहुत थोरला करविला आहे त्याच्या खाबास लोखंडाचे किलावे तोफखान्यात करविले होते ते सिध्ध जाले म्हणौन रा सकारामपंत पानसे येऊन त्यान्ही किलावे राजश्री नानास व फडके यास दाखविल्यावर फरासखान्यात ठेवावे म्हणौन सांगितले. मिरजकरा बोर डाहा तोफा व पानगे याजकडील कारभारी द्यावयाची परवानगी जाली तेविसीचे बोलणे पानसे मजकूर बोलोन गेले. रा फतेसिंग भोसले याची व मदारुलमहाम याची भेटी रोज मारी व्हावयाची म्हणौन सिध्धता जाली होती मागील च्यार घटिका दिवस राहाता भोसले मजकूर उभयेता बंधू स पंतासी वाड्या-नसी आले. राजश्री नाना व हरीपततात्या चौकाचे दक्षणेकडील वोसरीवर येऊन बसले होते. शाहाजी भोसले याचे वेलेस मदारुल-माहाम याणी आपले वाड्याबाहेर निघोन त्यास घेऊन यावे तो सिरस्ता चालावा म्हणौन भोसले मजकूर याचे लक्ष वकीलानी विनंती ये-विसी केली. भोसले राजश्री नानाच्या वाड्याचे आत येऊन आधी मानकरी लोकाच्या भेटी करविल्या मदारुलमाहाम याचे गानस पूर्व सांप्रदायाचे रीतीचे नाही असे ध्यानास आल्यावर भोसलेही पुढे येऊन बैठकीचे स्थलीच भेटी जाल्या आर्ध घटिका बसले होते. परस्परे भाषणे होऊन नंतर आतर पानदान भोसले यास दिल्हे. वरकड मऱ्हाटे लोकास विडे दिल्ह्यावर भोसले मजकूर माघारा निघोन आपले डेर्यास गेले. राजश्री नाना व हरीपत फडके आर्ध घटिका तेथेच बसोन नतर राजश्री नाना बेलबागात जाऊन साइंकाली माघारा आपले वाड्यात आले. शुत होये. छ ८ रोज शुक्रवारी प्रातःकालीच श्रीमंत रमन्यात घोडा फिरवावयासी गेले होते. प्रहरा दिवसा माघारा आपले वाड्यात आले पागे व मऱ्हाटे सरदार व मानकरी शंभर सवासे आसामीस श्रीमंतणी भोजनास बोलविले होते. दीढा प्रहरा सर्वत्र सरकारवाड्यात येऊन भोजने

जाली. यावर श्रीमंत दिवानखान्यात येऊन बसले आणि सर्वत्रास विडे व सुगंधी साहित्य व फुलाचे हार व गजरे या प्रो बहुमान करून मार्गस्त केले. त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार वगैरे आले होते. रा त्रहिरोपत मेंदले येऊन राजश्री नानासी बोलत आसता राजश्री हरीपततात्याही आले. नतर उभयेताचेच खिलवत दोन घटिका जाले. यानंतर मदारुलमाहाम भागील च्यार घटिका दिवस शेष राहाता निघाले ते राजश्री आपा बलवंत याचे डेऱ्यास गेले. फडकेही होते तेव्हा त्रिवर्गाचे खिलवत साइकालपर्यंत जाले यानंतर राजश्री नाना व तात्या माघारा निघोन आपले घरास फडके मजकूर आले आणि राजश्री नाना परभरा तोफखान्यात जाऊन श्रीव्यंकटेशाचे दर्शण करून दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले करनाटकचे स्वारीस मिरजकर याजला रवाना करीतच आहेत. परतु राजश्री आपा बलवंत याजलाही पाठविनार म्हणौन वर्तमान आहे. येविसीचा ठराव ठैरल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल. बोलणे लागले आहे. राजश्री नाना फडनवीस पौर्णिमेचे चद्रग्रहणास तुला-पुरास जाणार अैसी वार्ता आहे. रा रामाजी पाटील वकील दिगा गाइकवाड याजला समाधान नाही. मार निलेची पत्रे राजश्री मानाजी गाइकवाड याजकडे बडोद्यास गेली आहेत. त्याचे उतर आद्यापि आले नाही. आल्यावर तहात गोष्ट येईल अैसे आहे. टिपूकडील वकील वाईसच आहेत. त्याजकडील बोलणे, रास्ते मध्यस्त आहेत ते बोलतात. मदारुलमाहाम याचे मानस की वकील मार अैवज घेऊन आले आहेत, तो हास्तगत करावा, वकील येथे न येता सामदाम करून पैका घ्यावा आणि तेथोनच माघारे जावे अैसे आहे. याउपर काये निश्चये होतो पाहावे. शृत होये याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. कृपा करून सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना नवाब कायेमुदौला सुरतकर याचा काल छ २४ माहे जाम्वरीस जाल्याचे वर्तमान आले व नवाब नजीमु-दौला खबायेतकरही मृत्य पावले, शृत होये. हे विज्ञापना.

A. R. No. 198 १५ शाबान १२०४ हिजरी

३० अेप्रिल १७९०

(प्रारंभीच्या ओळी फाटल्या आहेत)

हिजरी रोज शुक्रवार

पूर्वी छ ८ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ ९ रोजीं सरकारचे डाकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ १५ रोजपर्यंत येकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणे दफेवार लिहिले असें

परशराम रामचंद्र मिरजवाले याची रवानगी शत्रुनचे मसलतीस करणार म्हणोन पूर्वी लिहिले आहे त्यास परशरामपंत मिरजवाल्यासमागमे पचवीस हजार फौजेची नेमणूक केली आहे त्यास कृष्णराव बलवंत यासमागमे जरीपटका व पागा व हुजरातचे लोक व सरजामी वगैरे दाहा हजार फौज देऊन परशरामपंत मिरजवाल्यासमागमे कृष्णराव बलवंतास रवाने करणार म्हणोन येकिलें

परशरामपंताचे हमराह दाहा तोफा व दोन गरनाळा देणार. त्यास बाळाजीपंतानी तोफखान्याचे दारोग्यास सूचना केली की दाहा तोफा व दोन गरनाळा सरंजामसाहित सारसीरानजीक जाऊन उतरवण त्याजवरून छ ९ रोजी सारसीरानजीक तोफा व गरनाळा मिळून बारा व गाड्दी सेभर जाऊन उतरले आहेत. हरिपंत फडक्याची तबियत दर्दसिनमाने छ १२ रोजपासून बाहिली आहे दरबारास जात नाहीत.

छ ९ रोज शेनवारी राव पंतप्रधान प्रात:काळी बेदार होऊन रवालाचे गायेन येकून स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून कागजावर दस्तखते केली नंतर आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून गंजिफा आस्तमानपर्यंत खेळून रात्रौ संध्या व भोजन करून आरामास माहलात गेले

बाळाजीपंतानी छं मारी तिसरे प्रहरी हरीपंत व बहिरोपंत मेंदळयास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन दोन घटका रात्रपर्यंत त्रिवर्गाची खिलवत जाली. नंतर बाळाजीपंत बेलबागात जाऊन देव-दर्शन घेऊन हवेलीस गेले. हरिपंत व मेंदळें मजकूर आपले हवेलीस गेले.

छ १० रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन येकादसी म्हणून स्वारी तयार करऊन आणऊन हाथीवर स्वार होऊन पर्वतीस देवदर्शनाकरितां गेले. राव मवसुफासमागमें रघुनाथराव नीलकंठ मिरजवाले व गंगाधरराव रास्तें व रघुनाथराव नारायेण व माधवराव रामचंद्र व सखारामपंत पानसें व विनिवालें व घोरपडे व पाटणकर व दरेकर व निंबालकर व घांटगे व पंवार वगैरे सरदार व मुतसदी मंडली व स्वार च्यारपांच हाजार व गाडदी व शागिर्द-पेशा वगैरें जमीयेत होती. राव पंतप्रधानानी पर्वतीसच स्नानसंध्या-दिक करून देवदर्शन घेऊन सरदार मुतसद्यासहित उपहार करून पुन्हा हाथीवर स्वार होऊन दाहा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुचे दर्शन घेऊन हवेलीस जाऊन आराम केला. आडीच प्रहर दिवसास पुन्हा उपहार करून सात मजली बंगल्यावर जाऊन बसले होते रात्रौ संध्या व उपहार करून कवाल्याचे गायेन यैकून आराम करायास माहलात गेले.

बाळाजीपंताने छ मारी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस हरिपंत व परशराम रामचंद्र मिरजवालें व बहिरोपंत मेंदळे यासी बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्येत खिलवत केली. उपरांतिक बाळाजीपंत बेल-बागात न जाता आपले खास बागात जाऊन बागाची सयर करून तेथे संध्या करून दोन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले. हरिपंत व मेंदळे मजकूर आपले हवेलीस गेले परशराम रामचंद्र राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन राव मवसुफासी यक घटका बोलून आपले मकानास गेले.

छ ११ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालिमखान्यात जाऊन तालमीचा हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. नंतर कागजावर दसखते करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास उपहार करून स्वारी तयार करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व रघुनाथराव नीलकंठ मिरजवाले व रास्ते व जाधव व पाटणकर व घोरपडे व पंवार व भापकर व निबालकर वगैरें सरदार व स्वार तीनच्यार हजार व गाडदी हजार दीड हजार व शागिर्दपेशा वगैरें जमियेत घेऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन स्वार व गाडदी हरणाचे आसपास उभे करून हरणें धरावी इतकियात हरणे आवग्र पळून गेली. सांपडली नाहीत म्हणून आस्तमानी हवेलीस गेले. रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन तीनच्यार घटका यैकून आरामास गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी हरिपंतास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन दोनतीन धटका खिलवत केली. इतकियात रामजी पाटील जाधव नि॥ सिंदे व नारायेणभट दीक्षित सातारकर आले म्हणून त्यासी पंत मारनिलेनी बोलून मार्गस्त करून पुन्हा बालाजीपंताची व हरिपंताची दोनतीन घटका खिलवत जाली. नंतर बालाजीपंत प्रदोष म्हणून आपले बागात आस्तमानी भोजनाकरिता जाऊन बागातच भोजन करून प्रहर रात्रपर्यंत तवाफाचा नाच पाहून हवेलीस गेले. हरिपंत आस्तमानीच आपले हवेलीस गेले.

छ १२ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक करून भोजन केले. नंतर कागजावर दसखते करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून फील-खान्यातील हथी आणऊन नजरंदाजी करून सात मजली बंगल्यावर-ने जाऊन आस्तमानपर्यंत चवसर खेळून रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन यैकून आराम करायास माहलात गेले.

बाळाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी परशराम रामचंद्र मिरजवाले यास आपले हवेलीस बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्येत मिरजवाले मजकुरासी बोलून मार्गस्त केले.

हरिपंत फडके छ मजकुरी दर्दशिकमाने बहुतच काहिली. बाळाजीपंतानी यकदोन बोलाऊ पाठविली. परंतु पंत मजकूर बाळाजीपंताचे हवेलीस गेले नांहीत.

गमाजी पाटील दिा मानाजी गाइकवाड छ मजकुरी बारा घटका दिवसास बाळाजीपंताचे हवेलीस जाऊन दोनतीन घटका पत मााग्निळेमी गाइकवाडप्रकर्णी बोलून आपले मकानास गेले.

बाळाजीपंत छ मजकुरी प्रहर रात्रीस बालकृष्णपंत सपरें याचे घरास जाऊन दोनतीन घटका बसून हरिकथा यैकून आपले हवेलीस गेले.

छ १३ रोज बुधवारी गव पतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तीन घटका तीरंदाजी करून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. उपरातिक गजिफा तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवहसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून कवालाचे गायेन येकून बगल्यावरील छेज्यावर जाऊन पुण्याचे आबादी वगैरेची सयर करून रात्रौ चद्रगहण म्हणून घटका दिवस राहता भोजन करून प्रहर रात्रपर्यंत चवसर खेळून आराम करायास माहलात गेले.

बाळाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीतच बसून माहलाती वगैरे हिशब मनास आणोन दोन घटका दिवस राहता बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले.

छ १४ रोज गुरुवारी गव पंतप्रधान चंद्रगहण म्हणोन प्रहररात्र पिछेली राहता बेदार होऊन ग्रहणसधीत स्नान हवेलीतच करून प्रथम यक गोदान दिल्हे. नंतर अश्वदान द्यावे म्हणून पागेतील निळा

घोडा आणऊन मये सरंजाम व रुप्याची सांकली व ब्राम्हणास पोशाक तयारी व ढाल तलवार व तरकश व दक्षणा नक्त रुपये ५०० येणे-प्रमाणें ब्राम्हणास देऊन वरकड ब्राहणास हजारबारासे रुपये खैरात करून होम हवन इत्यादिक करून तीन घटका दिवसा पुन्हा स्नान करून अल्प उपहार करून हरणें व बाज वगैरें आणऊन तमाशा पाहून आराम केला. तिसरें प्रहरी सात मजली बंगल्यात बसून गजिफा व चवसर खेळून रात्रौ चंद्रोदंई भोजन करून लवकरच माहलात आरामास गेले.

बालाजीपंतानी चंद्रगहणसमई आपले हवेलीनच स्नान करून ब्राम्हणास खैरात व गोदाने दिल्हीं व छ मजकुरी हवेलीतच होते दोन घटका दिवस राहता बेलबागात जाऊन विष्णुच दर्शन घेऊन हवेलीस जाऊन रात्रौ चंद्रोदंई भोजन केले.

छ १५ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून गजिफा तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी तयार करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व नीलकंठराव खास-गीवाले व माधवराव रामचंद्र व जाधव व भापकर व निंबालकर व पाटणकर व घोरपडे वगैरें सरदार व स्वार तीनच्यार हजार व गाडदी वगैरें जमीयेत राव मवसूफानी समागमे घेऊन तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन तीनच्यार घटका घोडी फेरून घटका दिवस राहता राव मवसूफ हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायन यैकून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आस्तमानी आपले बागात मिरज-वाल्यास भोजनास बोलाविले होते. भोजन जाल्यावर परशराम रामचद्र व मारनिलचे कनिष्ठ पुत्र व रघुनाथराव नीलकंठ व सिवराव नीलकंठ राम साडेतीन पारचेप्रमाणें वस्त्रें व हमराही इस्म पधरा यास पागोटी, सेले, पैठणी देऊन बालाजीपतानी मिरजवाले मजकुराची

मुदारात केली. नंतर परशरामपंत वगैरें आपले हवेलीस गेले बाला-जीपंत दाहा घटका रात्रीस बागातून आपले हवेलीस गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 199 ६ रमजान १२०४ हिजरी
२० मे १७९०

(आरंभीचा मजकूर फाटलेला आहे.)

पूर्वी छ २९ माहे शाबान (मजकूर फाटला) मान लिहून छ ३० रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ ६ माहे रमजानपर्यंत यैकिलें व जाल्‍लें वर्तमान सांप्रदाया प्रो दफेवार लिहिलें असे.

परशराम रामचंद्र मिरजवालें छ ४ माहे रमजानी मौजे वानवडी-हून कूच करून मौजे हडपसरानजीक जाऊन मुकामात करून राहिले आहेत परशरामपंताचे समागमेचा तोफखाना वगैरें सरंजाम छ ७ माहे रमजानी मिरजेस पुढे रवाना करणार. परशराम रामचंद्र छ ९ रोजी हडफसराहून कूच करून जाणार म्हणोन यैकिलें.

फतेंअलीखानाकडील वकील वांईस आले आहेत. लक्ष्मणराव रास्ते समागमे घेऊन पुण्यास येणार म्हणोन लिहिले आहें. त्यास लक्ष्मणराव रास्तें छ ४ माहे रमजानी पुण्यास आलें. राव पतप्र-धानाची व बालाजीपंताची भेटी घेंतली. छ ५ रोजी अबदुलनबीखान व गुलामहुशनखान वकील नि।। फतेअलीखान पुण्यांस आले. राव पंतप्रधानानी विश्वासराव चिंतामण पागेवाले वकील मजकुरांस इस्तकबाल पाठविले होते. वकील मजकुरास लक्ष्मणराव रास्ते याचे पेठत राहवयास मकान दिल्हें आहे व वकीलाचे समागमें बेवीस बेल होनाचे आहेंत. एकंदर दोनतीन लक्ष आहेत व पाचसहा लक्ष रुपयाच्या हुंड्या आहेंत म्हणोन यैकिलें.

पुण्यात शहरात रात्रौ पांचसाहा दिवसापासून चौकीपाहाऱ्याचा बंदोबस्त होत आहे. आबादीत जागाजागा नाके आहेत तेथे हजार पांचसे स्वार तयार होऊन उभे राहत आहेत व गस्त रात्रौ दोनतीनसे स्वाराची कुल आबादीत फिरत आहे. राव पंतप्रधानाचे हवेलीतही चौकीपाहऱ्याची बंदोबस्ती बाळाजीपंतानी करविली आहे. याची खुलस कलत नांही. शोध करून मागाहून लिहिले जाईल.

मुंबईहून मिस्तर उकीट इंगरेज मिस्तर मालट वकील इंगरजाचे भेटीस पुण्यास येणार. सबब बालाजीपंताची परवानगी मिस्तर मालट वकीलानें घेतली. से पन्नास मनुशानिसी यावे म्हणून राव पंत-प्रधानाचे दस्तके राहदारीचे देविलें.

अंबोजी इंगले व बापोजी होळकर जयेपूरवाल्याचे मुकाबिल्यास होते. त्यास सांप्रत आबोजी इंगल्याचे फौजेसी व जयपूरवाल्याचे कहीवाल्याचे समागमीचे फौजेसी लढाई जाली. से दोनसे लोक ठार व जखमी उभयताकडील जाली. आंबोजी इगल्याकडील सिकस्त जाली व इस्मालबेग जयेपूरवाल्यासी मामिल जाला आहे म्हणून वर्तमान यैकिलें.

राव पंतप्रधानाचे हवेलीत बालाजीपंतानी पांचसाहा दिवसां-पासून बहुत चोकीपाहरियाची बंदोबस्ती करविली आहे. हररोज रघोपंत गडबोले राव मवसुफाचे हवेलीतच निद्रा रात्रीस करीत आहेत.

छ ३० रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून च्यारपाच घटका गंजिफा खेळून आराम केला. अडीच पहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कवालाचे गायेन यैकत बसले होते. तिसरे प्रहरी यैनेमाहलात दरबार करून बसले. बालाजीपंत वगैरे मुतसदी हुजर जाले होते. दोनतीन घटका राव मवसूफ दरबारात बसून हरयक जवाबसाल मनास आणोन बालाजीपंतासहित खिलवतीस जाऊन तीनच्यार घटका खिलवत

करून राव मवसूफ बरखास्त होऊन गेले. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. राव मवसुफानी रात्रौ संध्या व भोजन करून चवसर खेळून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी रात्रौ कवालाचे गायेन प्रहर रात्र-पर्यंत यैकून निद्रा केली.

हरीपंत छ मजकुरी तिसरे प्रहरी गुलटेंकडीनजीक बागात चिंतामणराव वगैरे पुत्रासहित गेले होते. तिकडून परशराम रामचंद्र मिरजवालेही बागात गेले. च्यार घट(का)पर्यंत हरिपंताचे व मिरजवाले मजकुराचे बोलणे जालें. नंतर बागातच रात्रौ भोजनें जाली. नव घटका रात्री हरीपंत आपले हवेलीस गेले. मिरजेवाले मजकूर आपले मुकामास गेले.

बालाजी केशव नाईक थथे, राव पंतप्रधानाचे मेंव्हणे, याचे स्त्री काहिली होती. छ मजकुरी प्रहर रात्रीस थथे मजकुराचे स्त्रीचा काल जाला.

छ १ माहे रमजान रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचा हुनरे सिकून स्नान संध्या देवपूजन करून भोजन केले. नंतर आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून चिंतामणराव फडक्यास बोलाऊन आणऊन आस्तमानपर्यंत सात मजली बंगल्यात चवसर व गंजिफा खेळून रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन यैकून आरामास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस हरि-पंतास व बहिरोपंत मेंदळ्यास बोलाऊन आणऊन दोनतीन घटका खिलवत केली. इतकियात मिस्तर मालट वकील इंगरेजाकडील बोलावणे मेंदळें मजकुरास आले. सबब मेंदळे मजकूर मिस्तर मालट वकिलाचे मकानास गेल्यावर पुन्हा अस्तमानपर्यंत बालाजीपंताची व हरीपंताची खिलवत जाली उपरांतिक बालाजीपंत संध्येस उठले. हरीपंत आपले हवेलीस गेले.

मिस्तर मालट वकील इंगरेजाने परशराम रामचंद्र मिरजवालें यांस छ मारी तिसरे प्रहरी ज्याफतीस येण्याविसी प्रातःकालीच सूचना केली. त्याजवरून मिरजवाले मजकूर इंगरेजाचे मकानास गेले होते. मिस्तर मजकूर बंगल्याबाहिर येऊन परशरामपंत व रघुनाथराव नीलकंठ वगैरेस घेऊन गेला. च्यारपांच घटकां तवाफाचा नाच जाला. उपरांतिक मिस्तर मालट वकीलाने मिरजवाले मजकुरास जंवाहिर व वस्त्रें वगैरें दिल्ही. त्यांचा तपशील.

१ परशराम रामचंद्र आसामी येक

२ जवाहिर रकमें

१ सिरपेंच मुरसा
१ जिगा

——
२

८ वस्त्रें सनगें

१ पागोटे पैठणी
१ सेला पैठणी
३ ज्यामेवार थानें सुमार
१ पटका
१ किमखाबी थान
१ दुशाला गुलाबी

——
८

५ हत्यारें

१ पस्तोल
१ पेशकबज
१ तलवार
१ दस्ताना
१ पेटी लोखंडी

——
५

१ घोडा रास

रघुनाथराव नीलकंठ आ॥ १

२ जवाहिर रकमें

१ सिरपेंच मुरसा
१ जिगा

—
२

७ वस्त्रें सनगें

१ पागोटें
१ सेला
२ ज्यामेवार थानें
१ पटका
१ दुशाला पिवली
१ किमखाबी थान

—
७

२ हत्यारें

१ पस्तोल
१ दस्ताना

—
२

हमराही इस्म मुमार ८ यास च्यारच्यार पारचे वस्त्राप्रमाणे वस्त्रें दिल्हीं.

येणेंप्रमाणें जवाहिर व वस्त्रें वगैरें मिरजवाल्यास देऊन तवाजा केली. पांदान घेऊन मिरजवाले आपले खेम्यास गेले.

छ २ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून आराम केला. आडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी सिध करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व नीलकंठराव खासगीवालें व माधवराव रामचंद्र व

घोरपडे व जाधव व भापकर व निंबालकर व नाईक वगैरें सरदार व दोन आडीच हजार स्वार व गाडदी वगैरें जमीयेत समागमे घेऊन राव मवमूफ तिसरें प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक मैदानात जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन हरणाचा वगैरें तमाशा आस्तमानपर्यंत पाहून दोन घटका रात्रीस हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत आपले हवेलीतच होते. रामजी पाटील जाधव नि।। सिदे छ मजकुरी तिसरे प्रहरी पंत मारनिल्हेंचे हवेलीस गेले होते. च्यारपाच घटका खिलवत जाली. नंतर बालाजीपंत संध्येस उठले. रात्रौ बालाजीपंतानी तवाफाचा नाच प्रहर रात्रीपर्यंत पाहिला.

परशराम रामचंद्र गिरजवाल्याचे मकानास मिस्तर मालट वकील इंगरेज छ मजकुरी तिसरे प्रहरी मिरजवाले मजकुराचें सूचनेप्रमाणे ज्याफतीकरिता गेले होते. दोनतीन घटका मिस्तर मालट वकील मिरजवाल्याचे खेम्यात बसला. तवाफाचा नाचही जाला. उपरांतिक जवाहिर व वस्त्रें दिल्हीं.

१ मिस्तर मालट वकीलास

- १ सिरपेंच मुरसा
- १ कलगी
- १ घोडी गग

१ वस्त्रें

- १ पागोटे
- १ सेला
- ३ ज्यामवार थान
- १ पटका
- १ किमखाबी थान
- १ शालजोडी

८

१ तलवार

१ मिस्तर हरण यास च्यार पारचे वस्त्रें
१ मिस्तर इठाव यास च्यार पारचें वस्त्रें
१ हमराही इस्म आ।। ५ यास सेले पागोटीं
१ बहिरोपंत मेंदळचास साडेतीन वस्त्रें
१ दुभाषी यास च्यार पारचे वस्त्रें

येणेंप्रमाणें जवाहिर व वस्त्रें देऊन मुदारात केली. नतर मिस्तर मालट वकील इंगरेज आपले मकानास गेला.

बालाजीपंत छ मजकुरी प्रातःकालीच भास्करपंत भानूस आराम नांही म्हणून पत मागनिले परामृशास गेले होते.

छ ३ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवालाचे गायेन यैकून स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून तीन च्यार घटका गजिफा खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीय भोजन करून सातमजली बंगल्यात बसून अस्तमानपर्यंत चव-सर व शेतरंज खेळून रात्रौ संध्या व भोजन केले. उपरातिक आरा-मास गेले.

बालाजीपत मजकुरी तिसरे प्रहरी पर्शराम रामचद्र मिरजवाले वानवडीनजीक आहेत तेथे जाऊन तीनच्यार घटका मिरजवाले मज-कुरासी खिलवत करून हवेलीस गेले नंतर बाळाजी केशव नाईक थथे व रंगराव त्रिबक याचे घरास मातमीस जाऊन आपले हवेलीस गेले.

छ ४ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्राथःकाली बेदार होऊन स्नानसध्या देवपुजन व भोजन करून तीरंदाजी तीनच्यार घटका खेळून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून जेगदेवराव नाईक निबाळकर अकुलुजकरास इस्तकबाल जावयाकरिता स्वारी सिध करऊन लक्ष्मणराव व माधवराव फडके व रघुनाथराव

नीलकंठ मिरजवाले व घोरपडे व जाधव पाटणकर व भापकर वगैरे सरदार व स्वार दोनतीन हजार व गाडदीं मभर दोन हजार व शागिर्द वगैरे जेमियेत समागमे घेऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी हाथीवर स्वार होऊन कोंतवाल तलावानजीक गेले. तिकडून जेगदेवराव नाईक निबालकर आले. नाईक निबालकर याची स्वारी घोड्यावर म्हणून राव पंतप्रधानही हाथीवरून घोड्यावर स्वार जाले, नतर भेटी जाली. राव मवसूफ तेथेच घोडी फेराथास गेले निबालकर मजकूर बाला-जीपत व हरीपंताचे भेटीकरिता गेले राव मवसूफानी तीनच्यार घटका घोडी फेरून आस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन येकून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच होते. तिसरे प्रहरी बहिरोपंत मेंदळे व चितामणराव फडके आले त्यासी खिलवत करीत बसले. इतकियात लक्ष्मणराव रास्ते भेटीकरिता आले. भेटी जाली नतर गेले उपरांतिक जगदेवराव नाईक निबालकर पत मारनिलेचे भेटीस आले. त्याचीही भेटी जाली. इतकियात भास्करपत भानू काहिली होते ते मृत पावले. भानू मजकूर बालाजीपताचे चिचेरे बधु राबब अवरोध बालाजीपतास आला. त्याजवरून मर्वत्र बरखास्त जालें.

लक्ष्मणराव रास्तें छ मजकुरी वांईहून फतेअलीखानाकडील वकील समागमे घेऊन पुण्यास आले. अवल बालाजीपताची भेटी घेऊन साहा घटका रात्रीस राव पंतप्रधानाची मुलाजमत जाली. फते-अलीखानाकडील वकील पुण्याहून दोन कोसावर राहिले छ ५ रोजी पुण्यास येतील

परशराम रामचद्र मिरजवाले वानवडीनजीक मुकामात करून होते. छ मजकुरी कूच करून मौजे हडपसरानजीक जाऊन राहिले आहेत.

छ ५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन कवालचे गायेन येकून स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून आराम

केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सातमजली बंगल्यावर जाऊन चवसर व गंजिफा अस्तमानपर्यंत खेळून रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम करावयास गेले.

बालाजीपंत आवरोधामुळें आपले हवेलीतच छ मजकुरी होते चिंतामणराव फडक्यासी अस्तमानपर्येंत खिलवत जाली.

अबदुलनबीखान व गुलामहुशनखान वकील निा फतेअलीखान छ मजकुरी तिसरे प्रहरी पुण्यानजीक बालाजी नाईक भिड्याचे बागा-समीप आले. राव पंतप्रधानाकडील विश्वासराव चिंतामण पाग-वाले इस्तकबाल गेले. भेटी जाल्यानंतर वकील मजकुराने विश्वासराव यास च्यार पारचे वस्त्रे दिल्ही. उपरांतिक विश्वासराव चिंतामण बालाजीपंताकडे जाऊन वर्तमान सांगितले. वकील मजकूर लक्ष्मणराव रास्ते याचे पेठत मकान नेमून दिल्हे तेथे राहिलें. त्यासमागमे दोन तीनसे गाडदी वगैरें जमीयेत आहे. राव पंतप्रधानाकरिता दोन हाथी व जेवाहिर व वस्त्रे आणल्ी आहेत व खडणीचे यैवजाचे बेवीस बैल होन भरून आणले आहेत.

छ ६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन कवाल्लाचे गायेन यैकून स्नानसंध्यादिक करून भोजन केले. नंतर तीरअंदाजी दोन घटका करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून अस्तमानपर्येंत गंजिफा व शेतरंज खेळून रात्रौ संध्या व भोजन करून आरामास गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच होते. तिसरे प्रहरी दप्तरचे कारकुनास आणऊन कांही हिशब पाहिले नंतर बहिरोपंत मेंदले व सदाशिव दिनकर निा नारो सिवदेवासी अस्तमानपर्यंत खिलवत

(पुढील मजकूर फाटलेला आहे)

A. R. No. 200

१४ रमजान १२०४ हिजरी
२८ मे १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल तागाईत छ १४ माहे रमजान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित असोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ ७ माहे मजकूर रोज शनवार त्रितीये प्रहर दिवसा अखबारात सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले, ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल तदनंतरी येथील वर्तमान त्रितीय प्रहरी न्याहालकमाहाम याचे वाड्यात राजश्री बाबा व लक्ष्मणराव फडके व मुत्सदी वगैरे आले होते राजश्री रघुनाथराव पटवर्धन कुरुंदवाडकर राजश्री नाना फडनवीस याचे भेटीस येऊन येक घटिका मोहीमसंबंधाचे बोलणे बोलोन माघारा गेले. नंतर अस्तमितपर्यंत किरकोळ कामकाजे होऊन फडके व मुत्सदी वगैरे आपलाले घरास गेले आपनाजी स्वारी मागील साहा घटिका दिवस राहाता रमन्यात गेले होती तेथे थोडा फिरून माघारा निघाले ते साइंकाली आपल्या वाड्यात आले राजश्री हरिपंत फडके गुलटेकडीचे बागात गेले होते. ता चितोप प्रहरी राजश्री परसराम रामचंद्र पटवर्धन हाडपसरीहून निघोन फडके मजकूर याचे भेटीस बागात आले उभयताचे खिलवत होत असता राजश्री आपा बलवंत भिड्याचे बागातून निघाले ते तेथेच गेले व राव ब्राह्मण रघुनाथ मेहेंदले त्या स्थली येऊन चौघाचे खिलवत च्यार घटिका रात्रपावेतो जाले. उपरांत सर्वत्राणी तेथेच फराल केले पानदान विडे व सुगंधी साहित्य व फुलाचे हार व गजरे या प्रो। जाल्यानंतर प्रहर रात्री मिरजकर मजकूर व आपा बलवंत तेथोन निघाले ते आपलाले डेऱ्यास गेले व फडके व मेहेंदले अकरा घटिका रात्रीस शहरात येऊन आपलाले घरास आले खिलवताचा भाव ध्यानास आला की मिरजकर मजकूर

मोहिमीस निघावयाकरिता श्रीमताची आज्ञा घेऊन महूर्तेकरून डेरे दाखल जाले. त्यावर कूच करून वानोडीस येऊन राहिले असता मारग-निले याचे मुदबखाचे डेन्यातून चोराणे भाडी वगैरे वस्तभाव नेली. तेव्हा त्या महूर्ताचे जाणे ठीक नाही. संशये प्राप्त जाला म्हणौन मदा-रुलमाहाम व फडके याचा विच्यार जाला की त्याजला माघारा याव-याचे करवावे आणि मागती श्रीमंताचे दर्शण घेऊन जावे त्याजवरून राजश्री हरीपंततात्या रोज मजकुरी बागात जाऊन येविशीची मसलत करून निश्चंये ठैराविला त्यांस उदईक मिरजकर मजकूर महूर्त ठाळा-वयाकरिता आपले हावेलीस येणार. दुसरे, पेशजी निघेजन शोदे कोण्ही येक फिरस्ते होते. त्याणी रात्रौ कसबी लोकाचे घरास येऊन राहिले आणि दग्याचे कर्म करून तिघी कळवानतीस जिवे मारून त्याची वस्त-भाव घेऊन पळाले. हे वर्तमान कोतवालास कळल्यावर त्याची चौकसी करून शोध करताना ते सापडले. सरकारात वर्तमान मागितले आणि त्याजला कैद करून ठेविले. त्यास कितिक दिवस गुजरले तेव्हा तिघे-जना पैा येक निराप(रा)ध दिसोन आला. त्याजला सोडोन दिल्हे आणि दोघे आन्याई खरे असे सिद्ध जाल्यावर सरकारातून आज्ञा जाली की त्याजला हातीचे पाई बाधून शहरात फिरवावे. त्याजवरून दोघा-चोरास दो हातीचे पाई बाधोन फिरविताच बुधवार पेठेचे चावडी-जवल त्याचे प्राण गेले. श्रुत होये छ ८ रोज रविवारी मागील सवा प्रहर दिवस राहाता मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री सदासिव दिनकर वकील येऊन त्याचे खिलवत दोन घटिका जाहाले तो राजश्री हरीपंत फडके आले. तेव्हां वकील मजकूर बरखास्त होऊन फडके व मदारुलमाहाम या उभयेताचे खिलवत होताना मेहेदले यास बोलाऊ पाठविले. त्यास तेही आल्यावर त्रिवर्ग बसोन चार घटिका इंग्रेज-प्रकर्णी मसलतीचे बोलणे होत आहे तो राजश्री परशराम रामचंद्र मिरजकर हाडपसरचे मुकामीहून सडे स्वारीनसी निघोन येक घटिका दिवस शेष राहाता गावात येऊन राजश्री नाना फडनवीस याचे वा-ड्यात आले. तेव्हा मदारुलमाहाम व हरीपततात्या व मिरजकर व मेहेदले मार असे दोन घटिका रात्रपावेतो बसोन खिलवत जाले.

मागील तीन घटिका रात्रीस हस्त नक्षत्रावर मिरजकर याणी श्रीमंताचा निरोप घेऊन स्वार होऊन जावे असे निश्चयात आले. त्याजवरून

२

राजश्री परसरामपंत मिरजकर याणी मदारुलमाहाम यासी बोलणे करून निरोप घेऊन निघाले ते ती घटिका रात्री आपले हावेलीस गेले. नंतर अर्ध घटिकानी फडके व मेहेदळे मदारुलमाहाम याचे येथून निघोन आपआपले घरास गेले राजश्री गणपत आनंदराव मेहेंदळे याजला दोन हजार फौज ठेवावयाविसी मदारुलमाहाम याणी सांगितले आणि मिरजकराबराबर जावयाची नेमणूक केली आहे, त्याजवरून मारनिले पाचच्यारसे स्वार तूर्त ठेविले आहेत. रोज मजकुरी त्याचे मर्हूर्त बाहेर निघावयाचे. सबब मेहेदळे मजकूर प्रहर रात्री श्रीमंताचे वाड्यात गेले होते. त्यास त्याजला वस्त्रे एकसतीची देऊन विडे दिल्हे. मारनिले आज्ञा घेऊन निघाले ते राजश्री नानाचे वाड्यात आले. दोन घटिकापर्येत बोलणे होऊन निरोप घेतला आणि मर्हूर्त करून आपले घरीहून स्वार जाले ते मोतीबागात जाऊन डेरे दाखल जाले श्रुत होये. छ २, रोज सोमवारी मागील च्यार घटिका रात्र शेष राहाता राजश्री हरीपंत फडके आपले घरीहून निघोन श्रीमंताचे वाड्यात गेले तो मागाहून येका घटिकानी राजश्री परसराम रामचंद्रही सरकारवाड्यात आले श्रीमंत गणपतीचे दिवाणखान्यांत येऊन बैठक जाहली फडके मजकूर याणी श्रीमंतास विनंती करून मार्यांन वृत पेशजी विदित केलेच आहे. त्याजवरून श्रीमंताणी मिरजकर यास एकसतीचे समर्द पोशाक वगैरे दिल्हे.

१ पोशाक	१ ढाल	
१ सिरपेच	१ तरवार	
१ मोत्याची कंठी	१ नौबतीचा हाती	साहेबनौबत
३	सरकारातून दिल्ही.	
	३	

मदरहू या प्रो देऊन पानदान विडे दिल्हे. मागील दीड घटिका रात्र

शेष राहाता हस्त नक्षत्रावर मिरजकर याणी महूर्तेकरून श्रीमंताची आज्ञा घेतली आणि तैसेच निघाले ते हाडपसरास आपले लस्करात जाऊन नंतर तेथोन रोज मारी चौ कोसाचा कूच करून लोणीस मुकामास गेले. रा जगदेवराव निबालकर अकलोद येथील याची नेमणूक मिरजकराबराबर जावयाची जाली. सबब निबालकर मजकूर श्रीमंताचे वाड्यात येऊन आज्ञा घेतली. त्याजलाही वस्त्रे व विडे श्रीमंताणी दिल्हे. मारनिले आपले सरंजामानसी मिरजकरा बोर स्वार होऊन गेले या प्रो मिरजकर वगैरे याजला श्रीमताणी रुकसत केले आणि प्रात स्नान करून सूर्योदयापूर्वी येकादसी करिता निघाले ते दोन घटिका दिवस येता पर्वतीस गेले. च्यार घटिका श्रीदेवीचे पूजन जाल्यावर नंतर मडलीसही तेथेच फराल करून प्रहरा दिवसा स्वारी माघारा निघाली ते येताना बेलबागात येऊन देवदर्शण घेतले आणि सवा प्रहर दिवसाचे संधीत आपले वाड्यात दाखल जाले. मदारुलमाहाम याचे वाड्यात च्यार सा घटिका प्रथम दिवस येता राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते आले होते. दोन घटिका खिलवत जाले तो रा बहिरोपत मेहेदले तेथे आले. यावर रास्ते मजकूर माघारा निघोन आपले हवेलीस गेले. मेहेदले मजकूर दो घटिकानी तेथून पर-भाराच इंग्रेजाकडे गेले. त्रितिये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात रा सदासिव दिनकर व मुत्छदी व मामलेदार व दरकदार आले होते. त्यास दरकदार यास बोलाहून दप्तरचे कामकाज दोन घटिका जाले. तो मेहेदले मजकूर आल्यावर राजश्री नाना व मेहेदले याचे खिलवत च्यार घटिकापावेतो जाहाले फिरंगी याची दोन पलटने आंबेगावचे बारीने पुळच्याचे गणपतीवरून सावताचे वाडीपलीकडून जावयास मार्ग दिल्हा आहे. सबब तिकडूनच येतात. हे बातमीचे वर्तमान मदारुल-माहाम यासी कळल्यावर राजश्री सिद्धेश्वरराव बिनीवाले याचे कारभारियास बोलाऊन सांगितले की तुमची पागा शाहापूर बेलगावचे बारीस जाऊन तिकडौन दोन पलटने फिरंगियाची येत आहेत त्याजला घेऊन येऊन तासगावचे सुमारे आणौन राजश्री परशराम रामचंद्र याज-पासी दाखल करणे अैसे सागितले. श्रुत होये छ १० रोज मंगलवारी

तिसरे प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व दाजीबा व बाबा फडके व बहिरो रघुनाथ वगैरे आले होते. त्यास राजश्री नाना व फडके व मेहेदळे असे त्रिवर्ग बसोन च्यार घटिका खिलवत जाले. नंतर मेहेदळे मजकूर रुकसत घेऊन आपले घरास गेल्यावर उभयेता दोन घटिका रात्रपावेतो बसले होते. नंतर फडके वगैरे आपलाले घरास गेले मागील साहा घटिका दिवस राहाता श्रीमंताची स्वारी घोडी फेरावयासी रमन्यात जाऊन दोन घटिका दिवस शेष राहता आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ ११ रोज बुधवारी त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात रा सदासिवपंत गुणे येऊन मारनिलेची रवानगी नागपुरास होत आहे तेविसीचे बोलणे

२

च्यार घटिका जाले. मेस्तर मालिट इंग्रेज याणी पेशजी श्रीमंताची मेजमानी केली होती तेव्हा हाती वगैरे नजर केले. त्यास तो हाती नापसंद जाला, सबब माघारा दिल्हा होता म्हणौन इंग्रेज याणी कनकगिरीचे राजियाचा हाती विकाऊ आला होता तोच खरेदी करून घेतला आणि श्रीमतास द्यावयाकरिता पाठविला. रो बहिरोपंत मेहेदळे याणी येऊन मदारुलमाहाम यास वर्तमान सागितले आणि हाती आणऊन दाखविला ना पाहून नंतर श्रीमताकडे घेऊन गेले. हाती मध्येम प्रतीचा होता. पसंद करून फीलखान्यात पाठविला. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याचे गुदस्ता येथे आले होते ते वेलेस सेनाधुरधरीची वस्त्रे राजश्री मनाबापु यास द्यावयाचा निश्चये जाला होता त्यास सांप्रत राजश्री सदासिवपंत गुणे वकील येथोन नागपुरास जातात. त्याजसमागमे येक हाती व वस्त्रे वगैरे त्याजला पाठवितात म्हणोन दुसरा हाती पहावयासी आणविला होता. तोही मदारुलमाहाम याणी पाहून ठेवविला गुणे मजकूर सत्वरच जानार कासीराव रास्ते याचा काळ रोज मजकुरी जाला. त्याची स्त्री सती निघाली याकरिता राजश्री लक्ष्मणराव व गंगाधरराव रास्ते

याजला अवरोध पडला आहे. तो निवृती जालियावर टिपुकडील वकीलाचा जाबसाल शुरू होईल, तोवर मंद आहे. श्रुत होये. छ १२ रोज गुरुवासरी मागील दाहा घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे दरकदार व मुत्सदी वगैरे आले होते. राजश्री सदासिव दिनकर वकील श्रीमंताकडील निा सिंदे हे आपले गांवास दो महिन्याची आज्ञा घेऊन जाणार यास्तव मारनिले येऊन दोन घटिका खिलवत करून गेले. नंतर दरकदार दफ्तरचा हिसेब घेऊन आले व वसई संस्थान येथील राजश्री माहदाजीपंत काले कारभारी येऊन अस्तमितपावेतो कामकाज जाले. नंतर सर्वत्र आपलाले घरास गेले. राजश्री परशरामपंत मिरजकर मोरगावास छ ११ पो मुकामास गल्याचे वर्तमान आले. श्रुत होये. छ १३ रो शुक्रवारी प्रथम प्रहरात रा गमाजी पाटील वकील दिा गाइकवाड राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात येऊन दोन घटिका खिलवत जाले. नंतर मानिले आपले घरासी गेले. गाइकवाड मार याजला वकीलाणी येथील बोलण्याचा भावगर्भ येक दोण वेला लिा असता त्याचे ध्यानास येऊन तहात गोष्ट येत नाही. याकरितां मदारुलमाहाम याणी मसलत लाबनीवर ठाकिली आहे. पाहावे निश्चंये जो ठैरल्यात येईल तो सेवेसी लेखण केले जाईल. त्रितीय प्रहरी रा गणपतराव जिवाजी, सरसुभे संस्थान वसई प्रांत कोकण, याणी तेथून शाहागोशचे बचे पिंजऱ्यात घालोन श्रीमंतास नजर पाठविले ते प्रथम राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात आनिले होते. नंतर श्रीमंताकडे घेऊन गेले. ते अवलोकण करून सिकारखान्यात पाठविले. त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याचे येथे मुत्सदी वगैरे येऊन किरकोळी कामकाजे करून अस्तमिती माघारे गेले. हिंदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान माचडीवाल्याचे मुलकात इस्माईलबेग फौजनसी आहे. त्याजवर मथुरेहून राजश्री बापूजी होलकर व बालोजी इंगले व राणेखा वगैरे पंचवीसतीस हजार फौजेनसी गेले होते. त्यास कहीवरून याचो त्याची लढाईचा प्रसंग जाला. म्हणौन तोफखान्या पौ राजश्री माहदजी सिंदे याजकडील तोफ च्यार वाटेतून जाता इस्माईलबेगाचे फौजने मदरहू तोफ च्यान्ही वलौन नेल्या व येकदोन हाती वगैरे नेले

अैसे वर्तमान अैकिन्यात आले आहे. जैपूर व उदेपूर व जोतपूर वगैरे फितुरात आहेत. इस्मांईलबेगचे मिलनीत मिलोन विरुद्ध लागले आहे. हे वर्तमान मथुरेस कलतांच आणखी फौजा वगैरे सरंजाम मन्तेस पाठविला. कुरूक्षेत्रावर रा कासीराव होलकर वगैरे सरदार फौजनसी सिकाचे पारपत्यास आहेत. जैपूरवाल्याचे वकील होलकराकडे येऊन खडणीचे बोलणे करितात ते सिंदे याचे चितास येत नाही. जैपूरकराचे मुल्काची खराबी करून अजमेरचा किला घ्यावा. नंतर खंडणीचा तह मुदेमाफिक जाल्यास करण तर करावा अैसे आहे. नवाब महाबत जंगबहादुर याजकडील खरिदीस पेशजी रोशनराये म्हणौन आले होते. त्याणी पाचसे सिपाई चाकर ठेऊन तिकडे पो हाली च्यारसे बंदुखी गारदी याच्या घेऊन पाठविल्या. श्रुत होये याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे पाठऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कोजे हे विज्ञापना

A. R. No. 201

२८ रमजान १२०४ हिजरी
११ जून १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना अैसी जे येथील कुशल तागाईत छ २८ माहे रमजान मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २१ माहे मजकूर रोज शनवार दोन प्रहर दिवसा आखबारपत्र सरकारचे डाकवरून सेवसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान तृतीये प्रहरी राजश्री नाना फडणवीस याचे वाड्यात राजश्री हरीपंत फडके व बाहिरोपंत मेहदले व मुत्सदी व दरकदार वगैरे आले होते. त्यास

महालसमंधी कामकाज च्यार घटिका जाल्यावर, मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले याचे खिलवत इंग्रेजप्रकर्णी अस्तमितपावेतो जाले. याचा भाव ध्यानास आला की ममईहून फिरंगी असामी २ येथे मुबादल्यास देऊन येथील इठाव व हारण फिरंगी असे दोन आ (का. फा.) त्या पलटनात जानार. यास्तव त्याजला श्रीमंताचा रू (का. फा.) पाहिजे. याअर्थी उदईक फिरगी मजकूर आज्ञा घ्यावयासी येऊन नंतर मंगलवारी स्वार होऊन जानार येविशीचा निश्चये ठैरला. उपरांत साइंकाली फडके व मेहेदले वगैरे आपलाले घरास गेले. रा माहदजी पा वारीकर येथे आले होते. त्यास ठोके याजकडील कामाकाजाचा बदोबस्त जाला. सरंजामी माहाल प्रो डांगरी वगैरे प्रांत खांदेश येथील मामलत पाटील मजकुराकडे करार होऊन दोन गाव प्रो मजकूरपैकी मीरखा ठोके याचे स्त्रीस सरकारांतून जागीर जातीचे खर्चास देविले. साहेबखा ठोके येथेच राहिले आणि पाटील मजकूर आज्ञा घेऊन आपले गावास गेले. राजश्री सदासिव दिनकरही स्वार होऊन उभयंता बराबरच गेले. श्रुत होये छ २२ रोज रविवारी मागील सवा प्रहर दिवस राहाता राजश्री हरीपंततात्या व मेहेदले मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले. यावर दो घटिकानी मेस्तर मालिट इंग्रेज राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात आले. तेव्हा इग्रेज मजकूर यासी वरचेवर बोलणे होऊन मदारुलमाहाम याणी त्या फिरंगियास वस्त्रे दिल्ही. याउपर श्रीमंताची रुकसत घ्यावयाची सबब मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले असे सरकारवाड्यात गेले. मागाहून इंग्रेजही तेथेच गेले. गणपतीचे दिवानखान्यांत बैठक जाली होती. श्रीमंत त्या स्थली आले. दरबार जाला. रुकसतीची वस्त्रे फिरंगी इठाव मजकूरास दिल्ही व सिरपेच १ व साडेतीन वस्त्रे असी दिल्ह्यांवर पानदान विडे रुकसतचे घेऊन मागील च्यार घटिका दिवस राहाता इंग्रेज मजकूर आपले स्थलास गेले. नंतर श्रीमंत उठोन आर्शेमाहालात गेले. आणि मदारुलमाहाम व फडके व मेहेदले त्याच दिवाणखान्यात बसोन अस्तमितपावेतो खिलवत इंग्रेजप्रकर्णीच जाले. रो

खंडेराव बलाल आंबडापूरकर पेशजी येथे आले होते. कारण की मारनिलेस सरकारातून पालखी वगैरेचा सरंजाम दिल्हा आहे. यैसियासी मारनिलेचा विृधापकाल जाला. यापुढे येथे यावयाचा भरवसा नाही. यास्तव चिरंजीव समागमे आणिला आहे. त्याचे नावे सरंजाम करून सनदपत्र करावे म्हणोन मदारुलमाहाम यास विनती केली च्यार सा महिणे आर्जव करून राहिले होते, त्यास श्रीमंत कृ(का. फा.) केलो ते जात-जाबता तूर्त त्याचे पुत्राचे नावे जाला. पुढे वादबरसात त्याणी येऊन कागदपत्राचा गुंता उरकावा असे ठरून मारनिले व त्याचे पुत्र या उभयेतास वस्त्रे जाली. गावास जाण्याकरिता श्रीमताणी आज्ञा जाली याप्रो जाल्यावर मदारुलमाहाम आदिकरून तेथोन निघाले ते आपलाले घरास गेले. राजश्री नाना बेलबागात जाऊन साइंकाली आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ २३ रोज सोमवारी राजश्री नाना फडनवीस याचे तीर्थरूपाचे श्राध जाले म्हणौन त्रितीय प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात मुत्सदी वगैरे मंडळी कोण्ही बहुतसे आले नाहीत. मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता राजश्री बाबा फडके व मेहेदले मजकूर या दोघांस बोला-ऊन दोन घटिका बोलणे जाले. नतर ते आपलाले घरास गेले. मागील साहा घटिका दिवस राहाता श्रीमंताची स्वारी रमन्यात गेली होती. च्यार घटिका तेथे घोडी फिरऊन माघारा निघाले ते आस्तमिती आपले वाड्यात यऊन दाखल जाले. रोज मजकुरी राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते त्रितोये प्रहरी राजश्री हरीपंत फडके याचे येथे येऊन आस्तमीतपर्यंत उभयेताचे बोलणे जाले. टिपूकडील वकील येथे आले आहेत, त्याची भेटी जाहाली पाहिजे येविशीचे बोलणे होऊन

२

उदईक मुलाजमत व्हावी असा निश्चगे ठरल्यात आला. श्रुत होये. छ २४ रोज मंगलवारी येकादसीस प्राथःकालीच श्रीमंत पर्बतीस गेले होते. देवदर्शण पूज्या इत्यादिक सहा घटिकापर्यंत

जाल्यावर फराल तेथेच करून प्रहरा दिवसा माघारा निघाले, येताना बेलबागात येऊन श्रीविष्णुंमूर्तीचे दर्शण घेतले आणि तैसेच निघोन सवा प्रहरा दिवसा आपले वाड्यात आले. राजश्री नाना फडनवीसही प्रति येकादशी प्रो बेलबागात जाऊन ११ घटिका दिवस येता आपले घरास आले. टिपूकडील गुलामहूसेन व अबदुलनबी वकील रोजमारी श्रीमंताचे भेटीस येण्हार म्हणौन मदारुलमाहाम याणी राजश्री नारोपंत चेक्रदेव बक्षी याजला बोलाऊन तमाम सरदार मानकरी व सरंजामी व पागे वगैरें यांस सागून, सरकारवाड्यात अड्चा प्रहरा दिवसा यावयाविशी सागितले व सरकारवाड्यात हाजारा कारंज्याकडील दिवाणखान्यात बैठक करावी व गारदी व स्वार वगैरे बदोबस्त करण्याविसीं रा राघोपंत गोडबोले व दिनकरपंत भडभडे यास ताकीद (का. फा.) दीड प्रहर दिवस राहाता राजश्री हरिपंत फडके मदारुलमाहाम याचे वाड्यात आले. रास्ते याजकडील रा बालाजीपंत व नरसिंगराव वकील पुढे येऊन राजश्री नाना फडनवीस यांस विनंती केली. त्याजवरून मागील दाहा घटिका दिवस राहता मदारुलमाहाम व फडके श्रीमंताचे वाड्यात आले, ते आर्शेमाहालात बसोन दोन घटिका माली मुलकी कामकाजे जाली. वकील मार रास्ते याचे पेठेतून निघोन इकडे यावयाचे बातमीचे समजलियावरी मदारुलमाहाम व फडके याणी दरबार बरखास्त करून तेथोन उठौन हाजाऱ्याचे हौजाकडे गेले. पेशजी ताकीद केल्या प्रौ तमाम सरदार व पागे व मानकरी से दोनसे येऊन हाजर जालेच होते. तेथे राजश्री नाना व हरीपंततात्या गेले. यावरी श्रीमंत त्या स्थली आले. राजश्री लक्ष्मणराव व गगाधरराव रास्ते टिपूचे वकीलास घेऊन मागील साहा घटिका दिवस राहाता सरकारवाड्यात दिली दरवाज्याने येऊन दिवानखान्यात आले. वकील मार याणी हातीचे छघावे नग २ दोन आणिले होते ते श्रीमंतास नजर केले. कारचोबी बादली पोशाक येणे प्रो तौ चीरा १ जामेवार थान २ पटका १ किनखाब थान १ येकूण पाच सनगें होती, ते खोनात घालोन नजर

केली. पानदान विडे व खुशबोई सरंजाम वकील मजकुरास दिल्ह्यावर मारनिले रुकसत घेऊन माघारा आपले स्थलास गेले. राजश्री विठलराव परशराम पटवर्धन, राजश्री परसरामपंत मिरजकर याचे मधील पुत्र, येथे राहिले होते ते सांप्रत मिरजेस जातात याकरिता श्रीमंताचे निरोपास आले होते. त्याजला पैठणी लाल रंगाचे सेला व पागोटे व पानदान विडे देऊन मार्गस्त केले. याउपरांत श्रीमंत तेथोन उठौन आर्शेमाहालात आले. मदारुलमाहाम व फडके याणी इमारतीचे कारखाण्याचे काम पाहून तैसेच तेही आर्षेमाहलात आले. मुत्सदी वगैरे सर्वत्रास बरखास्त करून श्रीमंत व राजश्री नाना व हरीपंत फडके असे त्रिवर्ग बसोन खिलवत च्यार घटिका जाले. नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता मदारुल-महाम तेथोन निघोन आपले वाड्यात येऊन नित्य कृत्याचे औषध घेऊन तैसेच निघाले, ते बंगल्याचे बागात गेले. साइंकालचे संध्यावंदन तथेच करून दोन घटिका रात्र होता माघारा आपले घरास आले रोज मारी मागील च्यार घटिका रात्र राहाता इठाव फिरंगी स्वार होऊन गेला. समागमे गार (का. फा.) येत पाचपणास गेले. मारनिले दोही पल्टणात जावयाकरिता येथून गेला. राजश्री आपा बळवंत शिंद्याचे बागाजवल राहिले होते. त्यास त्याणी रोज मारी तेथून तळ काढून दो बानाचे आतरे करून गारपीराजवल किराड नवे तळे बाधीत आहे तेथे येऊन उतरले श्रुत होये. छ २५ रोज बुधवारी मागील सात घटिका दिवस राहाता श्रीमंत आपले वाड्यातून निघोन रा बालाजी नाईक भिडे याचे बागात राजश्री आमरसिंग जाधव येऊन राहिले आहेत त्याचे भेटीस गेले. कारण कीं जाधव मजकूर श्रीकासीप्रांतेस गेले होते तें यात्रा करून आले आणि मानकरी सरकारचे, सातारियाचे राज्याचे आप्तवर्गांत निकट, त्याचे येथे जावयाचा साप्रदाये या-करिता स्वारी तेथे गेली. समागमे राजश्री नाना फडनवीस व हरीपंत फडके आदिकरून सरदार व पागे वगैरे गेले होते. तेथे गेल्यावर जाधवराव मार याणी आपले डेन्याबाहेर इस्तकबाल

पुढे येऊन श्रीमंतास भेटले अणि डेऱ्यात घेऊन गेले. नंतर मदारुलमाहाम व फडके व पागे सरदार मानकरी याच्या भेटी जाल्या. दोन घटिका बैठक होऊन यात्रेचे वगैरे वर्तमान भापनात आले. या उपरांत माारनिले

३

याणी वस्त्रे द्यावयासी आणिली. पोशाक व सेले पागोटी बितौ.

१ श्रीमंतास पोशाक बऱ्हानपुरी उंतम प्रतीचा.

१ मदारुलमाहाम यास कंदीपो शाक.

१ हरीपंत फडके यासही कंदी पोशाक

२ मऱ्हाटे सरदार आा २.

१ दारकोजी निंबालकर सेला पागोटे.

१ सटवाजी गावडे सेला व पागोटे.

२

१ बालाजीपंत ढोसर सेला पागोटे

१ राघोपंत गोडबोले सेला पागोटे.

१ दिनकरपंत भडभडे यासी सेला व पागोटे.

१ बालाजीपंत केलकर सेला पागोटे.

४

५ ९

सदरहू येणे प्रौ नव पोशाक व सेले पागोटी दिल्ही. आतर पानदान जाल्यावर श्रीमंताची स्वारी तेथोन माघारा निघाली ते मागील दोन घटिका दिवस राहाता आपले वाड्यात आले. मदारुल-माहाम येताना बेलबागात येऊन देवदर्शण घेऊन नंतर आपले घरास आले. श्रुत होये. छ २६ रोज गुरुवारी त्रितीये प्रहरी मदारुल-माहाम याचे वाड्यात मत्सदी व दरकदार व मामलेदार आले होते. राजश्री दाजीबा फडके व लक्ष्मणराव फडके व सकारामपंत पानगे आले होते. ज्येष्ट वा। ७ रोज शुावारी छ २७ माहे मजकूर आरंबी सन तिसैनचं आखर साल होऊन छ २१ रोज शनवारीपासून मृगनक्षत्रापासून पुढे नवे साल, सन इहिदे तिसैनचे अवल साल शुरू जाले. यैसियासी आरब वगैरे गारदी सरकारात चाकर आहेत त्याची हाजरी आखर साली मदारुलमाहाम आपण आपले समक्ष घेत असतात. सबब रोज मारी हाजरी घ्यावयाची शुरुवात केली. रौ राघोपंत

गोडबोले यासी बोलाऊन सैद अहमद जादार अर्बाचा याचे बिरादरी पैा थोडीबहुत हाजरी आस्तमितपर्यंत घेतली. नंतर बेलबागात जाऊन आले. श्रीमंत मागील साहा घटिका दिवस राहता रमन्यात गेले होते. तेथून माघारा आस्तमिती येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले पाच घटिका रात्रीस मदारुलमाहाम याणी राजश्री सदासिवपंत गुणे वकील यास जैनाबादी सेला पागोटे देऊन नागपुरास जावयासी निरोप दिल्हा. मारनिल्हे आमावाश्या जालियावर सत्वरच स्वार होऊन जाणार. श्रुत होये. छ २७ रोज शुक्रवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याणी सैद आहामद आरबाचे जादार याचे बिरादरीची हाजरी घेतली. नंतर मागील तीन घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले वाड्यातून निघोन मोरोपंत दमडेरे दरकदार दफ्तरचे याचा मृत्य जाला म्हणौन मारनिल्हेचे घरी जाऊन त्याचे बंधूस सेला पाघरविला आणि तेथून निघाले ते बेलबागात गेले. देवदर्श करून तैमेच परभारा बंगल्याचे बागात जाऊन सध्यावंदन तेथेच केले. आणि दोन घटिका रात्र होता माघारा येऊन आपले वाड्यात आले. टिपूकडील वकील यास पाचाश्या मानसाचे बेगमीचा सिदा श्रीमंताचे सरकारचा मदारुलमाहाम याणी यादी ठैराऊन दिल्ही, त्या प्रो पाटविला. राजश्री परशराम रघुनाथ तासगावीहून पुढे मिरजेचे नजीक कृष्णांतीरास जाऊन मुकाम केला आहे. येथून तोफखाना व फौजा वगैरे सरजाम त्याजकडे जावयाचा, त्याची मार्गप्रतीक्ष्या करितात. साहा तोफा येथून गेल्या च्यार आणिक जाणार आहेत पागे व सरदार व गारद वगैरे नेमणुकी प्रो रवाना होत आहे इंग्रेज याजकडील पलटने २ दोन ममईहून आवेरांधचे बारीने येऊन मिरजकराचे फौजेत मिळनार. पलटणे घाटाजवळ आली आहेत. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा साभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे. कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 202

१२ शवाल १२०४ हिजरी

२५ जून १७९०

विनंती विज्ञापना ऐसी ज येथील कुशल तागाइत छ १२ माहे शवाल मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ ५ माहे मजकूर रोज शनवारी त्रितीये प्रहर दिवसा अखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान राजश्री नाना फडणवीस याचे वाड्यात मागील प्रहर दिवस राहाता मुत्सदी व दरकदार आदि-करून सर्वत्र आले होते. त्यास काही जरूरियात कामकाजे दोन घटिका जाहाली. यानंतर दिल्ली शहर येथील आखबार आली होती. ते पत्रे व आणखी संस्थान वगैरे जागाची पत्रे आली ते मदारुलमाहाम याणी येकीकडे बसोन अस्तमीतपर्यंत वाचून पाहिली. उपरांत सर्वत्र आपलाले घरास गेले रोज मजकूर

(ओळ फाटली)

डी फेरावयासी गेले होते. ते (का. फा.) स्वारी माघारा येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. श्रुत होये. छ ६ रोज रविवारी मदारुलमाहाम मागील सवा प्रहर दिवस राहाता निद्रा करून उठिल्यावर आलीमर्दाखा जमादार याचे बिरादरीची हाजरी पाच घटिकापर्यंत बसोन घेतली. नंतर राजश्री त्रिंबकराव सबनीस याणी आपले राहावयाची हावेली नवी बांधिली आहे. माडी वगैरे जागा तरतूदीची केली म्हणौन मारनि-लेनी राजश्री नाना फडनवीस यासी विनंती करून जागा पाहावयासी मेजमानीचे निमित्य न्यावे ऐसा संकेत जाहाला होता. त्याजवरून मागील च्यार घटिका दिवस रहता मदारुलमाहाम सबनीस मजकूर याचे घरास गेले. तो तिकडून परभारा राजश्री हरिपंत फडकेही तेथेच आले. यावर दोन घटिका नाच जाला. आतर पानदान होऊन नंतर मारनिले याणी वस्त्रे येणे प्रो

१ मदारुलमाहाम यासी केशरी पागोटे व दुपठा.

१ बाबूराव केशव सेला व पागोटे चदेरीचे सुफेद.

१ हरिपंत फडके यासी (सेला) व पागोटे चदेरीचे सफेद.

१ राघोपंत गोडबोले सेला व पागोटे पैठणी कुसंबी.

सदरहू दिल्हयावर मदारुलमाहाम मागील दोन घटिका दिवस राहाता आपले घरास आले व फडके वगैरे आपलाले घरास गेले. यावर रो गोपाळजी गंड मदारुलमाहाम याजकडील यास सबनीस याणी बोलाऊन सेला पागोटे दिल्हे. वसई किला प्रांत कोकण येथील (का. फा.) साळवे हावलदार सस्थान मजकूरचे येथे आले आहेत. सबब मारनिलेस राजश्री माहादाजीपंत काले कारभारी दिा सरसुभा याणी मदारुल्माहाम यास भेटविले. त्याणी सेला व पागोटे देऊन भेट घेतली. राजश्री बलवतराव कासी पेशजी भिलाचे पारपत्याकरिता खांदेश प्रांती पाठविले होते. त्यास भिलाचा बदोबस्त येथे समक्ष होऊन कन्हेरगड किला राजश्री मालोजी जाधवराव वाघोलीकर याजकडेस सागितला आणि मारनिलेस बोलाविले होते. त्याजवरून त्याणी सरकार आज्ञे प्रो किला जाधवराव मजकूर याचे जिमेस करून आपण गारद वगैरे सरंजामसुधा माघारा येथ आले. सबब मारनिले याणी श्रीमंताचे दर्शण घेऊन नंतर मदारुल्माहाम याची भेटी घेऊन आपले घरास गेले. श्रुत होये छ ७ रोज सोमवारी पहिले दीढा प्रहरा दिवसा राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात रा

(ओळ फाटली)

यासी दोन घटिका खिलवत आपले येथे घरकृत्य कल्हे लागला आहे ते (का. फा.) चे करून माघारा गेले. नंतर त्रितीये प्रहरी मदारुल-माहाम (का. फा.) माहा घटिकापावेतो शामीरखा जादार याचे बिराधरीचे आरब व गारद आहेत त्याची हाजरी घेतली नंतर राजश्री हरिपंत फडके व रामजी पाटील वकील निा सिंदे असे आले. यैसियासी सुरत शहर, प्रांत गुजराथ, येथे कोण्ही गुजराथी वगैरे याचे गुरु राहातात

ते प्रतिवर्षी श्रीमंत व रौ नाना फडनवीस व हरिपंत फडके याजला वस्त्रे पाठवीत असतात. त्या प्रौ सांप्रत्यही त्रिवर्गास वस्त्रे आली आहेत. ते रामजी पाा घेऊन आले होते. त्यास मदारुलमाहम याची वस्त्रे देऊन श्रीमंताची वस्त्रे राजश्री नानास दाखविली. याउपरी श्रीमंताचे सेवेसी प्रविष्ट करतील. फडके याची वस्त्रे होती ते त्यास दिल्ही. राजे बहादर राजश्री रघुपतराव नारायेण व रगराव त्रिबक या उभयेतामधे कटाक्ष आज सात वर्षे लागला आहे. यैसियासी त्याचा कजिया विल्हे लाऊन बदोबस्त करून घ्यावा म्हणोन (का. फा.) माहादजी सिदे याची पत्रे मदारुलमाहाम व फडके यास येतात. हाली दोघाची वाटणी व्हावीसे ठैरले आहे. दोन हिसे रंगराव त्रिबक

२

याचे आणि रघुपतराव दतपुत्र म्हणौन त्याचा येक हिसा या प्रो बोलण्यात येऊन यादी जाहल्या आहेत. मालेगाव प्रो निबाईत प्रांत खादेश येथे कैलासवासी नारो शकर याणी किला मानबर बाधिला आहे. त्यास तेविसी उभयेताचा लढा पडला आहे म्हणौन फडके मजकूर व रामजी पाटील मदारुलमाहम यासी बोलावयासी आले होते. आद्यापि निश्चंये ठैरला नाही, पाहावे. दोन घटिका बलोण फडके व वकील माार माघारा आपलाले घरारा गेले आणि आस्तमिती राजश्री नाना बेलबागात जाऊन आले. श्रुत होये. छ ८ रोज मंगळवारी येकादसी म्हणौन प्राथःकालीच श्रीमंताची स्वारी पर्वतीस गेली होती. त्यास प्रहरा दिवसा तेथोन माघारा निघोन येताना बेलबागात आले. तेथे श्री विष्णुमूर्तीचे दर्शण घेतले आणि दाहा घटिका दिवस येता आपले वाड्यात आले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याणी च्यार घटिका गारद्याची हाजरी घेऊन नंतर दप्तरचे कारकून बोलाऊन दोन घटिका हिसेबाचे कामकाज जाहले. यावर राजश्री नाना मागील दोन घटिका शेष दिवस राहाता आपले वाड्यातून निघाले ते वो राजश्री गोविद-भट निरचेऊर याचे जेष्ट बंधु मृत्य पावले निमित्य त्याचे घरास सेला पाघरवावयाकरिता जाऊन तेथोन बेलबागात गेले. देवदर्शण करून सांइकाली मागती आपले वाड्यात आले. हिदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान जैपूर व जोतपूर वगैरे येथील राजेरजवाडे यासी व इस्माईल-

बेग यासी अैक्येता होऊन आलीबाहादर व सिंदे व होळकर या त्रिव-
र्गासी व त्यासी वैमनस्व लागले आहे म्हणौन मथरेहून राजश्री बापूजी
होळकर व आंबोजी इंगळे व आबा चिटणीस वगैरे फौजा त्याचे
पारपत्यास गेल्या असता सांप्रत त्याची व याची लढाई जाली इस्मा-
ईलबेग याजपासी दोनच्यार हाजार गारद वगैरे होती त्यात होळकर
व इंगळे याणी फितूर करून त्याजला दोन लक्ष रुपये देऊ केले आणि
करार ठैराविला की समयास तुम्ही कामकाज करू नये. अैसे जाले
होते. तेव्हा लढाईचा प्रसंग छ ८ रमजानीस येऊन प्राप्त जाला
ते समई त्याणी संकेता प्रो। कमती केली तेणेकरून इस्माईलबेग
याचे फौजेची सिकास्त जाली पाचच्यार कोस हाटून मागे पळाले
तेव्हा त्याचे तळावर होळकर व इंगळे याणी जाऊन मकाम केला.
च्यारपाचसे माणूस लढाईत कामास आले या प्रो। जाल्यामळे नूर्त
त्याचा मोड होऊन कमजोर जाले गारद वगैरे याणी फितूर करून
फोडली होती ते याजपासी (का फा) मिळाले पेसजी करार
त्यासी केला होता. त्यास येक लक्ष रुपये त्याजला दिल्हे आणि आपल्या-
जवळच ठेऊन घेतले आहे राजश्री कासीराव होळकर वगैरे फौज
गुलाम कादर याचे भावावर वनिकावर गेले होते त्यास त्याचीही
लढाई पूर्वी येकदोन जाली. तेणेकरून सिक भागीर्थीपार माघारा
टळून गेले. इकडे लढाईचा प्रसंग पडल्यामुळे रा। बापूजी होळकर
याणी रा। कासीराव होळकर याजला फौजेसुधा आपले मदतेस बोलाऊन
घेतले व मथरेहूनही पत्रे त्यास या प्रो।च गेली त्याजवरून कासीराव
होळकर ते संधान सोडून याजकडे यावयास माघारा निघाले येक
कंपू फिरंगी बापू होळकर वगैरे याजपासी मथुरेहून मदत गेले असोयेत
दोस्त जाली हे इस्माईलबेग व जैपूरवाले यासी समजले त्याजवरून
सख्यत्वाचा पैगाम वकील मथुरेस आहेत ते आलीबहादर याचे विद्य-
माने बोलणार. आजमेरचा किला माघारा द्यावा हे सिंदे याचे
बोलणे. त्यास बहुतेक किलाही माघारा देऊन सलुखोना तह करतील
येसे वर्तमान डाकेवरून आले आहे. पाहावे काये ठरते ते न कळे श्रुत
होये. छ ९ रोज बुधवारी दुसरी येकादसी राजश्री नाना फडनवीस याची

याआर्थी प्राथःकालीच बेलबागात जाऊन स्नानसंध्या व देवाचे पूजन येका प्रहरात करून नंतर माघारा आपले घरास आले. त्रितीये प्रहरी च्यार घटिका गारद्याची हाजरी जाली. या उपरी रास्ते याजकडील वकील टिपूकडील जाबमाल बोलावयासी आले होते. राजश्री तात्या जोसी या बोलण्यात आहेत. तेही आले होते. दोन घटिका खिलवत करून गेले नंतर वो राजश्री गोविदभट निरचेऊर येंऊन राजे बाहादर याजकडील बोलणे अस्तमीतपावेतो बोलोन गेले (का. फा.) दाजीबा फडके व सखारामपंत पानसे व बाबुरात्र केशव वगैरे आले होते. काही कामकाजही जाले. श्रीमंताची स्वारी रमन्यात गेली होती तेव्हा पाच घटिका दिवस होता. त्यास च्यार घटिका तेथे घोडी फिरवून साइंकाली माघारा आले. स्वारीसमागमे राजश्री माधवराव रामचंद्र व लक्ष्मणराव व माधोराव फडके व माहादाजी-पंत बेहरे व बिनीवाले व पेटे व पागे व सरदार या प्रो गेले होते दाहा तोफा पौ च्यार तोफा जाणे राहिल्या होत्या. त्याही येथून रवाना होऊन राजश्री परसराम रामचद्र मिरजकर याचे लस्करात गेल्या श्रुत होये.

A. R. No. 203 १९ शव्वाल १२०४ हिजरी

२ जुलै १७९०

श्री

विनंती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल तागाईत छ १९ माहे शवाल मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणोन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ १२ माहे मजकूर रोज शनवारीं मागील प्रहर दिवस राहाता आखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले, ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान मागील सवा प्रहर दिवसा मदारुल-माहाम याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार व मामलेदार वगैरे सर्वत्र आले होते. राजश्री बहिरो रघुनाथ मेहेंदळे आपले कुलदेवीचे दर्शणास गेले होते. ते काल माघारे आले. सबब मारनिले राजश्री

नाना फडनवीस याचे भेटीस येऊन वरचेवर तैसेच आपले घरास गेले. यावर राजश्री हरीपंत फडके तेथे आले. तेव्हां काहीयेक कामाकाजा (का. फा.) मामलेदार याचे दोन घटिका जाले. नंतर मदारुलमाहाम (का. फा.) खिलवत सहा घटिकापावेतो जाले. त्याचा भावगर्भ ध्यानास आला की टिपू याणी वकीलाबराबर येक साला अैवज पाठविला आहे. रास्ते मध्यस्ततेविसी बोलणे करितात की त्याणी जो अैवज पाठविला आहे तो घ्यावा माघारा फिरऊ नये. यैसियांस राजश्री परशराम रामचंद्र याचीही पत्र आली की च्यार साला खंडणीचे करारा प्रो पैका यावयाचा. त्यात येक साला बारा लक्ष रुपये आले आहेत ते तुर्त घ्यावे. त्याजवरून उभयेताचा विच्यार होऊन अैवज दाखल करावयाविसी रास्ते यास सांगितले. मोहोरा व पुतळचा व होण या प्रो भरती आहे. त्यास रोज मारी पाचा लक्षा रुप्याचा भरणा सरकारचे जामदारखान्यात केला. आस्तमीतपर्येत ममलतप्रकरणी उभयेताचे बोलणे होऊन फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना [illegible] जाऊन आले. मागील साहा घटिका दिवस शेष राहता श्रीमंत रमन्यात गेले होते. तेथे गेल्यावर च्यार घटिका घोडी फिरविली. या उपरांत श्रीमंत तळयावर जाऊन रमन्यातील हारणे कालवीट वगैरे आणविली. त्याची परस्परे लढाई लावविली होती. ते आवलोकण करून त्यास दाणा भक्षावयासी देवविला आणि आस्तमितीं स्वारी तेथोन माघारा निघोन दो घटिका रात्रीस आपले वाडयात दाखल जाले. श्रुत होये. क १३ रोज रविवारी मागील दीड प्रहर दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस निद्रा करून उठिल्यावर राजश्री हरिपंततात्या याजला बोलाऊ पाठविले. दरकदार दफतरचे व मामलेदार वगैरे हाजर जाले होते. त्यासी मामलतीचे बोलणे दोन घटिका जाले. तो फडके मजकूर तेथे आले. रास्ते याचे यावयाचा संकेत जाला होता यास्तव याजकडील रा। बाळाजीपंत ढेकने वगैरे पुढे येऊन मदारुलमाहाम व फडके यासी विचारिले. त्याजवरून मागील साहा घटिका दिवस राहाता राजश्री लक्षमणराव व गंगाधरराव रास्ते राजश्री नानाचे वाडयात आले. तेव्हां मदारुलमाहाम व फडकेव रास्ते याचे

खिलवत च्यार घटिकापर्येत जाले. यावर मागील दोन घटिका दिवस राहता रास्ते मो माघारा निघोन परभारा राजश्री हरिपंततात्याचे वाड्यात गेले. आस्तमिती फडके मजकूरही आपले घरास आल्यावर दाहा घटिका रात्रपावेतो रास्ते तेथे राहून बोलणे बहुतच जाले. नंतर रास्ते मजकूर (का. फा.) गेले. खिलवताचा भाव ध्यानास आला की (का. फा.) परशराम रामचंद्र तासगावा (का. फा.) दो को-(सावर) कोठे म्हणोन गाव कृष्णेच्या उतर तीरास आहे तेथे उतरले आहेत. परंतु तेथून टिपूचे सरहादेचे गाव आहेत. त्यास उपद्रव करावा या उद्योगात आहेत विरुध्याचा प्रकार जाणौन कलहे निर्मान करावा या आर्थी हा विच्यार योजून उपद्रवास कारण करनार. इंग्रेज याज-कडील दोन पल्टने व तोफा व चालीस गा (?) पंनास गोरा मिरजकरा-जवल येऊन मुकाम केला. येथून नेमनुकी प्रो सरदार फौजासुधा तेथे जाऊन पोहोचावे हे मार्गप्रतीक्ष्या करितात आणि येविसी त्याची पत्रे दर-रोज येत आहेत. येमियासी हे सविस्तर वर्तमान टिपूस कळल्यावरून त्याणे रास्ते यास व आपले वकीलास पत्रे पाठविली ते काल दीढा प्रहरा रात्रीस येथे पावली तेविसीचे बोलणे रास्ते बोलावयासी आले होते की वकील मा॥र बारा लक्ष रुप्यांचा भरणा करून देतात. पुढे जाबसाल लागलाच आहे, या आर्थी तूर्त उतावली मिरजकर याणी करू नये, यैसी रदबदलीचा जाबसाल लागला आहे. पाहावे काये निश्चये होतो. रा परशरामपंत याचे पुत्र रा हरराव याजला बहुत समाधान न होते सांप्रत काहीयेक

२

आराम आहे श्रुत होये. छ १४ रोज सोमवारी राजश्री नाना फडनवीस याणी घोडदान केले शंभरदीडशे ब्रांम्हण दीढा प्रहरा दिवसा भोजनास आपले वाड्यात घेउन आधेली दक्षणा या प्रो सर्वास दिल्हे त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात राजश्री हरिपंत फडके आले राजश्री लक्ष्मणपंत कोपरकर याजकडे हुजरात पागेचे हिसेबाचे दफतरे आहेत, यास्तव कोपरकर मजकूर यास बोलाऊन च्यार घटिकापावेतो पागा याचे हिसेब ध्यानास आणिले. नंतर मदारुलमा-

हाम व फडके याचे भाषण दोन घटिका जाले. रो गणपतराव जिवाजी सरसुभे प्रांत कोकण यासी बोलाऊन आस्तमितपर्यंत त्याजकडील बोलणे प्रांत मजकूर वसई किला येथील संस्थानचे जाले. या उपरांत फडके वगैरे सांझकाली आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना फडनवीस बेलबागात जाऊन घटिका रात्रीस आपले घरास आले. रा गणपत आनंदराव मेहेंदले घासीराम कोतवाल याचे तल्यावरून कूच करून गेले. ते हाडपसर व वानोडी दोहीचे दरमियान जाऊन मकाम केला. टिपूकडील येक साला खंडणीचा अैवज बारा लक्ष रुपये याचा भरणा होण व पुनव्या व मोहोरा या प्रो सरकारात दाखल जाले. श्रुत होये. छ १५ रोज मंगळवारी राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे त्रितीये प्रहरी राजश्री रगराव त्रिबक राजे बहादर येऊन दोन घटिका खिलवत करून गेले. नतर मत्छदी व दफतरचे कारकून वगैरे याच्या कामाकाजाची बोलणी जाली. तो राजश्री हरिपंत फडके तेथे आले. यावर कोकणप्रकर्णं वसईकर सरसुभे याणी दोन घटिका बोलणे केले. या उपरांत मदारुल-माहाम व फडके याचे खिलवत होऊन मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना फडनवीस बंगल्याचे बागात जाऊन आस्तमिति बेलबागात आले. तेथेच संध्यावंदन करून देवदर्शण घेतले. यावर माघारा निघोन दो घटिका रात्री आपले घरास आले श्रीमंताची स्वारी मागील साहा घटिका दिवस राहाता निघाली ते रोज मजकुरी आंगारिका चेतोर्थी म्हणोन श्रीगणपतीचे दर्शणास कसब्यात गेले होते. नंतर तेथोन माघारा निघोन तैसेच परभारा स्वारी रमन्यात गेली. ते घटिका रात्र होता माघारा येऊन आपले वाड्यात दाखल, जाले. रो दादा गजरे, किल्ले रायेगड येथील सरसुभे, याणी मदारुलमाहाम याची मेजमानी केली. सबब पाचा घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस गजरे मजकूर याचे घरास गले. रात्रीचे भोजन तेथेच केले. नंतर आतर पानदान जाल्यावर च्यार घटिका नाच जाला गजरे मजकूर याणी मदारुलमाहाम यास केशरी आगोठे व दुपटा दिल्हा. या उपरांत आकरा घटिका रात्रीस तेथोन माघारा निघाले ते आपले हावेलीस आले. श्रुत होये छ १६ रोज बुधवारी

श्रीमंत सौवती मानुश्री रमाबाईसाहेब आपले माहेरास बुधवार पेठेत राजश्री बालाजी केशव थते याचे येथे गेली होतीत. त्यास तेथोन आडचा प्रहरा दिवसा माघारा निघोन स्वारी आपले वाड्यात येत आसता राजश्री माहालिंगराव घोरपडे त्याच रस्त्या जात होते. तो बाजारचा रस्ता स्वारीचे जिलेबीचे लोक खासबरदार व खिजमतगार वगैरे यासी व घोरपडे याचे लोकामी परस्परे दाटी जाल्यामुळे उपाध जाली. श्रीमंत बाईसाहेब याची स्वारी पालखीत होती. त्यास पालखी तो वाड्यात दाखल जाली. मागे लोकासी कटकट वाहडली. हे घोरपडे मजकूर याणी पाहून समजूत करावी आणि कटकटीचे निवारण करावे असे आसता सरकारवाड्यातून व मदारुलमाहाम याचे वाड्यातून लोक तेथे आले. त्याणी बेकैदीचा प्रकार पाहिल्यावरून घोरपडे मार यासी बोलिले आणि मारनिलेस घोड्याखाले उतरऊन त्याजला राजश्री नानाच्या वाड्यात घेऊन गेले. घोरपडे मजकूर तेथे आल्यावर सदर बारगीर व सिलेदार लोक चौकीस आसतात तेथे बसोन भाषण केले की आमचा आपराध काये जाला की सरकारचे लोकाणी गैर-आबरू करून येथे घेऊन आले याची चौकसी करावी. तेव्हा मदारुल-माहाम याणी निद्रा करून उठिल्यावर राजश्री हरिपंत फडके यासी बोलाऊन आणविले आणखीही मुत्सदी वगैरे दरोबस्त आले होते. तो फडके मजकूर येऊन आधी मदारुलमाहाम यासी बोलोन नंतर घोर-पडे बसले होते त्याजपासी आले समाधानाच्या च्यार गोष्टी सांगि-तल्या त्या प्रथम त्याच्या ध्यानास न आल्या म्हणौन काही दाब व काही समजूत या प्रो बोलोन घोरपडे यांसी फडके मार याणी आपले वाड्यात वाटे लाविले. राजश्री नारोपंत चक्रदेव बक्षी त्याचे समागमे दिल्हे की याजला समजाऊन वाटे लावावे. या प्रो करून घोरपडे यांसी फडके मार याणी तूर्त आपले हावेलीस पाठऊन आपण मागती राजश्री नानाजवल गेले. यावर मदारुलमाहाम व फडके व बहिरोपंत मेहेंदले याचे खिलवत इंग्रेजप्रकर्णी च्यार घटिका जाले व काही कामकाजे यादी वगैरे कागदपत्र असे दोन घटिका रात्र पो जाल्यावर सर्वत्र आप-लाले घरास गेले. फडके मजकूरही आपले वाड्यात गेले. तो तोपर्येत

राजश्री माहालिंगराव घोरपडे तेथेच बसले होते. तेव्हा फडके मजकूर याणी त्याचा समजाविश करून च्यार

३

घटिका रात्रीस घरास वाटे लाविले सारांश घोरपडे मजकूर मातबर सरदार, मानकरी सरकारचे पदरचे, त्याची भीड विशेष जाणौन महत्व ठेवितात. श्रुत होये. छ १७ रोज गुरुवारी मागील दाहा घटिका दिवस राहता राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात मुत्सदी व दरकदार आदिकरून सर्वत्र आले होते. राजश्री हरिपंत फडके आल्यावर रा। रामजी पाटील वकील नि॥ सिंदे मदारुल-माहाम याचे भेटीस आले होते. उतर प्रांतीची पत्रे आली होती ते त्याणी वाचून दाखविली. राजश्री सिवाजी विटल विंचुरकर सरदार पाचा हाजारा फौजेनसी राजश्री माहदजी सिंदे याजबराबर आहेत. त्यास त्याचे पुत्र आमृतराव होते त्याचा काल जेष्ट वद्य ३० आमावा-स्येस जाला. तेही त्याच प्रांती लस्करात होते. हे वर्तमान लि॥ होते ते मदारुलमाहाम व फडके याणी श्रवण करून बहुतच असंतोष मा-निला. पाटील मा॥र यासी दोन घटिका बोलणे जाल्यावर मा॥रनिले आपले घरास गेले. गढेकोटा प्रांत हिंदुस्थान येथील राजश्री मर्दनसिंग राजे याणी तेथून श्रीमंतास पोशाक वगैरे नजर पर्वतसिंग वकील या-बोरा पाठविले. ते पेशजीच भामरड्यात येऊन राहिले आहेत. मदारुल यास वस्त्र वगैरे पाठविले आहेत. ते रोज मा॥री वकील मा॥र याणी आणोन राजश्री ना(ना) फडनवीस यास पोशाक १ व बंदूख सोनेरी मुलमेदार १ येसे व घोडा १ येसे दिल्हे राजश्री हरिपततात्या याजलाही या प्रो।च आनिले आहे ते तेथेच दाखऊन नंतर फडके याचे घरी पावते केले. वकीलाणी फडके मजकूर याचे नियेमाने भेट घेतली. यावर विडे देऊन त्याजला मार्गस्त केले. श्रीमंतास पोशाक वगैरे आणिले आहेत ते राजश्री नानास दाखविले. दरबार होईल ते दिवस द्यावयाचा निश्चये सांगि-(त) ला. या उपरात मदारुलमाहाम व फडके व बहिरोपंत मेहेंदले असे बोलत बसले होते तो रा। मोरो गंगाधर निफडकर ग्रहस्त श्री कासीयात्रेहून आले म्हणौन मा॥रनिले राजश्री नानाचे भेटीस येऊन

सेला पागोटे दिल्हे. नंतर मूसा मूतरम फिरंगी येथे आहे ते मदारुल-
माहाम याचे भेटीस आले त्याजलाही विडे देऊन रुकसत केले. यावर
हिसेब वगैरे कागदपत्र व कामकाजे आस्तमितपर्यंत होऊन राजश्री
नाना फडनवीस बेलबागात जाउन दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात
आले श्रुत होये. छ १८ रोज शुक्रवारी मागील दाहा घटिका दिवस
राहाता मदारुलमाहाम श्रीमंताचे वाड्यात गेले. राजश्री हरिपंत फडके
आदिकरून मुत्सदी व दफ्तरचे कारकून व संस्थानिक सुभे व मामलेदार
वगैरे सर्वत्र आले. आर्शेमाहालात श्रीमंत आल्यावर दरबार जाला
च्यार घटिका माली मुलकी कामे जाली. राजश्री मर्दनसिंग राजे
गढेकोटेकर याजकडील वकील पर्वसिंग याजला फडके याणी
श्रीमंताचे भेटीस आणिले होते. वकील मार याणी येक मोहोर नजर
करून भेटी घेतली. पोशाक वगैरे येणे प्रो श्रीमंतास

१ पोशाक
१ पागोटे
१ शालजोडी १ फर्दा २
२ जामेवार
१ किनखाब थान
२ आंबटे रंगीन

१ बंदूख सोनेरी मुलमेदार
१ ढाल गेंड्याची

९ मदरहू दिल्हे श्रीमंताची स्वारी रमन्यात जावयासी सिद्ध जाली.
तेव्हा दरबार बरखास्त करून श्रीमंत सातखणीवर गेले. बराबर मदा-
रुलमाहाम व फडके जाऊन येक घटिका खिलवत केले. राजश्री नाना
फडनवीस सिंव्हस्तस्नानाकरिता गंगातीरास जावयाचे त्याचा निश्चये.
छ २१ माहे मार रोज सोमवारी मागील दोन घटिका दिवस राहाता
रेवती नक्षेत्रावर आपले वाड्यातून निघोन बंगल्याचे बागात जाऊन
प्रस्तांनी राहावे असे ठरले. गंगातीरचे सुभे व मामलेदार यास पत्रे
साहित्याविसी गेली. पंधरा निदान वीसा दिवसात जाऊन माघारे यावेसे
बोलण्यात आले. मागील पाच घटि दिवस राहाता श्रीमंत घोडी फेरा-
वयासी जाताना गढेकोटेकर वकील यास विडे दिल्हे आणि स्वारी रम-

न्यात गेली. मदारुलमाहाम व फडके व कार्याकारण मुत्सद्दी वगैरे सातखणीवरच बसोन कागदपत्र व जाबसाल कामाकाजाचे जाले. यावर मागील दोन घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना तेथोन आपले वाड्यात आले आणि औषध घेऊन तैसेच निघाले ते तोफखान्याजवळ श्रीव्यंकटेश आहेत त्याचे दर्शणास जाऊन बेलबागात आले. तेथोन घटिका रात्र होता माघारे आपले घरास आले. याउपरांत श्रीमंताची स्वारी रमन्यातून माघारा येऊन दो घटिका रात्री आपले वाड्यात दाखल जाले. श्रुत होय याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाना सांभाळ करनार स्वामी समर्थ बहुत काये लिहिणे. कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 204 २२ जमादिलावल १२०५ हिजरी
२७ जानेवारी १७९१

श्री

अखबार पुणें अज इा छ १९ माहे जमादिलावल ता छ २२ माह मजकूर सन १२०५ हिजरी रोज गुरुवार

पूर्वी छ १८ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ १९ रोजी सरकारचे डाकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २२ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

हरिपंत सिध्धटेकावर मुकामात करून होते. त्यास तेथून कूच करून पंढरपुरास जाण्याविशी बालाजीपंतांची पत्रे गेली त्याजवरून हरिपंतानी सिध्धटेकाहून कूच छ १९ रोजीं करून पंढरपुरास दरकूच गेले.

भीमाशंकरास जाऊन माहदेवचे दर्शन घ्यावे म्हणून बालाजी-पंताचे बहुत दिवसापासून मानस आहे. त्यास आजपर्यंत जाणें जाल नांहीं. याजकरिता सांप्रत जमादिसानीचे महिन्यात भीमाशंकरास जाऊन देवदर्शन घेऊंन यावें म्हणून पंत मारनिलेनी निश्चये केला आहे म्हणून यैकिले. शोध करून मागाहून लिहू

बालाजीपंतास दोघी स्त्रिया. त्यापैकी वडील स्त्रीस छ २२ रोजी उषःकालीच ऋतु प्राप्त जाला. ऋतुशांति जमादिलाखरचे महिन्यांत करणार.

माहदाजी सिंदे अजमेरीवर आहेत. जोतपूरवाल्याकडील पेश-कसीचा जवाबसाल ठरून सलूक होंणार म्हणून पेशजी लिहिले आहे त्यास साट लक्ष रुपये व अजमेर वगैरें च्यार मकानें देऊन सलूक जाला. जयेपूरवाल्याकडील जवाबसाल लागला आहे म्हणून रामजी पाटील जाधव वकील निंा सिंदे याजला सिंदे मजकूरानी लिहिले आहें. परन्तु राव पंतप्रधानास आद्यापि पत्रें आली नांहींत मागाहून येणार म्हणोन यैकिलें.

परशराम रामचंद्र मिरजवाले यानी धारवाडचे किल्यानजीक मोरचे चालविले आहेंत. कामाटी लाऊन किल्याचा खंदक भरायास लागले आहेंत. खंदक जमीनीसमान करून हल्ला करून लवकरच किला हस्तगत करितो. किल्यातील लोक हवालदिल जाले आहेत म्हणून छ २२ रोजी मिरजवाले मजकूराची पत्रें बालाजीपंतास आली.

बालाजीपंताचे स्त्रीस ऋतु प्राप्त जाला आहे. त्यास ऋतूशांति छ ३ माहे जमा(दि)लाखरी करणार

छ १९ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचा हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजन समई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर

दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दसखते केली. तीरंदाजी करून पतंग उडविले होते त्याची सयेर अस्तमानपर्येत करून रात्रौ सध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून गंजिफा वगैरें खेळून आराम करायास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस बहिरोपंत मेंदळे व गोविंदभट निदमुरेस बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्येत खिलवत करून पंत मार्रनिले बेलबागात जाऊन संध्या करून देवदर्शन घेऊन तीन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

छ २० रोज मंगळवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून कवालाचे गायेन येकून भोजन केले. नंतर आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दसखते केली. तीरंदाजी करून राव मवसूफ येनेमाहालातील दिवाणखान्यात बसून कृष्णराव बळवंत व चिंतामणराव फडक्यास बोलाऊन नेऊन दोन घटका खिलवत करून बरखास्त होऊन गेले. रात्रौ सध्यासमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून गंजिफा व चवसर खेळून राव मवसूफ आरामास माहालात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंतामणराव फडके व रामचंद्रराव फडके व कृष्णराव बळवंतास बोलाऊन आणऊ पत्रें लिहून हरिपंताकडे शुतरस्वारसमागमें रवाने करून बहिरोपंत मेंदळे व गोविंदभट निदमुरेस बोलाऊन घेऊन दोन घटका रात्रपर्येत खिलवत करून पंत मार्रनिले बेलबागात जाऊन सध्या करून देवदर्शन घेऊन च्यार घटका रात्रीस बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले

परशरामपंत मिरजवाल्याकडील छ मारी तिसरे प्रहरी बालाजीपंतास पत्रें आली नारोपंत चक्रदेव दफ्तरनवीसास छ मजकुरी प्रातःकाली बालाजीपंतानी वस्त्रे सेला पागोटे देऊन हरीपंताकडे जाण्याकरिता निरोप दिल्हा.

छ २१ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन कवाल्याचे गायेन यैकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून कागजावर दस्खते करून स्वारी सिध करविली. चिंतामणराव फडके व नीलकंठराव खासगीवाले व गोविंदराव बाजी व सयाजीराव भापकर व वेंकटराव घोरपडें व देवलाते वगैरे सरदार व स्वार दोनतीनसें व गाडदी वगैरें जामियेत आणऊन राव मवसूफ तिसरें प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन च्यार घटका घोडी फेरून घटका दिवस राहता हवेलीस जाऊन पतग उडविले होते त्याची सयर घटकारात्रपर्यंत करून संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून गंजिफा वगैर खेळून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंतामणराव फडके व रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरें व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत करून वेतालपेटेंत माहपुरुषाचे दर्शनास जाऊन माहपुरुषास शालजोडी पांघरऊन बालाजीपंत लेल्याचेथे जाऊन लेले मजकुराचे पुत्राची समाधानी करून हवेलीस जाऊन मेंदले मजकूर व निदसुरेसी घटका रात्रपर्यंत खिलवत करून पंत मारनिले संध्येस उठून गेले.

लक्ष्मणराव फडके व माधवराव फडके व नारोपंत चक्रदेव छ मजकुरी पुण्याहून हरिपंताकडे गेले.

छ २२ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून प्रहर दिवसास भोजन करून मस्त हाथी मौजे भांबरडे पुण्यानजीक तेथील कफेदस्त मैदानात हाथीचे गंडस्थली चिरकुटाचा पुतला बसऊन सोडला होता. त्याची सयेर सात मजली बंगल्यावरून दुर्बिनीतून तिसरे प्रहरपर्यंत करून यैनेमाहालातील दिवाणखान्यात जाऊन बालाजीपंतास बोलाऊन घेऊन यक घटका खिलवत करून पुन्हा राव मवसूफ सात मजली बंगल्यावर

जाऊन अस्तमानपर्यंत हाथीचा तमाशा पाहून हाथी माणस मारील म्हणून राव मवसूफानी हाथीच आसपास च्यारपांचसे स्वार पाठविले होते. रात्रौ राव मवसूफानी संध्या व भोजन करून कवालचे गायेन ऐकून आरामास माहलात गेले. बालाजीपंत आपले हवेलीस जाऊन बहिरोपंत गोविंदभट निदमुरेसी खिलवत घटका रातपर्यंत करून पंत मारनिले संध्येस उठले.

बालाजीपंतास दोघी स्त्रिया त्यापैकी वडील स्त्रीस छ मजकुरी उष:कालीन ऋतू प्राप्त जाला.

रघुनाथराव चिमणाजी गंचीव मोजे भोगहून छ मजकुरी पुण्यास येऊन बालाजीपंताचे हवेलीस तिसरे प्रहरी जाऊन पंत मारनिलेची भेटी घेऊन आपले हवेलीस गेले.

राव पंतप्रधानांनी छ मजकुरी च्यारपांच चार कैदेत होते त्याचे सिरछेद करविले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 205 १३ जमादिलाखर १२०५ हिजरी

१७ फब्रुवारी १७९१

(आरंभीचें पान अनुपलब्ध)

२

श्रुत होये. छ १ रोज रविवारी मागील साडे घटिका दिवस राहता मदारुलमाहाम आपले घरीहून निघोन आलीबाहादर याचे वाड्यात गेले कारण की श्रीमंत तथे आहेर करावयाचा संकत जाला होता तेव्हा श्रीमंतही तेथे आले बहादर याचे चिरंजीवास आहेर केला. बितपसील.

१ वस्त्रे बादली पोशाक गै किनखाब वगैरे.
१ कंठी मोत्याची.
१ सिरपेच.

३

या प्रो आहेर केल्यावर आतर पादान घेऊन अगोधर राजश्री नाना फडनवीस तेथोन निघाले ते राजश्री लक्ष्मणराव रास्ते याचे हवेलीस आले. श्रीमंताचे स्वारीची सिद्धता जाहली होती. त्यास मागील च्यार घटिका दिवस राहाना श्रीमंत निघाले ते अंबारीत स्वार जाले. खवामीत रा। दाजीबा फडके बसोन स्वारी निघाली ते रास्ते मा।र याचे हवेलीजवल मिवपुरीत श्रीमंत दाखल जाले. सांप्रदाया प्रो रा। लक्ष्मणराव रास्ते इस्तकबाल येऊन श्रीमंतास बैठकीचे स्थलीं घेऊन गेले तो नाचाची गुरूवात जाली. तेव्हा रास्ते मा।र याणी मेजवानीची वस्त्रे वगैरे येणेप्रमाणे

श्रीमंतास	राजश्री नाना फडनवीस यास
१ मोत्याची कंठी	बऱ्हानपुरी सेला १ व पागोटे १
१ पोशाक बऱ्हानपुरी जरी बुटीदार	लाल बुटीचे रंगाचे व जामेवार व किनखाब थान येकूण
१ सिरंगी घोडी रास येक सरंजाममुधा	च्यार वस्त्रे मिळून पोशाक १
—— ३	

यासिवाये राजश्री बाबा पुरंधरे व आपा बलवंत व दाजीबा फडके व खासगीवाले व माधोराव रामचंद्र व राघोपंत गोडबोले आदिकरून तीस असामीस सेले पागोटी दिल्ही. आतर पानदान विडे व फुलाचे हार गजरे येसे दोन घटिका जाल्यावर रास्ते याणी श्रीमंतास व मदारुलमाहाम वगैरे यांस आपली नवी हवेली दरोबस्त दाखविली. नंतर बाहेर आल्यावर नवे पाणी आनिले आहे तो होज व नवे देवाल्ये होत आहे ते येसे सर्व दाखविले. याउपरांत श्रीमंत तेथोन निघाले ते आस्तमिति माघारे आपल्या वाड्यात आले राजश्री नाना आपले घरी आल्यावर मागती तैसेच निघाले ते गावात ग्रहस्त मंडली व भिक्षुक मंडली याचे घरी लग्न व मुंजी आहेत म्हणोन चौपाचा घरास जाऊन आहेर करून तीन घटिका रात्रीस माघारे आपले वाड्यात आले. रात्रौ अलीबहादर याचे येथील शर्गस्त निघाली

होती. श्रीमंताणी बहादर मजकुराचे घरी शादीचे खर्चाकरिता रोख पाच हजार रूपये व साहित्य सरंजाम मिळून बारा पंधरा सहस्रापर्यंत दिल्हे. श्रुत होये. छ १० रोज सोमवारी एकादसीस मागील तीन घटिका रात्र शेष राहाता राजश्री नाना फडनवीस बेलबागात जाऊन पूजन करून प्रहरा दिवसा आपले घरास आले. आणि श्रीमंत मागील दो घटिका रात्रीस पर्वतीस गेले. देवाची पुज्या जाल्यावर फराल करून स्वारी माघारा येता बेलबागात येऊन श्री विष्णुमूर्तीचे दर्शण घेतले. नंतर आपले वाड्यात दाहा घटिका दिवसा दाखले जाले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. मागील साहा घटिका दिवसा श्रीमंत मेजमानीस रो कृष्णंराव भिवजी सेलुकर सुभे आमदाबाद याचे येथे गेले. समागमे रो आपा बलवंत व दाजीबा फडके व बाबूराव केशव व खासगीवाले वगैरे होते. सेलूकर याणी श्रीमंतास पोशाक बऱ्हानपुरी गिवले रंगाचा व जामेवार व किनखाब येकूण पाच वस्त्रे व कंठी मोत्याची १ व सिरपेच १ यैसे दिल्हे. वरकड मंडलीस सेले पागोटी दाहाबारा आसामीस देऊन अतर पानदान जाले. नाचही जाला. या प्रो दोन घटिका होऊन श्रीमंत तेथोन माघारे निघाले ते साडेतीन घटिका दिवस शेष राहाता आपले वाड्यात आले. राजेश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आल्यावर किरकोली कामकाजे च्यार घटिकापावेतो जाली. मागील दोन घटि दिवस राहाता मदारुलमाहाम आहेर करावयासी निघाले ते

१ बलवंतराव जकातदार	१ त्रिंबकराव सबनीस
१ गोविंदपंत देवधरे	१ प्रतिनिधीचे बाळाजीपंत
१ माहादाजीपंत ढेरे	१ रामचंद्रपंत गोडबोले

येस पाचसाहा ग्रहस्ताचे घरी जाऊन आहेर करून च्यार घटिका रात्रीस आपले वाड्यात माघारा आले. समसेर बाहादर, अलीबहादराचे पुत्र, याच्या मुंता रोज मजकुरी तेरा घटिका दिवसा जाल्या. सबब दाहा बार तोफेचे जाले. राजश्री हरीपंततात्या भंडारकोठ्यास दाखल जाले श्रुत होये. छ ११ रोज मंगलवारी त्रितीये प्रहरी श्रीमंताचे वाड्यात जेठी यांची कुस्ती होणार म्हणौन मागील सा घटिका दिवसा

मदारुलमाहाम सरकारवाड्यांत गेले. रो आपा बलवंत व दाजीबा फडके व बाबा पुरंधरे व बहिरो रघुनाथ मेहेदले व खासगीवाले वगैरे आल्यावर हजारा कारंज्याचे दिवानखान्यात बैठक जाली होती. तेथे श्रीमंत आले. त्यास प्रथम पाचसात पहिलवानाच्या जोडीच्या कुस्त्या जाल्या. नंतर नरसू व फुंला जेठी या दोघासी वज्रमुष्टीची शुरुवात जाली. ते च्यार घटिकापर्यंत कडो विकडीचे प्रकार दोघाचे बहुतच जाले. कसब होताना दोघेही समतोलच राहिले. त्यात एकाची जुंज कोवतल काहीयेक जास्त जाल्यावरून श्रीमंताणी त्याजला सोण्याचे कडे वजन आठरा तोल्याचे देविले व दुसऱ्यासी पंधरा तोल्याचे येकूण दोन कडी दोघास सेले पागोटी या शो बक्षीस दिल्हे. मागील दोन घटिका दिवस राहता बरखास्त होऊन सर्वत्र आपलाले घरास गेले. पाच घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस रो कृष्णराव भिवाजी सेलुकर सुभे आमदाबाद याचे येथे मेजमानीस गेले. समागमे राघोपत गोडबोले वगैरे गेले होते आधिकोतर मंडली कोण्हीच नवते. सेलूकर याणी मदारुलमाहाम याजला मोत्याची कंठी १ व सेला पागोटे बसमेदार व जामेवार व किनखाब थान येकूण पोशाकाची वस्त्रे उतम प्रतीची दिल्ही. गोडबोले व यादोराव देवकाते राजपागे वगैरे खास सेले पागोटी दिल्ही अतर पानदान जाल्यावर च्यार घटिका पर्येत नाच जाला उपरांत राजश्री नाना तेथोन माघारा निघोन बारा घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. श्रुत होये. छ १२ रोज बुधवारी त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आले होते. राजश्री आपा बलवंत व सकाराम येशवत पानसे व बाजीराव बरवे व माधोराव रामचंद्र वगैरे पागे राजश्री हरीपत फडके याचे लस्करात जावयाकरिता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नंतर मदारुलमाहाम याचा निरोप घेऊन गेले आपा बलवंत सासोडास जाऊन नंतर तेथोन परभारा लस्करास जाणार व राजश्री बाबा पुरंधरे याचे द्वितीये संमधाचा निश्चये जाला म्हणोन माारनिले लग्न करावयासी सासोडास निरोप घेऊन गेले. नंतर राजेश्री रंगराव त्रिंबक राजे बाहादर व दाजीबा फडके व गोविंदभट निरचेऊर येऊन च्यार घटिका बाहादर

माराचे सरंजाम वाटनीविसींचे बोलणे जालयावर मागील दो घटिका दिवसा राजश्री नाना आपले घरीहून निघाले ते शनवार पेठेत श्री आमृतेश्वर माहादेव याचे देवाल्य श्रीमंताणी जीर्नोद्धार करून नवे सिध्ध करविले, रोज मारी देवाची स्थापना जाहाली म्हणौन दर्शणाकरिता जाऊन बेलबागात आले. संध्यावंदन नवे हवेलीस करून माघारे निघाले ते घटिका रात्रीस आपले घरास आले. मागील सहा घटिका दिवस राहता श्रीमंत रमान्यात गेले होते. त्यास अस्तमिती स्वारी माघारा येऊन साइंकाल होता आपले वाड्यात दाखल जाले श्रुत होये. छ १३ रोज गुरुवारी रो॥ कृष्णराव भिवाजी सुभे आमदावाद याजला मदारुलमाहाम याणी बऱ्हानपुरी सेला व पागोटे व त्याचे उभयेता चिरंजीवास बऱ्हानपुरी कचे रंगाची सेले व पागोटी उंच पासीची देऊन मारनिले संस्थान मारी जातात. सबब निरोप काल दिल्हा. रोज मारी त्रितीये प्रहरी राजेश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात सर्वत्र आले. यावर रो॥ बहिरो रघुनाथ मेहेंदले येऊन मदारुलमाहाम याचे व मेहेंदळे मार या उभयेताचे खिलवत ममलत प्रकर्णी साइंकालपर्येत येऊन सर्वत्र आपलाले घरास गेले. खिलवताखेरीज आणखी कामकाज जाहले नाही हिंदुस्थान प्रांतीचे वर्तमान राजेश्री माहादजी सिंदे आजमेरीकडून निघोन मेवाड प्राती आले. शापूर देवले येथे मुकाम आहे. सीकानी चाल पुढे बहुत केली. मथुरेस येऊन दोन पुरे लुटून गेले उपद्रव फारच केला राजेरजवाडे व इरमालबग व गीक वगैरे येकंचित जाले आहेत. होल्कर व अलीबहादर याचेही सूत्र आतून राज्यासी आहे. खंडनी किंवा सल्ल्य जोनपुर व जैपुरकराचा व्हावा यैसे ठीक दिसत नाही. पुढे सिकानी चाल करून मागे गिलचेही आहेत. पाहावे काये करतील ते न कळे सिंदे याचे कुटुंब किले ग्वालेरीस होते ते उज्यनीस रवाना करविले आणि आपणही उज्येनीस

(अपूर्ण)

A. R. No. 206

१९ रजब १२०५ हिजरी

२४ मार्च १७९१

(आरंभीची पाने अनुपलब्ध)

३

श्रीमताचे वाड्यात दाहा घटिका रात्रपर्यंत नाच व तमाशा जाला. श्रुत होये. छ १५ रोज सोमवारी श्रीमंत दो घटिका दिवसा आपले वाड्याबाहेर आले. तो फडके आदिकरून सर्वत्र आले. हे वर्तमान समजताच राजश्री नाना फडनवीस तेथेच गेले. साहा घटिका पावेतो सर्वांचे खेळने जाल्यावर मदारुलमाहाम माघारे आपले घरास आले. आणि श्रीमंत आपले वाड्यात जाऊन दिवानखान्यात बसले. पहिलवान व जेटी व शागिर्द पेशा वगैरे हजरच होते. त्यानी कुस्त्या व नाना प्रकारचे खेल बारा घटिका दिवसपर्यंत केले. ते जाल्यानंतर सर्वत्र आज्ञा घेऊन आपलाले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. त्यास रो माहादाजीपंत गुरुजी याचे घरी लग्न जाले म्हणौन त्याचे येथे राजश्री नाना फडनवीस मेजमानीस गेले. तेंव्हा मारनिलेंनी मदारुलमाहाम यास मेला व पागोटे जामेवार व किनखाबाचे थान यैसी च्यार वस्त्रे दिल्ही. आतर पानदान जाले. दोन घटिका नाच जाल्यावर राजश्री नाना माघारे आपले घरास आले. वो रो गोविदभट निरचेऊर व बहिरोपंत मेहेंदले आ (ल्यावर) त्यासी दोन घटिका बोलणे जाले. नंतर रो त्रिबकराव परचुरे वगैरे दरकदार येऊन मामलतीचे कामकाज थोडेबहुत होऊन साइंकाली सर्वत्र माघारे गेले. सरकारवाड्यात नाच दीड प्रहर रात्रपर्यंत जाला. श्रुत होये छ १६ रोज मंगलवारी श्रीमंत प्राथःकाली वाड्याबाहेर येऊन दरोबस्त मंडलीस बोलाविले. रा दाजीबा फडके याचे शरीर बहुत आशक्त यास्तव त्याचे यावयाचा आनमान. तेंव्हा श्रीमंताणी दप्तरचे कारकून याजला फडके मारावडे पाठऊन त्याजला आणविले आणि विनोदार्थ फारच शोभा करविली. चिखलमाती डाहारियात घालोन मंडलीस त्यात परस्परे लोटविले. रा नारो निलकठ मजमदार याजलाही डाहारियात ठकविले होते. साहा घटिका दिवसा मदारुल-

माहाम तेथे आले. ते दोन घटिका बसोन मागती आपले घरास गेले. नंतर खेळ पहिलवानाचा जाला. या प्रो सिमग्याचे माहात्म प्रतिपदे-पासोन चालत आहे. दीढा प्रहरा दिवसा मंडलीस आज्ञा देऊन श्रीमंत भोजनास आपले वाड्यात गेले. नंतर त्रितीये प्रहरी रमन्यात स्वारी जाऊन तेथे घोडी फिरविली. अस्तमित होता माघारी निघाले ते आपले वाड्यात आले. मागील प्रहर दिवसा मदारुलमाहाम याचे येथे मुत्सदी व दरकदार व सुभे मामलेदार यैसे येऊन आपलाले निसबतची कामकाजे च्यार सा घटिकापर्येत जाली. नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता राजश्री नाना फडनवीस वेळबागात जाऊन साइंकाली आपले घरास आले. रात्रौ नाच व तमाशा श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमाहम याचे येथे दीड पावणेदोन प्रहर रात्रपर्येत जाला. श्रुत होये. छ १७ रोज बुधवारी श्रीमंताचे वाड्यापुढे दीड प्रहरपर्येत चिखलमातीचा खेळ जाला. नंतर त्रितीये प्रहरी मदारुलमाहाम याचे येथे सर्वत्र आले होते. रा। त्रिंबकजीपंत वार्धेकर वकील दि॥ राजश्री परशराम रामचंद्र येऊन च्यार घटिका त्यासी खिलवत जाले. त्याचा भाव ध्यानास आला की धारवाड येथून मिरजकराणी निघोन पुढे व्हावे. हे मानस येथील मुख्याचे. परंतु विरर्धात गोष्ट पडली आहे. याआर्थी हे मल्हा मिरजकर मार याचे ध्यानास येत नाही म्हणौन वार्धेकर वकील मजकूर याजला धारवाडासी पाठऊन मिरज-करासी बोलणे करावे यैसा काहीयेक विच्यार दिसे. येदर्थी च्यार घटिकापर्येत खिलवत होऊन रा नाना फडनवीस आपले घरीहून निघाले. ते आहेर कराव्यासी रा कुशाबा भाऊ फडनवीस सातारेकर याचे येथे जाऊन तेथून माधोराव सदासिव याचे घरास गेले. नंतर नारायेणपेठेत कोणे ग्रहस्ताचे येथून होऊन आपले घरास दोन घटिका दिवस शेष राहाता आले. तो सातारेकर कोण्ही रा त्रिंबकजी भोसले येथे आले होते. ते भेटीस आले होते. त्याजला विडे देऊन मार्गस्त केले. नंतर रा बहिरो रघुनाथ मेहेंदले आले त्यासी येक घटिका बोलणे होऊन आस्तमानी मदारुलमाहाम नव्या वाड्यास गेले. वेलबाग करून तेथून दो घटिका रात्रीस माघारे आपले वाड्यात आले. रात्रौ नाच

तमाशे श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमहाम व रा हरिपंत फडके याचे येथे जाले. किले धारवाड येथे दारुगोल्याचे शंभर उट भरून पेशजी रा जनार्धनपंत सिलेदार कारकून याजबो किले मजकुरी पाठऊन दिल्हे होते ते कारकून मार पावते करून माघारा आला. आणखीही सरंजाम मिरजकराकडे जावयाचा. सबब मदारुलमाहाम याणी मेस्तर माल्लीट वकील दिा इंग्रेज याजला सागोन ममईहून परभारा दारू वगैरे सरंजाम

४

धारवाडास पावता करविला. हिंदुस्तान प्रांतीचे वर्तमान तर राजश्री माहादजी सिंदे याचे ठाणे आजमेरचे किल्यात छ २३ माहे जमादिलाखरीस दाखल जाले. सांप्रत सिंदेही तेथेच आहेत. किल्याची सैर करितात. होल्कर व आलीबहादर जैपूर प्रांतीच आहेत. या प्रो वर्तमान यैकिल्यात येत आहे. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याची फौज च्यार हाजार रा बलवंतराव भवानी घेऊन निघाले ते वर्धा नदी उतरून वासीम प्रांती आले आहेत. मजल दर मजल जाऊन राजश्री हरिपंत फडके याजला भेटनार श्रुत होये. छ १८ रोज गुरुवारी प्रथम प्रहरी रा बलवंतराव कासी धारवाडास जावयाकरिता श्रीमंताची आज्ञा घेऊन नंतर मदारुलमाहाम याचा निरोप घेतला. रा विसाजीपंत वार्धेकर वकील मिरजकराकडील याची रवानगी धारवाडास होते. सबब वकील मार प्रस्थानी जाऊन राहिले आहेत. रोज मारी पंचमीचा रंग श्रीमंताचे वाड्यात होणार म्हणौन मागील साहा घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघोन श्रीमंताचे वाड्यात गेले फडाचे दिवानखान्यात बैठक जाली. दरोबस्त मंडळीस बोलावनी गेली होती. त्याजवरून राजश्री पंतसचिव व बावा पुरधरे व माधोराव पेठे व रामचंद्र नारायेण व त्रिंबकराव जनार्धन सरसुभा प्रांत पुणे व रंगराव त्रिंबक व रघुपतराव नारायेण राजे बाहादर व माहाराव निंबालकर व मानाजी सिंदे फाकडे व सयाजीराव भापकर व माहालिंगराव घोरपडे व पाटणकर व पाग व मानकरी सरदार व सिलेदार व सरंजामी व नारो निलकंठ मजमदार

व त्रिंबकराव चिटणीस बहिरोपंत मेहेंदले व गोविंदभट निरचेऊर व दाजीबा व बाबा फडके व पानसे व खासगीवाले त थते व साठे आदिकरून मुत्सदी व दफ्तरचे दरकदार व वकील संस्थानिक वगैरे सर्वत्र श्रीमंताचे वाड्यात आल्यावर श्रीमंत त्या दिवानखान्यात मागाहून आले. मदारुलमाहम येक घटिका बसोन पुढे रंगाचा समारंभ होणार या आर्थी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन राजश्री नाना फडनवीस विडे घेऊन निघाले ते बेलबागात गेले. इकडे श्रीमंताचे वाड्यात सर्वत्र आल्यावर आरंभी सर्वांस विडे दिल्हे. नंतर आतर व फुलले व गुलाल व बुका याची भडमार जाली. उपरात रंगाची शुरुवात जाली. ते च्यार घटिकापर्यंत मोठीच धूम जाली. रंगे करून सर्वत्र तर करून दिल्हे. दोन घटिका नाचही जाला. याप्रो रंगाचा समारंभ येथास्थित जाल्यावर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता सर्वत्राणी श्रीमंताची आज्ञा घेऊन आपलाले हवेलीस गेले छ १२ माहे रजबची आखबार राजश्री रामचंद्र उद्धव याची सरकारात आली. त्या आखबारीलील वर्तमान ध्यानास आले की हजरत बंदगानआलीसाहेब याणी पानगलाहून राजश्री हरिपंत फडके याचे भेटीचे उद्येशे कूच करून गद्वालचे सुमारे आले व राजश्री गोविंदराव कृष्ण याणी हुजूरची आज्ञा फडके मार थाजकडे जावयाची घेऊन उभयंता गोविंदराव याच्या भेटी छ १२ रजबी राजश्री हरिपंततात्या याच्या जाल्या. पुढे हुजूरच्या भेटी सत्वरच होणार म्हणोन वर्तमान आले. श्रुत होये. याउपर पुढे प्रसंगाचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करणार स्वामी समर्थ बहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 207

८ शाबान १२०५ हिजरी
१२ एप्रिल १७९१

श्री

पोष्य बळवतराव नागनाथ सां नमस्कार विज्ञापना जे येथील

वर्तमान ता। छ ८ माहे शाबान चैत्र शुध नवमी भौमवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें येथें स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ५ माहे मजकुरी सरकारचे डांकेवर हुजूर आर्जी व आखबार व नवाब आजमलउमरा बहादर व स्वामीचे सेवेसी विनतीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तार वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ८ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणें पत्राची रवानगी केली आहे. पत्रावलोकनी विस्तारें वर्तमान ध्यानारूढ होईल सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

A. R. No. 208

१९ शाबान १२०५ हिजरी
२३ एप्रिल १७९१

श्री

पोष्य बळवंतराव नागनाथ सां। नमस्कार. विज्ञापना जे येथील वर्तमान ता। छ १९ माहे शाबान चैत्र वद्य पंचमी मंदवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें येथें स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ १३ माहे मजकूरी सरकारचे डांकेवर हुजूर आर्जी व आखबार व नवाब आजमलउमरा बाहादर व स्वामीचे सेवेसी विनतीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तर वर्तमान श्रुत जाले आसेल सांप्रत छ १९ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून सांप्रदाया प्रो। पत्राची रवानगी केली आहे पत्रावलोकनी विस्तार वर्तमान ध्यानारूढ होईल सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना

श्री

अखबार पुणें अज इा। छ १३ माहे शाबान ता। छ १९ माहे मजकूर सन १२०५ हिजरी रोज शेनिवार.

पूर्वी छ १२ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ १३ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ १९ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

इंगरेजाकडील कुल जमियेत बेंगरूळानजिक आहे व फतेअली-खान घाठाखाली होता. ते इंगरेजानी बेंगरूलचा किला घेतल्याचे वर्तमान यैकून उडबालचे घाठाने वरते येऊन इंगरेजाचे गिर्दनवाहीस आहे. इंगरेजाकडील कहीकबाड व रस्त खान मजकुराने बंद केली आहे व हररोज गोळागोली होत आहे म्हणून यैकिलें.

हुजूरची जमियेत इंगरेजास कुमक गेली हे वर्तमान फतेअली-खानाने यैकून हुजूरचे जमियेतीचे रुखावर खान मजकुराने पूरण-याममागमे जमियैत देऊन रवानें केले म्हणून यैकिले.

परशराम रामचद्र धारवाडाहून कूच करून श्रीरंगपटणचे रुख तुंगभद्रा नदीपर्यंत गेल्याचे वर्तमान आले तेथून दरकूच सिऱ्याचे जंगलात जाणार म्हणून यैकिले.

फतेअलीखानाकडील पत्रें राव पंतप्रधानास लक्ष्मणराव रास्त्याचे मारफातीने आली आहेत म्हणून पेशजी लिहिलेच आहे. त्यास रास्ते मजकुराकडील सुबराव नामे वकील याजला बाळाजी-पंतानी पुन्हा छ १८ माहे शाबानी राव रास्त्याकडे वांईस रवाना केले आहे. जवाबसाल करून उतर येईल त्याप्रमाणे खान मजकुराचें पत्राचा जवाब देणार म्हणून यैकिलें.

माहादजी सिंदे आजमेरीहून जरीदा पुष्करतीर्थाचे स्नानास गेले आहेत त्यास सिंदे मजकुरानी आजमेरचे किल्यास रस्त पाठविली होती. त्यास मार्गात दोनतीन हजार बेंदड येऊन रस्त लुटून नेली. त्यास जयपूर प्रांती तुकोजी होळकर व अलीबहादर आहेत. या उभ-यता सरदारानीच रस्त लुटून नेली याखेरीज या प्रांती रस्त लुटून नेणार कोण म्हणून सिंदे मजकुरानी बाळाजीपंतास पत्र छ १ माहे

शाबानचे पुष्करतीर्थाचे मुकामीहून पाठविले ते पत्र मारनिलेस छ १८ रोजी आली.

होळकराची व माहदजी सिंद्याची फारच नाखुषी आली आहे म्हणून यैकिलें.

मल्हारजी होळकर पैठणावर मुकामात करून तालुकियात उपद्रव केला. सबब अजमुलमुलक बाहदराकडील जमियत सातआठश व राव पंतप्रधानाकडील पांचसातसे जमियत यकत्र होऊन होळकर मजकुरावर चालून गेली. छ ९ माहे शाबानी लढाई जाली. त्यास बाहदर मवसूफाकडील व होळकराकडील शे दोनसे माणूस जखमी व ठार जाली म्हणून राव पंतप्रधानास वर्तमान आले. त्याजवरून बालाजीपंतानी बहिरो आनत पागेवाले सरदाराची छ १९ रोजी पुण्याहून रवानगी केली. त्यासमागमे पांचसात पागा व केशव माहदेव कोपरगावी दोन हजार जमियतीने आहे त्यापैकी हजार जमियत रवाने केली.

पुरंधरचे किल्यावर दारुगोली व जकीरा दाणे वगैरें कमी म्हणून बालाजीपंतानी किले मजकूरचे किलेदारास बोलाऊन आणऊन दारुगोली व दाणे व वैरण वगैर जंगी सरंजाम तयार करून ठेवण्याविशी ताकीद केली. त्याजवरून सरंजाम ज्यारी आहे व हरयक किलेदारास याचप्रमाणे सूचना केली आहें.

छ १३ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन वगैरे कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून तिसरे प्रहरी मिस्तर मालट वकील इंगरेज आपले हवेलीस येणार म्हणून बालाजीपंतास तेसमई हजर होण्याविशी तलब केली. त्याजवरून पंत मारनिले राव मवसूफासमीप हजर जाले होते. इतकियात मिस्तर मालट वकील राव मवसूफाचे हवेलीनजीक येताच बालाजीपंत गणपतीचे माहलात गेले वकील मजकूरही पंत मारनिलेसमीप

जाऊन बसला. बाद राव पंतप्रधानही जाऊन बसले. धारवाडचे किल्याची फते जाल्याचे वर्तमान यैकून वकील मजकूर मुबारकबादी करितां आले आहेत म्हणून बाळाजीपंतानी राव सवाईमाधवरावास सांगितले. उपरांतिक लार्ड कार्नवालीस इंगरेजाचे पत्राची थैली वकील मजकुराने राव सवाईमाधवरावास दिल्ही. दोन घटका निशस्त जाली. नंतर राव सवाईमाधवरावानी अतरपानदान देऊन बरखास्त होऊन गेले. मिस्तर मालेट वकील इंगरेज आपले मकानास गेला. बाद राव पंतप्रधान पुन्हा गणपतीचे दिवाण-खान्यात जाऊन बसले. बाळाजीपंत व बहिरोपंत मेहेंदळे हजर होते फतेअलीखान कोणते घाटाने बेंगरुळानजीक आला म्हणून नकशा पाहिला बातमीचे पत्र आले होते ते पाहून दोन घटका खिलवत करून राव सवाईमाधवराव बरखास्त होऊन शैनेमाहलात जाऊन नीरांजनी करून रात्रौ संध्या व भोजन केले. कवालाचे गायेन यैकून आराम करायास माहलात गेले बाळाजीपंत आपले हवेलीस आरामासीच गेले.

छ १४ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून कागदावर दसखत केली नंतर आराम केला. दोन प्रहर दिवसास रात्रा चंद्रग्रहण म्हणून भोजन करून दाने करायाची नेमणूक करून पांच घटका रात्रीस चंद्रग्रहण-समई राव सवाईमाधवरावानी आपले हवेलीतच हौदावर स्नान करून अश्वदान यक व गोदाने व दक्षणा वगैरे च्यारपांच हजार रुपयेपर्यंत ब्राम्हणास खैरात केली नंतर जपजाप्य करून बारा घटका रात्री नंतर मुक्तस्नान करून भोजन केले राव सवाईमाधवरावांचे कबील्यानेही गोदाने वगैरे खैरात केली.

बाळाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस राम-चंद्रराव फडके व बहिरोपंत मेंदळे गोविंदभट निदसुरेग बोलाऊन आणऊन च्यार घटका खिलवत करून पंत मारनिले दीक्षितबावा माहपुरुषाचे येथे हणमंतजयंती म्हणून तेथे जाऊन क्षणभर बसून बेलबागात गेले. संध्या करून देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले चंद्रग्रहण-

समई स्नान दान व गोदान व दक्षणा वगैरें देऊन बारा घटका रात्रीस मुक्तस्नान करून उपहार केला. नंतर निद्रा केली.

छ १५ रोज मंगळवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचे कितेक हुनर सिकून स्नान संध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन गायेन यैकून भोजन केले. नतर आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी तयार करायास सांगून नीलकंठराव खासगीवाले व नारोपंत मुजमदार व वेंकटराव घोरपडे व जोत्याजीराव व मलोजीराव जाधव वगैरें सरदार व स्वार हजारबारासे व गाडदी सातआठशे वगैरें जमियत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून शराचे व हार्थीचे लढाईचा तमाशा पाहून राव मवसूफ हार्थीचे किलावियात स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्रौ सध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून आरामास गेले.

बालाजीपतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस गोविंद-भट निदसुरे व बहिरो रघुनाथ मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन अस्तमान-पर्येत खिलवत करून पंत मारनिल्हे बेलबागात जाऊन संध्या तेथेच करून विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेली दोनतीन घटका रात्री गेले.

हरीपंताची व गोविद कृष्णाकडील पत्रें छ ७ रोजची छ मज-कुरी प्रात:काली बालाजीपंतास आली.

छ १६ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन कवालाचे गायेन यैकून स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. कागजावर दसखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात च्यार घटका बसून चवसर खेळून ग्रैनेमाहलात जाऊन तीरंदाजी केली. रात्रो संध्यासमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. नंतर शतरंज खेळून आरामास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस राम-चद्रराव व चिंतामणराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत

मेंदल्यास बोलाऊन आणऊन सोलापूरवाले आमीलाचे हिशबची चवकसी दोनतीन घटका करून चिंतामणराव फडक्यासी आस्तमानपर्यंत खिलवत जाली. उपरांतिक बालाजीपंत बेलबागात जाऊन तेथेच संध्या करून देवदर्शन तीन घटका रात्रीनंतर हवेलीस गेले.

छ १७ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकालीच बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचे कितेक हुनर सिकून स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून दोन तीन घटका हरणाचे लढाईचा तमाशा पाहून च्यारपाच हाथी आणऊन फेर देविले. अस्तमानी यैनेमाहलात जाऊन दोन घटका बसले रामचंद्रराव फडके वगैरे हजर होते. नंतर राव मवमूफ बरखास्त होऊन गेले संध्येसमई कवालीचे गायेन यैकून भोजन केले. गंजिफा दाहा घटेका रात्रपर्यंत खेळून आराम करायास माहलात गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकूरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस रामचद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोन घटका बोलून रंगराव त्रिंबक आले त्यासी दोन घटका खिलवत केली. नंतर पंत मारनिले पुन्हा आस्तमानपर्यंत निदसुरे व मेंदले मजकुरासी खिलवत करून बाहिरो आनंत पागेवाल्यास बोलाऊन घेऊन मल्हारजी होळकराचे पारपत्यास जाण्याविशी निरोप देऊन बेलबागात गेले. बागात संध्या करून देवदर्शन घेऊन च्यार घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

गोविंदराव कृष्णाकडील पत्र छ ११रोजची ते छ मजकुरी तिसरे प्रहरी बालाजीपंतास आली.

छ १८ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले कागजावर दसखते करून आराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी सिध करायास सागून चिंतामणराव फडके व

नारो नीलकंठ मुजमदार व जोत्याजीराव व मलोजीराव व संभाजीराव जाधव व धायेगोडे वगैरें सरदार व स्वार सातआठश व गाडदी वगैरें जमियत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून हरणाचे रमण्यात जाऊन हरणे नजीक आणऊन दाणे घालून अस्तमानपर्येत तमाशा पाहून राव मवसूफ हाथीचे किलावियात स्वार होऊन दोन घटका रात्रीस हवेलीस जाऊन संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून आराम करायास माहलात गेले.

बाळाजीपंत छ मजकुरी प्रात:कालीच आपले बागात जाऊन स्नान सध्यादिक करून बागातच भोजन केले. दोन प्रहर दिवसास हवेलीस आराम करायास गेले. तिसरे प्रहरी रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरेस बोलाऊन घेऊन हरिपंताकडील व गोविदराव कृष्णाकडील पत्राचे जवाब घटका रात्रपर्येत लिहून पत्रें रवाने करून पंत मारनिले बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले

माहदजी सिंद्याकडील छ १ माहे शाबानची पत्रें छ मजकुरी तिसरे प्रहरी बाळाजीपंतास आली.

छ १९ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन स्नानसध्यादिक व भोजन करून आराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून चितामणराव फडके व नारोपंत मुजमदार व जोत्याजीराव व मलोजीराव व संभाजीराव जाधव वगैरें सरदार व स्वार आणविले. परंतु स्वारीस न जाता च्यार घटका कागजावर दसखते करून तीरंदाजी केली. रामचंद्र सिवाजी किलेदार सोलापूर-वाल्यासी दोन घटका बोलून रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम करायास महालात गेले.

बाळाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस चिंता-मणराव फडके व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन दोन घटका-बोलून रामचंद्र सिवाजी किलेदार सोलापूरवाल्यासी दोनतीन

घटका खिलवत करून किलेदार मजकुरास सोलापूरास जावयाकरिता निरोप देऊन गोविंदभट निदसुरेस बोलाऊन घेऊन दोन घटका बोलून बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले.

बहिरो आनंत पागेवाल्यास छ मजकुरी बालाजीपंतानी मल्हारजी होलकराचे पारपत्याकरिता पुण्याहून रवाने केले. पागेवाले मजकूर वाघोलीचे मुकामास गेले. तेथून दरकूच पैठणास जाणार. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

A. R. No. 209 १७ रमजान १२०१ हिजरी
२० मे १७९१

श्री

पोष्य बळवंतराव नागनाथ सां। नमस्कार विज्ञापना जे येथील वर्तमान ता। छ १७ माहे रमजान वैशाख वद्य चतुर्थी मंदवासरपर्यंत वास्तव्य पुणें येथे स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ११ माहे मजकुरी सरकारचे डाकेवर हुजूर आर्जी व आखबार व नवाब अजमलउमरा बाहादर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्र पाठविलें ते पाऊन सविस्तार वर्तमान श्रुत जालें असेल. सांप्रत छ १७ रोजपर्यंत वर्तमान लिहून डाकेवर पत्राची रवानगी केली आहे. पत्रावलोकनी विस्तार वर्तमान ध्यानारूढ होईल. सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विनंती

(दुसऱ्या पानावरील आरंभीचा मजकूर फाटला आहे)

वर मुकामात करून होते. सांप्रत तेथून कूच छ २६ माहे शाबानी करून आजमेर व किसनगडचे दरम्यान मुकामांत करून राहिल्याचे वर्तमान राव पंतप्रधानास व बालाजीपंतास आले

तयेमूरशा बादशाकडील वकील माहदजी सिंद्याकडे आला होता.

त्यासमागमें सिदे मजकूर बादशास जवाहीर वगैरें रवाने करणार म्हणून पेशजी लिहिल आहे. त्याप्रमाणे सांप्रत जवाहीर व वस्त्रें व हाथी घोडा व तोफा रवान्या केल्याच वर्तमान राव पंतप्रधानास आलें.

हरिपंत हुंडे आनताचे मुकामीहून इंगरेजाकडे छ २४ माह शावानी कूच करून गेल्याची पत्रें राव पंतप्रधानास व बालाजीपंतास छ ८ माहे रमजानी आली.

छ ११ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून अराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी सिध्द करायास सांगून बाबूराव केशव व नारोपंत मुजमदार व सदासिव रघुनाथ व राघोपंत गोडबोले व साबाजी नाईक निबांलकर वगैरें सरदार व स्वार च्यारपांचसे व गाडदी वगैरें जमीयत आणऊन राव मवसूफ तिसरे प्रहरी घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून बोथाट्या खेळून हाथीचे किलावियात स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून अराम केला.

बालाजीपंतानी छ मारी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस रामचंद्रराव फडके व बहिरोपंत मेहेंदले व गोविंदभट निदसुरे व गोपाल भगवंत नायब मुनसीस बोलाऊन घेऊन आलाहिदा अलाहिदा बोलून च्यारपाच मकानी मुतसदी याचेथे शादी म्हणोन पंत मारनिले गेले. वस्त्रे देऊन बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन अपले हवेलीस गेले. रात्रौ यशवंत नरसिंगराव पाग्याचे घरी नरसिव्हजयंतीचा उत्साहा सबब प्रहर रात्रीस तेथे जाऊन हरिकथा दोनतीन घटका यैकून हवेलीस गेले भवानराव घाटगे मलवडीकर यास राव पंतप्रधानानी हरीपंताकडे जावयाकरिता छ मजकुरी तिसरे प्रहरी रुखसत केले.

छ १२ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसात

द्वितीये भोजन करून हरणे आणवून च्यार घटका तमाशा पाहून तीरंदाजी दोनतीन घटका केली. रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. गंजिफा खेळून अराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन आणून आलाहिदा अलाहिदा खिलवत करून रामजी पाटील जाधव वकील निा महादजी सिंद्यास बोलाऊन घेऊन सिदेप्रकर्णीची खिळवत अस्तमानपर्येत करून पंत मारनिले संध्येस उठून गेले

छ १३ रोज मंगलवारी रात्र पंतप्रधान प्रात काली बेदार होऊन स्नानसध्या देवपूजन व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवमास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यांत च्यार घटका बसून चवसर खेळून यैनेमाहलांत जाऊन तीरंदाजी दोनतीन घटका करून रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकिले. नंतर भोजन करून प्रहररात्रपर्यंत गंजिफा व चवसर खेळून आराम करायास माहलात गेले

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी अपले हवेलीस गोविंदभट निदसुरेस बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत करून रामजी पाटील जाधव निा माहदजी सिंद्यासी अस्तमानपर्यंत खिलवत जाली. नंतर पंत मारनिले संध्येस उठून गेले

छ १४ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रात काली बेदार होऊन तालीमखान्यात जाऊन तालमीचे कित्येक हुनर सिकून स्नानसंध्या देवपूजन व भोजन करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून स्वारी घोडी फेरायास जायाकरिता सिध करून आणविली. इतकियात प्रजन्य आला म्हणून राव मजमुफानी स्वारी मवकूफ करऊन कागजावर दसखते केली रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. गंजिफा खेळून अराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आपले हवेलीतच तिसरे प्रहरी बसून फडनविसी दसखते दोनतीन घटका कागजावर करून माहादाजीपंत जत्फते व विसाजी भिकाजी जकातदाराचेथे शादीचे मजलसीत जाऊन वस्त्रे देऊन बेलबागांत जाऊन देवदर्शन घेऊन आपले बागात गेले. रात्रौ बागातच भोजन करून बारा घटका रात्रपर्यंत तवाफाचा नाच पाहून हवेलीस गेले.

छ मजकुरी दिवसा व रात्री प्रजन्य अतिशये पडला. बिजली पडून पर्वतीस स्वामी कार्तिकाचे देवलाचा कलस पडला व देवल्यही भंग जाला.

छ १५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन तालमीचे हुनेर सिकून स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. कागजावर दसखते करून अराम केला अडीच प्रहर दिवसास द्वितीये भोजन करून सात मजली बंगल्यात बसून दुर्बिनीतून जंगलाची व पर्वतीची च्यार घटका सयर करून तीरंदाजी दोनतीन घटका केली. रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले. चवसर खेळून अराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस रामचंद्रराव फडके व गोविंदभट निदसुरे व बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन अस्तमानपर्यंत खिलवत करून पंत मारनिले बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले

बालाजीपंत मुनसी वकील निा गाइकवाड व गोपालराव वकील निा फिरंगी गोवेकर छ मजकुरी तिसरे प्रहरी बालाजीपंताचे हवेलीस जाऊन पंत मारनिलेसी आलाहिदा आलाहिदा बोलून आपले मकानास गेले.

छ १६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले. कागजावर दसखतं करून

अराम केला. तिसरे प्रहरी चिंतामणराव फडके व नारो नीलकंठ मुजमदार व सदासिव रघुनाथ व साबाजी नाईक निंबालकर व जाधव वगैरें सरदार व स्वार सातआटश व गाडदी वगैरें जमियेत आणऊन राव मवसूफ घोड्यावर स्वार होऊन पर्वतीनजीक जाऊन दोनतीन घटका घोडी फेरून बोथाटचा खेळून हाथी आणऊन फटेकड्यावर घालऊन दोन घटका तमाशा पाहून हाथीचे किलावियात स्वार होऊन घटका दिवस राहता हवेलीस जाऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून कवालाचे गायेन यैकून अरामास माहालात गेले.

बालाजीपंतांनी छ मजकुरी तिसरे प्रहरी आपले हवेलीस रामचंद्रराव फडके व बहिरोपंत मेदल्यास बोलाऊन आणऊन अस्तमानपर्येत खिलवत करून पंत मारनिले रामचंद्र नाईक परांजपे याचे घरी लग्न म्हणून तेथे जाऊन परांजपे मजकुरास वस्त्रें देऊन बेलबागात गेले. विष्णुदर्शन घेऊन दोन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले.

भवानी शंकर पंत राजआज्ञा लग्न म्हणून बालाजीपंताचे हवेलीस जाऊन पंत मारनिलेस आक्षद देऊन गेले

छ १७ रोज शेनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या व देवपूजन करून भोजन केले कागजावर दसखते करून अराम केला. अडीच प्रहर दिवसास बालाजीपंतास दरबारास यण्याविशी सूचना केली होती त्याप्रमाणे पंत मारनिले राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन थोरल चौकातील चापेखणात च्यार घटका बसून दिवाणी फडनविसी दसखते कागजावर करून राव मवसूफ यैनेमहालांत बसले होते तेथे जाऊन अस्तमानपर्येत खिलवत जाली उपरांतिक राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन गेले.

(अपूर्ण)

A. R. No. 210

५ मोहरम १२०६ हिजरी
४ सप्टेंबर १७९१

श्री

विनंती विज्ञापना यैसी जे येथील कुशल तागाईत छ ५ माहे मोहरम मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ १ माहे मजकूर रोज गुरुवार त्रितीये प्रहर दिवसा अखबार पत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे सर्वत्र आले होते. मागाहून रा गोविंदभट निरचेऊर व बहिरो रघुनाथ मेहेदले आल्यावर उभयेता व मदारुलमहाम या त्रिवर्गाचे खिलवत मसलतसमंधी वगैरे मागील च्यार घटिका दिवसापासोन ते पाच घटिका रात्रपावेतो जाले. उपरांत निरचेऊर आदिकरून आपलाले घरास गेले आणि प्रहरा रात्रीस मदारुलमहाम आपले येथून निघाले ते बेलबागात जाऊन तेथून परभारा रा बलवंतराव घोठोलेकर याचे घरी गेले. दोन घटिकापर्येत कीर्तन श्रवण केल्यावर माघारा निघाले ते दीढा प्रहरा रात्रीस आपले घरास आले. सरकारवाड्यात त्रितीये प्रहरापासोन च्यार घटिका नाच जाला. नंतर दो घटिका रात्रीस कीर्तनास आरभ होऊन दाहा घटिका रात्री समाप्ती जाली. यैसे प्रतिपदेपासोन नित्यशा होत आहे. श्रुत होय. छ २ रोज शुकुरवारी भाद्रपद शुा ४ स श्रीगणपतीचे उछाहाचा दिवस. त्यास श्रीमंताचे वाड्यात सर्व साहित्याची सिध्धता जाली. दीढा प्रहरा मृत्तिकेचे गणपतीची स्थापना होऊन पूज्याअर्च्या मोठ्या गजेर करून जाली. वीसपंचवीस तोफेचे बार जाले व गारद्याच्या सिलका वगैरे जाल्या या प्रा राजश्री नाना फडनवीस याचे येथे व राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे पूज्याविधी येथास्थित जाली. त्रितीये प्रहरी श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात

आले. श्री (गण)पतीचे दर्शण घेऊन अैनेमाहालात दोन घटिका बैठक जाली. मदारुलमहाम याणी श्रीमंतास पोशाक हिरवा वऱ्हानपुरी दिल्हा. अतर पानदान व सर्वास विडे व फुलांचे हार व गजरे यैसे दिल्हे यावर श्रीमंत तेथून निघाले ते आइतवार पेठेत राजश्री दाजीबा फडके याचे हावेलीस गेले. मदारुलमाहाम समागमेच होते. तेथे देवदर्शण जाल्यावर येक घटिका स्थिर जाले. तेव्हा फडके मजकूर याणी श्रीमंतास कुसंबी पोशाक दिल्हा. आतर पानदान इत्यादिक मुदारतीचे साहित्य सर्वास पावल्यावर, श्रीमंत तेथून निघाले ते कमट्यात श्री गणपतीचे देवाल्ये आहे त्याचे दर्शणास येऊन, नंतर तैसेच आपले वाड्यात माघारा गेले. राजश्री नाना फडनवीस व दाजीबा फडके आदिकरून सर्वत्र सरदार सरकारवाड्यात येऊन गणपतीचे दिवानखान्यात श्रीमंत जाऊन बसल्यावर नाच व गायेनादिक तीन घटिकापर्यंत जाले. नंतर सर्वास विडे दिल्ह्यावर मदारुलमहाम वगैरे आज्ञा घेऊन निघाले ते आपलाले घरास माघारा आले. रात्रौ श्रीमंताचे वाड्यात व मदारुलमहाम व दाजीबा फडके वगैरे याचे घरी कीर्तन जाले. घासीराम कोतवाल मेला. गेला त्याचे कलेवर गारपीरापलीकडे दोन दिवस तैसेच पडले होते आग्निसंस्कार जाला नाही तेव्हा सरकारची परवानगी मोठ्या रदबदली करून जाली. पाच मन लाकडे देविली

२

मारनिलेचा मेहुना वगैरे पाचसात जने जाऊन घासीरामाचे शरीर आग्नीत घातले मारनिलेची स्त्री व दोघे पुत्र व सुना व मेहुने व कारकून व दिवान कारभारी व जासूद व प्यादे यैसे दरोबस्त कैद केले आहेत त्यात दोघे पुत्राचे व दिवान कारभारी वगैरे जे जे अग्रसर का(मा)काजात होते त्याचे पायांत शकळ्या घातल्या. (घरास) ताळा पेशजीच जाला आहे. त्याची आता मौजुदाद व द(रो)बस्त चोकशी होत आहे. चौकसीचे आन्वये जे जे ठिकानी पडेल तेथवर सरकारात जप्त होईल तूर्त कोतवालीचे कामाची देखरेख रा रावो विस्वनाथ गोडबोले याजकडे सागितली आहे.

पुढे निवल जाल्यावर कोण्हाकडे निश्चंये होऊन कामकाज सागतील ते पाहावे. घामीराम याचे अविच्यार वर्तनुकीचा विच्यार केवलच अघटित होता. त्याचा विस्तार आता सर्वांस जाहिरा समजल्यात येऊ लागला. पापाचरण अतिपयेसी केले. ते आजपर्येत लोटले गेले. सेवटी उघड जाले तेव्हा माारनिलेचे कोठे ठिकान राहिले नाही. चौकसी होत आहे. माद्यंत पकेपणे ध्यानास आल्यावर सेवेसी लेखण केले जाईल. तळघरात चौतीसा ब्रांम्हणापैकी बारा ब्रांम्हण सजीव राहिले होते. त्यात पाच ब्रांम्हण व येक ब्रांम्हण स्त्री यैसी साहाजने मेली. येकूण पहिले व हालीचे मिलोन सतावीस जीव मृत्य पावले. आणखी काये होईल ते न कले. श्रुत होये. छ ३ रोज शनवारी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात गेले. आर्शेमाहालात येक घटिका बसोन कागदापत्रावर तेरखा वगैरे केल्या तो श्रीमंत तेथे आले. तैसेच बंगल्यावर गेले. मदारुलमहामही तेथे जाऊन अर्ध घटिका उभयेताचे खिलवत जाले. नतर श्रीमंत व रो। नाना फडनवीस गणपतीचे दिवानखान्यात आले. नाचाची शुरवात जाली होती. त्यास राजश्री महाराव निंबालकर व व्यंकटराव घोरपडे व खंडेराव वोढेकर व रामजी पाटील जाधव वकील निा। सिंदे व पानसे व खासगींवाले व यादोराव मोरेश्वर आदिकरून सरदार मानकरी व मुत्सदी व दरकदार व सुभे यैसे बोलाविले होते. सांप्रदाया प्रो। दस्तूरच्या यादी सालाबाद नावनिसीवार जाऊन त्या प्रो। सर्वत्र बोलावण्याचे आंन्वये येतात. त्यास सदरहू प्रो। तेथे आले होते. च्यार घटिका नाच जाला आतर पानदान व विडे सर्वांस दिल्हे. नंतर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता निंबालकर आदिकरून आपलाले घरास गेले. मदारुलमहाम आपले वाड्यांत आल्यावर वो। रो। गोविंदभट निरचेऊर यासी बोलाऊन साइंकालपर्येत त्यासी भाषण केले. नंतर सहा घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस आपले येथोन निघोन राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे कथा श्रवण करावयांकरिता गेलें. दोन घटिका

नंतर माघारा निघाले ते आपले घरास आले. श्रुत होये. छ ४ रोज रविवारी प्राथःकाली श्रीमंताची स्वारी आपले वाड्यातून निघोन मौजे भामरड्यास गेले. शामसुंदर हाती मस्त तेथे बांधविला आहे. त्याजला सोडऊन त्याचे माहोताकडौन त्या हाती फेरविले. नंतर श्रीमंताणी दोन घटिका तेथे घोडी फेरून माघारा निघाले. ते प्रहरा दिवसा आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे येथे सर्वत्र आले. रो। बहिरोपंत मेहेंदले येऊन त्यांसी दोन घटिका खिलवत जाले. उपरांत राजश्री नाना आपले येथून (निघोन) सरकारवाड्यात गेले ते आर्शेमाहालात अर्ध घटिका बसोन कागदपत्र जरुरियात केले. श्रीमंतही तेथे आले होते तो तसेच बंगल्यावर जाऊन श्रीमंत व मदारुलमहाम याचें भाषण होत होते. रो। मानाजी सिंदे फाकडे याजला राजश्री दाजीबा फडके याणी आपले येथून बोलाऊ पाठविले की नाचास यावे. यैसियासी सिंदे मजकूर

३

याचे समजल्यात आले की सरकारवाड्यातील बोलावणे आहे. सबब सिंदे मा।र वाड्यात येऊन आर्शेमाहालात आले. हे वर्तमान विदित जाल्यावर श्रीमंत व मदारुलमहाम बंगल्यावरून तेथे आले. सिंदे मा।र यासी भाषण वरचेवर जाले. नंतर आतर पानदान दिल्हे. ते घेऊन रा। मानाजी फाकडे माघारा आज्ञा घेऊन निघाले ते फडके मा।र याचे येथे येऊन नंतर आपले ठिकानास भवानी पेठेत गेले. श्रीमंत व रा। नाना मागती बंगल्यावर जाऊन येक घटिका बोलणे जाले. रोज मा।री पंडित व शास्त्री यास बोलाविले होते. त्याजकडून ते समस्त येऊन गणपतीचे दिवानखाण्यात सभा जाली. तेथे श्रीमंत व मदारुलमहाम गेले. च्यार घटिकापर्यंत नाच जाला. सर्वास सुगंध द्रव्ये येथास्थित देऊन नंतर श्रीमंत उठोन देवग्रहात गेले आणि राजश्री नाना आपले घरास आले तो बहिरोपंत मेहेंदले व गोविंदभट निरचेऊर बसलेच होते. त्यासी बोलणे साइंकालपर्येत होऊन सर्वत्र माघारा गेले. राजश्री

मंल्हारराव होलकर छ २ माहे मार रोज शुकुरवारी वाफगावीहून बाहेर येऊन राजश्री रंगराव त्रिंबक राजेबहादर यासी भेटले. रा भगवंतराव बलाल दिवान पूर्वीच लस्करात आला होता. होलकर मजकूर आल्यावर इथःपर येथे यावे. त्यांसी सिंदी वगैरे गारद होलकरापासी चाकर आहे. त्याणी आपले तलबेकरिता गौगंवा केला. हे वर्तमान सविस्तर राजेबहादर याणी येथे लेहून पाठविले. त्याचे उतर गेले की गारदी वगैरे याचा हिसेब करून तुम्ही हावाला घ्यावा. त्याजवरून हिसेब होत आहे. काही यैवजही येथून रंगरावजीकडे रवाना जाला. काल छ ३ रोज शनवारी होलकर मार यास रंगराव याणी मेजमानी केली. येका दो दिवसात सिबंदीचे लोकाचा निकाल पडल्यावर होलकर याजला घेऊन रंगराव वगैरे फौज येथे सत्वरच येणार. होलकर रंगरावजीचे लस्कराजवलच उतरले आहेत. वाफगावी बज्याबा वगैरे दोन-तीनसे स्वार ठेविले आहेत. या प्रो होलकराकडील वर्तमान आहे. घासीराम कोतवाल याचा भाऊ शहर अवरंगाबादेस होता. तो काल येथे आला. त्याजलाही कैद केले. नित्यशा मारनिलेचे वस्तभाव वगैरेची चौकसी होत आहे. साठ हाजार रुपये हाली सिका व चालीस हाजार रुपये सिका चादवड व च्यार हाजार मोहोरा यासिवाये सोणे व रुपे याचे डागिने व बाहेर सावकाऱ्यात वगैरे अमानती या प्रो मारनिलेचे येथे निघाले. आणखी शोध कर्ता काये काये जे ठिकानी लागेल ते न कले कंण्यागत समाप्त होत आला यास्तव कृष्णांश्नानास श्रीमंत जातात. द्वादसीराह त्रयोदसी रोज शुकुरवारचे मुहूर्त आहे. राजश्री नाना फडनवीस हेही स्वारी-बराबर जाणार म्हणौन वर्तमान आहे. येक वर्तमान की श्रीमंतच जातात, मदारुलमहाम तूर्त जात नाहीत. यैसी दोण्हीही वर्तमाने आहेत. याचा निश्चये अद्यापि जाला नाही. आजउद्यात सिध्धांत जाल्यावर ध्यानास येईल. सारांष, स्वारी कृष्णांश्नानास जात आहे यात गुंता नाही. पुढे आस्विन मासी पौर्णिमेस चद्र-ग्रहण आहे. हेही सध्धी आहे. स्वारी मास पक्ष बाहेर राहून

कृष्णांश्नान व धुम महाबळेश्वर इत्यादिक देवदर्शण करावयास जाणार यैसी वदंता दाट आहे. रोज मारी च्यार घटिका रात्रीस श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते राजश्री दाजीबा फडके याचे येथे गेले. मागाहून मदारुलमहाम बेलबाग करून तेथे आले तीन घटिकापर्येत बैठक होऊन कीर्तन श्रवण केले. नंतर आतर पानदान घेऊन तेथून श्रीमत माघारा निघाले ते सात घटिका रात्र होता आपले वाड्यात आले. उपरांत वाड्यातील कीर्तनाची समाप्ती जाली मदारुलमहाम फडके याचे येथून निघोन रा। नारो नीलकंठ मजमदार व जिवबा चिटणीस व दादा गद्रे याचे येथे जाऊन कीर्तन श्रवणानंतर अकरा घटिका रात्रीस आपले घरास माघारा आले. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्या-नास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. बहुत काये लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 211

१० जमादिलावल १२०६ हिजरी
५ जानेवारी १७९२

श्री

पोष्य बळवंतराव नागनाथ सा। नमस्कार. विज्ञापना जें येथील वर्तमान ता। छ १० माहे जावल पौष्य शुध द्वादसी गुरुवासरपर्येत वास्तव्य पुणे येथे स्वामीचे कृपेकरून स्वस्थ जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ ४ माहे मारी सरकारचे डाकेवर हुजूर आर्जी आखबार व नवाब आजमलउमरा बाहादर स्वामीचे सेवेसी विनतीपत्र पाठविले ते पाऊन ते सविस्तार वर्तमान श्रुत जालें असेल सांप्रत छ १० रोजपर्येत वर्तमान लिहून साप्रदायाप्रमाणें पत्राची रवानगी केली आहे पत्रावलोक्नी विस्तार वर्तमान ध्यानारूढ होईल. सेवेसी श्रुत होये. बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना.

A. R. No. 212

१ जमादिलाखर १२०६ हिजरी
२६ जानेवारी १७९२

पैा छ १३ जाखर

श्रीनिवास

श्रीमंत राजश्री राज्याजी स्वामीचे सेवेसी

पो। हायेपतीराये गोपाल सां। नमस्कार. विनंती उपरी यथील कुशल माघ शुध्ध ३ त्रितीया छ १ जमादिसानी गुरुवार यथास्थित जाणौन स्वकीय कुशल लेखन करीत असावें. विशेप चिरंजीव राजश्री राजे रघोत्तमरायेदादा याची पत्रं पानगलीहून चिरंजीव राजश्री नारायेणरायबापू याजकडें दुर्गास पां। तें पत्र बापूनी खेडास पाठविली. त्या पत्राचें प्रत्योत्तर चिरंजीव राजश्रीचे नावे लिफाफा करोन पाठविला आहे. कृपा करोन सरकारचे डाके बोार रवाणा करोन द्यावा पूर्वी मदनूरचे मार्ग चिरंजीव राजश्रीचे नांवच पत्र लिफाफा आपले सेवेसी पाठविला होता तो चिरंजीवाकडं रवाना जाहला असेल. बहुत काय लिहिणं, कृपावृधी करावी हे विनती.

A. R. No. 213

२ रजब १२०६ हिजरी
२५ फेब्रुवारी १७९२

श्री

विनंती विज्ञापना अैसी जे येथील कुशल तागाईत छ २ माहे रजब मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावलोकणेकरून येथास्थित जाणौन स्वानद लेखण आज्ञा करीत असिले पाहिजे. विशाप येथील वर्तमान छ २८ माहे जमादिलाखर रोज बुधवारी प्रथम प्रहर दिवसा आख-बारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनंतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे यथे रा। सदाशिव दिनकर वकील आले होते त्याणी राजश्री नानासी दोन घटिका भाषण केले. नंतर मामलत-आजमास वगैरे कागदपत्र अवलोकण होऊन राजश्री दाजीबा फडके संमधी दरकदार दफ्तरचे व मामलतदार येऊन दोन घटिका माहलचे

याचे व मदारुलमहाम याचे खिलवत साइकालपर्यंत होऊन सर्वत्र आपलाले घरास गेले. प्रहरा रात्रीस मदारुलमहाम आपले येथून निघाले ते रा बापू मोघे याचे घरी कीर्तन श्रवणास गेले होते ते आकरा घटिका रात्रीस माघारे आपले येथे आले. रोज मारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले होते. ते दो घटिका रात्रीस माघारे आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. श्रुत होये. छ २९ माहे जागखर रोज गुरुवारी मागील प्रहर दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस निद्रा करून उठिले ते बेलबागात जाऊन देवदर्शण करून आपले घरास आले. मुत्सदी व दरकदार आदिकरून सर्वत्र मदारुल-महाम याचे वाड्यात आलें होते. राजश्री व्यंकटराव घोरपडे येऊन राजश्री नानासी भाषण करून वरचेवर माघारे गेले नंतर मदारुल-महाम याणी कागदपत्र दोन घटिका केले. यावर मागील तीन घटिका दिवस शेष राहाता पानगलची डाक आली होती ते पत्रे रा आपाजी कोंडाजी याणी आणौन दिल्हयावर मदारुलमहाम याणी ते पत्रे वाचून उपरात रा बहिरोपंत मेहेदले यासी बोलणे तीन घटिका-पर्येत होऊन घटिका रात्रीस सर्वत्र माघारे गेले. श्रुत होये छ १ माहे रजब रोज शुक्रवारी आंमृतसिध्धीयोगावर राजश्री नाना फडनवीस याचे कनिष्ट स्त्रीचे फलशोभन जाहाले स्त्रीस रज्योदर्शण जाल्यास तो दिवसगत जाले परंतु रुतुशांती केली नाही. कारण की वो राजश्री शंकर जोसी राजश्री नाना फडनवीस याजपासी आहेत. ते ज्योतिषविद्येत बहुत निपुन आहेत. त्याणी नेग मागितला होता त्या प्रो शांतीचा विधी करावा ऐसे होते. साप्रत महूर्तांची सध्धी जोसी मार याचे विच्यारास आली आणि रुतूचा योगही घडून आला म्हणौन कालपूर्व दिवसी

शांतीचे हावण मात्र केले आणि आज गर्भाधानविधीचा निश्चये जाला होता त्या प्रो प्रथम प्रहर दिवसात फलशोभन जाले. राजश्री दाजीबा फडके व बाबूराव केशव व दादा गजरे व मेहेदले

आदिकरून सर्वत्र विधीप्रसंगाचे समई आले होते. सर्वही आहेर आणिले होते. परंतु राजश्री नाना फडनवीस याणी आपले श्वशुराचा आहेर मात्र घेतला. वरकड आणखी कोणाचा आहेर येकरूप घेतलाच नाही. राजश्री दाजीबा फडके वगैरे याणी विच्यारून पाहिले. परतु नकाराचेच उतर जाले. आठदाहा घटिकापर्येत शांतीचा समारभ येथास्थित जाल्यावर सर्वत्रास विडे दिल्हे. नंतर फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले. त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे वाड्यात मुतसदी व दरकदार व सुभे मामलतदार आले होते. राजश्री रंगराव त्रिबकराव राजे बहादुर आले होते. त्यासी येक घटिका भापण जाल्यावर बाहादर मार माघारे गेले नंतर काही कागदपत्र तेरखा वगैरे करून दिल्हे. उपरांत मागील च्यार घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात जाऊन आर्शमाहालाच बंगल्यावर गेले. श्रीमंत तेथेच होते तेव्हा मदारुल याणी श्रीमंतासी अर्ध घटिका वरचेवर भापण केले तो रमन्यात स्वारी जावयाची सिध्धता जाली होती तेव्हा तीन घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत बगल्यावरून उतरोन आपले वाड्याबाहेर निघाले ते रमन्यात गेले आणि मदारुलमहाम तेथून आपले घरास आले तो रा माहादाजीपंत काले, कारभारी दिा सुभा वसई, प्रांत कोकण, याजला बोलाऊन रत्न-गिरी तालोक्याचे तफावतीचे बोलणे आस्तमितपर्येत जाले व किर-कोली लोकाची बोलणी जरूरयातीची होणे होती तेही थोडीबहुत जाहाली. सांझकाली सर्वत्र माघारे आपलाले घरास गेले ते राजश्री माहादजी सिंदे उज्यनीहून तीसा कोसावर होते ते बारापध्रा कोस देवाशास आले. तेथे रा कृष्णाजी पवार याचे घरी मेजमानी होणार. नंतर मजल दर मजल पुढे येऊन हुताशणी बऱ्हानपूरचे शुमारास करतील. महेश्वरावरून आंहिल्याबाईची भेट घेऊन येणार. येक वर्तमान की परभाराच येणार. मग पाहावे कोणत्या मार्गे येतात. दक्षणेकडील वर्तमान राजश्री परशराम रामचंद्र कूच करून पटनाकडे आले. वीसा कोसाचा नफावत राजश्री हरिपंततात्यासी राहिला होता म्हणौन पत्रे आली होती. श्रुत होये. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान

ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. वहुत काये लिहिणे, कृपालोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 214

९ रजब १२०६ हिजरी
३ मार्च १७९२

श्री

विनंती विज्ञापना ऐसी जे येथील कुशल तागाईत छ ९ माहे रजब मुकाम पुणे स्वामीचे कृपावकनेकरून येथास्थित जाणौन स्वानंद लेखण आज्ञा करीत आसिले पाहिजे. विशेष येथील वर्तमान छ २ माहे मजकूर रोज शनवारी प्रथम प्रहर दिवसा आखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनतर येथील वर्तमान त्रितीय प्रहरी मदारुलमहाम यांचे वाड्यात राजश्री बाबा फडके व बाबूराव केशव आदिकरून मुत्सदी व दरकदार वगैरे आले होते. दोन घटिका दफ्तरचे कामकाज जाल्यावर छ २५ माहे जमादिलाखरची पानगलची डाकेची पत्रे आली ते मदारुलमहाम याणी वाचून पाहिल्यानंतर रा बहिरो रघुनाथ मेहेंदले याजला बोलाऊन आस्तमिनपर्येत मसलतप्रकर्णी खिलवत करून साइकाली राजश्री नाना बेलबागात जाऊन दो घटिका रात्रीस माघारे आपले घरास आले. पत्राचा भाव ध्यानास आला की पटनावर छ १० माहे जाखरीस टिपूसी व आपले फौजेसी लढाई मातबर जाली. टिपूने सिकस्त खाऊन मागे निघोन गेला पटनानजीक बातेऱ्या होत्या त्या आपले फौजेने घेऊन तेथे मोरचे कायम केले. या प्रो वर्तमान पानगलास आले. खुर्मीच्या तोफा जाल्या ईस्वरसतेकरून शत्रूचे पारपत्य लौकरच व्हावे ऐसे वर्तमान आले परंतु राजश्री हरिपंत फडके याची पत्रे आद्यापि आली नाहीत. श्रुत होये छ ३ रोज रविवारी राजश्री नाना फडनवीस बंगल्याचे बागात प्राथकालीच भोजनास गेले. स्नानसंध्यादि

तेथेच करून दीढा प्रहरा भोजने जाली. पानदान विडे घेऊन माघारें येताना बेलबाग करून दो प्रहरा आपले घरास आले. त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना आपले यथून निघाले ते सरकारवाड्यात गेले. ते आर्शे-माहालाचे बंगल्यावर गेले. तेथे राजश्री बालाजीपंत ढेकने दिा रास्ते याजला बोलाऊन दोन घटिका त्यासी बोलणे जाले. श्रीमंताची स्वारी कृष्णांस्नानास वांईस गेली होती. तेसमई रास्ते याणी दोन लक्ष रुपये नजर द्यावयाचे भाषणात आणिले आहे. तेविसीचे मारनिलेसी बोलोन माघारे मारनिले गेले. उपरांत रा बहिरोपंत मेहेदले व राघो विस्व-नाथ गोडबोले यांसी आस्तमितपावेतो खिलवत होऊन मदारुलमहाम साइंकाली आपले घरास आले. मागील पाच घटि दिवस राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले होते. घोडी फिरविल्यावर हातीचा तमाशा दोन घटिका पाहिला. नंतर तेथून स्वारी माघारे निघोन दो घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. शृत होये. छ ४ रोज सोमवारी श्रीबनेश्वर माहादेव येथून बारा कोस आहे त्याचे दर्शणास श्रीमंताची स्वारी जावयाची रोज मारचा नेम जाला होता त्याजवरून डेरे राहुट्या वगैरे सरंजाम काल पूर्व दिवसी येथून रवाना होऊन तेथे तरतूद जाली. हाती व रथ व घोडी याच्या डाका जागा जागा बसविल्या की आजच स्वारी तेथे जाऊन माघारे यावे म्हणौन मागील प्रहर साहा घटिका रात्रीपासोन स्वारीची तयारी

२

जाली. च्यार घटिका रात्र शेष राहाता श्रीमंत आपलें (वा) ड्यातून निघोन आंबारीत स्वार जाले. खवासीत रा दाजीबा फडके होते. राजश्री नारो नीलकंठ मजमदार व त्रिबकराव चिटणीस व सदासिब रघुनाथ गजरे व व्यंकटराव घोरपडे व व्यंकटराव रास्ते व पेठे व पानसे आदिकरून मुत्सदी व सरदार सरंजामी मिलोन दोनतीन हाजार स्वार व दोन हाजार गारद वगैरे सरंजाम स्वारीबराबर होता. कातरजचे घाठाने स्वारी जाऊन साहा घटिका दिवस येता श्रीमंत बनेश्वरी दाखल जाले तेथे स्नानसंध्या जाल्यावर दीढा प्रहरा भोजने

जाली. मुत्सदी व दरकदार व मानकरी मऱ्हाटे सरदार पंचवीस चालीस येकूण शंभर पात्र भोजनास जाले. नंतर पानदान विडे सर्वास दिल्हे. दोन घटि बैठक होऊन दो प्रहरा श्रीमंत तेथून माघारे निघाले ते डाकेवर हाती व रथ व घोडे स्वारीस ठेविले होते त्याजवर बसोन कातरजचे तल्यावर आले. तेथे बागात द्वितीये समईचे भोजन त्रितीये प्रहरी जाले. तल्याचा तमासा पाहिला. उपरात आंबारीत बसोन निघाले ते मागील तीन घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. श्रीबनेश्वर माहादेव याजपासी श्रीमंताणी येक मोहोर व येक श्रीफळ ठेविले मदारुलमहाम येथेच होते. त्रितीये प्रहरी राजश्री नाना फडनवीस याचे वाड्यात सर्वत्र आले होते. कागदापत्रा-वर लेखा वगैरे कामकाज होऊन मागील च्यार घटिका दिवस राहाता मदारुलमहाम आपले घरीहून निघाले ते सदासिव पेठेत राजश्री सदा-सिवभट दांड्ये याचे येथे लग्नाचे मेजमानीस गेले. दान्ये मार याणी राजश्री नानास बऱ्हानपुरी आबासी रंगाचा पोशाक दिल्हा नाच जाल्या आतर पानदान घेऊन निघाले ते व्यंकटराव दाभोलकर याचे घरी मेजमानीस आले. तेथे मारनिलेनी मदारुलमहाम यांस केसरी पोशाक दिल्हा. आतर पानदान जाल्यावर माघारे निघाले ते आपले नवे वाड्यात येऊन तेथे संध्या केली. उपरांत बेलबागात देवदर्शण घेऊन निघाले ते घटिका रात्र होता आपले वाड्यात आले. शुन होये. छ ५ रोज मंगल-वारी मागील साहा घटिका दिवस शेष राहाता मदारुलमहाम याचे वाड्यात मिस्तर माल्लिट वकील व दुसरा मेस्तर असामी येक व नुरुदी हुसेनखा दुभासिया वगैरे आले. कारण की छ १० माहे जाखरची लढाई पटनावर जाल्याची पत्रे इग्रेजाची आली सबब वकील मार पत्रे घेऊन वर्तमान सागावयासी आले. मदारुलमहाम यास पत्राचे वर्तमान निवेदन केले. उपरांत मदारुलमहाम व बहिरोपंत मेहेदले व मेस्तर मार व दुभासिया यैसे बसोन च्यार घटिकापर्येत मसलतप्रकर्णी खिलवत जाले. यावर मागील दोन घटिका दिवस शेष राहाता वकील मार वगैरे माघारे निघोन आपले ठिकानास गेले उपरांत राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघाले ते रा बालाजी हरी भिडे याचे येथे

मेजमानीस गेले. भिडे मार याणी मदारुलमहाम यांस आंबासी पोशाक दिल्हा. येक घटिका नाच जाला. आतर पानदान घेऊन माघारे निघाले ते बेलबागात येऊन देवदर्शण घेतलें आणि घटिका रात्र जाली तो आपले घरास आले. पाचा घटिका रात्रीस भोजन जाले. उपरांत माहावीरें आमलात मदारुलमहाम मागती आपले येथून निघाले ते राजश्री बापूजी बलाल लेले, फडचे सरदफतरदार याचे घरी लग्न मार्गनिलेचेच पेशजी जाले आहे सबब त्याचे

३

येथे मेजमानीस गेले. लेले मजकूर याणी मदारुलमहाम यास कंदी पोशाक दिल्हा व वो राजश्री गोविंदभट निरचेऊर यास सेला पागोटे दिल्हे नाच दोन घटिका जाला. अतर पानदान घेऊन माघारे निघाले ते नव घटिका रात्रीस आपले वाड्यात आले. शृत होये. छ६ रोज बुधवारी मागील सात घटिका दिवस राहाता राजश्री नाना फडनवीस आपले येथून निघोन सरकारवाड्यात गेले. रोज मारी मिस्तर मालिट वकील निा इंग्रेज कलकतेकर याचे येण्याचा निश्चय ठैरला होता. त्याजवरून गणपतीचे दिवानखान्यात बैठक जाली. मदारुलमहाम तेथे गेले. गोविंदहिरो रघुनाथ मेहेंदले व जरूरियात मंडली दरकदार वगैरे तेथे आले. यावर पाच घटिका दिवस शेष राहाता मिस्तर मालिट वकील व च्यार असामी मिस्तर आणखी व नुरदी हुसेनखा वगैर येमे दिवानखान्यात आले. तेव्हा मदारुलमहाम यासी व वकील मार व दुभाषिया व मेहेंदले यासी दक्षण प्रांती छ १० माहे जाखरीस लढाई जाली तेविसीचे बोलणे होत आहे तो श्रीमंत तेथे आले. लढाई जाल्याची पत्रे इंग्रेजाची आली होती त्याचे वर्तमान वकील मार याणे श्रीमंतास विदित केले नौदावे तेरखीस लालबाग घेतला. पटनाजवल बानेच्या होन्या त्या घेऊन आपले मोरचे पटनास लागू जाले. टिपूची सिकस्त जाली मागे हाटून गेला म्हणौन आपल्याकडील फते जाल्याचें वर्तमान आले ते श्रीमंतास वकील माराणे निवेदन केले. त्याजवरून इग्रेजाचे वकीलाची खातरपाश, सबब पंनास तोफा खुसीच्या सोडावयाची परवानगी

जाली. आज्ञे प्रा पानसे याणी सदरहू पंनास तोफा सोडिल्या. दोन घटिका वकील याची बैठक जाली. आतर पानदान दिल्ह्यावर मार-निले रुकसत घेऊन आपले ठिकानास माघारे गेला. स्वारी रमन्यात जावयाची तयारी जाली होती. मागील तीन घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले होते ते दोन घटिका रात्रीस माघारे येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले. मदारुल्महाम सरकारवाड्यातून निघाले ते गावातील ग्रहस्त मंडली राजश्री कृष्णाजी भयेराव थते वगैरे याचे माहा सात घराश जाऊन लग्नाचे आहेर केले आणि बेलबागात येऊन दो घटिका रात्रीस आपले घरास माघारे आले. कैलासवासी दादासाहेब याचे दतपुत्र राजश्री आंमृतराव कोपरगावी आहेत. त्याची स्त्री कार्तिक मासी निवर्तली. द्वितीये संमध करावयाचा म्हणौन वधू येथून त्याजयास कारकून व पचवीस स्वार वगैरे सरजाम घेऊन कोपरगावीहून येथे आले होते ते वधूस घेऊन रोज मार्गी कोपरगावास गेले. त्याज बरोबर सरकारचा कारकून व गारदी वगैरे दिल्हे आणि रवाना केले. शन हाये छ ७ रो गुरुवारी त्रितीये प्रहरी मदारुल्महाम याचे येथे राजश्री रंगराव त्रिबक राजे बहादर व दाजीबा व बाबा फडके व बहिरोपत मेहेंदले व धारराव सिंदे आदिकरून मुत्सदी व दरकदार वगैरे सर्वत्र आले होते. राजश्री तुकोजी होलकर याणी मुकाम देवासनजीक जैपूर येथून विलायेती मेवे जातच्या वहग्या श्रीमंतास व मदारुल्महाम यास पाठविल्या. दालिबे व बिदाना आगूर व सेव व नासपाती वगैरे मेवा पाठविला तो राजश्री दादाजी गंगाधर दिवान दिा मारनिले याणी श्रीमंतास डाल्या व राजश्री नाना फडनवीस यास डाल्या येणे प्रा प्रविष्ट केल्या व कंबू जनावर येक पाठविले आहे ते व मेवा येणे श्रीमंताचे नजर गुजरानिले. राजश्री माहाराव निबाल्कर मदारुल्महाम याचे भेटीस आले होते. भेट घेऊन पानदान विडे दिल्ह्यावर निबाल्कर मार वस्त्रेवर माहावारीचे यैवजाविसीची सूचनार्थ बोलोन माघारे आपले हावेलीस गेले. साइंकालपर्यंत लोकाची कामकाजे होऊन सर्वत्र आपलाले घरास गेले आणि राजश्री नाना बेलबाग करून दो घटिका रात्रीस आपले घरास आले. रोज मारी श्रीमंत रमन्यात गेले होते. तेथे

घोडी फिरविल्यावर हातीचा व हारणे रमन्यातील आणऊन त्याचा तमाशा पाहिला. नंतर साइंकाली श्रीमंत तेथून माघारा निघाले ते तिमरे घटिकेचे आमलात आपले वाड्यात दाखल जाले. किले राजमाची येथील किल्याचा हवालदार येथे आला आहे. त्यास मा।।रनिलेने सेला पागोटे पैठनी देऊन मदारुलमहाम याची भेट घेनली.

४

श्रुत होये. छ८ रोज शुकुरवारी बंगल्याचे बागात मिस्तर माल्टि, वकील इंग्रेज कलकतेकर याजकडील, याजला गुलाला पाहावयासी बोलाविले. होते सबब राजश्री नाना फडनवीस सात घटिका दिवस मागील राहा (ता) बंगल्याचे बागात गेले. रो।। बहिरो रघुनाथ मेहेंदले याजला बोलाऊन आनिल्यावर मागील सा घटिका दिवस राहाता मिस्तर मालिट वकील वगैरे मिस्तर आसामी पाच व नुरदीहुसेनखा यैसे बागात आले. तथे बैठक होऊन नाचाची शुरवात जाली. मेवेजात जिनस वकील मा।।राकडे देविली. आतर पानदान जाले. मदारुलमहाम याणी मिस्तर मालिट वकील यास हिऱ्याची आंगोठी १ येक दिल्ही. च्यार घटिका नाच वगैरे या प्रे।। जाले व गुलांला याचे तखियाजवल बैठक जाली होती. सदरहू तरतूत फार चागलीच करविली होती. मागील शेष दोन घटिका दिवस राहाता मिस्तर मजकूर रुकसत घेऊन तेथून निघाले ते आपले ठिकानास गेले. नंतर राजश्री नाना फडनवीस बागातून निघोन नवे वाड्यात आले. संध्या करून देवदर्शण बेलबागात घेतले. उपरांत दोन घटिका रात्र होता माघारे निघाले ते आपले वाड्यात आले. राजश्री माहादजी सिंदे नर्मदातीरास आले आहेत. हांडियाचे घाटे आशेरीस येणार. आशेर किला पाहून हुनाशनी शहर ब-हानपूर येथे करावी, नंतर मजल दर मजल इकडे यावे. सिंदे याज बोरोबर दाहा हाजार फौज वगैरे सरंजाम आहे. इकडे येऊन पुण्यास श्रीमंताचे भेटीस यावयाचा निश्चंये ठैरल ते ध्यानास आल्यावर मागाहून सेवेसी लेखण केले जाईल. श्रुत होये. सदैव कृपा करून आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. आपणापासी आज्ञा घेऊन स्वार

जालो ते काल छ ८ माहे मजकूर रोज शुकुरवारी येथे पुणियास येऊन पोहोचलो. येका दो दिवसानी श्रीमंताची व मदारूलमहाम याची भेट घेतो. येथील प्रसंगाचे वर्तमान सविस्तर आखबारपत्रा व रून ध्यानास येईल. याउपर प्रसंगीचे वर्तमान सेवेसी लेखण केले जाईल. सांप्रदाया-प्रो हुजूरचे जवाबी इनायेतनामे सादर होत असावे व आपणास विनती-पत्रे पा। आहेत याची उतरे आज्ञापत्री सादर होत असावी बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञापना.

A. R. No. 215 मुमारें २० शवाल १२०६ हिजरी
११ जून १७९२

(आरंभीची पाने अनुपलब्ध)

५

घटिका दिवस राहाता राजश्री आपा बलवंत तेथे आले ते खिल-वतात दाखल जाले या प्रो येक घटिका रात्रपर्यंत बोलणे होऊन नतर फडके आदिकरून आपलाले घरास गेले. रोज मारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत रमन्यात गेले तेथे घोडी फिरविली व हांती सोडविले होत त्याचा तमाशा पाहून अस्तमिति स्वारी तेथून माघारा निघोन घटिका रात्र होता श्रीमंत आपले वाड्यात दाखल जाले. राजश्री माहादजी सिंदे याणि कोरेगावीहून कूच करून निघाले ते नव कोस येऊन पुण्याबाहेर मुळामुठा नदीचे पलिकडे लस्करचा मुकाम करून राहिले. छ २२ माहे मार रोज बुधवारी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमताच्या व सिंदे मजकूर याच्या भेटी व्हावयाचा निश्चये जाहाला आहे त्या प्रो ते दिवसी भेटी होतील. सिंदे मार याजबरोबर च्यारपाच हाजार स्वार व तीनच्यार पलटने येकून आजमासे फौज आठदाहा हाजार व सिवाये किरकोली बाहिर-बुनगे आहे. तोफखाना पंनाससाट तोफा जिलेबी व मोटया. त्यापैकी

चवदा तोफा हाली बराबर आल्या आहेत. वरकड मागाहून येणार राजश्री राजे कल्याणराव निबालकर व बाबाराव वकील हेही सिदे याचेसमागमे आले आहेत. उदईक भेटीचा समारंभ होईल तेव्हा मागाहून सविस्तर वर्तमान सेवेसी लेखण केले जाईल. राजश्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा याजकडील फौज पाच हाजार कर्नाटकचे मोहिमीस बराबर होती त्यास मोहीम फते होऊन स्वारी माघारे आली. त्याजबराबर भोसले याचीही फौज माघारा येऊन सदरहू फौज तो तुगभद्रेवरूनच परभारा नागपुरास गेली. फौजेचे सरदार राजश्री बलवंतराव भवानी होते. ते दोनसे स्वारानसी राजश्री हरीपंत फडके याजबराबर येथे आले आहेत ते तूर्त (का. फा.)ही येथेच आहेत. श्रुत होये. हुजूरचे जवाबी इनायेतनामे आलिकडे सेवकाम सादर जाहले नाहीत. यास्तव विनंती लिहा जाते की पूर्ववत साप्रदाया प्रो सरकारचे जवाबी इनायेतनामे व स्वामीची आज्ञापत्रे सादर होत असावी. याउपरी पुढे प्रसंगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाळ करनार स्वामी समर्थ. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती.

A. R. No. 216

२ मोहरम १२०७ हिजरी
२० आगस्ट १७९२

श्री

विनती विज्ञापना येसी जे येथील कुशल तागाईत छ २ माहे मोरम मुा पुणे स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित जाणोन स्वानद लेखण आज्ञा करीत आसिले पाहिजे विशेष येथील वर्तमान छ २८ माहे जिल्हेज रोज शुक्रवारी त्रितीये प्रहरी अखबारपत्र सरकारचे डाकेवरून सेवेसी रवाना केले ते पाऊन सविस्तर वर्तमान ध्यानास आले असेल. तदनतर येथील वर्तमान त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम याचे येथे मुत्सदी व दरकदार व सुभे मामलेदार आदिकरून सर्वत्र आले

होते. मामलतप्रकर्णी कागदपत्राचें कामकाज तीन घटिका जाल्यावर राजश्री रामजी पा वकील तेथे आले. मागाहून राजश्री हरीपंततात्या आल्यावर त्रिवर्गाचे खिलवत तीन घटिकापर्यंत जाले. नंतर वकील मजकूर माघांरा गेल्यावर राजश्री नाना फडनवीस व हरीपंत फडके याचे बोलणे अस्तमीनपावेतो होऊन फडके आदिकरून सर्वत्र आपल्याले घरास गेले. रोज मजकुरी मागील पाच घटिका दिवस शेष राहाता श्रीमंत आपले वाड्यातून निघाले ते मौजे आबे वडगाव येथील रमन्यात हारणाचा तमाशा पाहावयास गेले होते ते साइंकाळी माघारे येऊन आपले वाड्यात दाखल जाले श्रुत होये. छ २९ रोज शनवारी भाद्रपद शुध्य १ प्रतिपदेपासोन श्रीमंताचे वाड्यात श्रीगणपतीचे उछाहास आरंभ म्हणौन सरकारवाड्यात गणपतीचे दिवानखान्यात गालाचार प्रो मखर वगैरे सर्व साहित्याची सिध्धता जाली. प्रहर दिवसा राजश्री नाना फडनवीस यांणी आपले येथे स्नानसंध्यादि करून वेलबागात गेले. तेथून माघारे आले ते तैसेच परभारे मदारुलमहाम सरकारवाड्यात गेले. तो शास्त्री पंडित आदिकरून सर्वत्र जमा जाले होते. महूर्ताचा समये समीप येताच श्रीमंत तथे आले तेव्हा दाहा घटिका दिवस येता महूर्तेकरून श्रीमताणी सुवर्णाची श्रीगणपतीची मूर्ती आहे त्या मूर्तीची स्थापना त्या दिवा (नवा) त्याचे मखरात केली. पुज्याअर्च्या सर्व विधीपूर्वक जाल्यावर आर्तीचे समई वाद्ये गजर नाना प्रकारचा जाला. तोफखान्यातील तोफेचे वीस बार जाले व दिली दरवाज्यापुढे पाच सा तोफा आनविल्या आहेत त्याचे बारापंधरा बार या प्रो दोहीकडील तोफेचे तीस पस्तीस बार जाले समारंभ बहुत चांगला जाला. या प्रो जाल्यावर राजश्री नाना आपले घरासी आले

A. R. No. 217 — १३ मोहरम १२०७ हिजरी

३१ आगस्ट १७९२

श्री

अखबार पुणें अज डा छ १० माहे मोहरम ता छ १३ माहे मजकूर सन १२०७ हिजरी, रोज शनिवार.

पूर्वी छ ९ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ १० रोजी सरकारचे डाकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ १३ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असें.

माहदजी सिंदे छ ११ माहे मोहरमी तिसरे प्रहरी राव पंतप्रधानाचे हवेलीस जाऊन राव मवसुफासी दोनतीन घटेका खिलवत जाली. बालाजीपंत व रामचंद्रराव फडके व कृष्णराव बलवंत व दौलतराव सिंदे व अबाजी रघुनाथ व कृष्णराव रघुनाथ व कडोजी सितोले व रामजी पाटील जाधव खिलवतीत शेरीक होते. यक घटका राव पंतप्रधानाची व सिंदे मजकूर व बालाजीपंत व अबाजी रघुनाथ चिटनवीस याची खिलवत अलाहिदा जाली. छ १२ रोज शुक्रवारी बारा घटका दिवसास माहदजी सिंदे राव मवसूफा

(अपूर्ण)

A. R. No. 218 — २५ मोहरम १२०७ हिजरी

१२ सप्टेंबर १७९२

(आरंभीची पानें अनुपलब्ध)

४

यास होत आले अद्यापि मनोदयानरूप होत नाही येविसी मीर सिकारी यास सागोन अस्तमिती स्वारी तेथून माघारी निघाली. त्यास मार्गी येता श्रीमंताणी नदीवर साइंकाळ समयाचे संध्यावंदन अंबारीत स्वार जाले. खवासीत रो अपा बळवंत होते. घटिका रात्र होता श्रीमत आपले वाड्यात येऊन दाखल जाले. नंतर मागाहून दो घटिका रात्रीस राजश्री नाना फडनवीस आपले घरास आले. श्रुत होये छ २५ रोज गुरुवारी त्रितीये प्रहरी मदारुलमहाम आपले येथून निघाले ते सरकारवाड्यात जाऊन आर्शेमाहालचे बंगल्यावर गेले. तेथे रा नारायेणराव यादव भागवत, कमाविसदार प्रो आमोद वगैरे माहाल प्रांत गुजराथ,

यांस बंगल्यावर बोलाऊन मामलतप्रकर्णी येक घटिका बोलणे जाले तो श्रीमंतही त्या स्थली आले. नंतर रा बाबूराव केशव व त्रिंबकराव परचुरे वगैरे मत्सदी व दरकदार आले होते त्यासी बोलणे जाले. उपरांत दसरियाचे कापड सालाबांदचे सांप्रदाया प्रो सातारे व कोपरगाव व भागानगर इत्यादिक जागा जागा रवाना करावयाचे आहे. त्यास ते पोशाक व कापड यैसे बंगल्यावर आनऊन श्रीमंताचे समक्ष रवानगी कापडाची करणे त्याची नेमणूक केलियावर मदारुलमहाम तेथून निघाले ते कापडाचे जामदारखान्यात गेले. तेथेही हेच कार्ये कापड पाहावयाचे जाल्यावर मागील दोन घटिका दिवस शेस राहाता राजश्री नाना सरकारवाड्यातून माघारी निघाले ते रोज मारी प्रदोष आहे म्हणौन परभारा बगल्याचे बागात भोजनास गेले. तेथे घरमंडली व उभयेता स्त्रियास आणविले होते. भोजनोतर च्यार घटिका नाच होऊन आकरा घटिका रात्रीस मदारुलमहाम बागातून माघारी येऊन आपले घरास आले. शृत होये. याउपरी पुढे प्रसगीचे वर्तमान ध्यानास येईल ते सेवेसी लेखण केले जाईल. सदैव आज्ञापत्रे सादर होऊन सेवकाचा सांभाल करनार स्वामी समर्थ. पूर्वीप्रमाणे सरकारचे ज्यवाबी इनायेतनामे व स्वामीची आज्ञापत्रे सादर होत नाहीत त्यास ज्यवाबी इनायेतनामे व आज्ञापत्रे साप्रदायेप्रमाणे सादर होत असावी बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विज्ञाप्ती

A. R. No. 219 ३ रजब १२०७ हिजरी
२८ फेब्रुवारी १७९३

श्रीनिवास

पोष्य रघोतम हैबतराव सां नमस्कार विनती जे येथील वर्तमान ता छ ३ माहे रजब फालगुण शुध पंचेमी शुक्रवारपर्येत मुकाम पुणें स्वामीचे कृपेकडून क्षेम जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे. विशेष व पूर्वी छ २६ माहे जाखरी सरकारचे डाकेवर हुजूर अर्जी व अखबार

नवाब अजमुलउमरा बहादुर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्रें पाठविले त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणें पत्राची रवानगी केली असे विस्तारें पत्रावलोकनी ध्यानारूढ होईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

A. R. No. 220

२६ रमजान १२०७ हिजरी

७ मे १७९३

श्रीनिवास

अखबार पुणे अज इा छ २५ माहे रमजान ता। छ २६ माहे मा।र सन १२०७ हिजरी रोज बुधवार.

पूर्वी छ २४ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ २५ रोजी सरकारचे डाकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २६ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदाया प्रो। दफेवार लिहिले असे.

छ २४ रोजी बाळाजीपंत माहदजी सिंद्याचे खेम्यास जाऊन तरफियाचा मजकूर बोलून आले म्हणून म्हणोन पेशजी लिहिले आहेच. त्यास छ २४ माहे मजकुरीच बाळाजीपंत व सिंदे बहादुर याची कसम अकसाम जाली. पंत मा।रनिलेनी तुळसी साळीग्रामाच्या सिंद्यास दिल्हचा व सिंद्यानी आपल्या गुरूची उदी अंगरा बाळाजीपंतास दिल्हा. परस्परें जररावर नसावे आबरू हुरमत उभयताची यक याप्रमाणें ठरले म्हणून यैकिलें.

शिंदे मजकूर बरसातीत जामगांवी छावणी करणार. शवाल आखर येथून जामगावास जाणार म्हणून यैकिलें. निश्चये ठरल व जातील ते समई लिहू. तूर्त यैकिल्या प्रो। लिहिले असें.

हिंदुस्तानात होलकरासी व सिंद्याकडील जमियेतीसी बहुतकरून लढाई जाली असेल किंवा होईल या प्रों बोलत आहेत

मिस्तर मालिट वकील इंगरेज मुंबईस जाणार म्हणौन पेशजी लिहिले आहेच. त्यास छ २६ रोजी राव पंतप्रधानाचे हवेलीस भोजनास वकील मार आला होता दाहाबारा असामीनी भोजने केली. नंतर राव पंतप्रधानानी वकील मजकुरास यक रकम कंठी मरवारिद व सिरपेंच मुरसा व चार पारचे व हमराही अहलनसार तीन असामीस च्यार पारचे व नुरदीहुशनखान वगैरें सातआठ असामीस सेले पागोटी येणे प्रों देऊन वकील माारास रुखसत केले नंतर मालिट मजकूर बालाजीपंताचे हवेलीस आला. बालाजीपंतानी वकील माारास पांच पारचे वस्त्रें देऊन रुखसत केले मिस्तर मालिट लवकरच जाणार.

परशरामपंत मिरजकरास टिपूकडील मुलक सुटला त्यापैकी गदक लक्ष्मेश्वर वगैरें तीन लक्षाचे माहल कदीम जागीरीत होते ते बदस्तूर कदीम देयाचा करार केला. सनदपत्र करून देणार.

छ २५ रोज मंगळवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजनसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन केले आखरवख्ती दोनतीन घटका दिवाणखान्यात बसले होते. रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आखरवख्ती हरिपंतास बोलाऊन घेतले व रामजी पाटील वकील आला त्यासी तीनच्यार घटका बोलणे जाले. उपरांतिक गोविंदराव भगवंतास बोलाऊन च्यार घटका रात्रपर्यंत खिलवत जाली. उपरांतिक बालाजीपंत संध्येस उठून गेले. हरिपंत आपले हवेलीस गेले.

छ २६ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवख्ती दाहा

घटका दिवस बाकीस राहता मिस्तर मालट वकील इंगरेज सूचने प्रो भोजनास आला. भोजनसमई राव पंतप्रधान बाळाजीपंत व हरिपंतासहित वकीलचे परामृषास पाव घटका बसले. नंतर गणपतीचे दिवाणखान्यात जाऊन बसले. तवाफाचा नाच शुरु करविला होता. मिस्तर मालटास राव मवसूफानी कंठी मोत्याची व सिरपेंच मुरसा व च्यार पारचे वस्त्रें व हमराही तीन असामीस च्यारच्यार पारचे व नुरदीहुशनखान वगैरे आठ असामीस सेले पागोटी दिल्ही. नंतर दुसरे मकानी राव मवसूफ वकील मजकुरासहित बसले. वकील राव पंतप्रधानास काही बिलवरी जिनस व वकलीचा काही जिनस देऊन बाळाजीपंताचेथे जाऊन यक घटका पंत मारनिलेसी बोलणे जाले. बाळाजीपंतानी वकीलास पांच पारचे वस्त्रें देऊन रुखसत करून बाळाजीपंत बेलबागात जाऊन देवदर्शन घेऊन हवेलीस गेले व हरिपंत आपले हवेलीस गेलें. सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

A. R. No. 221

७ जिल्काद १२०७ हिजरी
१६ जून १७९३

श्रीनिवास

पोष्य रघोतम हैबतराव साष्टाग नमस्कार. विनंती जे यथील वर्तमान ता। छ ७ माहे जिल्काद जेष्ठ शुध नवमी सोमवारपर्यंत मुकाम पुणें स्वामींचे कृपेकरून क्षेम जाणून स्वानद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे विशेष पूर्वी छ ५ रोजी सरकार डांकेवर हुजूर अर्जी व अखबार व नवाब अजमुलउमरा बहादूर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्र पाठविले त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ६ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान लिहून सांप्रदायाप्रमाणे पत्राची रवानगी केली असे. विस्तारें पत्रावलोकनी ध्यानारूढ होईल. बहुत काय लिहिणे, कृपा लोभ कीजे हे विनंती.

श्रीनिवास

अखबार पुणें अज इा छ ५ माहे जिलकाद ता छ ६ माहे मजकूर सन १२०७ हिजरी रोज रविवार.

पूर्वी छ ४ रोजचे वर्तमान लिहून छ ५ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ६ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदाया प्रो। दफेवार लिहिले असें.

माहदजी सिंद्याकडील सरदारासी व कासीराव व बापूजी होलकर वगैरेंसी लढाई छ १७ व छ १८ व छ २१ माहे शवाली जाली. याचे वर्तमान पेशजी लिहिलच आहे. सांप्रत तुकोजी होळकर व कासीराव व बापूजी होलकर वगैरें रामपुरा व भानपुरा व हिंगळाजगडचे रुखे आले व सिंद्याकडील सरदार चमेल नदी उतरून होळकराचे ताकुबावर आहेंत. छ २१माहे शवालचे लढाईत होळकराची खराबी फार जाली. सध्या होल्कर पाच हजार जमले. वरकड बुनग वगैरे फार. लुटले म्हणौन येकिले

अली बहादर झरने परण्याचे मकानास बहुत दिवसपासून महसरा करून होते. त्यास छ १० शवाली तेथील बारी घेतली त्याज (व)रून धोकलसिंग राजा पटवी व खठोले नामें मकान आहे तेथे पलून गेले बाद अलीबाहदरानी झरने परण्यात ठाणे छ ११ शवाली बसविले. दोन हाथी व बाग तोफा बाहदर मवसूफास सापडलें म्हणून यैकिलें. झरने परणे तालुका वीस पंचवीस लक्ष रुपयाचा आहे म्हणून वर्तमान आलें.

छ ५ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नान संध्यादिक व भोजन केले. आखरबख्ती राव मवसूफानी बालाजीपंत व हरिपंतास तलब केली. बमोजिब तलब उभयेता पंत मारनिले

हजर जालें. येक घटका बोलणे जाले. च्यार घटका दिवस राहता राव पंतप्रधान बालाजीपंत व हरिपंतासहित गोविंदराव नीलकंठ खासगीवाले याचे हमसीराची शादी जाली म्हणोन जियाफतीस गेले. दोन घटका तवाफाचा रकस जाला. नंतर खासगीवाले मजकुराने राव मवसूफास तयारी पोशाक पागोटे व दुपठा पैठणी आबासी रंगाचे व सफेद ज्यामा व किमखाबी पायज्यामा दिल्हा. बालाजीपंत व हरिपंतास वस्त्रे दिल्हीं नांहींत. आतर पांदान राव मवसूफास देऊन तवाजा केली. राव मवसूफ उभयता कारपरदाजासहित हवेलीस जाऊन घटका रात्रपर्येत धारवाडप्रकर्णी हिशब पाहिला. नंतर बरखास्त होऊन रात्रौ व संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन हवेलीस गेले. हरिपंत आपले हवेलीस गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी वैजनाथभट, पंत मजकुराचे सासरे, याचे घरास मये कबीले भोजनास आकरा घटका दिवसास जाऊन भोजन केले. नंतर भट मजकुराने सेला पागोटे ज्यामा व किमखाबी पायेजामा दिल्हा. पंत मजकूर आपले हवेलीस गेले.

छ ६ रोज रविवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूजन करून भोजन केले आखर वख्ती राव मवसूफानी बालाजीपंत व हरिपंतास बोलाविले होते गोविंदराव भगवंतही हजर जाले होते. अस्तमानपर्येत धारवाडचा हिशब पाहिला. नंतर दोन घटका बोलणे जाले राव मवसूफ बरखास्त होऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून च्यार घटका शतरंज खेळून आराम केला बालाजीपंत व हरिपंत आपलाले हवेलीस गेले. साहा घटका रात्रीस बालाजीपंत विश्वनाथ जोसी याचे घरी शादी म्हणून तेथे जाऊन शादीचे मजलसीत दोनतीन घटका बसले. तवाफाचा नाच जाला. नंतर पंत मारनिले नव घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विनंती.

A. R. No. 222

२९ जिलकाद १२०८ हिजरी
२८ जून १७९४

श्री

पाष्य आनंदराव केशव दिा राजे रघोतमराव साष्टांग नमस्कार विनंती जे येथील वर्तमान ता छ २९ माहे जिलकाद आषाढ शुध प्रतिपदा मदवारपर्यंत मुकाम पुणें स्वामीचे कृपेकरून क्षेम जाणौन स्वानंद लेखनाज्ञा जाली पाहिजे. विशेष पूर्वी छ २२ माहे मजकुरी सरकारचे डांकेवर हुजूर अर्जी व अखबार व नवाब अजमुलउमरा बहादुर व स्वामीचे सेवेसी विनंतीपत्रें पाठविले त्याजवरून विस्तारें वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २८ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान लिहून सांप्रदाया प्रो पत्राची रवानगी केली असे. विस्तारें पत्रावलोकनी ध्यानारूढ होईल हे विज्ञापना.

श्री

अखबार पुणें अज डा छ २२ माहे जिलकाद ता छ २८ माहे मजकूर सन १२०८ हिजरी रोज शुक्रवार

पूर्वी छ २१ माहे मजकूरपर्यंत वर्तमान लिहून छ २२ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ २८ रोजपर्यंत यैकिले व जाले वर्तमान सांप्रदायाप्रमाणें दफेवार लिहिले असे.

हरिपंत फडक्याचा इंतकाल जाल्याचे वर्तमान पूर्वी लिहिले आहेत. त्यास मार्गनिलेचे पुत्र चितामणराव व रामचंद्रराव फडके हरिपंत मुतवफाचा आखर लवाजमा मिधटेकी करून पुण्यास आल्यानंतर राव पनप्रधान आवल मातमीची खिलअत देऊन बाद फौजेचे बक्षीगिरीचे काम त्याजकडेच बहाल ठेऊन खिलअत देणार म्हणौन येकिले.

हरिपंत फडके मुतवफाचे पुत्राचे समाधानीकरिता राव पंतप्रधानानी कृष्णराव बलवंतास छ २५ माहे जिलकादी रुखसत केले. मारनिले छ २६ रोजी पुण्याहून स्वार होऊन सिधटेकास गेले.

श्रीधर लक्ष्मण मुनसी निा रघोजी भोसले छ ३० माहे जिलकादी गारपीरानजीक जाऊन राहणार व छ ३ माहे जिल्हेजी तेथून कूच करून नागपुरास जाणार.

दौलतराव सिंद्याकडील मुतसदी आपस आपमात कजिया करून नाखुष होऊन अबाजी रघुनाथ चिटनवीस महिना पंधरा दिवसापासून कामकाज सोडून आपले मकानी बसून राहिले होते. सांप्रत छ २६ रोजी दौलतराव सिंदे त्याचे मकानास जाऊन आबाजी रघुनाथ चिटनवीसाची समजावीश केली. चिटनवीस मजकुरानी सिंद्यास च्यार पारचे व घोडा रास यक दिल्हा.

राव पंतप्रधानानी स्वाराची नवनिगा(दा)स्त करविली आहे. त्यास पुण्यात बाजे सरदार लोक नवनिगादास्त करीत आहेंत व गाड्याचीही निगादास्त होत आहें.

गोविंदराव भगवंत हरिपंत फडक्याचा इंतकाल जाला म्हणौन खबर यैकून इंदापुराहून मातमपुरसीकरिता सिधटेकास गेलें तेथून मारनिलें पुण्यास लवकरच येंणार.

दौलतराव सिंदे राव पंतप्रधानाचे सूचने प्रों हिंदुस्तानातील जमियेती पैा कांही फौज वगैरें जमियत आणवण्याविशीची तजवीज करीत आहेत म्हणौन यैकिलें.

परशरामपंत मिरजकरास जरीदा जलद यण्याविशी बालाजीपंतानी शुका लिहून छ २६ माहे जिलकादी हरकारे जोडीसमागमे रवाना केला आहें. निकडीचा शुका पाठविला म्हणौन यैकिले.

हरिपंत फडके मुतवफाचे आखर लवाजम्याकरिता राव पंतप्रधानानी तोषखान्यातून पंनास हजार रुपये देविलें.

छ २२ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवख्ती राव मवसूफ माहलात होते. रात्रौ संध्येसमई कवालाचें गायेन यैकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवख्ती बेलबागात जाऊन विष्णु-दर्शन घेतलें. आखरवख्ती पंत मारनिले हरिपंत फडके मुतवफाचे घरास मातमीस जाऊन यक घटका बसून आपले हवेलीस आले.

छ २३ रोज रविवारी राव पतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवख्ती राव मवसू-फानी कागजावर दसखतें करून रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी आवलवख्ती आपले वाल्दचे श्राध करून कृष्णराव बलवंतास भोजनास बोलाऊन भोजन करून पंत-मारनिले बेलबागात गेले. विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले. आखरवख्ती बालाजीपंतानी कृष्णराव बलवंतास बोलाऊन घेऊन दोन घटका खिलवत करून संध्येस उठून गेले

छ २४ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन स्नानसंध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवख्ती राव मवसूफानी स्वारी तयार करऊन कृष्णराव बलवंत वगैरें सरदार व स्वार दोनतीन हजार बोलाऊन घेऊन येकादसी म्हणून अवल बेल-बागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन पर्वतीस हाथीवर अंबारीत स्वार होऊन गेले. देवदर्शन घेऊन रमण्यातील बंगल्यात जाऊन बसले. बालाजीपंतही बमोजिब तलब राव मवसूफानजीक हजर जालें. नरवरकर यक पठाण आला आहे. त्याने दोन घोड्यावर दोन पाय ठेऊन उभ्याने घोडी फेरून दाखविल्ली. उपरांतिक राव मवसूफानी बोथाट्या खेळून हाथी वाघावर घालविले. नंतर घोड्यावर स्वार होऊन दोन घटका रात्रीस हवेलीस येऊन संध्या व भोजन करून

आराम केला. बालाजीपंत आपले बागात जाऊन संध्या करून तीन घटका रात्रीस आपले हवेलीस गेलें.

छ २५ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवख्ती पांच घटका दिवस राहाता राव मवमूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजिब तलब हजर जाले. गोविंदराव कृष्णाकडील पत्रें आली होती ती पत्रे वाचून पाहून दोनतीन घटका खिलवत करून राव मसूफ बरखास्त होऊन रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करू(न) आराम केला. बालाजीपंत कृष्णराव बलवंतासी यक घटका बोलून आपले हवेलीस गेले.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवख्ती प्रहर दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस जाऊन राजे कल्याणराव व राय बाबूराव आले त्यास दोन घटका बोलणे जाले. नंतर उभयता मारनिलेम निरोप देऊन आखरवख्ती श्रीधरपंत मुनसी व कृष्णराव चिटनवीस निा रघोजी भोसले यासी दोन घटका बोलून पंत मारनिले बमोजिब तलब राव पंतप्रधानाचे हवेलीस गेले होते.

छ २६ रोज बेधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून तालीमखान्यात जाऊन जोर काहाडून बारा घटका दिवसास भोजन करून आराम केला. आखरवख्ती राव मवमूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजिब तलब हजर जाले. दोनतीन घटका उभयताचीच खिलवत जाली नंतर माहलाती वगैरेंची बोलणी जाली. उपरांतिक राव मवसूफ बरखास्त होऊन रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेलें

राव पंतप्रधानानी छ मजकुरी कृष्णराव बलवतास हरिपत फडके मुतवफाचे पुत्राचे समाधानीकरिता पुण्याहून सिधटेकास रवाना केले.

छ २७ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या व भोजन करून आराम केला. आखरवक्ती राव मवसूफानी दोनतीन घटका कागजावर दसखते करून दोन तीन घटका तसबीऱ्याचा मुलाहिजा करून रात्रौ सध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवक्ती चवदा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवक्ती राव मवसूफानी कागजावर दसखते करून तसबीऱ्याचा मुलाहिजा केला. रात्रौ सध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून दोनच्यार घटका चवसर खेळून आराम केल.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवक्ती चवदा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवक्ती काही कागदपत्र पाहून बाबूराव वैद्यासी दोनतीन घटका बोलून पंत मारनिले मध्येस उठून गेले.

छ २८ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. नंतर आराम केला. आखरवक्ती राव मवसूफानी कागजावर दसखते करून रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आखरवक्ती खडोपंत वर्तक व बाबूराव वैद्यासी दोनच्यार घटका बोलत बसले होते. नंतर मध्येस उठून गेले. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

A. R. No. 223

६ जिल्हेज १२०८ हिजरी
५ जुलै १७९४

श्री

अखबार पुणें अज इा छ २९ माहे जिलकाद ता छ ६ माहे जिल्हेज सन १२०८ हिजरी रोज शुक्रवार.

पूर्वी छ २८ माह जिलकदपर्यंत वर्तमान लिहून छ २९ रोजी सरकारचे डांकेवर हुजूर अखबार पाठविली त्याजवरून वर्तमान श्रुत जाले असेल. सांप्रत छ ६ माहे जिल्हेजपर्येत यैकिलें व जालें वर्तमान सांप्रदाया प्रो दफेवार लिहिले असें.

श्रीधर लक्ष्मण निा रघोजी भासलें राव पंतप्रधानापासून रुखसत जाले. नेकसात पाहून नागपुरास जाणार म्हणौन पेशजी लिहिले होते. सांप्रत श्रीधर लक्ष्मण मुनसी छ १माहे जिल्हेजी गार-पीरानजीक जाऊन राहिले. छ ५ राजी तेथून बाणदाजाचे कूच केले. छ ७ रोजी श्रीधर लक्ष्मण व राव पंतप्रधानाचे तरफेनें बाबूराव विश्व-नाथ वैद्य हे उभयता मिळून दरकूचे नागपुरास जाणार.

दौलतराव सिंद्यानी राव पंतप्रधाना सूचने प्रो हिंदुस्तानातील जमियती पैा जिवाजी बलाल व डभाई (बेन्वॉ डी बॉइन) या हर दु शखसास दाहापंधरा हजार सवार व दाहा पलटणें घेऊन जलद येण्याविशी सिंद्याची पत्रें गेली.

गोविंदराव भगवंत इंदापुराहून छ २९ माहे जिलकादी पुण्यास आले. मारनिले हररोज दुवख्ता दरबारास व बाळाजीपंताकडे जात आहेत.

हरिपंत फडकें मुतवफाचा आखर लवाजमा छ ३ माहे जिल्हेजी केला. याउपरी मारनिलेचे पुत्र चितामणराव वगैरें छ ८ रोजी पुण्यास येणार आल्यानंतर चितामणराव फडक्यास राव पंतप्रधान मातमपुरसीची खिलअत देणार आहेत.

कृष्णराव बलवंत सिधटेकास गेले होते. त्यास मारनिले छ ४ माहे जिल्हेजी माघारा सिधटेकाहून पुण्यास आलें.

छ २९ रोज शनिवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखर वख्ती राव मवसूफ

घोडी फेरायास पर्वतीनजीक घोड्यावर स्वार होऊन गेले. हमराही रघुनाथराव मिरजकर वगैरें सरदार व स्वार हजार दीड हजार व गाडदी होते. दोनतीन घटका घोडी फरून राव पंतप्रधान हाथीवर आंबारीत स्वार होऊन अस्तमानी हवेलीस येऊन रात्रौ संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून आराम केला.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवख्ती भोजन करून बसले होते गोविंदराव भगवंत आपले कन्यचे लग्न करून तेरा घटका दिवसास पुण्यास येऊन आपले घरास न जाता बालाजीपंताची भटी घेऊन च्यार घटका बोलून गेले नंतर बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखर वख्ती पंत मार्गनिलेनी दोन घटका गाडदियाची हजरी घेतली. नतर रामजी पाटील वकीलासी दोन घटका बोलून रघोजी भोसल्याकडील कारभारी आल त्यासी यक घटका बोलून गोविंदराव भगवंतासी तीन घटका रात्रपर्येत खिलवत जाली. नतर बालाजीपंत संध्येस उठून गेले.

छ १ माहे जिल्हेज रोज रविवारी राव पतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या व भोजन करून आराम केला आखर वख्ती राव मवसूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत बमोजिब तलब हजर जाले होते. च्यारपांच घटका खिलवत जाली नंतर रघोजी भोसल्याकडील कारभारी श्रीधर लक्ष्मण गारपीरानजीक जाऊन राहिले आहेत तेथून राव पंतप्रधानाचे हवेलीस येऊन राव मवसूफासी यक घटका बोलून रुखसतीचे विडे घेऊन गेल्यानंतर राव पतप्रधान बरखास्त जाले. रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले.

श्रीधर लक्ष्मण मनसी छ मजकुरी आवल वख्ती बारा घटका दिवसास गारपीरानजीक जाऊन राहिलें.

छ २ रोज सोमवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन

स्नानसंध्या देवपूज्या करून आवल वख्ती सात घटका दिवसास बालाजीपंत व गोविदराव भगवंतास बोलाऊन घेऊन च्यारपांच खिलवत केली. नंतर राव पंतप्रधानानी भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. आखरवख्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत व गोविदराव भगवंत बमोजब तलब हुजर जाले. गोपाल भगवंत नायब मुनसीम बोलाऊन पत्राचे मसविदे करून दोनतीन घटका खिलवत केली नंतर राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन रात्रौ संध्ये-समई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन पंत मारनिले घोड्यावर स्वार होऊन हवेलीस जाऊन गोविंदराव भगवंतासी दोनतीन घटका रात्र-पर्येत खिलवत करून संध्येस उठून गेले.

बालाजीपंतानी छ मजकुरी अवलवख्ती श्रीधर लक्ष्मण निा रघोजी भोसले यासी बारा घटका दिवसास भोजनास बोलाऊन घेतले भोजनोतर पंत मारनिले श्रीधरपंत व मारनिलेचे बिरादरास साडेतीन पारचे वस्त्रा प्रो देऊन हमराही साहा आसामीस रोले पागोटा दिल्ही. नतर निरोपाचे विडे देऊन मार्गस्त केले. आखर वख्ती पंत मारनिले दरबारास गेले होते.

छ २ रोज मंगलवारी राव पंतप्रधान प्रात:काली बेदार होऊन स्नानसध्यादिक व भोजन करून आराम केला. आखरवख्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत बमोजिब तलब हुजर जाले. गोविदराव भगवतास बोलाऊन घेऊन अस्तमानपर्यंत त्रिवर्गाचीच खिलवत जाली. नंतर राव पंतप्रधान बरखास्त जाले बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवख्ती पंधरा घटका दिवसास बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेतले. आखरवख्ती पंत मारनिले बमोजिब तलब राव पंतप्रधानाचे हवेलीस गेले होते.

छ मजकुरी राव पंत प्रधानानी दौल(त)राव सिंद्याम हुरारत येत आहे म्हणौन यैकून सिंदे मजकुराचे खबरगिरीकरिता गोविंदराव बाजीस पाठविले होते.

छ ४ रोज बुधवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले आखर वख्ती राव मवसूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत बमोजिब तलब हजर जाले पांचसाहा घटका त्रिवर्गाची खिलवत जाली नंतर राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन संध्येसमई कवालाचे गायेन यैकून भोजन करून दोनतीन घटका चवसर खेळून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले.

छ ५ रोज गुरुवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले आखर वख्ती राव मवसूफ यैन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत व गोविंदराव भगवंत बमोजिब तलब हजर जाले दोनतीन घटका खिलवत करून माहलाती हरयक जवाबसाल जाले. उपरांतिक राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन संध्येसमई कवालाचे गायेन येकून भोजन करून आराम केला बालाजीपंत आपले हवेलीस जाऊन तीन घटका रात्र-पर्यंत गोविंदराव भगवंतासी खिलवत जाली. बापूराव वैद्य शरीक होते.

बालाजीपंत छ मजकुरी आवल वख्ती साहा घटका दिवसास आपाजीपंत दाभोलकराचे घरास भोजनास जाऊन भोजनोतर नवाफाचा नाच दोन घटका पाहिला नंतर दाभोलकर मजकुराने बालाजीपंतास दुपटा पागोटे व महमुदी थाने दोन व किमखाबी थान येक व शालेचा रुमाल येक येण प्रा। देऊन नवाजा केली. बालाजीपंत बेलबागात जाऊन विष्णुदर्शन घेऊन आपले हवेलीस गेले आखर वख्ती पंत मारनिले दरबारास गेले होते.

छ ६ रोज शुक्रवारी राव पंतप्रधान प्रातःकाली बेदार होऊन स्नानसंध्या देवपूज्या करून भोजन केले. आखरवख्ती राव मवसूफ येन्याचे दिवाणखान्यात बरआमद जाले. बालाजीपंत व गोविदराव भगवंत बमोजिब तलब हजर जाले. दोनतीन घटका खिलवत करून बाबूराव विश्वनाथ वकीलास साडेतीन पारचे वस्त्रे व मारनिलेंचे पत्रास सेला पागोटे देऊन नागपुरास जाण्याविशी रुखसत केले. उपरांतिक राव पंतप्रधान बरखास्त होऊन रात्रौ संध्या व भोजन करून आराम केला. बालाजीपंत आपले हवेलीस गेले. बालाजीपंत छ मजकुरी आवलवख्ती बहिरोपंत मेंदल्यास बोलाऊन घेऊन इंग्रेज-प्रकर्णी तीनच्यार घटका खिलवत केली. आखर वख्ती गोविदराव भगवंतास व बाबूराव विश्वनाथ वैद्यास बोलाऊन घेऊन दोनतीन घटका खिलवत भोंसल्लेप्रकर्णी करून बालाजीपतानी बाबूराव विश्वनाथ यास साडेतीन पारचे वस्त्रे व मारनिल्हे पुत्रास सेला पागोटे देऊन नागपुरास जाण्याविशी रुखसत केले. बहुत काय लिहिणे. लोभ कीजे हे विनंती

पुणें अखबारांतील कठिण शब्दांचे अर्थ

(अ.)–अरबी ; (फा.)–फारसी ; (तु.)–तुर्की ; (हिं.)–हिंदुस्थानी ;
(स.)–संस्कृत ; (म.)- मराठी ; (इं.)–इंग्रजी ; (रा. व्य. को.) राज्यव्यवहारकोश.

अ

अखबारनवीसी (फा.), वार्तालेखन, बातम्या कळविणे.
अज् (फा.), पासून, मुळे
अदा करणे (फा.), प्रकट करणे, फेड करणे.
अलाहिदा (अ.), पृथक, विभक्त, निराळे
अवल (अ.), पहिला, सुरवातीचा
अवल वख्ती (अ.), वेळेच्या प्रारंभी.
अहलनसार (अ.), त्यागी लोक
अहदसिकनी (अ.), वचन करार मोडणे.

आ

आखर लवाजमा (अ.), अंतिम संस्कार
आखर वख्ती (अ.), वेळेच्या शेवटी
आबरू हुरमत (अ.), पत, सन्मान.
आबादी (फा.), दाट वस्ती, लावणी, पीक
आमिल (अ.), अधिकार गाजविणारा, सरकारनियुक्त अधिकारी.
आवई (हिं.), लोकवार्ता गप्प बातमी

इ

इजहार (अ.), प्रसिद्धीकरण, प्रकट करणे.
इत्तिफाक (अ.), मतैक्य, योग घडणे
इत्तिला (अ.), वार्ता, खबर
इनायतनामा (अ.), कृपापत्र, शिफारसपत्र.
इप्तदाय (अ.), प्रारंभ.
इस्तकबाल (अ.), सामोरे, भावी.
इस्म (अ.), नाम, नाव, मनुष्य.
इहदे (अ.), एक.

उ

उपाध (सं.), त्रास.
उभारणी, ऊर्जितावस्था, पुढे आणणे.
उमदा (अ.), थोर, विश्वासू

क

कजिया (अ.), तंटा, वाद, प्रकरण
कदीम (अ.), जुना, पुरातन.
कफेदस्त, तळहाताचे सपाट मैदान.
कबीला (अ.), कुटुंब, बायकामुले, परिवार.
कबू, एक प्रकारचा पक्षी.
कमती (फा.), कमीपणा, उणीव.
कमाविसदार (फा.) वसूली कामावरील मुख्य अधिकारी.
कर्ज हसना (फा.), लोकांसाठी दिलेले ऋण.
कलगी (तु. फा.), शोभादायक रत्नजडित शिरोभूषण
कली, कमळाच्या कळीच्या आकाराचे एका जातीचे हातिदर्शी किंवा लाकडी भांडे.
कश्चित (सं.), अमुक, कोणीतरी एक.
कसबी लोक (अ.), वेश्या.
कसम अकसाम, भिन्न भिन्न प्रकार.
कसर कम (फा.), थोडेसे कमी.
कसीस, कशिश (अ.), ओढ.
कहीकबाड (हि.), चारा, गवत व लाकूडफाटा.

कामाठी (सं.), झाडलोट करून बैठक घालणारा

कायम मिजाज (अ.), स्वभावात दर्शविक तीव्रता व शांतता असलेला.

कारचोबी (फा.), जरीचे, वेलबुट्टीदार

कारपरदाज (फा.), कार्यकर्ता, मुत्सद्दी.

कासदजोडी (अ.), वार्तावाहक जोडी

काहिली (अ.), आजारपण, आळशीपणा

किनखाब (फा.), बहुरंगी जरतारी कापड

किलती (अ.), उणीव.

किलावा (हि.), माहुताला पाय अडकविण्यासाठी हत्तीच्या गंडस्थळावरून खाली सोडलेली दोरीची रिकीब, हत्तीचा गळपट्टा

ख

खवास (अ.), उमराव, मानकरी

खातरजमा (फा.), स्वास्थ्य, संशयानिराकरण, हिंमत

खातरपाश (अ. फा.), विश्वास उत्पन्न करण्यासाठी.

खारिज (अ.), उडत उडत, हद्दपार, कर्णोपकर्णी, बाहेर

खासा (अ.), चांगला, अभिजात, राजा, स्वार

खिलअत (अ.), सन्मानाचा पोशाख

खिलवत (अ.), एकांतात केलेले भाषण

खुश्क (फा.), कोरडे, कोमी.

खुशबोई (फा.), सुगंधी

खेमे (अ.), तंबू

खैरात (अ.), दानधर्म, परोपकारबुद्धी

खोल, अंतःकरणी

ग

गरूर (अ.), गर्व, घमेंड, प्रौढी.

गिर्दनवाह (अ. फा.), भोवतालचा प्रदेश.

गिलचे (फा.), भटके शिपाई.

घ

घटवटना (स.), वाटाघाट, चर्चा, जुळवाजुळव.

घासदाणा (स.), सैन्याला गवत व दाणा पुरविण्यासाठी लावलेला कर.

राजाराम काळी हा उत्पन्न केला नागपूरकर भोसल्याकडे हा वसूल करण्याचे काम असे हा साधारणपणे वीस टक्के असे.

च

चिचेरे (हिं.), चुलत.

चोपदार (हिं फा.), सोन्याचांदीची काठी हातात धरून राजापुढे चालणारा हुजऱ्या.

छ

छावा (सं.), सिंहाचे किंवा हत्तीचे पिल्लू

छेजा, सज्जा, गच्ची, घरावरील भाग.

ज

ज्यामेवार (फा.), वेलबुट्ट्याचे छापे मारलेले एक प्रकारचे कापड.

ज्याहिल (अ.), अज्ञानी

ज्वाबसाल, जवाबसाल, जाबसाल (अ.), प्रश्नोत्तर, संभाषण, तह.

जकीरा, जखीरा (अ.), कोठार साठा, संचय

जरर (अ.), जखम

जरीदा (अ.), माहितीपत्र (सरकारी); सडा, एकटा 'एकाकी तु जरीदा स्यात्' (रा.व्य.को).

जरूरियात (अ.), आवश्यक वस्तु.

जातजाबता (अ.), कायदेशीर वैयक्तिक बाब.

जामनो (अ.), हमी, जबाबदारी.

जिंदगानी सरंजाम (फा.), जीविरवमामुग्री.

जिलेबो (फा.), परिवार, स्वारी, मिरवणूक (सहा प्रकारच्या लोकासह).

जीगा (फा.), मस्तकावर धारण करण्याचा हिऱ्याचा अलंकार

जुंज फोवतल, लढण्यात यशस्वी होत्साता

जुबानी (फा.), तोंडी.

जेटिया (सं.), मल्ल, पहेलवान.

ड

डाहारी, धाण पाण्याचे डबके.

त

तई (सं.), तिकडे.

तकयुद (अ.), दक्षता, अवधान देणे.

तकाजा (अ.) मागणी.

तजवीज (अ.), व्यवस्था, उपाय, सल्ला.

तफावत (अ.),अंतर, फरक

तंबी (अ.), कानउघाडणी, शिक्षा, सुधारणा.

तर (फा.), पावसाळी, ओले

तरकश (फा.), बाणाचा भाता.

तरदूद (मराठी प्रयोग), हुन्नरबाज, उपाय-स्वरतूद समृत (रा. व्य. को.)

तलब (अ.), मागणी, पगार, बोलावणे

तवाजा (अ.), बक्षीस, नेमणूक.

तवाफा (अ.), नाचणाऱ्यांचे किंवा कला-वंतिणीचे नाडे.

तशफी (अ.), समाधानकारक.

तसखर (अ.), उपहास, कह्यात आणणे

तसफिया (अ.), निर्णय, निकाल, तह.

तसरूफी (अ.), अम्मल, ताबा, अम्मलातील, ताब्यातील

तहकीक (अ.), सत्य, निश्चितपणे, खात्री.

ताकुब (अ.), पाठलाग.

ताख्तताराज (फा.), लूटमार, विध्वंस.

तामकदूर (अ.), सामर्थ्याप्रमाणे

ताराज (फा.), उध्वस्त.

तिसैन (अ.), नक्त्द

तैनाती (अ.), वेतन, पगारी, दुसऱ्याच्या ताब्यात दिलेली (सैन्याची तुकडी); सोपविलेला, ताब्यात दिलेला (एखाद्याच्या निर्वाहाकरिता—जिल्हा, शहर इ.); मदतनीस

तोफखाना (फा.), कोठार, जामदारखाना.

थ

थाने, कापडाचे ताग, ठाणे.

द

दफेवार (अ.), प्रकरणश.

दर्दशिकम (फा.), पोटदुखी.

दरकदार (अ.), दरक धारण करणारा अधि-कारी, फडणीस, मुजुमदार इ.

दरोबस्त (फा.), पूर्ण, सर्व.

दस्तक (फा.) परवाना; लायसेन्स.

दस्तगिरी (फा.), वंदना, कृपा, साह्य, स्नेह

दस्ताना (फा.) मोजे, हस्तत्राण, हातमोजा

दहकपट्टी (स.), इनाम जमीनी सोडून इनाम-दाराकडून अंमलदार उत्पन्नावर घ्यावयाचा कर. हा दर दहा वर्षांनी वसूल करीत.

दारमदार (फा.), ठराव, करार भिस्त

दारोगा (फा.), मुख्य, व्यवस्थादार, निरीक्षक.

दिकत (अ.), मुद्दसदोष शंका. हरकत अडचण.

दुचंद (फा.), दुप्पट भरपूर

दुपट्टा (हिं), खांद्यावरून टाकावयाचे दोन पाटांचे उपवस्त्र, वस्त्र

दुरस्ता, (रस्त्याच्या) दोन्ही बाजूंना.

दुराई (फा.), दोन मार्गी.

दुवस्ता (फा.), दोन वेळा.

दौलत (अ.), संपत्ती, राज्य, सैन्य, ऐश्वर्य.

न

नक्त (अ.), रोकड

नजरंदाजी (अ.), उपेक्षा, दृष्टीआड, मोज-मापाशिवाय अवलोकनाने केलेला पिकाचा अजमास.

नजरा (नजर शब्दाचे अनेकवचन), भेटी, उपायन.

नमूदात (फा.), प्रगट, उजेडात

नवनिगादास्त (फा.), नवीन सैन्यभरती.

नावनवेशी (फा.), नाव लिहिणे

नावफी (अ.), अपूर्ण

निकाहत, आजारानंतरचा अशक्तपणा

निगाहदास्त (फा.), शुश्रुषा, फौजभरती

निशस्त (फा.), बैठक

निशा (अ.), उधारीची पत, वचन, कैफ.

निसबती (फा.), संबंधी

नेकसात, शुभ घडी.

प

परवरसी (फा.), उत्तेजन, सांभाळ, शिक्षण.

पसपा (फा.), पिछेहाट

पागा (फा.), अश्वशाळा.

पारचे (फा.), कापड, वस्त्रे, पोशाख

पालखीनसीन (फा.), पालखीत बसलेला

पिछेलो (हिं.), मागील

पेशकबज (फा.), एक प्रकारचे कट्यार, खंजीर

पेशजी (फा.), पूर्वी मागे.

पेशकश,
पेशकस } (फा.), खंडणी, उपायन

पैगाम (फा.), संदेश, निरोप

पैदल (फा.), पायदळ.

फ

फरोख्त (फा.) विक्रय.

फाकेकसी (अ.), उपासमार.

फारसी ख्वान (फा.), फारशी वाचणारा.

फारसी गो (फा.), फारशी बोलणारा.

फासला (अ.), अंतर.

फिरंगी (फा.), युरोपीयन मनुष्य, टोपीवाला, पोर्तुगीज.

फिरस्ते (फा.), पाठविलेला, भटक्या, देवदूत.

फीलखाना (फा.), गजशाळा.

ब

बइतिफाक (अ.), सुमगत

बख्तरपोष (फा.), चिलखत धारण केलेला.

बग्या (हि.), पुडके, पेटारे.

बतरीक (फा.), म्हणून, दाखल, प्रमाणें.

बदस्तूर (फा.), परवानगीप्रमाणे, नियमा-प्रमाणे, वहिवाटीप्रमाणे, कुवला-मर्जीप्रमाणे.

बमय (अ.), त्यासह, त्याबरोबर.

बमोजितलब (फा. अ.), मागणीप्रमाणें, बोला-चालीप्रमाणे, पगारप्रमाणे.

बरआमद (फा.), येणे.

बरखिलाफ (फा.), विरुद्ध

बरचे जवान (फा.), भाला बाळगणारे शिपाई.

बरतरफ (फा.), (कामावरून) काढून टाकणे, पदच्युत करणे.

बसमेदार (फा.), रंगीत छटा असलेले.

बागी (फा.), बंडखोर, स्वामीद्रोही.

बाज (फा.), काही, उल्टपक्षी, ससाणा.

बाजिदी (फा.), आग्रहपूर्वक, हट्टाने.

बाणाच्या कैच्या (तु.), दारूच्या बाणाचा समुदाय (दारूच्या २४ बाणांची एक जुडी म्हणजे कैची).

बाणदार, बाण धारण करणारा शिपाई.

बातन (अ.), अंतस्थ.

बातमी, वार्ता, हकीकत.

बातेऱ्या (इं), ब्याटऱ्या, वीज उत्पन्न कर-णाऱ्या पात्रसंचय, तोफखाना.

बाद बरसात, पावसाळ्यानंतर.

बादली (फा.), सोनें, रुपे, तांबें यांच्या ताराचे कांही सूत, रेशीम व कांही जर मिळून विणलेले भरजरी.

बानीकार (फा.), लेखक, शिल्पकार, अभिमानी, प्रेरक.

बार (फा.), परवानगी.

बारगीर (फा.), धन्याने दिलेल्या किंवा सरकारी घोड्यावर बसणारा लष्करांतील शिपाई ; अश्ववाह.

बारबरदारी (फा.), प्रवासखर्च.

बारी, दोन डोंगरामधील घोक्याची खिंड. अडचणीचा मार्ग.

बिलवरी (फा.), कांचेचें, स्फटिकासारखें स्वच्छ.

बुनगा (फा.), बिनलढाऊ लोक, सैन्याच्या सामुग्रीचा तळ.

बेगर्मा (फा.) निश्चिती, पुरवठा, संग्रह. "नैश्चिन्त्य बेगर्मास्यात्" (रा. व्य. को).

बेंदडे, सैन्याबरोबर असलेली लुटारू जात

बेदार (फा.), जागृत

बोहरी (सं. व्यवहारी), मुसलमानांतील एक जात व इसम. हे लोक लोखंडी सामान, स्टेशनरी इ. चा व्यापार करतात.

म

मार (अ.), 'मजकूर'चे संक्षिप्त.

मारनुले (अ.), 'मशारनिल्हे'चे संक्षिप्त; वर सांगितलेला.

मकदूर (अ.), सामर्थ्य, ताकद, जोर.

मकान (अ.), ठिकाण, टप्पा, रक्षणस्थान, मुक्कामाची जागा.

मकानोमकान (अ.), वस्तीच्या ठिकठिकाणी.

मजमदार (फा.), वसूलीचा हिशेब नपासनीस, कारकून.

मदारुलमहाम (अ.), कारभारी, महनीय राजकारणाचा आस ; नाना फडणवीसांचा किताब.

मनसुबेजात (अ.) मनोगत, ठराव

मये (फा.), सह, बरोबर.

मये कबिले (अ. फा.), परिवारासह.

मरकूम (अ.), लिखित.

मरवरिद (फा.), मोती.

मवकूफ (अ.), तहकूब.

मवसूफ (अ.), स्थगित

मसलहत (अ.), सल्ला, योग्य विचार.

मसविदे (अ.), कच्चे खर्डे

महासरा (अ.), वेढा.

मातबर (फा.), विश्वास.

मातम (फा.), शोक, दुःख.

मातमपुरसी (फा.), दुखवटा, दुखवट्यासंबंधी विचारपूस.

मातमी (फा.) शोक, दुखवटा.

मामलतदार (अ.), तालुक्याचा अधिकारी.

माहालात (फा.), 'महाल' शब्दाचे अनेकवचन, तालुक्याचा पोट भाग.

माहावत (सं. महामात्र), माहूत, हत्ती हाकणारा, राखणारा.

मिनत (अ.), मनधरणी करणारा.

मुकरब (अ.), प्रिय लाडका, आवडता.

मुख्तार (अ.), नियोजित, अधिकृत प्रतिनिधि.

मुनजमन तलब (अ.), एखाद्याचा समावेश करून बोलावणे, निमंत्रण देणे

मुतफिक (अ.), एकमत असलेले एकमताचें.

मुतसद्दी (अ.), कारकून.

मुनवफा (अ.), मेहनत.

मुदबाख (अ.), संपाक.

मुदारन (अ.), संभावना.

मुदारात (अ.), 'मुदारन' चें अनेकवचन.

मुबादला (अ.), ऐवजी, बदली.

मुबारकबाद (फा.) मंगलचिंतन, अभिनंदन.

मुबालगा (अ.), पाल्हाळ, विस्तार.
मुरसा (अ.), रत्नजडित.
मुलाजमत (अ.), नौकरी, सेवा.
मुलाहिजा (अ.), प्रेक्षण, पर्वा, मान, आदर, विचार, क्षमा, गय.
मुसाहब (अ.), सहचर.
मेवेजात (फा.) फळफळावळ.
मोहरी (फा.), सही-शिक्केदार.
मौजुदात (अ.), दृश्य वस्तु.

य

याद (फा.) स्मरण, सूची, स्मरणार्थ टिपण.
याबू (फा.), घोडा.
येतमाद (अ.) विश्वास

र

रकस (अ.), नाच.
रदबदली (फा.), सहचर्चा, वकीली, शिष्टाई, तरफदारी, भीडखर्ची.
रफीक (अ.), स्नेही, मित्र
रमजा, गूढ, कूट, गुप्त.
रहकले (हि.), लहान तोफा.
राजदारी (फा.), गुप्तता.
रावत (सं.), घोडेस्वार.
रास (अ.), नग
रियासत (फा.) सत्ता, राज्य.
रुकसत, रुखसत (अ.), सोडून जाण्याची परवानगी, रजा, निरोप.
रुकसती (अ.), निरोपाच्या वेळी दिलेली वस्तु.
रुखावर (फा.), निरोप रजा, परवानगी
रुबकार (फा.) मार्गावर.
रुखे (फा.) मार्गे, दिशेने.
रुसवाई (फा.) अप्रतिष्टा. राग, गुस्सा
रूबकार (फा.), सन्मुख, फलदायी.
रोजमरा (फा.), मजूरी, दिवसाचे वेतन.
रोजमुरे (फा.), 'रोजमरा' चे अनेकवचन.

ल

लगायत (अ.), ते, पासून.

व

वतनी (अ.), इनामी, वंशपरंपरेच्या उत्पन्नाचे, जन्म झालेले (गाव).
वरात, बरात (अ.), मागणीपत्र, हुंडी.
वाकफकारी (अ.), हुशारी, माहितगारी अनुभव, बुद्धिमत्ता, ज्ञान.
वाजबुल अर्ज (अ.), विनंती करण्यास योग्य.
वालदा (अ), मातोश्री.

श

शकल (अ.), आकृति, योजना, व्यवस्था प्रकार.
शब (फा.), रात्र, अंधार.
शबेरोज (फा.) रात्रंदिवस एकसारखे.
शयेर, सयेर (अ.), महल.
शर्गस्त (फा.) मिरवणूक.
शरीक मसलहत (अ.), विचारविनिमयांत भागीदार.
शह (फा.), धाक, दरारा.
शागिर्दपेशा (फा.), घरचाकर
शाहरस्ता (फा.), राजमार्ग, हमरस्ता.
शाहगोश (फा.) रानमांजर.
शुका (अ.), राजाज्ञा, पत्रिका.
शुतरस्वार (फा.), उंटावर बसणारा.
शोदे (हि.), स्वैर, लुच्चे.
शोहरत (अ.), प्रसिद्धी, कीर्ति.

स

सचणी (स.), जमवाजमव ; गवत, गोवऱ्या, कवळ वगैरे गोळा करण्याची खोताकडून सुरवात.

सदरहू (फा.), उपरिनिर्दिष्ट.

सरफराजी (फा.), मानात बढती. "ऊर्जितं स्यात् सर्फराजी (रा. व्य. को.).

सरंजाम (फा.), साधना, सामुग्री, निकाल. "सारंजामी नाम बुधा अनुकूल प्रचक्षते" (रा. व्य. को.)

सरबराई (फा.), कृति, तरतूद, पाहुणचार.

सरबराह (फा.), प्रवासखर्च, व्यवस्थित, पुरे.

सलाह (अ.), मत, उपदेश.

सलूक, सळूक (अ.), सलोखा, सख्य.

सवदागीर (फा.), व्यापारी.

सिकस्त (फा.) पराजय.

सिकारखाना (फा.), रानटी पशुपक्षी ठेवण्याची जागा.

सिबंदी (फा.), किल्ल्यातील फौज.

सिरंगी, तीन रंगाचे, बहुरंगाचे.

सिल्यावर (अ.), प्रतिष्ठेप्रमाणे.

सिलका (फा.), सरबत्ती, फैरा

सिलसिला (अ.), मामला, सूत्र, राग, ओळ संबंध, परंपरा, वहिवाट.

सिलेदार (अ.), हत्यार बाळगणारा, बहुमानाची पदवी.

सुतरस्वार, 'शुतरस्वार' पहा.

सुभेपटी (फा.), सुभ्यातील धर्मकृत्याकरिता जमावंदीची यादी, खर्ड

सुरखरोई (फा.), बहुमान, सुटका.

ह

हंगाम करणे (फा.) धुमाकूळ घालणे.

हमराह (फा.), सगती, बरोबर, सामील.

हमराही (फा.), बरोबरीचा, प्रवासातील मित्र.

हमसिरा (फा.), बहीण.

हरकत मकान (फा.), राहण्याची जागा बदलणे.

हरकारे (फा.), जासूद, टेहळे, पडेल ते काम करणारे.

हर दु शाखस (फा.), दोघांपैकी प्रत्येकजण.

हरारत (अ.), उष्णता, ज्वर

हवेली (फा.), राजवाडा घर, प्रासाद

हुताशणी (स), होळी

हुनेर (फा.), कौशल्य, युक्ती.

हुरमत (अ.), स्वाभिमान, दर्जा

हौसला (अ.), कर्तृत्व, शक्ती, हेतू.

सूची

व्यक्तिनिर्देश

प

फ

ब

भ

ल

व

स्थलनिर्देश